

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex. B. L. o. u.
0
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1930: 36
FÖRSVARSDÉPARTEMENTET

1930 ÅRS
MILITÄRAVLÖNINGSSAKKUNNIGA

B E T Ä N K A N D E
M E D F Ö R S L A G T I L L
M I L I T Ä R T
A V L Ö N I N G S R E G L E M E N T E M. M.

S T O C K H O L M
1 9 3 0

Statens offentliga utredningar 1930

Kronologisk förteckning

1. Jordbruksutredningens betänkanden. 1. Betänkande angående åtgärder för vete- och rågmärknadens stödande. Beckman. 76 s. Jo.
2. Jordbruksutredningens betänkanden. 2. Betänkande angående jordbrukets kreditförhållanden. Beckman. viij, 179 s. Jo.
3. Skydd för äldre kulturföremål. Idun. 191 s. H.
4. Jordbruksutredningens betänkanden. 3. Betänkande angående vissa åtgärder för mejerihanteringens och smör-exportens befrämjande. Beckman. viij, 129 s. 11 pl. Jo.
5. Förslag till vissa ändringar i vallagen för skyddande av partibeteckningar. Norstedt. (4), 38 s. Ju.
6. Gränsen för Sveriges territorialvatten. Av Torsten Gihl. Norstedt. 312 s. U.
7. Betänkande med förslag till lotsförordning samt andra författningar och föreskrifter rörande lotsverket. Marcus. xvj, 365 s. H.
8. Domänverkets omfattning, uppgifter och organisation. Tiden. 333 s. 1 karta. Fl.
9. Betänkande med förslag angående ordnande av den lägre lantbruksundervisningen. Marcus. 727 s. Jo.
10. Utredning och förslag beträffande åtgärder för ökad användning av svenska lantbruksprodukter vid allmänna inrättningar m. m. Marcus. 21 s. 3 tab. Jo.
11. Utkast till lagbestämmelser om befruktning. Norstedt. 164 s. Ju.
12. Utredning rörande Sveriges försvarspolitiska läge samt behov av försvarskrafter. Beckman. viij, 325 s. Fö.
13. Utredning angående kommunalförvaltningens ordnande i städerna efter processreformens genomförande. Marcus. 250 s. S.
14. Utredning och förslag rörande praktiska bildningslinjer på realskolans åldersstadium. Norstedt. 327 s. E.
15. 1928 års pensionförsäkringskommitté och organisations-sakkunniga. Statistiska undersökningar samt kostnadsberäkningar. Norstedt. 402 s. S.
16. Betänkanden med förslag angående skärpta kontrollföreskrifter rörande landsfiskalens och med dem jämställda befattningshavares medelsförvaltning m. m. Beckman. 199 s. S.
17. 1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till allmänt avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen. Norstedt. 346 s. Fl.
18. Distriktsveterinärlednesakkunnigas utredning och förslag beträffande ordnandet av distriktsveterinärernas anställnings- och avlöningsförhållanden. Marcus. 111 s. Jo.
19. Utredning angående beredande av större möjlighet för skoldistrikt att vid minskning av antalet barn indraga skolor och skolavdelningar. Heggström. (2), 83 s. E.
20. 1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till lönerogering för befattningshavare vid undervisningsväsendet. Norstedt. viij, 371 s. Fl.
21. Betänkande angående granskning av för vissa sjukhus gällande särbestämmelser. Norstedt. 97 s. S.
22. Medicinalstyrelsens utlåtande och förslag till epizootilag och epizootiförordning. Norstedt. 58 s. Jo.
23. Betänkande med förslag till ytterligare åtgärder för bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur. Beckman. 124 s. Jo.
24. Brott emot myndighet m. m. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 9. Av J. C. W. Thyren. Lund, Berling. 312 s. Ju.
25. Förslag till lag om upplagshus med rätt att utfärda upplagsbevis m. m. Norstedt. 206 s. Ju.
26. Förslag till förordning angående film. Marcus. 35 s. K.
27. Supplement nr 4 till Sveriges familjenamn 1920. Stat. Repr.-anst. 44 s. Ju.
28. Förslag till förordning angående biografier och biografiföreställningar m. m. Marcus. 50 s. K.
29. Betänkande med förslag till lag om handläggning av inskrivningsärenden m. m. Marcus. 200 s. Ju.
30. Normalbestämmelser för leverans och provning av cement (cementbestämmelser) samt för byggnadsverk av betong och armerad betong (betongbestämmelser) [tredje upplagan] jämte tilläggsbestämmelser [andra upplagan]. Norstedt. 44 s. K.
31. Förberedande utredning angående omorganisation av landsfiskalbefattningarna m. m. Marcus. 64 s. S.
32. Betänkande med förslag angående omorganisation av undervisningen vid navigationsskolorna och därmed sammanhängande frågor. Norstedt. viij, 140 s. H.
33. Utredning och förslag beträffande Stockholms flottstations förflyttning från huvudstaden. Idun. 129 s. 9 kartor. Fö.
34. Betänkande och överarbetat förslag rörande uppförande av Karolinska sjukhuset m. m. Heggström. viij, 78 s. 2 situationsplaner. E.
35. Utredning i sockerfrågan. Marcus. 280 s. 2 diagram. Jo.
36. 1930 års militärvärlöningsreglemente. Betänkande med förslag till militärvärlöningsreglemente m. m. Beckman. vj, 240 s. Fö.

Ann. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = eklelesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1930: 36
FÖRSVARSDEPARTEMENTET

1930 ÅRS
MILITÄRAVLÖNINGSSAKKUNNIGA

B E T Ä N K A N D E

MED FÖRSLAG TILL

MILITÄRT

AVLÖNINGSGLEMMEN M. M.

STOCKHOLM 1930
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
[2173 30]

STATENS ÖRNINGS- OCH FÖRSVARS-
KONTORETS FÖRSLAG

1930 ÅRS

MILITÄRÖRNINGSREGLEMENTE

BETÄNKANDE

ÖFVER

MILITÄR

ÖRNINGSREGLEMENTE M. M.

STOCKHOLM, 1930
K. I. BECKMAN & BOKTRYCKERIET
1173 50

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
<i>Skrivelse till Konungen.</i>	V
<i>De sakkunnigas uppdrag</i>	1
I. Inarbetande av dyrtidstilläggen i lönebeloppen	3
A. Löner enligt avlöningsreglementena	3
1. Officerare, underofficerare m. fl.	3
2. Fast anställt manskap	7
B. Arvoden m. m., fastställda i avlöningsreglementena	15
C. Arvoden m. m., som utgå enligt särskilda bestämmelser.....	20
D. Ifrågasatta nya arvoden m. m.	21
E. Personal å övergångsstat, reservstat och i reserven	22
F. Indelt manskap.....	30
II. Revision av avlöningsförfattningarna	31
A. Allmän motivering	31
1. Allmänna synpunkter.....	31
2. Reglementets omfattning	32
3. Löneplaner	33
4. Tillgodoräkning av föregående tjänstetid	34
5. Förmåner vid sjukdom	42
6. Lönenämnd	48
B. Specialmotivering till förslaget till avlöningsreglemente	54
Del I. Officerare, underofficerare samt civilmilitär personal	55
Del II. Fast anställt manskap	78
Del III. Föreskrifter rörande reglementets tillämpning m. m.	88
C. Specialmotivering till förslaget till tillämpningsbestämmelser	89
III. Förbättring av äldre löjtnanters och sergeanters m. fl. löneställning ...	118
IV. Ekonomisk innebörd av de sakkunnigas förslag.....	124
V. Övergång till nytt lönesystem	128
VI. Ifrågasatt utredning rörande behovet av lönereglering	134
VII. De sakkunnigas hemställan	140
<i>Förslag till militärt avlöningsreglemente</i>	141
<i>Förslag till kungörelse med vissa tillämpningsbestämmelser</i>	176
VIII. Särskilda yttranden	190
A. Vissa av de sakkunniga	190
B. Särskilt tillkallade personalrepresentanter	203
Bilagor:	
1. Förteckningar över till de sakkunniga inkomna eller överlämnade framställningar	231
2—5. Sammanställningar över vissa avlöningskostnader.....	233

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

231	1. Förteckningar över till de sakkunniga inkomna eller överlämnade framställningar
233	2-3. Sammansättningsöversikten över vissa arbetsinsatser
Bilagor:	
203	B. Särskilt tillkallade personrepresentanter
190	A. Vissa av de sakkunniga
190	VIII. Särskilda yttranden
178	Förslag till åtgärder med öfver tillämpningsbestämmelser
141	Förslag till allmänt arbetsreglemente
140	VII. De sakkunnigas berättelser
134	VI. Hälsan till utredning rörande behovet av lönersänkning
128	V. Övergång till nytt lönesystem
124	IV. Ekonomiska innebörd av de sakkunnigas förslag
118	III. Förklaring av äldre tjänsternas och sekterens m. R. lönesättning
89	C. Specialmotivering till förslaget till tillämpningsbestämmelser
88	Del III. Förteckningar rörande utförandets tillämpning m. m.
78	Del II. Fast anställdt manskap
75	Del I. Öfverlämnade berättelser samt öfverlämnade personall
54	B. Specialmotivering till förslaget till arbetsreglemente
48	6. Lösnämnd
42	5. Förmåner vid sjukdom
34	4. Tillgodoräkning av företagens tjänstetid
33	3. Lösnämnd
32	2. Reglementets omfattning
31	1. Allmänna synpunkter
31	A. Allmän motivering
29	II. Revision av arbetsinsatstaktikerna
30	F. Inlagt manskap
29	E. Personal å öfvergångsstad, reservstat och i reserven
21	D. Hälsan till nya arbetsm. m.
20	C. Arboden m. m. som utgå enligt särskilda bestämmelser
15	B. Arboden m. m. fastställda i arbetsreglementens
7	2. Fast anställdt manskap
3	1. Öfverlämnade berättelser m. R.
3	A. Löber enligt arbetsreglementens
2	inriktande av dyrtidslöslagen i lönebelopp
1	De sakkunnigas uttalande
7	Särskilda tillägg
231	231

Handbrev, förtämligt af H. A. Högl, till Kungl. Maj:ten den 16 januari 1930.

TILL KONUNGEN.

Sedan Eders Kungl. Maj:t genom beslut den 16 januari 1930, med återkallande av det åt 1928 års lönekommitté lämnade uppdraget, i vad det avsåg de militära avlöningsbestämmelserna, bemyndigat chefen för försvarsdepartementet att tillkalla sju sakkunniga personer för att för försvarsväsendets vidkommande verkställa utredning och avgiva förslag dels rörande dyrtidstilläggens inarbetande i de fasta lönerna, dels angående revision av gällande avlöningsförfattningar, anmodade departementschefen den 30 januari 1930 följande personer att verkställa ifrågakvarande uppdrag, nämligen: f. d. generäldirektören P. G. Södermark, vilken tillika förordnades att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete, ledamoten av riksdagens första kammare, trädgårdsodlaren N. A. Nilsson, ledamoten av riksdagens andra kammare, borgmästaren G. A. Björkman, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren O. L. Carlström, översten G. Hedengren, flaggstyrmannen K. A. Sandström samt ombudsmannen C. W. Curtman.

De sakkunniga antogo benämningen »1930 års militärlöningssakkunniga», och såsom sekreterare hos dem förordnades kapten C. C. I. Ahlin.

Genom ovan nämnda nådiga beslut bemyndigades chefen för försvarsdepartementet att på framställning av de sakkunniga för kortare tid tillkalla representanter för olika personalgrupper för att vid behandlingen av frågor, som berörde dylik personalgrupp, delta i de sakkunnigas arbete. Sådan tillfällig ledamot skulle äga rätt att delta i de sakkunnigas överläggningar men icke i omröstning till beslut samt befogenhet att, då han därtill funne anledning, till protokollet föga särskilt yttrande i fråga, i vars behandling han tagit del.

I anledning härav anmodade departementschefen den 21 oktober 1930 följande personer att delta i de sakkunnigas överläggningar, nämligen: överstelöjtnanten T. Lychnell, kommandörkaptenen M. E. Giron, kaptenen G. H. Engblom, fanjunkaren A. Almroos, maskinisten av 2. graden E.

Lundqvist, fabrikksskrivaren E. L. Nordin samt flaggkorpralen G. A. Höglund.

De sakkunniga få härmed överlämna

förslag till avlöningsreglemente för personal å aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet i fredstid;

förslag till kungörelse med vissa tillämpningsbestämmelser till nämnda reglemente;

förslag till ändringar i de för personalen på övergångsstat, reservstat och i reserven gällande avlöningsföreskrifter.

Därjämte hava de sakkunniga ansett sig böra upptaga frågan om förbättrade lönevillkor för äldre löjtnanter, sergeanter samt underofficerare av 2. och 3. graden, och de sakkunniga avgiva förslag till tillfällig löneförbättring för nämnda beställningshavare.

Då de sakkunniga under arbetets gång vid upprepade tillfällen ställts inför frågor, som äga sammanhang med en lönerogering i detta ords vanliga mening, hava de sakkunniga ansett sig böra lämna en översikt över lönerogeringsfrågans tidigare behandling samt en redogörelse för de synpunkter, som nu från åtskilliga håll gjorts gällande i syfte att motivera behovet av en realprövning av löneplanerna.

Beträffande vissa frågor hava några av de sakkunniga ävensom de tillkallade personalrepresentanterna avgivit särskilda yttranden, vilka bifogas. Till de sakkunniga hava överlämnats ett flertal framställningar, vilka uppförts å en till betänkandet fogad förteckning.

Stockholm den 10 december 1930.

Underdånigst

PER SÖDERMARK.

N. AUG. NILSSON.

G. A. BJÖRKMAN.

OSCAR CARLSTRÖM.

GABR. HEDENGREN.

K. SANDSTRÖM.

C. W. CURTMAN.

Carl Ahlin.

DE SAKKUNNIGAS UPPDRAG.

Vid framläggande av förslag angående de sakkunnigas tillkallande anförde chefen för försvarsdepartementet, att den kommitté — 1928 års lönekommitté — vilken jämlikt nådigt beslut den 29 juni 1928 tillsatts under finansdepartementet med uppdrag bland annat att verkställa utredning och avgiva förslag i avseende å dyrtidstilläggens inarbetande i de fasta löne- och pensionsbeloppen samt angående revision av gällande avlöningsförfattningar, icke förrän efter en avsevärd tid kunde förväntas komma att upptaga de militära avlöningsbestämmelserna till behandling. Med hänsyn till önskvärldheten av att utredningsarbetet i möjligaste mån påskyndades syntes vid sådant förhållande sagda kommittés uppdrag i berörda del böra överflyttas på en särskild grupp av sakkunniga med för ifrågavarande uppgift speciellt lämpad sammansättning.

Då det enligt departementschefens åsikt vore av vikt, att — där ej särskilda förhållanden påkallade avvikelse — enhetliga principer upprätthölles i fråga om avlöningsbestämmelserna för olika kategorier av befattningshavare, syntes samarbete böra äga rum mellan 1928 års lönekommitté och nu avsedda sakkunniga.

Beträffande innebörden i det åt de sakkunniga sålunda lämnade uppdraget rådde till en början någon tvekan. Vissa uttalanden, som fällts i samband med behandlingen inom riksdagen av militära lönefrågor, syntes giva fog för det antagandet, att »revision av gällande avlöningsförfattningar» kunde anses inrymma en allsidig prövning även ur saklig synpunkt av det militära löneväsendet i dess helhet. Ett stöd för en dylik uppfattning kunde jämväl sökas däri, att ett flertal av de till de sakkunniga från försvarsdepartementet överlämnade framställningarna syftade till förändringar i löneplaner och tjänsteförteckningar.

Emellertid hava de sakkunniga sedermera funnit sig föranlåtna utgå från, att deras uppgift huvudsakligen gällde en rent löneteknisk överarbetning av gällande bestämmelser, och i ett uttalande till statsrådsprotokollet över finansärenden den 30 maj 1930 fingo de sakkunniga denna uppfattning bekräftad, då nämligen föredragande departementschefen därvid anförde, att avsikten med tillsättande av 1928 års kommitté icke var, att utredningen skulle omfatta frågan om realprövning av grundlönerna för redan lönereglerade grupper av statens befattningshavare.

Omfattningen av de sakkunnigas uppdrag har sålunda blivit begränsad till två huvudfrågor, nämligen: inarbetandet av dyrtidstilläggen i lönebeloppen samt erforderlig revision av gällande avlöningsförfattningar.

Ovan angivna båda punkter innesluta var för sig ett flertal uppgifter, som framgå av nedanstående översikt.

1. *Inarbetande av dyrtidstilläggen i lönebeloppen:*

- a) uträkning av lönelopp för de beställningshavare m. fl., för vilka avlöningsreglementena för officerare, underofficerare och civilmilitär personal m. fl. samt för fast anställt manskap äro gällande;
- b) uträkning av avlöningsbelopp för personal å övergångsstat, reservstat och i reserven, i den mån så erfordras; samt
- c) uträkning av lön för sådan icke-ordinarie personal, som icke avses i nyss nämnda reglementen.

2. *Revision av avlöningsförfattningar:*

- a) granskning av avlöningsreglementena för officerare, underofficerare och civilmilitär personal m. fl. samt för fast anställt manskap med till sagda reglementen hörande tilläggsbestämmelser;
- b) granskning av bestämmelser rörande personal å övergångsstat, reservstat och i reserv; samt
- c) granskning av bestämmelser rörande avlöning åt icke ordinarie civil och civilmilitär personal.

Den viktigaste delen av de sakkunnigas uppgift torde avse omarbetning av löneplaner och avlöningsbestämmelser för den ordinarie personalen. På det att utredningen i berörda avseende må kunna komma under statsmakternas prövning i samband med motsvarande spörsmål för den civila statsförvaltningen, hava de sakkunniga ansett det lämpligt att i detta sammanhang begränsa sig till nu nämnda och dem närstående spörsmål.

Beträffande övriga till de sakkunnigas behandling hänskjutna frågor komma de sakkunniga att avgiva särskilt utlåtande.

I. Inarbetande av dyrtidstilläggen i lönebeloppen.

A. Löner enligt avlöningsreglementena.

1. Officerare, underofficerare m. fl.

Allmänna
synpunkter.

Den överensstämmelse mellan avlöningsförhållanden för olika grupper av statstjänstemän, som nu är rådande, kommer i främsta rummet till synes i fråga om de grundläggande principerna för lönebeloppens bestämmande. Då likformighet i berörda avseende alltjämt synes böra eftersträvas, torde den rent avlönings tekniska konstruktionen av vederbörande löneplaner så vitt möjligt böra ske efter ensartade regler.

I enlighet med för uppdraget lämnade direktiv hava de sakkunniga därför vid omarbetandet av de militära löneplanerna i första hand sökt anslutning till de riktlinjer, som tillämpats i det av 1928 års lönekommitté framlagda förslaget till »allmän löneplan».

Berörda principer, i den mån de avvika från nu rådande system, karakteriseras därunder, att antalet ortsgrupper minskats till fem, samt att beloppen för ortstilläggen ökats i syfte att åstadkomma en mera rättvis gradering av de dyraste orterna, i främsta rummet Stockholm med den avsevärda mängden där stationerade statstjänare. Den ingående utredning, varpå förslaget i nämnda punkter grundas, återfinnes i kommitténs betänkande (sid. 32 ff) och torde icke behöva här refereras.

Emot en motsvarande indelning av löneplanerna för officerare, underofficerare och civilmilitär personal hava från de sakkunnigas sida inga väsentliga erinringar gjorts.

Vid fastställande av den dyrtidstilläggsprocent, varmed de fasta lönerna skola ökas, har det stått klart för de sakkunniga, att man i princip icke kunnat gå utöver de grundregler, som i detta ämne varit gällande sedan budgetåret 1923/24. Härav följer, att full compensation för penningvärdets fall icke på denna väg kan beredas löntagarna. Nu gällande föreskrift, att dyrtidstilläggen icke få beräknas å den del av månadsavlöningen, som ligger över 800 kronor, hava de sakkunniga i likhet med 1928 års kommitté likväl ansett böra uteslutas. Ej heller har principen om viss reducering i dyrtidstilläggen för tjänstemän under 25 år ansetts böra bibehållas.

Vid valet av procenttal har det syntts angeläget, att detta kunde sättas så högt, att sannolikhet förefunnes för att icke en ny stegring i levnadskostnaderna komme att medföra, att de nya lönerna understeg de belopp, som skulle hava utgått, därest dyrtidstillägget bibehållits. Någon säker garanti

häremot kan icke vinnas, men talet 17 synes, så vitt nu kan bedömas, lämpligt valt. Nämda tal ligger visserligen något högre än senast fastställt grundtal för dyrtidstilläggen, men försiktigheten torde dock bjuda, att en viss marginal iakttages. Härvid må därjämte beaktas, att nu utgående barn-tillägg föreslås skola bortfalla.

I detta sammanhang hava de sakkunniga övervägt, huruvida den s. k. behovsprincipen borde i någon form införas i de nya lönebestämmelserna. Även i denna fråga hava de sakkunniga biträtt 1928 års kommittés förslag, som innebär, att berörda princip icke bör komma i tillämpning.

Pensions-
avgifter.

Vidare torde böra beaktas, att ökningen av lönen kommer att medföra stegring jämväl i vederbörandes pensionsavgifter, och de sakkunniga hava i detta avseende ansett sig böra beröra en för försvarsväsendet särskild synpunkt. Pensionsförhållandena inom denna del av statsförvaltningen äro icke ännu definitivt ordnade i överensstämmelse med 1921 års lönereglering, varav följer, att pensionsavgifterna ännu utgå med de lägre belopp, som hänföra sig till de tidigare lönerna. I den mån en ny ordning härutinnan kommer att genomföras, är det att förvänta, att avgifterna redan av denna anledning bliva icke oväsentligt höjda, och en följd därav skulle kunna bliva, att nettolönen i vissa fall komme att minska under de belopp, som nu uppbäres. Det har därför satts i fråga, att vid lönebeloppens bestämmande hänsyn borde tagas till denna omständighet.

Vid behandlingen inom arméns åren 1925—26 församlade fullmäktige av ett av 1921 år pensionskommitté avgivet förslag till militär tjänstepensionslag uppställde sålunda de fullmäktige det villkor för tillstyrkande av sagda förslag i vad det anginge pensionsavgifter och arméns pensionskassas kapitalfonds överlåtande till statsverket, att den faktiska löneminskning, som pensionsavgifternas ifrågasatta höjning komme att medföra, skulle täckas genom löneförhöjning vid en löneroglering, som före eller i samband med den nya lagens antagande borde bliva vidtagen¹ (fullmäktiges skrivelse nr 7).

I vad ovan omförmälda anspråk kan syfta på den avgiftsförhöjning, som betingas av 1921 års löneroglering, få de sakkunniga erinra därom, att samtliga de civila tjänstemannagrupper, som kommit i åtnjutande av förbättrad löneställning, samtidigt fått vidkännas motsvarande förhöjning i pensionsavgifterna.

Därest de för försvarsväsendets beställningshavare gällande pensioneringsgrunderna skulle göra det motiverat, att någon åtgärd i av arméns fullmäktige avsedd riktning vidtages, torde frågan därom lämpligen tagas under omprövning i samband med pensionsfrågans avgörande.

Vad angår den avgiftsförhöjning, som kan föranledas av dyrtidstilläggens inarbetande i lönerna, har densamma av de sakkunniga beräknats i regel rymmas inom den procentuella avlöningsförstärkningen. En dylik beräkning kan givetvis icke bliva fullt exakt, då det icke låter sig göra att på

¹ Den sålunda ifrågasatta löneförhöjningen borde dock endast tillgodokomma beställningshavare, hänförliga till löneplan Uo, 1.—6. lönegraderna av löneplan O samt 1.—15. lönegraderna av löneplan C.

förhand bestämt angiva den faktiska höjning av pensionsavgifterna, som löneplanernas omarbetning kan medföra, men att av denna anledning göra något avsteg från det tal, som av 1928 års kommitté förordats, synes de sakkunniga icke vara påkallat.

I syfte att i möjligaste mån säkerställa vederbörande löntagare emot att genom det nya lönesystemet lida inkomstminskning och i strävan efter en likformig stegring inom lönegraderna hava grundbeloppen, på sätt skett vid 1928 års kommittés utredning, inom de flesta löneklasserna av löneplan O och inom samtliga löneklasser av löneplan Uo ökats med mindre, något växlande belopp utöver de med 17 % förhöjda talen. I löneplan C, till vars konstruktion de sakkunniga återkomma här nedan, har en motsvarande uppräkningsföretagits.

Därest det likväl skulle inträffa, att lönen i några fall kommer att understiga de sammanlagda avlöningsförmåner, som utgå vid tiden för de nya bestämmelsernas trädande i kraft, förutsätta de sakkunniga, att skillnaden kommer att utfyllas genom personliga tillägg på sätt skedde vid genomförandet av 1921 års löne reglering.

Av de tre i nu gällande officersavlöningsreglemente intagna löneplanerna är löneplanen för civilmilitära beställningshavare m. fl. utformad i nära anslutning till dem, som gälla för kommunikationsverken och allmänna civilförvaltningen, på så sätt att samtliga löneklasser i den förstnämnda planen hava sina direkta motsvarigheter i de sistnämnda. Berörda likformighet, som utgör grundvalen för lönesättningen för den civilmilitära personalen, hava de sakkunniga ansett i detta sammanhang böra bibehållas, och de nya löneplanerna hava därför i berörda hänseende utformats i överensstämmelse med motsvarande löneklasser i förslaget till allmän löneplan.

De sakkunniga hava undersökt, huruvida jämväl ifråga om de rent militära löneplanerna en närmare överensstämmelse med den allmänna löneplanen kunde ernås. Det har härvid visat sig, att ett användande av vissa ur nämnda löneplan utvalda lönebelopp, särskilt vad kompaniofficerarna angår, skulle medföra en förskjutning i lönebestämningen för de olika beställningarna, vilken avveke från de allmänna principerna för dyrtidstilläggets inarbetande utan att vara grundad på en värdesättning av tjänsterna.

Att införa de militära beställningarna i en med den allmänna löneplanen fullt lika löneplan låter sig väl — med vissa jämkningar — göra, vad underofficerarna angår, men för kompaniofficerarnas vidkommande är en sådan åtgärd, med hänsyn till *grunderna* för den för dem gällande löneskalan, icke genomförbar. Då härtill kommer, att en omläggning av det militära reglementets löneplaner i vissa fall måste medföra en omprövning av de särskilda beställningarnas placering inom desamma, hava de sakkunniga ansett, att tre löneplaner fortfarande böra bibehållas.

Av de rent militära löneplanerna är den för underofficerare gällande i tekniskt avseende uppgjord efter i stort sett samma riktlinjer som de ovan omnämnda civila löneplanerna, under det att man vid uppställande av löneplanen för

Löne-
tekniska
synpunkter.

officerare tillämpat en annan princip. Mellan vissa *lönegrader* i de olika löneplanerna råder nu överensstämmelse, exempelvis mellan 6 och 8 lönegraderna i löneplan O å ena sidan och 15 och 16 lönegraderna i löneplan C å den andra, men i övrigt förefinnes ingen fullständig likhet i fråga om lönegrader, vare sig mellan löneplanerna O och Uo eller mellan dessa och löneplan C. Däremot har anknytning i vissa fall vunnits mellan *löneklasser* tillhörande de skilda löneplanerna. Härav följer, att likställighet i löneavseende vid några tillfällen är för handen dels mellan officerare och underofficerare, dels mellan någon av nämnda kategorier och viss civilmilitär beställningshavare. Sålunda utgår slutlönen till departementsskrivare m. fl. med enahanda belopp som begynnelselönen till kapten. Högsta avlöningen för löjtnant och för tygförvaltare av 2. klassen sluta å samma summa, varjämte överstelöjtnantslönen är bestämd till samma belopp som begynnelselönen för överfätläkaren m. fl. civilmilitära betällningshavare. Med hänsyn till ovan angivna begränsning av de sakkunnigas uppdrag hava de sakkunniga ansett, att sålunda förefintligt samband bör bibehållas vid nu ifrågasvarande omräkning av löneplanerna.

Hänsynstagandet till nu omnämnda anknytningspunkter de olika löneplanerna emellan har vållat, att dessa icke alltid kunnat erhålla en fullt symmetrisk utformning. För att åstadkomma en så vitt möjligt jämn stegring mellan de i samma lönegrad ingående löneklasserna har det blivit nödvändigt att vidtaga vissa jämkningar i de ovan anförda grunderna för beloppens beräkning.

Vid utmätande av ortstilläggens storlek hava de sakkunniga följt samma riktlinjer som 1928 års kommitté, och torde tillvägagångssättet därvid bäst belysas av nedan intagna sammanställning, i vilken månadsbeloppen för de olika löneklasserna återgivas. För jämförelses skull har i tabellerna inlagts en kolumn, utvisande »spännvidden» i gällande löneplaner.

Föreslagna månadslöner och ortstillägg.

Löneklass, nr	Grundlön (orts- grupp I) Kronor	Ortstillägg i ortsgrupp				Löneskillnad (»spännvidd») mellan	
		II	III	IV	V	ortsgrupperna I och V	ortsgrupperna A och G
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	%	%
A. Löneplan O.							
1.....	234	18	36	54	72	30·8	27·7
2.....	268	21	42	63	84	31·3	28·0
3.....	310	24	48	72	96	30·9	27·7
4.....	357	26	52	78	104	29·1	26·0
5.....	404	29	58	87	116	28·7	24·7
6.....	450	32	64	96	128	28·4	24·5
7.....	510	36	72	108	144	28·2	24·4
8.....	566	39	78	117	156	27·5	22·5
9.....	622	42	84	126	168	27·0	21·5
10.....	680	45	90	135	180	26·5	20·7
11.....	770	47	94	141	188	24·4	18·3
12.....	825	48	96	144	192	23·2	17·0
13.....	880	49	98	147	196	22·2	15·9
14.....	1 125	54	108	162	216	19·2	12·4
15.....	1 290	60	120	180	240	18·6	13·6
16.....	1 490	65	130	195	260	17·4	11·8

Löneklass, nr	Grundlön (orts- grupp I) Kronor	Ortstillägg i ortsgrupp				Löneskillnad (»spännvidd») mellan	
		II	III	IV	V	ortsgrupperna I och V	ortsgrupperna A och G
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	%	%
B. Löneplan Uo.							
1.....	198	15	30	45	60	30.3	27.2
2.....	210	16	32	48	64	30.4	27.4
3.....	230	18	36	54	72	31.3	26.8
4.....	250	19	38	57	76	30.4	27.1
5.....	275	21	42	63	84	30.5	27.4
6.....	300	23	46	69	92	30.7	27.3
7.....	325	25	50	75	100	30.7	27.3
8.....	355	27	54	81	108	30.4	26.0
9.....	385	28	56	84	112	29.0	24.9
10.....	415	30	60	90	120	28.9	24.8
11.....	445	32	64	96	128	28.7	24.8
C. Löneplan C.							
1.....	222	17	34	51	68	30.6	27.5
2.....	234	18	36	54	72	30.8	27.7
3.....	246	19	38	57	76	30.9	27.8
4.....	258	20	40	60	80	31.0	27.9
5.....	270	21	42	63	84	31.1	27.7
6.....	285	22	44	66	88	30.9	27.5
7.....	300	23	46	69	92	30.7	27.0
8.....	320	24	48	72	96	30.0	26.6
9.....	340	25	50	75	100	29.4	26.1
10.....	360	26	52	78	104	28.9	25.6
11.....	390	28	56	84	112	28.7	24.5
12.....	420	30	60	90	120	28.6	24.5
13.....	450	32	64	96	128	28.4	24.5
14.....	480	34	68	102	136	28.3	24.4
15.....	510	36	72	108	144	28.2	24.4
16.....	540	38	76	114	152	28.1	23.5
17.....	575	40	80	120	160	27.8	23.6
18.....	615	42	84	126	168	27.3	21.7
19.....	655	44	88	132	176	26.9	20.9
20.....	700	45	90	135	180	25.7	20.2
21.....	745	46	92	138	184	24.7	18.9
22.....	790	47	94	141	188	23.8	17.7
23.....	835	48	96	144	192	23.0	16.8
24.....	880	49	98	147	196	22.3	15.9
25.....	925	50	100	150	200	21.6	15.0
26.....	975	51	102	153	204	20.9	14.3
27.....	1 025	52	104	156	208	20.3	13.7
28.....	1 125	54	108	162	216	19.2	12.4
29.....	1 390	62	124	186	248	17.8	—
30.....	1 490	65	130	195	260	17.4	11.9

2. Fast anställt manskap.

Ifrågasatta förändringar i lönesystemet.

Vid behandlingen av löneplanerna för manskapet hava de sakkunniga haft ortstillägg. anledning att ägna sin uppmärksamhet åt frågan om införande av *ortsgruppsindelning* jämväl för hithörande personalkategorier. Detta spörsmål berördes redan av 1918 års *avlönings*sakkunniga, vilka därutinnan anförde följande:

1918 års
avlönings-
sakkunniga.

»Vid de under senare tiden genomförda eller för närvarande planlagda löne-regleringarna har såsom särskild avlöningsform, avsedd att möjliggöra utjämnung i avlöningshänseende för personal med tjänstgöring å olika orter med högre eller lägre levnadskostnader, införts s. k. ortstillägg. Enligt beslut av 1920 års riksdag har sådant tillägg bland annat kommit till användning såsom ett led i den tillfälliga löneförbättringen för officerare och underofficerare vid armén och marinen. I följd härav hava de sakkunniga ansett sig böra undersöka, huruvida icke jäm- väl vid en löne-reglering för manskapet avlöningen lämpligen bör avpassas efter de allmänna levnadskostnadernas olika storlek på skilda orter.

I främsta rummet är härvid att uppmärksamma, att kronan in natura till- handahåller arméns och marinens manskap fullständigt underhåll, innefattande, bland annat, kasernförläggning, förplägnad, beklädnad m. m. Redan i detta förhållande se de sakkunniga ett avgörande skäl mot att beträffande manskapet tillämpa ifrågavarande avlöningsform, enär manskapet till följd av nämnda natura-förmåner i stort sett är oberoende av de allmänna levnadskostnadernas olika storlek på skilda förläggningssorter. Icke heller ur rekryteringssynpunkt synes ortstillägg för manskapet vara av behovet påkallat, då erfarenheten givit vid handen, att svårigheterna för rekryteringen ofta äro större på billigare än på dyrare platser. Sålunda skulle införandet av högre avlöning vid truppförband, förlagda på dyrare orter, kunna försätta truppförband, vilka äro förlagda till billigare orter, men som dock i rekryteringshänseende äro sämre ställda, i ett ännu mera ogynnsamt läge än förut. De sakkunniga anse alltså, att lönesystemet för manskapet bör ordnas utan hänsyn till förekommande olikheter i avseende å de allmänna levnadskostnaderna på olika förläggningssorter.»

Försvars-
väsendets
lönenämnd.

I samband med sedermera vidtagna omarbetningar av manskapsavlönings- reglementet påyrkades från personalhåll, att nämnda reglementes löneplaner skulle omläggas till överensstämmelse med de för officerare m. fl. gällande. *Försvarsväsendets lönenämnd* uttalade i skrivelser den 22 oktober 1926 och den 29 november 1927, att nämnden icke funnit skäl föreligga, att i detta av- seende frånga den ståndpunkt statsmakterna förut intagit.

I en framställning till de sakkunniga av den 11 mars 1930 har *försvars- väsendets underbefälsförbund* i förevarande ämne framhållit följande synpunkter.

Försvars-
väsendets
underbefäls-
förbund.

Såsom skäl mot ortsdifferentierade löner för manskapet hade anförts, att manskapet åtnjöte underhåll in natura och därför i stort sett vore oberoende av de allmänna levnadskostnadernas olika storlek på skilda förläggningssorter. Det förhölle sig emellertid så, att ett relativt stort antal underbefäl — de gifta — på ett avgörande sätt vore beroende av nämnda omständighet, t. o. m. i högre grad än övriga löntagare, därest hänsyn toges till underbefälets lägre löner och därtill, att de i flertalet fall vore tvingade att hyra bostad i den öppna bostadsmarknaden, under det att många tjänstemannagrupper hade tillgång till tjänstebostad till i regel icke obetydligt reducerat hyrespris. Ingenting talade heller emot, att ett underbefäl bildade familj, tvärtom kunde många, bl. a. sociala skäl anföras för en dylik möjlighet. Lönerna borde därför bestämmas så, att de kunde bereda en familjeförsörjare skälig in- komst, men detta vore nu knappast fallet. Detta förhållande hade omvitnats av åtskilliga militära myndigheter och särskilt vid marinen hade det alltid ansetts såsom en naturlig sak, att det äldre underbefälet bildade familj.

Enligt förbundets åsikt måste det anses ådagalagt, att ur försvarets syn- punkt intet vore att erinra emot, att underbefäl gifte sig och bildade familj.

Häraf följde emellertid, att man vid löneregleringen borde medgiva manskapet rätt till ortsgrupeerade löner, ty ett gift underbefäl kunde av de för manskapet bestämda naturaförmånerna praktiskt taget endast begagna sig av rätten till fria kläder. De gifta underbefälens antal utgjorde enligt av förbundet verkställd beräkning, i procent på antalet beställningshavare: av arméns furirer 31.2 %, av arméns korpraler (konstaplar) och vice korpraler 4 %, av marinens flaggkorpraler, underofficerskorpraler, högbåtsmän, korpraler och 1. klass sjömän 40.4 % samt av flygvapnets furirer 25 %. Det syntes icke kunna råda något tvivel om, att de gifta vore i behov av ortsdifferentierade löner, men också för de ogifta borde ett dylikt system införas, ty dessa behövde det icke minst under tiden före familjebildandet för täckande av de förhållandevis stora omkostnader, som därmed vore förenade. Lönerna borde därför för alla beställningshavare, som uppnått sådan ålder, att familjebildning över huvud taget kunde komma i fråga, anpassas med hänsyn till familjeförsörjarnas behov eller med andra ord göras ortsdifferentierade. Det förefölle för övrigt icke rättvist, att naturaförmånerna skulle tillmätas sådan avgörande betydelse, då det gällde att bedöma, om manskapet skulle hava rätt till ortsdifferentierade löner, ty i fråga om andra statstjänargrupper hade dessa förmånens åtnjutande icke utgjort hinder för ortstilläggs erhållande. En ogift tjänsteman vid statens hospital och asyler vore och skulle även i fortsättningen — enligt det av 1928 års lönekommitté utarbetade förslaget till avlöningsreglemente — vara pliktig att från anstalten mottaga kost in natura. Därest manskapet i stället för kontant lön och naturaförmåner erhöle en kontant bruttolön samt av denna vore skyldigt att avstå vissa belopp för naturaförmåner, som det ville eller vore pliktigt att mottaga, syntes det ej kunna vara fråga om annat än att lönerna för manskapet skulle ortsdifferentieras. Att manskapet nu hade s. k. »blandlön», borde då ej heller motivera dess avstängande från denna avlöningsform. För övrigt förtjänade det i detta sammanhang erinras därom, att också jordbruksarbetarnas löner — trots det att de hade bostad och kost in natura hos husbonden — bestämdes efter dyrorter, om ock icke efter samma fastslagna principer som för t. ex. statens befattningshavare.

Såsom ett annat skäl mot ortsdifferentierade löner för det fast anställda manskapet hade anförts, att det ur rekryteringssynpunkt icke vore av behovet påkallat, då erfarenheten givit vid handen, att svårigheterna för rekryteringen ofta vore större på billigare än på dyrare platser. Detta uttalande torde helt och hållet hänföra sig till det förhållande, att de i Stockholm förlagda truppförbanden hade jämförelsevis lätt att erhålla rekryter, men eljest inverkade dyrortsförhållandena i icke ringa mån och detta framför allt på de norrländska förläggningssorterna.

En ytterligare anledning till att införa ortstillägg låge däri, att denna avlöningsform kunde bidra till att i någon mån kompensera äldre underbefäl, som på grund av sämre befordringsmöjligheter icke kunde nå underofficersbefordran förrän avsevärt senare än andra underbefäl vid en annan försvarsgren. I Stockholm kunde t. ex. en furir vid fortifikationen nå underofficers-

befordran vid 27 års ålder, medan ett underbefäl vid flottan icke kunde vinna dylik befordran förrän tidigast vid 37 års ålder. Vid sistnämnda ålder hade sergeanten vid fortifikationen en årsinkomst av omkring 4 400 kronor (inberäknat dyrtidstillägg efter 15 %), under det att flaggkorpralen med inräknande av hyresbidrag, dyrtidstillägg och ersättning för naturaförmåner endast ägde uppbära 3 100 kronor.

De sakkunniga.

De skäl för införande av ortstillägg till fast anställt manskap, som av underbefälsförbundet framförts, synas de sakkunniga i viss mån hava fog för sig. För det gifta underbefälet torde det nämligen få anses medföra en bestämd olägenhet, att en väsentlig del av avlöningen utgår in natura, då möjligheterna att försörja en familj därigenom försvåras. Enligt vad de sakkunniga erfarit, råder å militärt håll ganska allmänt den uppfattningen, att det gifta underbefälet i regel representerar den bästa delen av denna kategori. Under sådana förhållanden synes det även med statens fördel förenligt, att familjebildande underlättas i den mån så kan befinnas lämpligt.

För frågans belysande ur allmänt ekonomisk och löneteknisk synpunkt hava de sakkunniga föranstaltat om utförande av vissa förberedande undersökningar. Härvid har det visat sig, att en förändring, teoretiskt sett, låter sig genomföra enligt vissa olika alternativ. Då emellertid ett antagande av den omhandlade nya principen skulle innebära en rubbning av grunderna för rådande lönesystem och därmed lär sträcka sig utom det åt de sakkunniga lämnade uppdraget, hava de sakkunniga icke ansett sig befogade att här upptaga ämnet till mera ingående behandling.

*Kallortstillägg.
Framställningar.*

Önskemål rörande rätt till *kallortstillägg* hava framförts från personalhåll, och behovet av sagda förmån för manskapets del har motiverats med, att de olägenheter, som äro förbundna med tjänsten i de nordligare orterna, göra sig gällande med i stort sett samma skärpa för manskapet som för övriga beställningshavare, oavsett om de åtnjuta naturaförmåner eller ej. De norrländska truppförbanden, anföres det i personalförbundets ovan åberopade skrivelse, hämta nämligen större delen av sitt manskap från sydligare delar av landet, och dessa »sörlänningar» hava merendels svårt att finna sig i Norrlands klimat. Då de ej få uppbära någon extra ersättning för sin tjänst därstädes, begagna de vanligen första tillfälle att åter komma söderut. Härav följer, att norrlandstruppförbanden i regel hava förhållandevis svårt att erhålla erforderligt antal rekryter och underbefäl, samt att omsättningen bland de senare blir snabbare, än som för tjänstens upprätthållande är förmanligt.

De sakkunniga.

Enligt de sakkunnigas åsikt kunde det måhända — icke minst från rekryteringssynpunkt — vara befogat, att kallortstillägg eller någon däremot svarande ersättning infördes oberoende av, huru frågan om ortstillägg kan komma att lösas. I detta sammanhang kan erinras om det förhållandet, att avskedspremierna enligt gällande bestämmelser utgå med högre belopp vid de norrländska trupperna än vid de flesta övriga truppförband inom samma truppslag. Av de sakkunnigas ståndpunkt i fråga om ortstillägg för manskapet framgår emellertid, att de icke heller ansett sig kunna framlägga förslag

rörande utsträckande till nämnda personalgrupp av rätten till kallortstillägg. Nu ifrågavarande båda avlöningsformer synas också vara av så likartad natur, att de böra göras till föremål för utredning i ett sammanhang.

Dyrtidstilläggets inräknande.

Vid 1921 års löne reglering utgick man vid fastställande av löneplanerna för manskapet därifrån, att särskilt dyrtidstillägg icke skulle få beräknas å den meniges begynnelselönen, vilken i stället sattes till något högre belopp än som från den principiella utgångspunkten — lantarbetarnas lön — ansågs skäligt. Ett stadgande av motsvarande innehåll inflöt sedermera i kungörelsen den 15 juni 1923, n:r 200, angående dyrtidstillägg åt fast anställt manskap vid armén och marinen m. fl. Anledningen härtill var av psykologisk art, i det att man nämligen ansåg, att rekryteringen skulle stimuleras, genom att begynnelseavlöningen i en och samma summa upptog ett förhållandevis större belopp. På grund av de reduceringar av grundlönen, som företogs av 1922 och 1923 års riksdagar, har det månadsbelopp, som sålunda undantagits från dyrtidstillägg, nedgått först från 80 till 62 kronor och därefter till 50 kronor. Dyrtidstillägget beräknas för övrigt i överensstämmelse med de för oreglerade löner bestämda grunder med den avvikelse, att procenttalet minskas med 24, samt att barntillägget utgår med 4 kronor i månaden för varje barn, för vilket tillägg må beräknas.

I fråga om de regler, som böra tillämpas vid dyrtidstilläggets inarbetande i manskapslönerna, hava de sakkunniga ansett, att nu rådande proportion mellan detta dyrtidstillägg och det till övriga försvarsväsendets beställningshavare utgående bör bibehållas. Emot procenttalet 17 för de sistnämnda svarar för manskapets del talet 11, och detta tal har därför tagits till utgångspunkt vid löneplanernas omräkning. Det dyrtidstillägg, som tillkommit det fast anställda manskapet, har emellertid, särskilt för de lägst avlönade, uppgått till mycket små belopp. Vid en månadslön om 144 kronor, motsvarande den lön, som utgår till furir av 2. klass med en tjänstetid av 84 månader, utgör det sålunda efter ovanstående procenttal endast 10 kronor. Bestämmelsen, att den del av det beräknade dyrtidstillägget, som överskjuter helt krontal, skall bortfalla, medför, att tillägg icke alls utgår å ett underlag lägre än 10 kronor och verkar även i övrigt proportionsvis hårdare för dessa små löntagare än för övriga beställningshavare.

De sakkunniga hava därför ansett det befogat att, i likhet med vad som föreslagits i fråga om de i officersavlöningsreglementet intagna löneplanerna, vidtaga någon höjning av beloppen utöver tillägget med 11 procent. Härvid har jämväl hänsyn tagits till önskvärdheten att inom de olika lönegraderna åstadkomma en så vitt möjligt jämn stegring, och därför har nu avsedd förhöjning avpassats så, att slutavlöningen inom varje lönegrad satts till ett belopp, som i regel är 24 kronor högre än den efter procenttalet uträknade summan. För furir av 1. klassen ävensom för högbåtsman och flaggkorpral hava dock de sista löneförhöjningarna, vilka tillträdas först efter treåriga intervaller, ökats vardera med 36 kronor.

Jämförelse mellan månadslönen för fast anställt manskap dels enligt de sakkunnigas förslag och dels enligt 1928 års löneplaner jämte dyrtids tillägg efter 9 % (beräknat å den del av månadslönen, som överstiger 50 kronor).

Beställning	Begynnelselönen		Lönen efter en tjänstetid av																									
	Förelagden lönen kr.	Nu utgående lönen kr.	12 mån.		24 mån.		36 mån.		48 mån.		60 mån.		72 mån.		84 mån.		96 mån.		120 mån.		132 mån.		168 mån.		204 mån.			
			F. kr.	N. kr.	F. kr.	N. kr.	F. kr.	N. kr.	F. kr.	N. kr.	F. kr.	N. kr.	F. kr.	N. kr.	F. kr.	N. kr.	F. kr.	N. kr.	F. kr.	N. kr.	F. kr.	N. kr.	F. kr.	N. kr.	F. kr.	N. kr.		
A. Armén.																												
Menig.....	50	50	56	55	68	66	84	82	96	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vice korpral.....	58	57	64	63	76	73	92	90	104	101	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Korpral.....	73	72	73	72	85	83	101	100	113	111	125	121	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Furir av 2. klass...	95	94	95	94	95	94	112	111	123	121	135	132	147	143	156	152	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» 1. » ..	102	101	102	101	103	101	118	117	130	128	142	139	154	150	163	159	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
B. Marinen.																												
Menig.....	50	50	62	60	74	71	90	88	99	96	108	105	117	114	126	123	135	131	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Korpral, högrebåtsman.....	100	99	100	99	100	99	117	115	126	124	135	132	144	141	154	150	163	159	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Flaggkorpral.....	—	—	—	—	—	—	136	132	145	141	154	150	163	159	171	167	180	176	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

) Gäller endast högrebåtsmän.

I omstående sammanställning hava införts såväl de föreslagna nya lönerna som de nu utgående, ökade med 9 % eller det tal, som svarar mot procenttalet 15 för reglerade löner. Sistnämnda tal motsvarar medeltalet av de procenttal för dyrtidstillägget å sagda löner, som gällt under budgetåret 1929/30.

Manskap med äldre anställningsavtal.

Beträffande det manskap, som icke tagit anställning eller rekapitulerat vid senare tidpunkt än utgången av juni månad 1923 eller som före sagda tidpunkt karlskrivits från skeppsgossekåren, tillämpas fortfarande de för dem den 30 juni nämnda år gällande löneplaner. Berörda medgivande har numera endast avseende på de äldre bland marinens korpraler samt 1. och 2. klass sjömän (kustartillerister), under det att för arméns vidkommande, där anställnings- och rekapitulationskontrakten avslutas för bestämd tid, samtliga beställningshavare övergått å de nyare lönevillkoren.

Frågan, huru med berörda äldre manskap bör förfaras i avlöningshänseende, har bland annat berörts vid framläggande av 1930 års statsverksproposition för fjärde huvudtiteln, varvid föredragande departementschefen uttalade den åsikten, att övergångsbestämmelserna till 1922 och 1923 års kungörelser med ändring i vederbörliga löneplaner näppeligen torde hava avsett, att en del av marinens manskap, på grund av särskilda för sagda manskap gällande reglementariska föreskrifter rörande formen för den ursprungliga anställningstidens förlängande, skulle för hela sin återstående tjänstetid förbliva oberörda av de under sagda år beslutade lönereduceringarna, en förmån, som icke tillkommit annat motsvarande manskap. För påskyndande av ifrågavarande manskaps inordnande under för fast anställt manskap i allmänhet gällande löneplan syntes det därför departementschefen, att uppsägning i vederbörlig ordning borde verkställas av det manskap, som anställt före den 1 juli 1923 utan att sedermera hava fått sin anställningstid förlängd genom tecknande av nytt kontrakt. Departementschefen förmälde sig hava för avsikt att i sinom tid föreslå vidtagande av åtgärder i sålunda antytt hänseende (fjärde huvudtiteln, sid. 304).

Samtidigt meddelades, att antalet av de beställningshavare, på vilka ifrågavarande övergångsbestämmelser dåmera vore tillämpliga, uppginge till 665 man vid flottan och 15 vid kustartilleriet, av vilka 528 vid flottan och 14 vid kustartilleriet åtnjöto lön enligt den i 1921 års manskapsavlöningsreglemente intagna löneplanen samt 137 resp. 1 enligt 1922 års löneplan.

Riksdagen ansåg emellertid, att någon åtgärd i den av departementschefen antydda riktningen icke borde vidtagas, alldenstund riksdagen förutsatte, att ifrågavarande förhållanden komme att beaktas vid förestående utarbetande av nytt manskapsavlöningsreglemente (riksdagens skrivelse nr 4, sid. 31).

Det torde här få omnämnas, att rätten för här avsett manskap att fortfarande åtnjuta avlöning enligt de å envar vid anställningen tillämpliga bestämmelserna blivit av regeringsrätten fastställd genom utslag den 26 maj 1925. Sagda manskap lärer följaktligen icke kunna åläggas att ingå på nya lönevillkor.

1930 års
riksdag.

De sakkunniga.

Förbemälda rättighet lär i fortsättningen huvudsakligen få avseende på sådant äldre manskap, som uppbär den högsta för vederbörande lönegrad bestämda lönen, och då uppställer sig den frågan, huruvida dessa löner böra omräknas efter samma regler, som komma att tillämpas beträffande de allmänt gällande löneplanerna. Följden därav skulle bliva, att de äldre löneplanerna bibehölles vid gällande kraft under en tidrymd, som enligt vad av nysnämnda uttalande till statsrådsprotokollet framgår, kan beräknas ricka ända till år 1960.

Den omständigheten, att vissa beställningshavare tillförsäkrats rätt att behålla en mera fördelaktig löneställning, än som vid ett visst tillfälle kommit övriga likställda beställningshavare till del, synes knappast böra medföra, att den förbättring, som kan beredas de sistnämnda, även tilldelas dem, som äro i åtnjutande av undantagsförmånen. Det synes de sakkunniga, som om billighet och rättvisa bäst tillgodosåges, därest det manskap, som innehar äldre kontrakt, medgäves rätt att kvarbliva vid de lönevillkor, som gällde för dem vid antagandet av ett nytt avlöningsreglemente. Det låter visserligen tänka sig, att dyrtidstillägget kunde indragas i samband med att nämnda avlöningsform eljest avlystes. En sådan åtgärd synes emellertid näppeligen böra vidtagas, utan det synes skäligt, att den verkliga löneställningen vid ovan angivna tidpunkt uppehålls. Med utgående från det tal för dyrtidstillägget å oreglerade löner, som gällde vid ingången av fjärde kvartalet 1930, eller 31 %, skulle beräkningsgrunden för manskapets dyrtidstillägg bliva 7 %. Efter nämnda beräkningsgrund skulle lönerna inklusive dyrtidstillägg för det ovan berörda manskapet i regel uppgå till följande belopp:

	Med en tjänstetid av 96 mån. kr.
<i>1921 års löneplan:</i>	
menig.....	1,920
korpral	2,244
<i>1922 års löneplan:</i>	
menig.....	1,710
korpral	2,034

Ovanstående belopp ligga icke oväsentligt över de slutlöner, som av de sakkunniga föreslås för korpraler och meniga vid marinen. Att för åstadkommande av likställighet verkställa en motsvarande höjning av sistnämnda löner torde knappast låta sig göra, utan att en genomgående uppräknings av båda manskapslöneplanerna komme till stånd, och skulle i viss mån innebära en återgång till de förut gällande löneplanerna.

Ett påskyndande av avvecklingen av de i förevarande avseende rådande förhållandena skulle kunna åstadkommas genom införande av ytterligare löneförhöjningar endast för marinens korpraler. Behovet av en dylik utbyggnad av vederbörlig löneplan har från underbefälsförbundets sida framhållits, och de härför anförda skälen synas de sakkunniga i viss mån icke

oberättigade. Då emellertid denna fråga torde böra bedömas i samband med en omprövning av i första hand flaggkorpralernas och högbåtsmännens löne- och pensionsvillkor, och då de sakkunniga icke anse med sitt uppdrag förenligt att därutinnan framlägga något förslag, torde även med nu ifrågavarande spörsmål böra tillsvidare anstå.

Det lärer då bliva ofrånkomligt att bibehålla särskilda övergångsbestämmelser för det manskap, som är bundet enligt äldre kontrakt och icke kan tillförbindas att ingå på nya avlöningsvillkor.

I detta sammanhang torde dock böra beaktas, att de sakkunniga i det följande föreslå icke oväsentliga förhöjningar av de särskilda hyresbidrag, som jämlikt 11 § av gällande manskapsavlöningsreglemente utgå till vissa av manskapet. Det kan enligt de sakkunnigas mening icke vara lämpligt, att en beställningshavare åtnjuter avlöning enligt skilda reglementen, allt efter som de äro för honom fördelaktiga, utan synes det mest rimligt, att den, som kvarstår vid äldre villkor i fråga om själva lönen, också bibehålles vid övriga honom förut tillförsäkrade förmåner. Ett tilläpande i full utsträckning av berörda princip skulle medföra betydande olägenheter, men i fråga om de kontanta förmånerna torde den dock böra bibehållas. De sakkunniga hava därför vid övergångsbestämmelsernas utformande utgått från, att här avsedda beställningshavare skola äga rätt att fortfarande åtnjuta avlöning enligt de bestämmelser, som gälla vid det nya reglementets ikraftträdande. Till lättnad för de löneutbetalande myndigheterna torde de efter berörda grunder uträknade beloppen böra meddelas i särskild kungörelse eller på annat lämpligt sätt.

B. Arvoden m. m., fastställda i avlöningsreglementena.

De sakkunniga behandla här nedan i ett sammanhang de arvoden m. m., som äro till siffran angivna i gällande avlöningsreglementen.

I fråga om de arvoden, som jämlikt 31 § i avlöningsreglementet för officerare m. fl. utgå till innehavare av vissa beställningar, hava de sakkunniga observerat, att arvodena till *chefen för krigsskolan* och till *fältygmästaren* jämlikt 1918 års sakkunnigas förslag avsetts att motsvara skillnaden i lön å G-ort för beställningshavare i 5. och 6. lönegraderna av löneplan O. På grund av den nedsättning i det för den förstnämnda lönegraden föreslagna lönebeloppet, som vidtogs av 1921 års riksdag, har berörda syfte icke blivit uppnått. Nämnda båda befattningar äro enligt de sakkunnigas åsikt av den betydelse, att en avlöning till samma storlek som den för regementschef bestämda är väl motiverad. För en dylik likställighet talar även det skälet, att allt för ofta förekommande ombyten på sagda viktiga poster böra undvikas. Avdrag synes dock böra ske med ett belopp motsvarande skillnaden i pensionsavgifter för de nämnda båda lönegraderna. Sagda skillnad kan nu icke bestämt angivas, men synes för att erhålla ett lämpligt tal kunna sättas till 60 kronor. Arvodena i fråga synas följaktligen böra bestämmas till 3,120 kronor. För övriga i denna paragraf angivna arvoden föreslås endast en höjning med omkring 17 %.

Arvoden
jämlikt 31 §
i officers-
avlönings-
reglementet.

Bataljons-
läkare vid
fältläkar-
kåren och
marinläkare
av 2. graden.

Årsarvodena till *bataljonsläkare vid fältläkarkåren* föreslås höjda med omkring 17 % till 2 820 kronor. Ålderstilläggen synas böra bestämmas till 360 kronor, varjämte dagarvodet torde böra ökas till 7 kronor vid tjänstgöring å bostadsorten och till 14 kronor vid tjänstgöring utom densamma.

Då grundavlönningen till *marinläkare av 2. graden* nu utgår med samma belopp som till här avsedd bataljonsläkare, vilken intjänat det första ålderstillägget, synes densamma böra sättas till 3 180 kronor. Förhöjningen i arvodet bör överensstämma med ålderstillägget till den förstnämnda läkarkategorien, och likaså bör dagarvodet vid tjänstgöring i land utgöra enahanda belopp, som för sagda kategori fastställts för tjänstgöring utom bostadsorten.

Marinöver-
direktören.

I anslutning till den princip, som företrädes av 1928 års lönekommitté, anse de sakkunniga det icke erforderligt att i avlöningsreglementet iakttaga någon uppdelning med hänsyn till, huruvida vissa beställningar tillsätts medelst fullmakt eller genom förordnande. Ur enkelhetens synpunkt torde det vara lämpligt, att samtliga ordinarie beställningar återfinnas i tjänsteförteckningen, och något hinder att där upptaga marinöverdirektören synes icke föreligga. Beträffande det lönebelopp, som bör fastställas för honom, återkomma de sakkunniga vid behandlingen av löneplanen.

Hyresbidrag
enligt 11 §
av manskaps-
avlönings-
reglementet.

Den ersättning, som med benämningen *hyresbidrag* utgår till de äldre av det gifta underbefälet, var i 1921 års manskapsavlöningsreglemente bestämd till 270 kronor i Stockholm, Göteborg, Vaxholm och Boden samt till 210 kronor å övriga förläggingsorter. I 1928 års reglemente företogs en gradering i tre ortsklasser på så sätt, att gottgörelsen å orter, tillhörande endera av ortsgrupperna A, B eller C, sattes till 252 kronor, å ort, tillhörande någon av ortsgrupperna D, E eller F, till 288 kronor samt å ort, tillhörande ortsgrupp G, till 324 kronor. Å nämnda belopp beräknas dyrtidstillägg jämlikt kungörelsen den 15 juni 1923. Då dyrtidstillägget beräknas å summan av hyresbidrag och lön, i den mån den sistnämnda överstiger 50, 62 eller 80 kronor för månad, kan den del därav, som belöper å hyresbidraget, vid samma värde å detta, förete mindre variationer. Vid ett procenttal å dyrtidstillägget av 11 torde emellertid nämnda bidrag kunna angivas till sammanlagt följande belopp å de tre ortsklasserna, nämligen

å ortsklass	I	till 276—288 kronor,
»	»	II » 312—324 »
»	»	III » 348—360 »

Beträffande de principer, som ligga till grund för nu gällande bestämmelser, må åberopas, vad *försvarsväsendets lönenämnd* anförde i sin skrivelse den 22 oktober 1926.

Löne-
nämnden.

Vad bidragsbeloppen beträffade, hade förslag framställt om deras gradering efter ortsgrupper, därvid bidraget skulle utgå å A-ort med dåvarande lägsta belopp, 210 kronor, å B-ort med 240 kronor, å C-ort med 270 kronor, å D-ort med 300 kronor, å E-ort med 330 kronor, å F-ort med 360 kronor och å G-ort med 390 kronor.

En revision av gällande bestämmelser i fråga om bidragsbeloppens storlek å olika orter syntes lönenämnden motiverad redan av det förhållandet, att, enligt vad nämnden under hand inhämtat från socialstyrelsen, hyresindex från våren 1921 undergått en stegring med ungefär 21 %.

En annan fråga vore, efter vilka grunder en dylik revision borde vidtagas. Såsom ovan nämnts, hade förslag väckts om bidragens gradering efter ortsgrupper. För att kunna bedöma detta förslag hade nämnden från socialstyrelsen införskaffat en tabell, av vilken framginge, att medelhyresindex vore högre för B-ort än för A-ort, för D-ort än för C-ort o. s. v. Men tabellen visade också, att hyresindex betydligt växlade beträffande olika förläggningsorter inom en och samma ortsgrupp, samt att inom varje ortsgrupp förekomme någon förläggningssort med högre hyresindex än en eller ett par förläggningssorter tillhörande närmast dyrare ortsgrupp.

Även om visst fog förefunnes att vid fastställande av hyresbidragen icke alldeles bortse från den allmänna levnadskostnadsnivån, syntes likväl vid senast anförda förhållande förenämnda ortsgruppering icke utan vidare kunna läggas till grund för en reglering av bidragsbeloppen. En med hänsyn till såväl hyres- som den allmänna levnadskostnadsnivån mera tillfredsställande avvägning av hyresbidragen å olika orter syntes emellertid nämnden kunna ernås genom att fastställa olika bidragsbelopp, allteftersom förläggningssorten tillhörde a) ortsgrupp G, b) endera av ortsgrupperna F, E eller D samt c) någon av övriga ortsgrupper. Ur rent praktisk synpunkt ställde sig givetvis en sådan anordning lika med en fullständig tillämpning av den på den allmänna levnadskostnadsnivån grundade ortsindelningen.

Den av nämnden sålunda anvisade utvägen förutsatte fastställande av tre olika bidragsbelopp. Därest av de nu gällande två beloppen det lägre tillämpades för A-, B- och C-orter samt det högre för G-ort, skulle enligt nämndens mening ett bidrag om 240 kronor kunna anses skäligt för D-, E- och F-orter. Emellertid syntes den sedan våren 1921 skedda, till ungefär 21 % uppgående hyresstegringen böra föranleda en motsvarande höjning av bidragens belopp. På grund härav och då ifrågavarande bidrag utbetalades månadsvis, samt beloppen därför borde vara jämnt delbara med 12, ansåge nämnden desamma skäligen böra bestämmas till 252 kronor å förläggningssort, tillhörande endera av ortsgrupperna A, B och C, 288 kronor å förläggningssort, tillhörande endera av ortsgrupperna D, E och F, samt 324 kronor å förläggningssort, tillhörande ortgruppen G.

Vid avgivande år 1927 av förslag till nytt manskapsavlöningsreglemente förklarade sig nämnden icke hava anledning att fråga sin sålunda uttalade mening.

I sin förbemälda framställning den 11 mars 1930 har *underbefälsförbundet* i anslutning till den ortsdifferentiering av manskapets löner, som av förbundet föreslagits, uttalat sig för, att även hyresbidraget borde helt graderas efter ortsgrupper.

Med avseende på ersättningens storlek anser förbundet, att denna bör bestämmas med ledning av hyresindextalets växlingar. Då sagda tal från

Underbefälsförbundet.

första kvartalet 1921 till samma tidpunkt innevarande år stigit från 155 till omkring 200, borde följaktligen ett ersättningsbelopp för det förstnämnda året av 210 kronor för närvarande svara emot 271 kronor. Mot nu gällande summa å G-ort — 324 kronor — korresponderade efter enahanda beräkning ett nuvärde om 348 kronor. Hyresbidraget syntes därför lämpligen kunna fastställas till 270 kronor å B-ort, och borde med hänsyn till de särskilt i Stockholm oproportionerligt höga hyrorna sättas till 360 kronor å G-ort. Den fullständiga skalan skulle då få följande utseende:

A	B	C	D	E	F	G
252	270	288	306	324	342	360

Å nämnda belopp borde givetvis dyrtidstillägg utgå.

De sakkunniga.

Vid behandlingen av denna fråga har det syntts de sakkunniga vara av intresse att äga kännedom om den verkliga kostnaden för en bostad av den storlek, som kan anses svara emot en beställningshavares i manskapsklassen behov och ställning. Då tjänstebostad för sergeant i allmänhet bestämts till två rum och kök, har en lägenhet om ett rum och kök i detta fall tagits såsom norm. Med ledning av en utav socialstyrelsen verkställd utredning rörande hyresförhållandena för vissa tjänstemän under hyresåret 1928—1929, publicerad i »Sociala meddelanden n:r 6 för 1930», hava medelhyrorna kunnat angivas för en lägenhet av nämnda storlek å de nya ortsgrupperna. Härvid hava gränserna mellan dessa dragits i överensstämmelse med vad å bil. 3 angives, och de hyrestal använts, som gälla i öppna marknaden. Då vissa såsom militära förlägningsplatser mera betydande orter icke särskilt upptagits i förbemälda utredning, har för deras vidkommande behörig hänsyn tagits till de uppgifter rörande hyresräkningen år 1928, som återgivas i nämnda meddelanden n:r 3 för år 1930. De däruti meddelade talen hava ansetts böra höjas med 20 % för att bliva jämförliga med de i den förstnämnda utredningen framkomna.

Resultatet av den sålunda verkställda undersökningen meddelas här nedan:

Ortsgrupper	I	II	III	IV	V
Antal förlägningsorter	2	10	11	7	1
Medelhyra kronor	212	300	396	496	800

Ehuru en ortsdifferentiering av manskapets löner, såsom förut anförts, icke i detta sammanhang ansetts böra åstadkommas, torde något *formellt* hinder icke förefinnas för att i fråga om förevarande ersättning helt tillämpa en dylik metod. De skäl emot det lämpliga i en sådan anordning, som av lönenämnden anförts, och som bestyrkts i den av de sakkunniga företagna undersökningen, synas emellertid fortfarande bärande, och de sakkunniga hava därför ansett, att den nu gällande indelningen i tre ersättningsklasser bör bibehållas. Den första av dessa bör omfatta ortsgrupperna I och II, den andra grupperna III och IV samt den tredje sammanfalla med högsta ortgruppen.

En omräkning av ovanstående sammanställning under hänsynstagande till antalet förläggningssorter inom varje ortsgrupp giver följande utslag i avrundade tal.

Ortsgrupper	1—II	III—IV	V
Antal förläggningssorter	12	18	1
Medelhyra kronor.....	285	435	800

En jämförelse mellan dessa tal och de ovan meddelade värdena å hyresbidraget giver vid handen, att proportionen dem emellan är mycket växlande. I den lägsta klassen täcker bidraget praktiskt taget hela hyreskostnaden, men i den högsta motsvarar det mindre än hälften av densamma. Då det synes rättvist, att en mera konsekvent anpassning till det verkliga hyresläget kunde åstadkommas, hava de sakkunniga ansett sig kunna taga den nu gällande lägsta ersättningen — 276 kronor — till utgångspunkt och utbygga en skala med en stegring motsvarande det procentuella förhållandet mellan ovan angivna hyresmedeltal för de tre ortsklasserna. Ökningen från klass I till klass II utgör omkring 52 % och från I till III omkring 180 %. Häremot svara följande värden å hyresbidraget, nämligen å ortsklass II 420 kronor och å ortsklass III 772 kronor. Härmed skulle även kontingenterna II och III erhålla i det närmaste full ersättning för den beräknade nuvarande hyreskostnaden, men med hänsyn till att denna kan variera synes man icke böra tillämpa fullt ut samma progression, utan stegringen torde böra begränsas till $\frac{3}{4}$ av nyssnämnda procenttal. Bidragens storlek skulle då stanna vid 384 respektive 648 kronor.

Även med denna senare beräkningsgrund bliver förhöjningen särskilt i högsta ortsklassen avsevärd, men med hänsyn till, att nämnda klass tänkes omfatta endast Stockholm, synes en så stor höjning motiverad av den på denna ort rådande exceptionellt höga hyresnivån.

Det synes även rimligt, att familjeförsörjarna å dyrare orter icke försättas i alltför ogynnsamt läge i jämförelse med beställningshavarna i motsvarande löneläge på andra orter. Då ett införande av ortsgruppering i fråga om lönerna skulle hava betydelse särskilt för de gifta, synes det rimligt, att de på detta sätt kompenseras för, att en omläggning av löneplanerna i dylik riktning icke nu kommer till stånd.

I detta sammanhang må erinras om, att de sakkunniga i fråga om manskap med äldre anställningskontrakt föreslagit, att dessa skola bibehållas vid de löneförmåner de uppbära vid den tidpunkt, då det nya reglementet träder i kraft. Därest de nu föreslagna beloppen för hyresbidrag fastställas, lär det för en icke obetydlig del av sagda manskap bliva fördelaktigt att gå in på de nya avlöningvillkoren. Härav föranledes en minskning å det egentliga lönekontot, vilken vid nu rådande förhållanden kan beräknas till omkring 35 000 kronor för år.

C. Arvoden m. m., som utgå enligt särskilda bestämmelser.

Förutom de löner och övriga förmåner, som direkt angivas i avlöningsreglementena, utgå till den personal, som i nämnda reglementen beröres, i ett flertal fall arvoden och ersättningar för olika befattningar och uppdrag. De tjänster, som på så sätt avlönas, besättas delvis med militär och delvis med civil personal. De förra tjänsterna utgöras antingen av sådana, som äro avsedda att uppehållas av personal å aktiv stat, eller ock av sådana, som skola bestridas av pensionerad militär personal. De civila befattningshavarna utgöras till övervägande del av den icke-ordinarie och extra personal, vars avlöningsförhållanden äro reglerade genom kungörelsen den 22 juni 1928, nr 215.

Det synes lämpligt, att omarbetningen av de i nämnda kungörelse intagna löneplanerna sker i samband med granskningen av författningstexten, och de därav berörda personalgrupperna komma följaktligen i detta sammanhang icke i beaktande.

Vad nedan anföres avser därför huvudsakligen sådana ersättningar, som antingen till siffran bestämts av Kungl. Maj:t och riksdagen eller utgå efter av riksdagen prövade grunder. Hithörande arvoden hava i vissa fall karaktär av löneförstärkning till innehavare av mera kvalificerade eller ansvarsfulla befattningar. I en del fall utgöra de gottgörelse för uppdrag, som äro avsedda att fullgöras vid sidan av vederbörandes ordinarie tjänst. I andra fall åter äro de — jämte pension — hela ersättningen till dem, som bestrida icke-ordinarie militära befattningar. Ett mindre antal civila och civilmilitära befattningshavare, som icke omfattas av förbemälda kungörelse, innehava tjänster, som antingen hava karaktär av bisysslor eller, undantagsvis, äro att anse såsom vederbörandes huvudsakliga sysselsättning.

Avlöningen till ifrågavarande personal är antingen uppförd i vederbörliga stater eller ock beräknad under de till myndigheternas förfogande ställda anslagsmedel. I fråga om den särskilda grupp befattningar, som inrättades i samband med 1925 års härordning, och som avses att besättas med pensionerade officerare eller underofficerare, gäller den bestämmelsen, att desamma, därest Kungl. Maj:t icke annorlunda bestämmer, tillsvidare skola bestridas av personal på övergångsstat. För nämnda befattningar äro därför i regel inga belopp angivna i staterna, utan avlöningen beräknas utgå enligt de för beställningshavare å övergångsstat bestämda villkor. I den mån här avsedda befattningar besättas med pensionerad personal, bestämes för varje gång det arvode, som skall tillkomma vederbörande.

Å samtliga nu förevarande ersättningar uppbäres i regel dyrtidstillägg, vilket beräknas enligt de för »reglerade» avlöningar bestämda grunder. Då någon allmän realprövning av de olika ersättningsbeloppen icke i detta sammanhang torde böra vidtagas, synes den omräkning av desamma, som föranledes därav, att dyrtidstillägget försvinner, lämpligast böra innebära en höjning med omkring 17 %.

De sakkunniga anse sig emellertid kunna förutsätta, att vid arvodenas omräkning de synpunkter ägnas beaktande, vilka i övrigt varit vägledande vid uppgörandet av de nya löneplanerna, på det att den mellan olika grupper av löntagare nu befintliga relationen alltjämt bliver iakttagen.

Beträffande en av de icke ordinarie civila befattningshavarna, nämligen *studierektorn vid arméns underofficersskola*, råder i viss mån säregna förhållanden. Nämda befattning, som inrättades år 1926, tillsättes medelst förordnande, och arvodet är i staten för sagda skola uppfört med 9 500 kronor. Ifrågavarande belopp lärer hava fastställts med ledning av det förslag, som inrymdes i det av vissa sakkunniga den 24 januari 1920 afgivna betänkande angående personals i underbefäls ställning vid armén befordran vid yngre år till officer och reservofficer. Detta betänkande upptog under staten för ett föreslaget militärgymnasium bland annat visst antal lektorer med en avlöning förutom ålderstillägg av 6 500 kronor, varjämte för rektorn avsågs ett arvode av 3 000 kronor. Den sålunda föreslagna lektorslönen överensstämde med den grundavlöning, tillfällig löneförbättring inräknad, som under budgetåret 1926/1927 utgick till manlig lektor vid allmänt läroverk å ort, hänförd till ortsgrupp A eller B.

Vid bestämmandet av studierektorns arvode torde det därför böra tagas under överbäggande, huruvida en dylik likställighet fortfarande bör uppehållas, och i vad mån hänsyn på den grund bör tagas till den löneroglering för undervisningsväsendet, varom 1928 års lönekommitté framlagt förslag.

D. Ifrågasatta nya arvoden m. m.

I vissa av de till de sakkunniga överlämnade eller direkt inkomna framställningarna hava uttryckts önskemål rörande inrättandet av nya arvoden. Ehuru dylika frågor ansetts ligga utom ramen för det åt de sakkunniga lämnade uppdraget, anse sig de sakkunniga likväl här böra omnämna desamma.

I en skrivelse till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet den 21 december 1929, vilken blivit överlämnad till de sakkunniga, har chefen för mariningenjörkåren hemställt, att *chefen för ingenjördepartementet vid flottans varv i Karlskrona* måtte tillerkännas ett särskilt arvode, vars storlek föreslagits till 1 200 kronor.

I en underdånig skrivelse den 22 augusti 1929, vilken likaledes överlämnats till de sakkunniga, hava *styresmännen för flygvapnets centrala flygverkstäder i Västerås och å Malmen* hemställt dels att få sig tillerkänt ett arvode om 2 400 kronor för år, dels ock att i fråga om rätt till resekostnads- och traktementsersättning bliva hänfödda till klass I B i allmänna resereglementet.

I en till de sakkunniga överlämnad framställning har *tygmästaren i Stockholm* anhållit, att de sakkunniga ville upptaga ett förslag, att sagda beställning måtte uppföras såsom tygmästare av 1. klassen och därjämte förenas med arvode till så stort belopp, att den sammanlagda avlöningen icke understeg den för tyggenjören vid sagda tygstation fastställda lönen.

Innehavarna av befattningarna såsom *förste expeditionsunderofficerare vid underofficers- och manskapsdetaljerna i chefens för underofficers- och sjömanskårerna expedition i Karlskrona* hava i en underdånig framställning den 8 oktober 1929 hemställt att antingen erhålla lön enligt 4. lönegraden av löneplan Uo eller ock tilldelas arvode om 600 kronor.

I en till de sakkunniga överlämnad underdånig framställning från flottans maskinistföreningar i Stockholm och Karlskrona, daterad den 15 april 1929, föreslås inrättandet av »yrkesarvoden» till maskinistunderofficerare m. fl., och i sin till de sakkunniga ingivna skrivelse den 12 juni 1930 framför försvarsväsendets underbefälsförbund ett liknande förslag.

I yttranden över en underdånig framställning i lönefrågan från sjöofficersföreningen i Karlskrona, daterad den 25 februari 1929, hava marinförvaltningen och chefen för kustartilleriet uttalat sig för, att särskilda arvoden måtte tillerkännas de officerare ur flottan och kustartilleriet, som beordras till tjänstgöring å nämnda ämbetsverks militärtekniska avdelningar.

I en till de sakkunniga ingiven skrivelse, daterad den 11 juli 1930, har arméns fabrikers och tyganstalters tjänstemannaförening berört frågan om särskilda arvoden till den personal, som är avsedd för vården av *fästena i Boden* med till dessa hörande maskinella anläggningar m. m.

Under de sakkunnigas överläggningar hava slutligen väckts förslag om särskilda arvoden till *cheferna för arméns underofficersskola, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet samt ridskolan.*

Samtliga nu berörda spörsmål hava de sakkunniga på ovan angivna skäl icke upptagit till saklig behandling, men de sakkunniga förutsätta, att desamma vid en blivande omprövning av vederbörandes löneförmåner tagas under övervägande.

E. Personal å övergångsstat, reservstat och i reserven.

Övergångs-
staten.
Gällande
bestäm-
melser.

Avlöningsbestämmelserna för de officerare, underofficerare och civilmilitära beställningshavare, som i samband med antagandet av 1925 års härordning uppfördes å övergångsstat, äro meddelade i kungörelsen den 23 oktober 1925, nr 429, med vissa bestämmelser rörande arméns och marinens övergångs-stater. De å sagda stater uppförda beställningshavarna äro med hänsyn till löneförmåner och tjänstgöringsskyldighet uppdelade i två huvudgrupper.

Den första gruppen omfattar dem, som frivilligt överförts till övergångsstat. Dessa åtnjuta såsom lön 75 % av den lön, som enligt närmast före överföringen gällande bestämmelser fastställts för ortsgruppen A i den löneklass, till vilken beställningshavaren vid tiden för överföringen var att hänföra. Deras tjänstgöring i fredstid är vid armén och kustartilleriet bestämd till en tid, motsvarande längden av en repetitionsövning under varje period av två år, samt vid flottan till 60 dagar under varje fyraårsperiod. Tjänstgöringsskyldigheten upphör vid 50 års ålder. Vid tjänstgöring utom bostadsorten utgår tjänstgöringstraktamente enligt samma regler, som gälla för personal å aktiv stat.

Till den andra gruppen höra de tvångsvis överförda. För dessa gäller, att de äro underkastade full tjänstgöringsskyldighet, vilken dock i fredstid i regel begränsas till en tid, motsvarande en repetitionsövnings längd varje kalenderår. Vid flottan skall den minsta tjänstgöringen omfatta 60 dagar under varje period av två år. Lön utgår efter B-ort och den löneklass, vederbörande vid överföringen tillhörde. Uppflyttning till högre löneklass kan ske i mån av fullgjord tjänstgöring.

Vid tjänstgöring å bostadsorten utgår lönen efter den ortsgrupp, till vilken sagda ort hänföres, men vid tjänstgöring å annan ort åtnjutes tjänstgörings-traktamente enligt allmänt tillämpade grunder.

I pensionsavseende är personalen på övergångsstat i huvudsak likställd med personal på aktiv stat.

Vid övervägandet av frågan, vilken inverkan nu förevarande omarbetning av löneplanerna bör utöva på avlöningsvillkoren för personalen på övergångsstat, torde det vara anledning att till en början bringa i erinran de grundsatser, efter vilka berörda villkor utformats.

Försvarsrevisionen gjorde i berörda avseende följande uttalande (sid. 649).

»I likhet med vad fallet städse är vid omorganisationer av civila verk och inrättningar, bör givetvis den till övergångsstat överförda personalen bibehållas vid sina genom fullmakt eller konstitutorial tillförsäkrade *löneförmåner*. Med avseende härå är emellertid att märka, att den under år 1921 för militärpersonalen beslutade löneregleringen icke är definitiv utan av provisorisk natur. Med hänsyn till den förestående revisionen av försvarsväsendet hava nämligen statsmakterna begränsat sig till att fastställa de nya lönerna för ett år i sänder. Någon juridisk rätt för den till övergångsstat överförda personalen att bli bibehållen vid de enligt 1921 års lönereglering fastställda lönerna torde följaktligen icke föreligga, utan står det statsmakterna fritt att vid fattandet av beslut om den nya löneregleringens fortsatta tillämpning begränsa detta till att avse endast den enligt den nya försvarsorganisationen erforderliga personalen. För den till övergångsstat överförda personalen skulle i så fall tillämpas det tidigare gällande lönesystemet — i det följande benämnt 1914 års lönesystem — eventuellt med tillägg av den under år 1921 utgående tillfälliga förbättringen. Revisionen anser sig emellertid böra framhålla, att tungt vägande skäl kunna anföras för tillämpandet av det nya lönesystemet jämväl å den till övergångsstat överförda personalen.»

De synpunkter, som vid ifrågavarande tillfälle framfördes, blevo, som ovan nämnts, sedermera också i princip godkända av 1925 års riksdag, och första särskilda utskottet vid nämnda riksdag gav åt desamma en vidare utveckling. Utskottet framhöll nämligen, att det syntes skäligt, att så länge dyrtidstillägg i sin dåvarande form utginge till statstjänstemän i allmänhet, sådan förmån även borde tillkomma personal å övergångsstat, ävensom att ifrågavarande personal därefter borde i fråga om dylikt lönetillägg eller ersättning därför jämföras med statens pensionärer.

Det får, genom vad sålunda förekommit, anses fastslaget, att övergångsstatens avlöningsförhållanden skola ansluta sig till den aktiva personalens, och att detta bör gälla även i fråga om dyrtidstillägget i dess nuvarande form. Den nu föreslagna justeringen av lönebeloppen för den sistnämnda perso-

nalen avser egentligen endast att åt dyrtidstillägget förläna en permanent karaktär, utan att den väsentliga grunden för dess beräkning rubbas, och det synes då stå i överensstämmelse med 1925 års försvarsutskotts uttalande, att även de nya löneplanerna läggas till grund för bestämmande av de överförda beställningshavarnas löneförmåner.

Härför tala emellertid även andra skäl av delvis mera reell innebörd.

Det torde icke böra sättas i fråga, att förevarande beställningshavare genom en lönereglering försättas i sämre läge, än de skulle hava intagit, om en dylik åtgärd icke företagits. Då man lär få utgå ifrån, att dyrtidstillägget eller annan däremot svarande förmån i ett sådant tänkt fall fortfarande komme att utgå, skulle det bliva nödvändigt att för denna kategori bibehålla en dylik avlöningsform. Enär emellertid dyrtidstilläggssystemet i sin helhet bör avvecklas, torde det lämpligaste även ur berörda synpunkt vara, att de omarbetade lönerna läggas till grund för avlöningens bestämmande.

Därjämte bör såsom ett mycket viktigt moment beaktas, att den överförda personalen icke bör utestängas från den förbättring av pensionsvillkoren, som får antagas bliva en följd av grundlönernas förhöjning. För att samma pensionsunderlag må kunna tillgodoräknas i detta fall som i fråga om den aktiva personalen, måste lönerna fastställas efter enahanda principer.

Då den tvångsöverförda personalen under tjänstgöring alltjämt bör i löneavseende likställas med den ständigt tjänstgörande, skulle det vidare möta avsevärda olägenheter att tillämpa olika lönesystem.

På nu anförda skäl få de sakkunniga föreslå, att löneplanerna för officerare m. fl. alltjämt få bilda underlag för bestämmande av avlöningen för den till övergångsstat överförda personalen.

Vad då först den frivilligt överförda personalen angår, synes lönen fortfarande böra utgå med 75 % av grundlönen i vederbörlig löneplan, och ingen annan förändring erfordras, än att lönen anges till 75 % av den för ortsgrupp I bestämda.

För de tvångsöverförda vidkommande däremot måste löneplanernas omläggning medföra en omprövning av sättet för deras inplacering i desamma. Gällande regel synes vara byggd på den principen, att vederbörande skall äga behålla vid överföringen förvärvad löneställning hänförd till grundlönen. Det hade från en sådan utgångspunkt fallit sig mest konsekvent, att lönen bestämts efter A-ort, och i härordningspropositionen till 1925 års riksdag var denna form också föreslagen. Att lönen på särskilda utskottets förslag sattes till B-ortsbeloppen, lär delvis hava motiverats därmed, att inga truppförband för det dåvarande voro förlagda till A-ort, och att den överförda personalen icke ansågs böra tilldelas lägre avlöning än den lägsta till beställningshavare på aktiv stat utgående.

Jämlikt den av de sakkunniga förutsatta nya ortsgroupsindelningen skulle emellertid förlägningsorterna för två truppförband vid armén och ett vid flygvapnet komma att hänföras till ortsgrupp I, och det ovan åberopade skälet att för övergångsstaten gå ett steg högre än grundlönen skulle följaktligen icke vidare vara för handen.

Därest dyrtidstillägget vid tidpunkten för övergång till ett nytt lönesystem utgår efter högre procenttal än 13, skulle ett hänförande av den tvångsvis överförda personalen till ortsgrupp I i många fall innebära en löneminskning. Ett dylikt förhållande synes åtminstone härvidlag, där vederbörande icke kunna tillgodogöra sig den nedgång i levnadskostnaderna, för vilken dyrtidstilläggets fall är ett uttryck, böra kompenseras medelst lönefyllnad. Då uppflyttning i löneklass i regel endast förekommer i mån av fullgjorda årliga tjänstgöringsomgångar, kan det förväntas, att ett dylikt system skulle behöva tillämpas i minst 16 à 17 år.

Bortsett från nu berörda omständigheter hava de sakkunniga emellertid ansett sig böra undersöka, vilka betingelser, som eljest kunna vara för handen för att fastställa lönerna efter ortsgrupp II.

Nu gällande bestämmelser i ämnet innebära, att lönen till den tvångsvis överförda personalen utgår efter högre ortsgrupp än till de frivilligt överförda. Denna differentiering synes fullt befogad med hänsyn dels till det för de förstnämnda befintliga tvångsmomentet dels ock till den tjänstgöringskyldighet, som åligger dem, och som visat sig utgöra ett hinder vid försöken att skaffa annat arbete. Då dessa beställningshavare genom överföringen i många fall lidit en icke obetydlig inkomstminskning, synes det rättvist, att en motsvarande gradering iakttages även vid tillämpning av de nya löneplanerna.

I följande sammanställning belyses förhållandet mellan å ena sidan nu utgående löner, ökade med dyrtidstillägg efter 13 % (fastställt för 4 kvart. 1930), och å andra sidan de för ortsgrupperna I och II föreslagna lönerna.

Beställning	Löne- klass	Lön efter	Lön efter	Lön efter	B. — I. försäm- ring — förbät- ring +	B. — II. försäm- ring — förbät- ring +
		B-ort jämt dyrtids- tillägg efter 13 % Kr.				
Överste.....	O 14	13 068	13 500	14 148	+ 432	+ 1 080
Överstelöjtnant	O 13	10 500	10 560	11 148	+ 60	+ 648
Major	O 12	9 828	9 900	10 476	+ 72	+ 648
Kapten	O 9	7 440	7 464	7 968	+ 24	+ 528
Löjtnant	O 5	4 800	4 848	5 196	+ 48	+ 396
Underlöjtnant.....	O 2	3 186	3 216	3 468	+ 30	+ 282
Förvaltare	Uo 10	4 938	4 980	5 340	+ 42	+ 402
Fanjunkare	Uo 8	4 236	4 260	4 584	+ 24	+ 348
Sergeant	Uo 6	3 576	3 600	3 876	+ 24	+ 300
Underofficer av 3. graden	Uo 4	2 970	3 000	3 228	+ 30	+ 258
Fältläkare m. fl.	C 24	10 500	10 560	11 148	+ 60	+ 648
Regementsläkare m. fl.	C 22	9 420	9 480	10 044	+ 60	+ 624
Bataljonsläkare m. fl.	C 18	7 368	7 380	7 884	+ 12	+ 516
Bataljonsveterinär.....	C 16	6 480	6 480	6 936	± 0	+ 456
Tygförvaltare av 1. klassen m. fl.	C 15	6 066	6 120	6 552	+ 54	+ 486
Departementsskrivare m. fl.	C 14	5 706	5 760	6 168	+ 54	+ 462
Tygförvaltare av 2. klassen	C 12	4 998	5 040	5 400	+ 42	+ 402
Verkmästare av 2. klassen	C 11	4 650	4 680	5 016	+ 30	+ 366
Tygskrivare m. fl.	C 9	4 068	4 080	4 380	+ 12	+ 312
Poliskonstapel	C 7	3 606	3 600	3 876	— 6	+ 270
Förrådsvaktmästare	C 4	3 048	3 096	3 336	+ 48	+ 288

Såsom denna översikt utvisar, skulle ett hänförande av de tvångsvis överförda till ortsgrupp II medföra delvis ganska betydande löneförhöjningar, men dessa föranledas till icke oväsentlig grad av den nu rådande starka nedgången av levnadskostnadsindextalet, rörande vars beständighet det torde vara vanskligt att göra någon förutsägelse. Man får icke heller förbise, att enahanda förhållande gör sig gällande i fråga om huvuddelen av den aktiva personalen. För att icke de tvångsöverfördas ställning i förhållande till de på aktiv stat kvarstående skall bliva ännu mera ogynnsam, ekonomiskt sett, än nu är fallet, synes jämväl i detta jämförelseled nu rådande ungefärliga proportion böra bibehållas. En lönebestämning efter ortsgrupp II skulle få till följd, att hithörande personal i vissa fall komme i åtnjutande av högre lön än som tillkomme personal på aktiv stat, men härvid måste man beakta, att sistnämnda personal är bosatt å ort med levnadskostnader, som svara emot lönebeloppens avvägning, under det att de, som tillhöra övergångsstaten, ofta äro förhindrade att välja sin bostad å billigare ort.

Vid kostnadsfrågans bedömande torde man även få taga hänsyn till, dels att löneökningen under tjänstgöring blir lägre än om lönen hänföres till ortsgrupp I, dels ock till att övergångsstatens avveckling sker i ett ganska snabbt tempo, och att följaktligen någon mera avsevärd merutgift för statsverket icke av denna anledning behöves befaras.

Enligt de sakkunnigas åsikt synas därför övervägande skäl tala för, att avlöningen till den tvångsvis överförda personalen bestämmes efter ortsgrupp II.

Reserv-
staten.
Gällande
bestämmelser.

Avlöningsförmånerna till personal å reservstat äro angivna i två förordningar den 5 november och 3 december 1915 (nr 518 och 523) angående arméns reservstater resp. reservstat för marinen. Efter genomförande av 1921 års löneroglering för den aktiva personalen framfördes vid skilda tillfällen förslag om en i tillämpliga delar motsvarande omläggning av reservstatens löneförhållanden. Någon åtgärd i dylik riktning blev dock icke vidtagen, förrän 1925 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag beslöt en provisorisk höjning av lönerna, avsedd att tillämpas under budgetåret 1925/26. Beslut av motsvarande innehåll har därefter fattats även för de följande budgetåren. Å den sålunda provisoriskt fastställda avlöningen utgår dyrtidstillägg i enlighet med för reglerade löner gällande grunder.

De sak-
kunniga.

De sakkunniga torde det endast tillkomma att företaga ett inräknande av dyrtidstilläggen i lönen, och därvid hava de sakkunniga i huvudsak följt samma principer, som eljest tillämpats.

I nedanstående sammanställning lämnas en översikt över nu utgående löner, ökade med 17 %, ävensom över de av de sakkunniga föreslagna nya lönerna.

Beställning	Nu utgående avlöning			Föreslagen lön Kr.
	Lön Kr.	Dyrtidstillägg 17 % Kr.	Summa Kr.	
Generalmajor.....	7 440	1 260	8 700	8 700
Överste i högre löneklassen.....	6 360	1 080	7 440	7 440
» » lägre »	5 940	1 008	6 948	6 960
Kommandörkapten av 1. graden.....	5 460	924	6 384	6 420
Major, kommandörkapten av 2. graden	4 800	816	5 616	5 540
Kompaniofficer i högsta löneklassen	2 820	468	3 288	3 360
» » mellersta »	2 220	372	2 592	2 640
» » lägsta »	1 620	264	1 884	1 920
Underofficer i högre löneklassen	1 560	264	1 824	1 860
» » lägre »	1 260	204	1 464	1 500
Fältläkare	5 940	1 008	6 948	6 960
Regementsläkare	4 800	816	5 616	5 640
Bataljonsläkare	2 820	468	3 288	3 360

Till vissa beställningshavare utgå årliga avlöningstillägg, nämligen till kompaniofficerare i mellersta löneklassen ett tillägg efter uppnådd 43 års ålder, till kompaniofficer i lägsta löneklassen ett tillägg efter 37 års ålder och ytterligare ett efter fyllda 43 år samt slutligen till underofficer i lägre löneklassen ett sådant tillägg efter uppnådd ålder av 42 år. Avlöningstilläggens belopp utgöra för kompaniofficer 360 kronor och för underofficer 180 kronor. De sakkunniga föreslå en höjning till 420 resp. 210 kronor.

Den kontanta lönen till furir på reservstat föreslås höjd till 360 kronor, varjämte arvodet under tjänstgöring synes böra ökas med 50 öre för dag.

Reservstat
för furirer
vid Gotlands
trupper.

I förordningarna den 23 september 1927 nr 364, 365 och 366, av vilka den förstnämnda behandlar befäl och civilmilitär personal i arméns reserv samt den andra och tredje befäl i flottans resp. kustartilleriets reserv, äro avlöning villkoren i fredstid för ifrågakvarande personal i huvudsak angivna i direkt anslutning till vad för motsvarande aktiva beställningshavare stadgas, på så sätt att hänvisning göres till för de senare gällande löneplaner. Då berörda stadganden hava sin giltighet oberoende av de ändringar, som kunna vidtagas i nämnda löneplaner, synas föreskrifterna i detta avseende endast böra, i den mån så erfordras, anpassas efter den nya benämningen på ortsgrupperna.

Reservperso-
nalen.

Utöver lön utgår till förtidsavgången och i reserven utnämnd personal, tillhörande fältläkarkårens och fältveterinärkårens reserver, ett dagarvode med 12 kronor till läkare och 10 kronor till veterinärer. Beloppet av nämnda ersättning, varå dyrtidstillägg utgår, föreslå de sakkunniga höjas till 14 resp. 12 kronor.

I anslutning till vad beträffande nu behandlade personalkategorier anförts, föreslå de sakkunniga, att gällande bestämmelser måtte i nedan angivna avseenden erhålla ändrad lydelse.

Författnings-
ändringar.

Kungl. kungörelsen med vissa bestämmelser rörande arméns och marinens övergångsstaten den 23 oktober 1925, nr 429.

7 §.

1. Beställningshavare äger såsom lön åtnjuta 75 procent av den lön, som enligt för försvarsväsendet gällande avlöningsreglemente fastställts för ortsgrupp I i den löneklass, till vilken beställningshavaren vid tiden för överföringen var att hänföra.

2. Därest — — — skillnaden.

11 §.

1. Beställningshavare äger — — — 14 §.

2. Från och med den 1 oktober 1927, respektive den 1 juli 1929 erhåller beställningshavare lön enligt den löneklass, till vilken han närmast därförut hörde, eller på grund av uppflyttning till högre löneklass eller befordran till beställning inom högre lönegrad jämlikt denna kungörelse är att hänföra. Inom vederbörlig löneklass skall lönen utgå med det belopp, som fastställts för ortsgruppen II, så framt ej annat följer av föreskrifterna i 13 § 1 och 2 mom.

Kungl. förordningen angående arméns reservstaten den 5 november 1915, nr 518.

§ 8.

Personal å reservstat uppbär årlig lön med följande belopp, nämligen:

generalmajor.....	8 700 kronor
överste i högre löneklassen	7 440 »
» » lägre »	6 960 »
major.....	5 640 »
kompaniofficer i högsta löneklassen.....	3 360 »
» » mellersta »	2 640 »
» » lägsta »	1 920 »
underofficer i högre löneklassen.....	1 860 »
» » lägre »	1 500 »
fältläkare	6 960 »
regementsläkare	5 640 »
bataljonsläkare.....	3 360 »

§ 9.

1. Årliga avlöningstillägg utgå å reservstat:

till kompaniofficer i mellersta löneklassen efter uppnådd 43 års ålder med 420 kronor;

till kompaniofficer i lägsta löneklassen efter uppnådd 37 års ålder med 420 kronor och efter uppnådd 43 års ålder med ytterligare 420 kronor; samt

till underofficer i lägre löneklassen efter uppnådd 42 års ålder med 210 kronor.

**Kungl. förordningen angående reservstat för marinen
den 3 december 1915, nr 523.**

§ 8.

Personal å reservstaten uppbär årlig lön med följande belopp, nämligen:

kommendörkapten av 1. graden	6 420 kronor,
» » 2. » , major.....	5 640 »
kapten i högsta löneklassen	3 360 »
» » mellersta »	2 640 »
» » lägsta » ävensom löjtnant	1 920 »
underofficer i högre löneklassen	1 860 »
» » lägre »	1 500 »

§ 9.

1. Årliga avlöningstillägg utgå å reservstaten:

till kapten i mellersta löneklassen efter uppnådd 43 års ålder med 420 kronor;

till kapten i lägsta löneklassen eller löjtnant efter uppnådd 37 års ålder med 420 kronor och efter uppnådd 43 års ålder med ytterligare 420 kronor; samt

till underofficer i lägre löneklassen efter uppnådd 42 års ålder med 210 kronor.

**Kungl. förordningen angående reservstat för furirer vid Gotlands trupper
den 18 juli 1928, nr 323.**

§ 4.

1. Med egnahemskontrakt — — — egnahemslån.

2. Med penningkontrakt anställd furir på reservstat erhåller årlig lön av 360 kronor samt efter fullgjord 15 års tjänst en avgångspremie av 600 kronor. Avlider — — — tjänstgöring.

§ 5.

1. Under tjänstgöring åtnjuter furir på reservstat, utöver vad som följer av § 4, dagarvode av 4 kronor 50 öre samt underhåll in natura och motsvarande förmåner i övrigt — dock ej hyresbidrag — som tillkomma underbefäl på aktiv stat.

2. Dagarvode — — — tjänstgöringstiden.

§ 10.

1. Anställning — — — bestämmelser.

2. Med egnahemskontrakt anställd furir äger att vid vederbörligt truppförband av Gotlands trupper intill den 14 mars första anställningsåret mot fullgörande av tjänstgöring åtnjuta underhåll in natura i likhet med furir på aktiv stat jämte ett kontant arvode av 3 kronor 50 öre om dagen.

**Kungl. förordningen angående befäl och civilmilitär personal i arméns
reserver den 23 september 1927, nr 364.**

§ 23.

1. Förtidsavgången — — — hänförd.

Under deltagande i den i § 19 mom. 1 omförmälda utbildningskurs åtnjuter den, som är bosatt utom den ort, där kursen anordnas, lön efter

ortsgrupp I ävensom tjänstgöringstraktamente enligt de för personal på aktiv stat gällande grunder.

Vidare — — — § 26 mom. 1.

2. Utöver vad i mom. 1 sägs, äger förtidsavgången och i reserven utnämnd personal tillhörande fältläkarkårens och fältveterinärkårens reserver under föreskriven tjänstgöring i fredstid åtnjuta särskilt dagarvode, läkare med 14 kronor och veterinär med 12 kronor.

**Kungl. förordningen angående befäl i kustartilleriets reserv
den 23 september 1927, nr 366.**

§ 15.

1. Förtidsavgången — — — hänförd.

Under deltagande i sådan särskild utbildningskurs, som i § 9 sägs, åtnjuter den, som är bosatt utom den ort, där kursen anordnas, lön efter ortsgruppen I ävensom tjänstgöringstraktamente enligt de för personal på aktiv stat gällande grunder.

Vidare — — — § 17.

F. Indelt manskap.

Avlöningen till det indelta manskapet vid armén utgår i form av lön, dagavlönning och dagavlöningsstillägg. Nämda förmåner äro jämlikt övergångsbestämmelserna till avlöningsreglementet för fast anställt manskap den 29 juni 1921 fastställda till följande belopp, nämligen: a) årslön till 144 kronor för korpral och 72 kronor för vicekorpral, b) dagavlönning till 90 öre för korpral och 60 öre för övrigt manskap sam c) dagavlöningsstillägg till 2 kronor 50 öre för varje dag, varunder någon av här avsett manskap är inkallad till tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid andra skolor eller övningar än vanliga repetitionsövningar. Å samtliga löneförmåner utgår dyrtidstillägg enligt för reglerade löner gällande grunder. Då indelt manskap, om ock i med åren avtagande antal, under den närmaste framtiden kommer att kvarstå i tjänst, måste vid dyrtidstilläggens bortfallande en omräkning även av deras löner verkställas. De sakkunniga hava icke funnit anledning att härvidlag tillämpa någon annan princip än den, som följts vid löneplanernas omarbetande, utan de olika ersättningsbeloppen hava höjts med 17 %, varefter produkten i varje fall något avrundats uppåt. Resultatet av omräkningen återgives i nedanstående sammanställning:

lön till korpral	kronor 180: —
» » vicekorpral	» 90: —
dagavlönning till korpral.....	» 1: 05
» » övrigt manskap	» —: 70
dagavlöningsstillägg	» 3: —

Bestämmelser i detta ämne torde böra intagas i övergångsbestämmelserna till avlöningsreglementet. Rörande avlöning till det lilla fåtalet ännu kvarstående båtsmän lär — med riksdagens medgivande — enahanda grunder kunna tillämpas, som ovan föreslagits.

II. Revision av avlöningsförfattningarna.

A. Allmän motivering.

1. Allmänna synpunkter.

Vid utarbetande av förslag till avlöningsbestämmelser hava de sakkunniga strävat efter att i den utsträckning så varit möjligt giva författningstexten en lydelse, som överensstämmer med motsvarande föreskrifter i det av 1928 års lönekommitté framlagda förslaget till allmänt avlöningsreglemente. Vissa för den militära organisationen och terminologien gällande regler hava dock i några avseenden föranlett till avvikelser av formell natur.

Därjämte hava en del med tjänsten inom försvarsväsendet förknippade säregna förhållanden måst ägnas tillbörligt beaktande, dels i den mån dylika förhållanden förete olikheter med de inom civilförvaltningen förekommande fall av motsvarande eller liknande art, dels ock med hänsyn därtill, att vissa dylika omständigheter icke alls hava någon motsvarighet inom statsförvaltningen i övrigt.

Då de militära avlöningsreglementena nu erhållit definitiv karaktär, synes det icke erforderligt att bibehålla den uppdelning i ett reglemente för officerare m. fl. och ett reglemente för manskap, som vidtogs i samband med 1921 års lönereglering. Praktiska skäl synas tala för, att sagda båda huvudgrupper sammanföras i ett reglemente. Härigenom ernås även en minskning av det antal författningar, som måste tillämpas vid handläggning av förekommande avlöningsfrågor, samtidigt som författningstexten kan något begränsas genom att upprepningar i vissa fall undvikas. För överskådlighetens skull hava dock bestämmelserna för bemälda båda personalgrupper i reglementsförslaget uppdelats å två delar, motsvarande de tidigare reglementena.

I överensstämmelse med den princip, som tillämpats av 1928 års kommitté, hava till avlöningsreglementet överförts bestämmelserna angående tjänstledighetsavdrag, sjukvård samt flyttningersättning, vilka förmåner förut huvudsakligen behandlats i tilläggsbestämmelserna. Då det syntes lämpligt, att föreskrifter rörande en viss ersättningsform återfinnas på ett och samma ställe, hava i reglementet intagits samtliga de bestämmelser i berörda avseenden, som ansetts vara av mera konstant natur. Härigenom har visserligen reglementet i något fall kommit att tyngas av rena tillämpningsanvisningar, men olägenheten därav torde icke motverka vinsten från praktisk synpunkt.

Vissa i den militära tjänsten förekommande ersättningar av mera speciell art, såsom tjänstgöringstraktamenten, sjötillägg och mässpenningar, äro beroende av i viss mån växlande omständigheter, och det synes därför lämpligt, att detaljerade föreskrifter därutinnan, liksom nu är förhållandet, meddelas i en av Kungl. Maj:t utfärdad kungörelse.

I vissa avseenden gäller ännu reglementet för arméns avlöning under fred den 11 oktober 1907 (nr 110). Det synes icke lämpligt att för bestämmelser av allt framgent tillämpligt slag bibehålla ett äldre reglemente vid sidan av ett nytt sådant, utan samtliga dylika föreskrifter torde böra överflyttas till det nya reglementet eller till dess tilläggsbestämmelser.

Bland ovan avsedda stadganden märkas de, som avse personal över stat. Det kan visserligen tänkas, att föreskrifter därom kunde intagas i en särskild förordning, men då det synts angeläget, att antalet avlöningsförfattningar icke åter ökas, och då ett intimt samband förefinnes mellan berörda personal och personalen på aktiv stat, hava de båda kategorierna ansetts böra inordnas under en och samma författning. Det äldre reglementet torde där efter bliva gällande endast för indelt manskap, så länge dylikt kvarstår i tjänst.

2. Reglementets omfattning.

Nu gällande avlöningsreglemente för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet (officersavlöningsreglementet) innehåller föreskrifter icke blott för de personalgrupper, som kunna inrymmas under begreppet »ordinarie tjänstemän». I reglementet omnämnas därjämte en avsevärd del befattningshavare, som icke betecknas såsom ordinarie. De sakkunniga syfta härvid dels på rullföringspersonalen, dels på den betydande grupp tjänster, som genom 1925 års härordning inrättades vid de flesta truppförband och anstalter m. m., vilka tjänster enligt organisationsplanen avses att besättas med pensionerad personal. Tjänstgöringsförhållandena för innehavare av dylika befattningar äro i princip fullt likartade med de för den aktiva personalen gällande, och det kunde därför måhända synas lämpligt, att åtminstone de grundläggande föreskrifterna för åtnjutande av avlöning, liksom nu är fallet, meddelas i ett sammanhang för båda de ifrågavarande kategorierna. Enär emellertid de närmare bestämmelserna i detta ämne, vad angår icke ordinarie befattningshavare i allmänhet, pläga meddelas av Kungl. Maj:t, synes det knappast erforderligt, att nu ifrågavarande personal över huvud taget beröres i reglementet. Detta kan då begränsas till att omfatta den i vanlig bemärkelse »aktiva» personalen.

I staterna för vissa rent militära institutioner, såsom generalstaben och marininstaben, artilleristaben, fortifikationen, intendenturkåren, flygstyrelsen, militärläroverken m. fl., upptagas en del civila beställningar, nämligen: för professor och krigsarkivarie vid generalstaben och för sekreterare och kamrerare i flygstyrelsen, samt för förste expeditionsvakter och expeditionsvakter, beträffande vilka beställningar avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement m. m. är gällande. Då det synts lämpligast, att avlöningsvillkoren för ifrågavarande tjänster bestämmas efter samma grunder, som tillämpas i fråga om motsvarande befattningar i den civila statsförvaltningen, hava de sakkunniga i likhet med 1928 års kommitté ansett desamma böra upptagas i det allmänna avlöningsreglementets tjänsteförteckning. Enahanda synpunkter hava gjort sig gällande i fråga om befattningarna såsom

chefer för lantförsvarets och sjöförsvarets kommandoexpeditioner. Sagda befattningar, vilka innehavas av officerare, äro uppförda å försvarsdepartementets stat med arvode till samma belopp, som bestämts för expeditioner- chefer.

Vad angår de civila lärarna vid skeppsgosseskolorna, hava deras löne- förmåner varit föremål för reglering av 1928 års kommitté i samband med övriga frågor rörande lärarpersonalens avlöning. Då det icke synes lämpligt, att för nämnda lärarkategori andra villkor bestämmas än för lärare i allmän- het, och då deras upptagande i det militära lönereglementet skulle medföra ett flertal särbestämmelser, gällande endast för denna lilla grupp, torde även denna böra hänföras till det civila lönesystemet.

Innan de sakkunniga gå in på en närmare behandling av reglements- texten, torde en redogörelse få lämnas för vissa frågor av mera principiell natur.

3. Löneplaner.

Beträffande löneplanernas omfattning och beställningshavarnas inplacering i desamma har, med nedan angivna undantag, ingen ändring vidtagits, enär de sakkunniga ansett, att dylika frågor höra till en lönereglering i sak, en uppgift, som ligger utanför det förevarande uppdraget. De sakkunniga hava därför icke kunnat taga någon hänsyn till de önskemål, avseende ändrad ställning inom löneplanerna, som från olika håll framförts. För de rikt- linjer, som följts vid löneplanernas omräkning inom den sålunda fastställda ramen, har ovan redogjorts.

Bland framställningar i ovan avsedd riktning få de sakkunniga emellertid omnämna en skrivelse från *marinintendentsföreningen* i Stockholm till chefen för marinintendenturkåren, daterad den 10 december 1928, vilken skrivelse av sagda chef överlämnats till 1928 års lönekommitté. Föreningen fram- lägger däri efter en utförlig motivering det förslaget, att marinintendentur- kåren måtte hänföras till löneplan C, och dess olika tjänstegrader efter vissa grunder inplaceras i sagda plan.

De synpunkter, som härvid framförts, synas de sakkunniga i viss mån beaktansvärda, men då en åtgärd i framställningens syfte måste innebära en icke oväsentlig omläggning av nämnda löneplan och följaktligen skulle strida emot den allmänna principen för de sakkunnigas arbete, har frågan icke tagits under saklig behandling.

Nu gällande tjänsteförteckningar upptaga endast beställningar, som till- sättas medelst konstitutorial eller fullmakt, under det att sådana ordinarie beställningshavare, som erhålla förordnande å vederbörlig tjänst, behandlas i en särskild avdelning av officersavlöningsreglementet.

Såsom de sakkunniga förut anfört, synes det ändamålsenligt, att avlöningen för all ordinarie personal upptages i löneplanerna. Med anledning därav synes den förändringen böra vidtagas, att beställningarna för marinöverdirek- tören och vid flottans poliskår, ehuru de tillsättas medelst förordnande,

*De sak-
kunniga.*

hänföras till löneplan C och upptagas i motsvarande tjänsteförteckning. Till den sistnämnda personalen utgår arvode med samma belopp som lönen i 2.—4. lönegraderna av löneplan C, och den kan följaktligen utan vidare infogas i tjänsteförteckningen.

Marinöverdirektören, som uppbär ett arvode, förutom dyrtidstillägg, om 16 000 kronor, är i löneavseende likställd med distriktschefer vid statens järnvägar. Sistnämnda tjänstemän äro i förslaget till allmän löneplan hänfödda till lönegrad 37 med den anmärkningen, att lönen omedelbart utgår enligt den högsta för lönegraden bestämda löneklassen, vilken å ortsgrupp V upptager ett belopp av 19 656 kronor. Då den nu rådande likställigheten nämnda tjänstemän emellan synes böra kvarstå, blir det vid infogande av marinöverdirektörsbeställningen i löneplan C erforderligt att därstädes införa en ny lönegrad med motsvarande belopp. Denna lönegrad, som endast bör innehålla en löneklass, har erhållit nummer 16, och den nu befintliga lönegraden med sagda nummer har blivit den sjuttonde.

4. Tillgodoräkning av föregående tjänstetid.

Officerare m. fl.

Historik.

I samtliga avlöningsbestämmelser, som utformats efter det för kommunikationsverken m. fl. antagna nya lönesystemet, återfinnes den s. k. »sneddningssprincipen», vilken innebär, dels att tjänsteman vid befordran till tjänst i högre lönegrad skall placeras lägst i löneklass närmast högre än den han vid befordringen tillhörde, dels att tjänstetiden i närmast lägre löneklass intill tre år får tillgodoräknas i den högre lönegraden. Denna princip sammanhänger med en sådan konstruktion av löneskalan, att på varandra följande lönegrader delvis sammanfalla, en regel, som för försvarsväsendet fullt tillämpats endast i fråga om löneplanerna för underofficerare och för civilmilitär personal m. fl. I löneplanerna för officerare har varje lönegrad gjorts fullt fristående utan någon gemensamhet beträffande löneklasser, varav enligt grundregeln skulle följa, att den, som befordrades, aldrig skulle placeras högre än i den högre lönegradens näst lägsta löneklass.

Såsom skäl för sistnämnda anordning anfördes av såväl 1917 som 1918 års sakkunniga, att det vore ofrånkomligt, att löneplanen ordnades på sådant sätt, att varje befordran till beställning med större ansvar och mera fordrande tjänstgöring dels omedelbart vid befordringstillfället åtföljdes av ökad avlön, dels ock medförde möjlighet att i den nya tjänsten nå högre slutavlön, än som kunnat vinnas i den lägre. För möjliggörande av erforderlig löneförhöjning vid befordran hade de sakkunniga då funnit det nödvändigt att icke för officerarna införa några för de särskilda lönegraderna gemensamma löneklasser. Ett antagande av en gemensam löneskala för samtliga kompaniofficerare, på sätt av vissa militära myndigheter ifrågasatts, skulle enligt de sakkunnigas åsikt därjämte innebära vissa organisationsförändringar, varom det icke ansågs tillkomma dem att avgiva förslag.

För att emellertid möjliggöra en utjämning av löneförhållandena i de fall, då befordran på grund av sämre befordringsmöjligheter blivit fördröjd, för-

ordade de sakkunniga en utvidgning av sneddningsförfarandet, så till vida att en kapten skulle äga att för omedelbar eller blivande löneklassuppflyttning inom 3. lönegraden räkna sig till godo den tid intill sex år, varunder han tillhört högsta löneklassen i 2. lönegraden. En bestämmelse av sådant innehåll inföt också i 1921 års officersavlöningsreglemente.

Det framhölls redan i samband med 1921 års löne reglering, bland annat i en reservation till 1918 års sakkunnigas betänkande, att en större utjämning i befordringsförhållanden borde åvägabringas, än som ovan berörda åtgärd kunde medföra. I sådant syfte ifrågasattes, att i reglementet skulle införas en bestämmelse av innehåll, att löjtnant och kapten (ryttmästare) skulle äga att vid befordran till dylik beställning räkna sig till godo hela sin föregående tjänstetid såsom officer, i den mån denna tid överstege den tjänsteålder, vars uppnående utgjorde villkor för ernående av ifrågavarande grader, nämligen två respektive nio år.

Uttalanden av sådant innehåll framkommo åter i samband med förberedelserna för reglementets definitiva fastställande. Såväl arméförvaltningen som försvarsväsendets lönenämnd ställde sig emellertid avvisande till en så vittgående avvikelse från en av sneddningsprincipens grundtankar, men förordade, att rätten till tjänsteårsberäkning skulle även för löjtnant utsträckas till att avse intill sex år i högsta löneklassen för underlöjtnanter och fänrikar. Kungl. Maj:t och riksdagen godkände sistnämnda förslag, och vid omarbetningen år 1927 erhöll vederbörande paragraf åsyftad formulering.

Åt de omständigheter, vilka givit anledning till nu antydda föreskrifter, hava de sakkunniga ansett sig böra ägna särskild uppmärksamhet. Såsom nämnts, är syftet därmed att i någon mån avhjälpa följderna i ekonomiskt avseende av en försenad befordran till kapten eller löjtnant. Befordringen till sagda grader sker uteslutande efter tur, men på grund av växlande förhållanden kan den inträffa vid mycket olika tjänste- och levnadsålder. Beställningshavaren själv är urständssatt att på något sätt påverka utvecklingens gång. För det lilla fåtal officerare, som kan vinna inträde vid generalstabens, bliver visserligen befordringsgången något påskyndad, men den stora massan får i regel stå kvar vid de regementen, där den första officersutnämningen vunnits. Vid något regemente kan avgången genom avsked, befordringar eller andra förhållanden tillfälligtvis under en viss period bliva större än vanligt, och omsättningen i kompaniofficersgraderna bliver då livligare. Sedan kan följa en tid av stillastående, varunder få eller inga vakanser uppstå. Jämväl förändringar i organisationen ävensom proportionen mellan antalet beställningar i regementsofficers- och i kompaniofficersgraderna öva härvidlag inflytande. Skillnaden i tid vid kaptensbefordran kan för två officerare tillhörande samma årskurs uppgå ända till nio år. En av de sakkunniga verkställd undersökning avseende en viss, godtyckligt vald officersårgång har givit vid handen, att, vad infanteriet angår, tjänsteåldern vid befordran till kapten varierade på sätt framgår av nedanstående sammanställning över antalet officersår vid nämnda befordran, nämligen:

De sakkunniga.

för 5 st.	omkring 12 år
» 6 »	» 13 »
» 8 »	» 14 »
» 10 »	» 15 »
» 8 »	» 16 »
» 3 »	» 17 »
» 5 »	» 18 »

Vid artilleriet var läget för samma kurs följande:

för 2 st.	omkring 11 år
» 8 »	» 12 »
» 2 »	» 13 »
» 4 »	» 14 »
» 3 »	» 15 »
» 2 »	» 16 »

Inom infanteriet uppgick således vid ifrågavarande kurs tidsskillnaden mellan den tidigaste och senaste kaptensbefordran till omkring 6 år, under det att motsvarande tal för artilleriet stannade vid omkring 5. Samma årskurs vid fortifikationen nådde emellertid kaptensbefordran efter mellan 9 och 10 tjänsteår såsom officer. Vid befordran till löjtnant kan differensen, på grund av den lägsta officersgradens mindre omfattning, icke bliva så avsevärd, men en tidsintervall om 4 à 5 år förekommer dock icke sällan.

I ett flertal av de framställningar från myndigheter och personalsammanslutningar, som inkommit till de sakkunniga, hava nu berörda förhållanden påvisats, och det har framhållits, att ett avhjälpande av de därmed förenade olägenheterna vore i hög grad av behovet påkallat.

Vid det övervägande, de sakkunniga ägnat detta spörsmål, hava bl. a. följande synpunkter kommit under beaktande.

Enligt sedan länge gällande bestämmelser hänföres tjänsteåldern och därmed följande rätt att taga befäl kompaniofficerarna emellan till datum för officersexamens avläggande, och mellan dem, som tillhört samma krigsskolekurs, grundas den inbördes tjänsteställningen på den turordning, som upprättas med ledning av avgångsbetygen från sagda skola. Inom den militära tjänsten är det av lätt förståeliga skäl nödvändigt, att bestämda regler iakttagas för rätten och skyldigheten att i förekommande fall taga ledningen och ansvaret, ett förhållande, som i regel saknar full motsvarighet inom andra statliga verksamhetsområden. Den ordning härutinnan, som grundlägges genom de under utbildningstiden ådagalagda prestationerna, bliver emellertid avbruten genom den skiftande tur, i vilken befordran till kapten vinnes. Ändring i sistberörda avseende kan endast ernås på organisatorisk väg och torde för övrigt vara svår, för att icke säga omöjlig, att åstadkomma. Det återstår då endast att söka i löneavseende gottgöra dem, som blivit sämst lottade vid befordran, och det är detta syfte man velat nå genom föreskriften om utsträckt rätt att tillgodoräkna tjänstetid i den högsta löneklassen för subalternofficerare. En sådan åtgärd synes stå i samklang med bestämmel-

serna för beräkning av tjänsteålder, vilka hava den innebörd, att den, som vunnit kaptensbefordran senare än en kurskamrat, som jämlikt krigsskolebetygen innehaft lägre tjänsteålder, vid därefter nådd kaptensgrad återtager det försteg före denne, han tidigare intagit, men oförskyllt förlorat.

Den skillnad i sammanlagda löneinkomster under en viss tid, som föranledes av rådande system, kan, såsom av omstående sammanställning framgår, i vissa fall bliva ganska betydlig, och strävandena att söka åstadkomma en ytterligare utjämning synas därför icke opåkallade.

Då det gällt att undersöka, på vilken väg en förbättring kan ernås, hava de sakkunniga sökt utreda, vad följden skulle bliva, om man införde principen, att vid kaptensbefordran visst antal tjänsteår från officersutnämningen finge tillgodoräknas. Såsom av nyssnämnda sammanställning framgår, skulle ett tillgodoräknande av antalet dylika år över tolv icke medföra någon förbättring i förhållande till det nuvarande läget — under vissa omständigheter skulle följden tvärtom bliva en försämring. För att en förbättring skall ernås, är det nödvändigt, att antalet år, som i detta sammanhang icke få tillgodoräknas, sättes lägre än tolv, och det har då syntts de sakkunniga lämpligast att stanna vid talet nio. Detta tal betecknar, såsom ovan nämnts, lägsta tjänsteålder såsom officer vid kaptensbefordran och innebär i och för sig icke något principiellt avsteg från grundregeln om treårsintervaller vid löneklassuppflyttning.

De sakkunniga, som ansett den sålunda ifrågasatta jämkningen i föreskrifterna om tillgodoräkning av föregående tjänstetid icke böra betraktas såsom en utanför de sakkunnigas uppdrag liggande löne regleringsfråga, föreslå alltså, att kapten (ryttmästare) för placering i löneklass och för omedelbar eller framtida uppflyttning i högre dylik klass skall äga tillgodoräkna sig tiden från utnämningen till officer, minskad med nio år.

Beträffande ett väckt förslag att vid befordran till löjtnant hela den föregående tjänstetiden såsom officer skulle få tillgodoräknas, i den mån den överstege två år, hålla de sakkunniga före, att då behovet av löneutjämning icke gör sig lika starkt gällande i sagda grad som i kaptensgraden, en sådan avvikelse från huvudregeln icke är erforderlig. Emellertid har underlöjtnant ansetts böra få tillgodoräkna sig hela tjänstetiden i 2. löneklassen även om den överstiger sex år.

Det har vidare syntts rättvist, att tjänstemännen vid marinintendenturkåren, tillhörande lönegraderna O 2 och O 3, få rätt till enahanda tjänstetidsberäkning, som gälla för militära beställningshavare i nämnda lönegrader.

Bestämmelserna om tillgodoräknande av tidigare tjänstetid hava emellertid för såväl löjtnants- som kaptensgraderna givits enhetlig formulering.

Civilmilitär personal.

Den ojämnhet, som råder i fråga om tidpunkten för befordran till lägsta underofficersgraden, har föranlett en bestämmelse av det innehåll, att tjänstetiden i motsvarande lönegrader får räknas från viss tidigare tidpunkt, då

Manskaps befordran till civilmilitär beställning.

levnadsåldern vid normala förhållanden icke företer så stora differenser. För de civilmilitära beställningarna är något motsvarande tillgodoräknande icke medgivet. Nämnda beställningar tillsätts i allmänhet efter ansökan, men vissa av dem, nämligen tyghantverkare, vapenhantverkare och fortmaskinister rekryteras till viss del från manskapet vid vederbörande vapenslag, således på samma väg, som beträffande underofficerarna är obligatorisk.

Till denna personalgrupp böra även föras hantverkare vid trängen. Då trängkårernas stater icke upptaga något hantverksmanskap, kan befordran till dylik beställning visserligen icke ske inom vapenslaget, men intet hinder möter för att en sådan tjänst besättes med ett hantverksunderbefäl vid artilleriet eller ingenjörtrupperna.

Från personalhåll har framhållits, att den stora skillnad i tjänste- och levnadsålder, som kan råda vid utnämning till ifrågavarande beställningar, borde utjämnas, genom att tjänstetiden vid lika kvalifikationer i övrigt finge räknas från en viss bestämd levnadsålder. I dylikt avseende har föreslagits, att tillgodoräkandet skulle gälla tiden från uppnådd 31 års ålder, i den mån vederbörande därunder antingen tjänstgjort såsom hantverks-(vapen- hantverkar-)underbefäl eller vid försvarsväsendets verkstäder arbetat i sådan kvalificerad yrkestjänst, som åligger tyghantverkare och hantverkare.

Enligt de sakkunnigas uppfattning synes det vara en riktig tanke, att likartade befordringsförhållanden, så långt så låter sig göra, skapas för de grupper beställningshavare, som leda sitt ursprung från manskapsklasserna. En tillämpning av denna princip på förevarande område torde dessutom vara ägnad att uppmuntra dugande hantverksunderbefäl att kvarstå i tjänst. En nyutnämnd sergeant torde i allmänhet äga att räkna tjänsteår från omkring fyllda 28 år, under det att medelbefordringsåldern för vapen- hantverkare och tyghantverkare enligt en statistik för de senast förflutna tio åren ligger vid omkring respektive 32 och 35 år. Med hänsyn till att begynnelselönen för ifrågavarande civilmilitära beställningar är något högre än i sergeantsgraden, och då någon viss examen, från vilken tiden kunde räknas, icke i fråga om denna personal förekommer, synes den föreslagna gränspunkten — 31 år — lämpligt vald.

Att angiva några bestämda regler för den personal, som utan att vara fast anställd vid krigsmakten, innehar arbetsanställning vid vederbörliga verkstäder, synes däremot icke lämpligt, utan därvidlag torde rätten till tillgodoräknande av föregående arbete i statens tjänst böra prövas från fall till fall.

De sakkunniga anse sig dock böra fästa uppmärksamheten därvid, att hantverksunderbefäl är skyldigt att avgå ur tjänst vid utgången av det anställningsår, under vilket vederbörande uppnår 34 års ålder, oaktat han kan vara väl skickad för befordran till underofficers tjänsteklass. Ofta stannar han efter avskedet kvar vid vederbörande verkstad på vanliga arbetsvillkor och kan med tiden bliva utnämnd i beställning av nyss nämnt slag. I ett dylikt fall synes han i fråga om tjänstetidsberäkning icke böra komma i sämre läge, än om han alltjämt innehaft manskapsanställning.

Övergång
från under-
officers- till
civilmilitär
beställning.

Övergång från militär till civilmilitär tjänst kan även ske från beställning, tillhörande någon av löneplanerna O eller Uo. Dylik övergång äger huvudsakligen rum från den sistnämnda löneplanen, och förekommande fall avse nästan uteslutande transport till någon av de till 3.—7. lönegraderna av löneplan C hänfödda beställningarna. Vissa av dessa, såsom de för tygskrivare, fabriksskrivare, departementsskrivare vid fortifikationen och intendenturkåren samt fortifikationskassör, rekryteras till övervägande del ur underofficerskåren. Vid dylik transport äger vederbörande enligt grundregeln icke tillgodoräkna sig någon föregående tjänstetid såsom underofficer utan skall placeras i den lägsta löneklassen i den nya lönegraden. Därest emellertid den lön han på så sätt erhåller understiger vad han såsom underofficer åtnjutit, skall han uppflyttas i den löneklass, som upptager lönebelopp, närmast högre än den löneklass han vid övergången tillhört. Då transport till civilmilitär beställning i allmänhet sker först vid en förhållandevis hög levnadsålder, kommer berörda undantagsregel ofta att tillämpas.

Sin nuvarande lydelse erhöll föreskriften i fråga vid omarbetningen år 1927 av officersavlöningsreglemente. Förut gällde jämlikt dåvarande formulering av 10 § i samma reglemente, att beställningshavare i ovan avsedda fall skulle behålla den lön, han före övergången uppburit, intill dess han på grund av befordran eller uppflyttning till högre löneklass komme i åtnjutande av motsvarande eller högre lön.

Arméförvalt-
ningen.

I samband med förbemälda reglementsändring gjorde *arméförvaltningen* ett uttalande av följande innehåll.

Då gällande bestämmelser icke medgäve sneddnung vid befordran mellan beställning, tillhörande exempelvis löneplan Uo och löneplan C, hade det vid åtskilliga tillfällen inträffat — vilket för övrigt jämväl av vissa myndigheter påpekats — att underofficer, som utnämns till civilmilitär beställning, under flera år efter utnämningen icke kommit i åtnjutande av högre lön än han dessförinnan innehade. Enligt de allmänna principer, som låge till grund för bestämmelserna i 8 §, syntes emellertid avsikten vara, att varje befordran skulle omedelbart medföra löneökning. För tillgodoseende härav hade arméförvaltningen föreslagit, att 10 § 1 mom. måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»Därest den lön, varav beställningshavare vid övergången från beställning, hörande till en av de under 5 § intagna löneplanerna, till beställning inom annan löneplan, skulle komma i åtnjutande, understiger den han vid övergången innehade, äger beställningshavare att i den nya beställningen omedelbart tillträda lön i den löneklass, för vilken lönen motsvarar eller närmast överstiger lönen i den löneklass han vid tiden för övergången tillhörde, med rätt att för omedelbar eller framtida uppflyttning till högre löneklass i den nya beställningen räkna sig till godo den tid intill tre år, varunder han tillhört den vid övergången för honom gällande löneklass».

Löne-
nämnden.

Försvarsväsendets lönenämnd förordade, att vederbörande stadgande måtte erhålla den lydelse, som enligt vad ovan nämnts då blev fastslagen. Frågan

om tillgodoräknande av tjänstetid ansåg lönenämnden böra prövas i vart särskilt fall.

Från personalhåll har påpekats, att gällande bestämmelser i förenämnda ämne dels gäve anledning till skiljaktiga tolkningar och dels försatte beställningshavarna i en obilligt oförmånlig ställning. I en till de sakkunniga ingiven skrivelse den 11 juli 1930 har *arméns fabrikers och tyganstalters tjänstemannaförening* gjort sig till tolk för en dylik uppfattning. Från för-
 eningens sida har föreslagits ett stadgande av innehåll, att den, som från militär beställning utnämnes till civilmilitär tjänst, alltid skulle placeras i den löneklass, vars lönebelopp vore närmast högre än den lön han vid övergången uppbure, dock aldrig i högre löneklass än den högsta för beställningen bestämda. I den sistnämnda löneklassen skulle vederbörande äga tillgodoräkna sig den tid, under vilken han före övergången åtnjutit lika hög eller högre lön.

*Arméns
fabrikers och
tyganstalters
tjänste-
mannaförening.*

Vid bedömande av denna fråga är det enligt de sakkunnigas åsikt av betydelse att beakta, att transport av ifrågavarande slag i allmänhet är att jämställa med befordran, i det att de civilmilitära beställningar, som stå öppna för underofficerarna, äro att betrakta såsom påbyggnader på underofficersgraderna. Ett tillämpande av sneddningsförfarandet synes därför fullt naturligt, och det är endast det förhållandet, att beställningarna äro uppförda i skilda löneplaner, som föranlett en avvikelse från denna princip. Huru gällande bestämmelser verka, framgår av följande exempel.

De sakkunniga.

En fanjunkare med lön enligt 9. löneklassen blir vid befordran till förvaltare placerad i 10. löneklassen, således den näst högsta i den högre lönegraden, med rätt att tillgodoräkna sig högst tre år av tjänstetiden i den förstnämnda löneklassen. Vid befordran till fortifikationskassör får han, såsom synes med rätta, stanna i den lägsta löneklassen i den nya lönegraden, men därvid betages honom rätt till någon omedelbar tjänstetidsberäkning, och detta oaktat löneökningen i det senare fallet är endast obetydligt högre än i det förra. Om en förvaltare vid intendenturkåren från någon av de tre högsta löneklasserna i denna beställning utnämnes till departementsskrivare, har han icke heller rätt att tillgodoräkna sig någon föregående tjänstetid. Den löneökning han vinner med nämnda befordran stannar vid 60 kronor, under det att skillnaden mellan löneklasserna i den lönegrad, han närmast förut tillhört, uppgår till 300 kronor, allt enligt gällande löneplaner. En dylik olikhet synes de sakkunniga icke befogad, utan det förefaller riktigast, såsom även arméförvaltningen ansett, att tjänstetidsberäkningen sker, såsom om samtliga beställningar tillhört en och samma löneplan.

Indelningen i militära och civilmilitära beställningar synes icke utgöra någon reell grund för de nu förefintliga skiljaktigheterna, en åsikt, som lämpligen belyses genom att antaga, att förvaltarbeställningen i de ovan anförda exemplen varit civilmilitär, såsom tidigare var förhållandet. Den tjänstetidsberäkning, som nu i det först omnämnda fallet synes helt naturlig, hade då icke kunnat äga rum, men i det sistberörda fallet hade dylik beräkning skolat ske.

De sakkunniga anse därför, att bestämmelserna i förevarande avseende böra få det innehåll, som av tjänstemannaföreningen föreslagits, men med tillägg av rätt till tjänstetidsberäkning enligt vanliga grunder. Förändringen, som syftar till enkelhet och likformighet, synes innebära en konsekvent tillämpning av rådande system och är för övrigt ägnad att påskynda uppnåendet av den högsta lönen inom vederbörande lönegrad.

Önskemål i senast antydda riktning hava också framförts från personalhåll och hava avsett medgivande för fanjunkare (styckjunkare) att vid befordran till departementsskrivare eller fortifikationskassör få tillgodoräkna sig intill sex år av den tid, varunder högsta lön i den militära beställningen åtnjutits. Enligt vad de sakkunniga inhämtat, utgör medelåldern vid befordran till nämnda civilmilitära tjänster omkring 46 år, vadan slutlönen kan väntas uppnås vid tidigast 52—55 års ålder eller först 8—5 år före inträdet i pensionsåldern, stundom ännu senare. De sakkunniga anse emellertid, att man i avvaktan på, huru de här föreslagna bestämmelserna komma att verka, bör stanna vid den förbättring, som desamma inrymma.

I tjänstemannaföreningens förut omnämnda skrivelse påvisas även, att befodringsförhållandena för beställningshavare i 3 lönegraden av löneplan C i vissa fall äro mycket ogynnsamma. Proportionen mellan antalet tjänster i högre och lägre grad uppgives nämligen medföra, att befordran från tyghantverkare till tygverkmästare och likställd tjänst ofta kan beräknas ske först vid så hög levnadsålder, att slutlönen i den högre tjänsten icke kan uppnås. För avhjälpan av berörda olägenhet föreslås, att tygförvaltare av 2. klassen, tygverkmästare, besiktningsrustmästare och verkmästare av 1. klassen måtte för löneuppflyttning få tillgodoräkna sig intill sex år av tjänstetiden inom högsta löneklassen av närmast förut innehavd lägre lönegrad.

Ett sådant avsteg från hittills tillämpade principer, som tjänstemannaföreningens förslag innebär, kan tänkas medföra åtskilliga konsekvenser, och de sakkunniga anse sig icke kunna tillstyrka, att någon åtgärd i avsedd riktning nu vidtages. De här berörda omständigheterna synas emellertid böra beaktas vid en saklig omprövning av löneplanerna.

5. Förmåner vid sjukdom.

De förmåner, som äro statens tjänstemän tillförsäkrade vid olycks- eller sjukdomsfall, utgöras dels av rätt att därvid åtnjuta lön i viss utsträckning, dels i viss mån av rätt till fri sjukvård. I dessa båda avseenden föreslå de sakkunniga vissa ändringar i gällande regler. Då de synpunkter, som anläggas på berörda frågor, i väsentliga delar sammanfalla, synes det lämpligt, att hithörande ämnen behandlas i ett sammanhang.

Avlöning
under sjuk-
dom ådragen
i tjänsten.

Jämlikt bestämmelse i gällande officersavlöningsreglemente äger officer eller underofficer, som skadats till följd av olycksfall i tjänsten och därigenom blivit hindrad att tjänstgöra, åtnjuta oavkortad lön under särskilt angiven tid. För manskapet avser dylik förmån icke blott olycksfall i tjänsten, utan även sjukdom, som ådragits under sådana omständigheter, att skälig anled-

ning ej finnes antaga, att den föranletts av annan anledning än tjänstgöringen eller att denna icke väsentligen bidragit därtill.

Jämlikt reglementet för arméns avlöning under fred den 11 oktober 1907 rådde i viss mån andra förhållanden, i det att nämligen officer eller underofficer, som till följd av sjukdom var förhindrad att förrätta sin tjänst, ägde bibehålla dagavlöning under en tid, ej överstigande två månader för varje sjukdomsfall. Räckte sjukdomen längre tid än två månader, var det beroende på högre myndighets prövning, huruvida dagavlöning fick bibehållas för den överskjutande tiden. Någon åtskillnad mellan sjukdom, ådragen i tjänsten eller utom tjänsten, gjordes för det dåvarande icke. Den av manskapet, som å sjukhus eller sjukrum åtnjöt portion och sjukvård, fick däremot enligt reglementets ursprungliga lydelse icke under tiden uppbära dagavlöning. Genom en författningsändring av år 1915 (S. F. S. nr 167) infördes beträffande manskapet ett stadgande av det innehåll, att, om någon till följd av sjukdom, som han utan eget förvållande ådragit sig under tjänstgöring, blivit förhindrad att förrätta sin tjänst, skulle de för underofficer i liknande fall gällande bestämmelserna lända till efterrättelse.

I fråga om sjukdomsförhinder, som icke föranletts av olycksfall, gäller för officer och underofficer, att lön får bibehållas under så lång tid av ett och samma kalenderår, att ledighet för sjukdom tillika med semester icke överstiger 45 dagar.

Beträffande manskapet är enahanda tidsfrist bestämd, fastän oberoende av annan ledighet.

För å ena sidan officerare och underofficerare och å andra sidan manskapet gälla sålunda skiljaktiga regler, vilka för de förstnämnda äro mindre fördelaktiga än för de senare.

Ifrågavarande angelägenhet var föremål för uppmärksamhet i samband med förarbetena för 1927 års avlöningsreglemente.

I sitt yttrande i berörda ärende framhöll sålunda *arméförvaltningen*, att det syntes ämbetsverket givet, att starka skäl föreläge för ett biträdande av ett framfört förslag, att beställningshavare, vilken ådragit sig sjukdom av den beskaffenhet, att den militära tjänstgöringen skäligen kunde antagas hava bidragit till densamma, skulle äga att liksom vid olycksfall åtnjuta oavkortad lön så länge sjukdomen varade. Önskemål av sådant innehåll hade med stor enhällighet uttalats av de militära myndigheterna. Arméförvaltningen hävdade för sin del den uppfattningen, att den tjänstgöring, som ålåde beställningshavare, å vilken officersavlöningsreglementet ägde tillämplighet, vore så olika den, som ankomme på befattningshavare, vilken avsåges i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen, att en skiljaktighet i avlöningsbestämmelserna i förevarande avseende finge anses vara fullt motiverad. Då arméförvaltningen ändock icke ansåge sig kunna ansluta sig till myndigheternas förslag, berodde detta därpå, att ett genomförande av den föreslagna författningsändringen, enligt vilken det skulle komma att bero på ett hundratal avlöningsutbetalande myndigheter att bedöma frågor, huruvida inträffade sjukdomsfall vore föranledda av den militära tjänstgöringen under sådana förhållanden, att

Arméförvaltningen.

densamma skäligen kunde anses hava därtill bidragit, med stor säkerhet skulle komma att medföra ojämnhet i tillämpningen. Härtill komme, att ändringen i fråga måste förutsätta en omläggning av grunderna för beredande av fri sjukvård åt beställningshavare, som avsåges i först omnämnda reglemente. Arméförvaltningen erinrade härvid om den föreskriften i då gällande avlöningsreglemente för kommunikationsverken, att rätt att bibehålla oavkortad lön utöver 45 dagar ej finge åtnjutas samtidigt med fri sjukhusvård.

Vad angår sammankopplandet av semester och sjukledighet, ansåg arméförvaltningen, att förmånen av semester borde helt avskiljas från rättigheten att under viss tid få utan avdrag vara frånvarande på grund av sjukdom. Ämbetsverket förordade därför, att beställningshavare måtte, utöver den envar tillförsäkrade förmånen av semester, äga att vid sjukdom åtnjuta tjänstledighet med oavkortad lön under viss för alla lika lång tid, vilken i enlighet med vad därom gällde för det fast anställda manskapet syntes böra bestämmas till 45 dagar under ett och samma kalenderår.

Marin-
förvaltningen.

Marinförvaltningen föreslog för sin del, att beställningshavare skulle äga rätt till avdragsfri ledighet för sjukdom utöver semester under en tid av 30 dagar för kalenderår. Därjämte ansåg ämbetsverket goda skäl föreligga för en bestämmelse, enligt vilken Kungl. Maj:t bibehölle möjligheten att, då tjänstgöringen bidragit till uppkomsten av en sjukdom, eller eljest vid ömmande omständigheter medgiva befrielse från skyldighet att vidkännas sjukavdrag.

Försvars-
väsendets
lönenämnd.

Lönenämnden framhöll, att det vore tydligt, att officerare och underofficerare genom gällande bestämmelser om avlöning under sjukdom blivit ställda i ett vida ogynnsammare läge, än vad tidigare varit förhållandet. Det förtjänade, enligt lönenämndens åsikt, även framhållas, att den militära personalen i vissa fall, t. ex. vid övningar utom förlägningsorten, arbetade under sådana förhållanden, att faran för sjukdom vore avsevärt större än som i allmänhet vore fallet beträffande civila befattningshavare.

Det syntes nämnden med rättvisa och billighet överensstämmande, att samma hänsyn, som gjort sig gällande gentemot manskapet, iakttoges i fråga om den personal, som avsåges i officersavlöningsreglementet. Då det icke torde kunna förnekas, att även denna personal — om ock icke i samma grad som manskapet — under sin tjänstgöring vore utsatt för större sjukdomsrisk än statstjänare i allmänhet, syntes fullt fog föreligga att bringa bestämmelserna om rätt till kostnadsfri sjukledighet i närmare överensstämmelse med de härutinnan för manskapet gällande.

På de skäl arméförvaltningen anført hade lönenämnden likväl icke funnit sig kunna biträda de framställda yrkandena därom, att beställningshavare, som ådragit sig sjukdom av den beskaffenhet, att den militära tjänstgöringen skäligen kunde antagas hava förorsakat densamma, skulle tillförsäkras rätt att uppbära oavkortad lön, så länge sjukdomen varade. Nämnden delade dock den uppfattning, som kommit till uttryck i de båda ovannämnda ämbetsverkens uttalanden, nämligen att viss tids avdragsfri sjukledighet borde medgivas även officerare och underofficerare, men nämnden föreslog för sin del, att dylik tidrymd borde begränsas till 15 dagar.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anförde vederbörande departementschef, att han — utan att vilja närmare ingå på de skäl som kunde anföras för och emot en bestämmelse om viss tids kostnadsfri sjukledighet — vid det förhållandet, att de då gällande bestämmelserna i ämnet i allo överensstämde med motsvarande föreskrifter i civilförvaltningens och kommunikationsverkens avlöningsreglementen, icke ansåg, att någon ändring i då förevarande sammanhang borde vidtagas. Frågan därom borde emellertid göras till föremål för övervägande vid en allmän revision av avlöningsreglementena.

Såsom av den här lämnade redogörelsen framgår, blevo officerare och underofficerare genom antagandet av 1921 års avlöningsreglemente försatta i en sämre ställning med avseende på rätten att vid sjukdom bibehålla avlöning, än vad tidigare varit fallet. Därest nu gällande bestämmelse om rätt till kostnadsfri sjukledighet under den tid semestern understiger 45 dagar i anslutning till motsvarande föreskrift i förslaget till allmänt avlöningsreglemente skulle upphävas, komme försämringen att bliva ännu mera påtaglig. Det må i detta sammanhang även erinras om, att 1907 års avlöningsreglemente för flertalet av personalen förutsatte en väsentligt mindre omfattande tjänstgöring än som sedermera kommit till stånd.

Vad först angår den från olika håll uttalade tanken, att enahanda förmån, som nu åtnjutes vid olycksfall i tjänsten, skulle tillerkännas den, som under andra omständigheter ådragit sig sjukdom i tjänsten, hava de sakkunniga kommit till den övertygelsen, att den militära tjänstgöringen i allmänhet medför större risker för hälsan, än vad fallet är i fråga om de flesta andra av statstjänstens grenar. Visserligen äro även andra tjänstemannagrupper, exempelvis de vid kommunikationsverken, lotsverket m. m. anställda, i vissa fall utsatta för sjukdomsrisk, men förhållandena äro icke fullt likartade med dem, som råda i militärtjänsten, där särskilt under fältmässiga övningar möjligheterna att genom försiktighetsåtgärder förekomma sjukdomsfall ofta äro uteslutna. De militära beställningshavarna måste med få undantag, oavsett tjänstegrad eller ålder, deltaga i sådana förrättningar, där icke blott klimatiska förhållanden utan även de fysiska ansträngningarna kunna giva upphov till en sjukdom. Dylika sjukdomsfall kunna icke helt förebyggas genom härdning och träning, ty denna giver visserligen en ökad motståndskraft mot sjukdomar i allmänhet, men mångfaldiga exempel finnas på, att en stark kroppsconstitution icke är tillräckligt skydd emot risken att ådraga sig en allvarlig sjukdom.

Bärande skäl synas sålunda förebragta för att i förevarande avseende bereda de militära beställningshavarna en större fördel än som beträffande övriga tjänstemannagrupper ansetts befogat. Då manskapet vid försvarsväsendet äger åtnjuta oavkortad lön under hela den tid sådan sjukdom varar, vilken skäligen kan antagas icke hava föranletts av annan orsak än tjänstgöringen, kan det med full rätt förefalla oegentligt, att officers- och underofficerspersonalen, som ofta tjänstgör i dubbelt så lång tid samt i många fall måste bestrida underhållet för familj, skall i samma hänseende vara sämre tillgodosedd.

De sakkunniga.

De militära förvaltningsmyndigheterna hava också i princip anslutit sig till den ståndpunkten, att åt militärpersonalen över huvud taget i förevarande avseende med rätta bör beredas en särställning. Deras betänkligheter här emot synas huvudsakligen grundas på motiv av mera formell natur. Gent emot vad arméförvaltningen och lönenämnden i detta sammanhang anfört vilja de sakkunniga framhålla, att prövningen av en sjukdoms härledning icke torde vara svårare, då det gäller en officer eller underofficer, än i fråga om manskap. Med den utvidgade rätt till fri sjukvård, som de sakkunniga här nedan föreslå, komma sjukdomsfallen att i regel bedömas och behandlas av vederbörande tjänsteläkare, varigenom en enhetlig prövning underlättas. Sammankopplandet av rätten till avdragsfri sjukledighet med fri sjukvård avses icke att för framtiden bibehållas.

Det bör vidare framhållas, att nu berörda syfte icke vinnes genom rätt till kostnadsfri ledighet under viss tid, utan att detta endast kan nås genom att sjukdom ådragen i tjänsten likställas med skada vållad av olycksfall under motsvarande omständigheter.

De sakkunniga hava därför föreslagit en dylik likställighet, och definitionen på sjukdom, som härvidlag avses, har angivits med samma ord, som förekomma i nu gällande föreskrift i manskapsavlöningsreglementet.

Tidsbegränsningen för åtnjutande av oavkortad lön i de fall, som här avses, har på sätt skett i förslaget till allmänt avlöningsreglemente bestämts till sex månader, efter vilken tid A-avdrag skulle tillämpas; dock torde möjlighet böra beredas att även för tid utöver sex månader, därest så erfordras, få bibehålla full lön.

I förslaget till allmänt avlöningsreglemente har olycksfall i tjänsten ansetts böra likställas med våld eller misshandel, för vilken tjänsteman på grund av sin tjänst blivit utsatt. Vid avfattningen av berörda bestämmelse har man närmast tänkt på sådana befattningshavare, vilka vid övervakande av ordning och säkerhet kunna bliva utsatta för överfall.

De sakkunniga hålla före, att en motsvarande bestämmelse med fullt fog kan inrymmas i de militära avlöningsföreskrifterna, men att den där bör erhålla en något vidgad omfattning. Det kan givetvis inträffa, att en militär i befälsställning blir utsatt för övervåld i tjänsten, men därjämte händer det icke så sällan, att den här i landet på vissa håll rådande animositeten mot försvarsväsendet och dess personal tager sig uttryck i överfall även på den, som icke är i tjänsteärenden stadd. Anledningen kan vara endast den, att vederbörande representerar krigsmakten, och ofta saknas varje spår av personlig avoghet.

Det synes de sakkunniga rimligt, att den, som på grund av sin ställning såsom tjänsteman vid viss del av statsförvaltningen blir utsatt för kroppslig skada, i någon mån hålles skadeslös för de ekonomiska följderna därav.

Givetvis böra vid tillämpningen av en bestämmelse av åsyftat innehåll sådana fall uteslutas, då den överfallne själv givit anledning till någon tvist.

Beträffande därefter frågan om rätt till bibehållande av lön vid sjukdom av annat slag än ovan behandlats har 1928 års lönekommitté, såsom förut

nämnts, föreslagit, att all sådan rätt skulle upphöra. Då de sakkunniga föreslå kostnadsfri ledighet under sjukdom, ådragen i tjänsten, samt fri sjukvård i dylika fall, anse de sakkunniga sig kunna biträda kommitténs förslag i denna del.

Med avseende på frågan om *sjukvård* genom statens försorg få de sakkunniga erinra om, att dylik förmån redan nu tillkommer — förutom allt manskap — officerare och underofficerare m. fl. i viss omfattning. Föreskrifterna därom äro meddelade för arméns del i kungörelsen den 12 december 1924, nr 518, angående beredande av fri sjukvård under fredstid för armén tillhörande personal, samt, vad marinen beträffar, i reglemente för marinen och i vissa nådiga brev. I båda fallen är rätten till fri sjukvård beroende av, att den sjuke kan inställa sig vid den för truppen anordnade sjukvisitationen, eller att plats kan beredas å militärt sjukhus. Dessutom förutsattes, att insjuknandet skett under tid, då vederbörande varit i tjänstgöring. Rätten till fri sjukvård kan således i berörda fall knappast betecknas såsom en allmän förmån utan har mera karaktär av ett medgivande att, i den mån så kan ske, anlita de sjukvårdsmöjligheter, som finnas tillgängliga. Under fälttjänstövningar erhåller dock all personal fri sjukvård även i kvarter, och likaså är personal inmönstrad å flottans fartyg berättigad till dylik vård.

I överensstämmelse med förslaget till allmänt avlöningsreglemente föreslå de sakkunniga principiell rätt till fri sjukvård såsom en löneförmån. Den motivering härför, som av 1928 års kommitté anföres (sid. 112 ff.), anse de sakkunniga i huvudsak tillämplig även å försvarsväsendet.

I anslutning till den från skilda håll uttalade åsikten, att främjandet av de anställdas hälsotillstånd är ett statsintresse, vilja de sakkunniga understryka, att detta icke minst i fråga om militära och civilmilitära beställningshavare har sitt fulla berättigande. Då härtill kommer, att staten under militärtjänstgöring i vissa fall *måste* svara för sjukvården, ligger häri ännu ett skäl för, att detta system utsträckes till att avse tjänsten i allmänhet.

För här avsedd läkarvård hava de sakkunniga förutsatt, att vid försvarsväsendet anställda läkare i första hand böra tagas i anspråk. Då dessa redan nu äro skyldiga att i viss utsträckning behandla även den personal, som här är i fråga, torde deras arbetsbörda icke härigenom komma att ökas i mera avsevärd grad. Närmare bestämmelser beträffande ordningen för meddelande av läkarvård torde, liksom nu är fallet, böra meddelas av Kungl. Maj:t.

Beträffande frågan, huruvida man kan ålägga militärläkare att utan särskild gottgörelse åtaga sig det ökade arbete, som vården av nu avsedd personal medför, få de sakkunniga erinra om, att ordinarie läkare vid truppförband av armén jämlikt nådigt brev den 14 juni 1928 äro skyldiga att utan särskild ersättning ombesörja sjukvården för till truppförbandet kommanderade eller av vederbörande arméfördelningschef för erhållande av dylik vård hänvisade officerare, underofficerare samt civilmilitära beställningshavare vid armén ävensom vid lantförsvaret anställda arbetare.

Det är emellertid tydligt, att den utsträckta rätten till sjukvård måste medföra krav på, att läkaren vid förekommande fall skall besöka den sjuke i dennes hem, och därigenom införes ett helt nytt moment i militärläkarnas tjänstgöring. De sakkunniga anse sig icke kunna bedöma, i vad mån en sålunda utvidgad tjänstgöringsskyldighet kan åläggas läkarna med stöd av 11 § i gällande officersavlöningsreglemente, vari någon ändring icke ifrågasättes, men denna angelägenhet torde bli föremål för särskilt övervägande. Härvid torde även böra undersökas, i vad mån den instruktion, som kan bli antagen för de för den civila statsförvaltningen föreslagna »verksläkarna», kan bli tillämplig i fråga om den utökade sjukvården inom försvarsväsendet.

I varje fall anse sig de sakkunniga kunna förutsätta, att de ökade kostnader för statsverket, som av denna del av sjukvården kunna föranledas, icke bli av den omfattning, att avgörande hänsyn därtill behöver tagas vid frågans bedömande.

Enligt förslaget till allmänt avlöningsreglemente skulle kostnaderna för medicin, sjukhusvård och specialistvård m. m. bestridas helt av statsverket, då de föranledas av olycksfall i tjänsten, under det att de vid sjukdom eller skada i andra fall i regel skulle fördelas lika mellan staten och beställningshavaren. Vad det sistnämnda alternativet angår, hava de sakkunniga funnit sig böra förorda, att sjukdom, som ådragits i tjänsten, i förevarande avseende jämföras med olycksfall, och få de sakkunniga såsom skäl för en sådan utsträckt rätt åt militärpersonalen åberopa den motivering, som anförts till stöd för rätten att bibehålla avlöning under sjukdom av ifrågavarande slag.

I överensstämmelse med den av de sakkunniga i denna fråga företrädde synpunkten torde sjukvården även få omfatta sådana hjälpmedel, som kunna finnas erforderliga, för återställande av arbetsförmågan efter en genomgången sjukdom av här avsett ursprung.

6. Lönenämnd.

Nuvarande organisation.

Enligt instruktionen för försvarsväsendets lönenämnd den 4 november 1921 åligger det nämnden,

att verkställa utredning samt till Kungl. Maj:t avgiva yttranden och förslag i till nämnden hänskjutna frågor, av huvudsakligen löneteknisk natur, som beröra den personal, på vilken avlöningsreglementet för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat vid försvarsväsendet är gällande, samt

att med uppmärksamhet följa försvarsväsendets utveckling, så vitt den samma kan öva inverkan på löneförhållandena för nyssnämnda personal, och hos Kungl. Maj:t göra de framställningar beträffande samma personals löneförhållanden, vilka nämnden finner påkallade.

Därjämte föreskrives, att nämnden i sin verksamhet bör eftersträva likformighet i löneavseende inom skilda delar av försvarsväsendet samt därvid

beakta löneförhållandena såväl ur det allmännas synpunkt som med hänsyn till personalens behov.

I överensstämmelse med nämndens sålunda angivna ställning såsom en rådgivande och utredande institution i lönefrågor av såväl lönetekniskt som militärorganisatoriskt innehåll skola dess medlemmar representera ej mindre förvaltnings- än även löntagar- och de allmänna intressena. Antalet medlemmar är bestämt till 7 jämte lika många suppleanter.

De för allmänna civilförvaltningen och kommunikationsverken tillsatta lönenämnderna hava i huvudsak enahanda uppgifter och sammansättning, som ovan nämnts. Frågan om en koncentration av lönenämndernas verksamhet har vid olika tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet, och 1928 års lönekommitté hade anmodats att avgiva yttrande i dylikt avseende. 1928 års lönekommitté.

I sitt betänkande den 21 juli 1930 har kommittén därför tagit nämnda ämne under behandling.

Efter en redogörelse för vad i frågan tidigare förekommit anför komittén, att den kommit till den uppfattningen, att lönenämndsinstitutionen bör behållas.

Emellertid anser kommittén, att antagandet av ett avlöningsreglemente för den civila statsförvaltningen medför såsom en konsekvens, att endast en lönenämnd bör finnas för de tjänstemän, som i ett dylikt reglemente avses. Skulle det visa sig, att även försvarsväsendet komme att inordnas under ett med allmänna avlöningsreglementet i huvudsak sammanfallande reglemente, torde det, enligt kommitténs åsikt, böra tagas i övervägande, om icke lönenämnden borde bliva gemensam för både den civila och militära förvaltningen.

Beträffande den för civilförvaltningen tänkta gemensamma lönenämndens verksamhet föreslår kommittén, att densamma i huvudsak skulle syfta till att gå statsdepartementen och kammarrätten till handa med utredningar och yttranden i ärenden av löneteknisk art. Därjämte borde vederbörande myndigheter äga att i tveksamma fall hänvända sig till nämnden i tolknings- eller tillämpningsfrågor, varvid dock nämnden skulle hava befogenhet att visa ifrån sig en fråga av mera omfattande natur eller eljest av beskaffenhet att icke böra föranleda uttalande från dess sida.

Vidare ansåg kommittén det icke uteslutet, att åt lönenämnden skulle kunna anförtros även vissa andra uppgifter, såsom att taga initiativ till ändringar i gällande lönebestämmelser samt att vid framtida behov av löne-reglering på särskild anmodan verkställa förarbetet därför. Det kunde jämväl förtjäna att tagas under övervägande, huruvida icke lönenämnden skulle kunna tillhandahålla myndigheterna en fortlöpande serie redogörelser för Kungl. Maj:ts och kammarrättens beslut av principiell natur i lönefrågor, vilka frågor alltså icke vidare borde inflyta i kammarrättens årsbok.

Likaså torde det åligga nämnden att utgiva vissa sammanställningar och publikationer, som kunde underlätta myndigheternas arbete med löneärenden, eller eljest vore av allmänt intresse, såsom lönetabeller, sammanställningar över antalet beställningshavare vid skilda verk och myndigheter m. m.

Ett fyllande av de sålunda förutsatta huvuduppgifterna syntes kräva, att nämnden besutte en hög grad av sakkunskap i lönefrågor, men det vore även av vikt att tillse, att nämnden icke gestaltades på sådant sätt, att den finge benägenhet att stelna i formerna, utan den borde beredas möjlighet att hålla sig väl underrättad om förvaltningslivets skiftande krav och om uppfattningarna bland statens tjänstemän. För att tillgodose ett sådant ändamål kunde nämnden tänkas sammansatt av representanter för de skilda förvaltningsgrenarna och de olika personalsammanslutningarna. Då emellertid en på så sätt bildad nämnd komme att bestå av allt för många medlemmar och därigenom kunde befaras icke bliva funktionsduglig, bleve det nödvändigt att vidtaga en mycket stark begränsning, vilket återigen kunde medföra risk för att förtroendet till nämnden minskades hos de förvaltningsgrenar och personal kategorier, som icke bleve företrädade.

För att tillgodose de skiljaktiga synpunkterna hade kommittén funnit det lämpligast, att lönenämnden uppdelades i en fast och en mera rörlig del. Den förstnämnda delen borde sammansättas av ett mindre antal, förslagsvis högst fem, av Kungl. Maj:t utsedda personer, vilka vore förtrogna med lönefrågor och tjänstgöringsförhållanden inom olika delar av nämndens verksamhetsområde. Det syntes i sådant avseende fördelaktigt, om nämnden kunde komma att bestå dels av en utanför förvaltningen stående, med statens och det allmännas synpunkter erfaren person, dels av en representant för förvaltningen samt dels av tjänstemän från de olika huvudgrupperna av löntagare.

Till den mera fasta nämndens förfogande såsom sakkunniga skulle stå personer, utsedda av Kungl. Maj:t, vilka vore skickade att företräda dels förvaltningen dels personalsammanslutningarna. Berörda förvaltnings- och personalrepresentanter skulle av nämnden tillkallas, men icke blott för att meddela upplysningar, som måhända lika väl kunnat framföras skriftligen, utan för att med nämndens medlemmar bedriva sakliga överläggningar i syfte att frågorna skulle kunna bliva verkligt och allsidigt belysta. Nu avsedda representanter skulle således intaga en plats såsom tillfälliga ledamöter. De skulle icke äga att delta i nämndens beslut, men deras meningar skulle antecknas till protokollet och angivas i nämndens utlåtanden.

De sakkunniga.

I likhet med 1928 års lönekommitté hålla de sakkunniga före, att erfarenheterna av lönenämndernas omkring tioåriga verksamhet påvisa, att en sådan instans har en verklig uppgift att fylla. Dess betydelse synes framför allt ligga däri, att förekommande lönefrågor kunna handläggas och förberedas på ett friare sätt än vad det strängt ämbetsbetonade arbetssättet kan medgiva. Lönenämnderna synas i viss mån spela en roll av medlande instans mellan å ena sidan statshänsyn och å andra sidan löntagarnas intressen. Denna deras ställning lär bliva än mera utpräglad i en sådan organisationsform, som av kommittén skisserats. För att avsett önskemål skall kunna nås, fordras emellertid, att nämndernas uppgifter bestämt angivas, och att deras sammansättning icke bliver ensidig.

Vad först verksamheten angår, bör denna enligt 1928 års kommittés förslag vara av övervägande rådgivande art, och de sakkunniga hava i princip intet att erinra emot vad i sådant avseende anförts. Dock synes det de sakkunniga vara av vikt, att bestämda gränser dragas mellan nämndernas befogenhet och de administrativa domstolarnas. Endast de sistnämndas utslag böra äga auktoritet ur tolkningssynpunkt, men från deras sida böra nämndernas uttalande ägnas tillbörligt beaktande vid sidan av mera formella synpunkter. Att införa en rätt för samtliga myndigheter att från nämnden eller nämnderna begära upplysning i tolknings- eller tillämpningsfrågor synes därför — även med den begränsning kommittén tänkt sig — väcka en viss betänklighet. En dylik tolkningsfunktion måste handhavas med stor försiktighet, på det att icke ovisshet skapas och vederbörande rättsinstansers utslag föregripas. Nämndens skyldighet i detta avseende bör därför begränsas till att lämna upplysning om rådande praxis i tillämpningsfrågor. För de centrala förvaltande ämbetsverken torde det å andra sidan ofta vara av stort värde att kunna erhålla kännedom om nämndens ställning till en viss fråga.

Den allmänna överensstämmelse i löneavseende mellan olika statliga förvaltningsområden, som redan är rådande, kommer vid ett bifall till föreliggande förslag till militärt avlöningsreglemente att bliva än tydligare markerad, och anspråken på enhetlighet jämväl i fråga om bestämmelsernas tolkning göra sig därmed än mera gällande. Från denna utgångspunkt synes det därför följdriktigt, att samtliga angelägenheter, som hänskjutas till lönenämnds prövning, kunde handläggas av en för hela statsförvaltningen gemensam sådan nämnd. Vid detta spörsmåls bedömande böra emellertid även andra hänsyn ägnas beaktande.

Den militära organisationen och den militära tjänstgöringen förete utpräglade särdrag i förhållande till statens övriga verksamhetsområden, var till kommer, att förhållandena äro väsentligt olika inom skilda grenar av försvarsväsendet och för olika personalgrupper inom detsamma.

Ett tillämpande av avlöningsförfattningarna och bedömande av hithörande frågor kräver därför en grundlig, på erfarenheten fotad kännedom om de olika faktorer, som därvid spela in, och det får anses ofrånkomligt, att detta vetande i icke alltför ensidig gestaltning är representerat inom själva nämnden. Att inrymma erforderlig sakkunskap beträffande samtliga förvaltningsgrenar inom *en* nämnd med föreslagen sammansättning av fem medlemmar låter sig knappast göra, om de olika tjänstemannagruppernas intressen skola bli behörigen tillgodosedda. Det kan visserligen tänkas, att nämnden skulle kunna tilldelas en särskild föredragande i militära frågor, men en sådan åtgärd torde strida mot önskvärd likformighet i organisationen utan att kunna uppväga frånvaron av speciell fackkunskap hos de för beslutena ansvariga.

Skulle den ständiga nämnden utökas med ett tillräckligt antal representanter för försvarets personalgrupper, bleve man — för att uppehålla en rätt proportion mellan talesmännen för skilda intressen — nödsakad att ut-

vidga även »lekmännens» krets. En så månghövdad nämnd skulle emellertid, såsom också 1928 års kommitté påpekat, bliva en alltför tungrodd och oändamålsenlig apparat.

Till undvikande av därmed förbundna olägenheter kan det tänkas, att man låte nämnden arbeta på avdelningar med ett par gemensamma ledamöter. Härigenom bleve det väl möjligt att i viss mån tillgodose enhetligheten i arbetet, men de sakkunniga anse, att koncentrationen med fördel kan föras ännu ett steg längre. Nämnden bör då sammansättas av ett fast och ett växlande led. Det förra bör bildas av företrädare för det allmänna, under det att det senare representerar löntagarna. Denna sistnämnda sektion bör bestå av ständiga medlemmar, sammanförda i visst antal grupper för olika förvaltningsgrenar, och nämnden sammansättes av den fasta delen och gruppen för det förvaltningsområde en viss fråga berör. Beträffande antalet sådana grupper vilja de sakkunniga icke göra något bestämt uttalande, men det synes önskvärt, att det kunde begränsas till två, nämligen en för den civila och en för den militära förvaltningen.

Vad därefter angår antalet medlemmar i nämnden, synes detta bliva beroende på den omfattning personalrepresentationen erhåller. I likhet med 1928 års kommitté hålla de sakkunniga före, att denna gren bör räkna tre personer, vilka för försvarets del böra företräda de tre huvudgrupperna officerare, underofficerare och manskap. För att ernå en lämplig avvägning mellan olika synpunkter synes det då lämpligt, att även det »allmänna» elementet får samma styrka. Det förhållandet, att medlemsantalet blir jämnt, synes icke böra tillmätas avgörande betydelse.

Av de icke-fackliga ledamöterna bör ordföranden vara en med statsförvaltningen väl förtrogen person, som helt kan ägna sig åt denna sin uppgift. De båda andra beständiga medlemmarna böra företräda allmänt ekonomiska synpunkter. Dessa sistnämnda såväl som fackrepresentanterna böra utses för viss icke alltför kort tid, förslagsvis tre år i sänder.

I en på så sätt organiserad nämnd torde kontinuiteten i arbetet bliva tillgodosedd, samtidigt som de särskilda intressena kunna behörigen beaktas.

Det synes icke uteslutet, att vissa frågor, exempelvis sådana, där nämnden förut intagit en principiell ståndpunkt, kunna handläggas av ordföranden, ensam eller med ett mindre antal medlemmar. Vid behandling av frågor av större räckvidd kan det tänkas, att nämnden tillfälligtvis förstärkes med ett mera parlamentariskt betonat inslag.

Till den egentliga nämnden skulle, såsom 1928 års kommitté föreslagit, komma tillfälliga representanter för sådana personalkategorier, som beröras av viss uppkommen fråga.

Det sätt, som av nämnda kommitté föreslagits för de sålunda tillkallade personalrepresentanternas medverkan vid frågornas avgörande, förefaller de sakkunniga tilltalande, och det tillgodoser även ett från personalhåll starkt betonat önskemål. Att giva dessa tillfälliga medlemmar rätt att deltaga i nämndens beslut och därmed i ansvaret för desamma synes däremot varken lämpligt eller erforderligt.

De sakkunniga, som följaktligen kunna ansluta sig till tanken på en gemensam lönenämnd, vilja emellertid i fråga om sammansättningen av den nuvarande militära lönenämnden framhålla vissa synpunkter, som synas böra beaktas, därest en sådan organisation bibehålles.

Såsom förut nämnts, är försvarsväsendets lönenämnd enligt sin instruktion avsedd endast för den personal, på vilken officersavlöningsreglementet har tillämplighet. Emellertid har den praxis utbildat sig, att nämnden fått handlägga även frågor, som röra det fast anställda manskapet och den icke-ordinarie civila personalen. En dylik utvidgning av nämndens verksamhetsfält synes fullt riktig och i överensstämmelse med dess ställning, men därav synes även böra följa, att dess sammansättning erhåller en motsvarande allsidighet. För närvarande innesluter nämnden väl representanter för officers- och underofficerskårerna, men ingen representant för manskapet. Denna stora personalgrupp, vars löneförhållanden därjämte förete väsentliga säregenheter, är icke företrädd inom nämnden. Från personalhåll har också uttryckts önskemål om en förändring i berörda avseende, och de sakkunniga få tillstyrka en sådan åtgärd.

Från militärt håll har lönenämndens sammansättning även i ett annat avseende gjorts till föremål för erinran, i det att det nämligen ansetts, att det militära elementet vore alltför svagt representerat därstädes. Denna åsikt framfördes bland annat av vissa representanter för försvarsväsendets olika personalgrupper vid en uppvaktning inför statsministern den 17 december 1929, varvid anfördes, att antalet personalrepresentanter i försvarsväsendets nämnd endast vore 2 av 6 ledamöter, under det att i kommunikationsverkens och allmänna civilförvaltningens lönenämnder motsvarande tal vore 4 och 6.

De sakkunniga finna det synnerligen angeläget, att valet av medlemmar i lönenämnderna sker efter enhetliga grunder, på det att anledningar till misstämning må undanrödjas och personalens förtroende till lönenämnderna stärkas.

De sakkunniga hava icke ansett sig böra avgiva något utformat förslag i här omhandlade ämne, men de sakkunniga få förorda, att en omorganisation av lönenämnderna inriktas på en sammanslagning till en enda nämnd på sätt ovan antytts. Därest den nuvarande särskilda lönenämnden för försvarsväsendet bibehålles, hemställa de sakkunniga, att en principiell förändring av dess sammansättning, i den riktning här angivits, måtte komma till stånd.

I likhet med 1928 års kommitté hålla de sakkunniga före, att stadganden i denna fråga näppeligen höra hemma i avlöningsreglementet. I det av de sakkunniga utarbetade reglementsförslaget har därför någon sådan föreskrift icke intagits.

B. Specialmotivering till förslaget till avlöningsreglemente.

Med hänsyn till den överensstämmelse i grunddragen, som nu är rådande inom det statliga avlöningsväsendet, har det, såsom förut nämnts, ansetts fördelaktigt, att även detaljbestämmelserna, så långt så är ändamålsenligt, erhålla enahanda innehåll och formulering. Härigenom torde tolkningen underlättas och icke avsedda skiljaktigheter undvikas. De sakkunniga hava därför vid redigeringen av författningstexten sökt följa 1928 års kommittés förslag i olika punkter, och, där anledning till avvikelse icke förelegat, har samma avfattning antagits. Då de sakkunniga sålunda ofta kunnat ansluta sig till de synpunkter, som av nämnda kommitté anlagts, måste motiveringen i åtskilliga fall bliva densamma, och en upprepning därav har då ansetts överflödig.

Rubriken.

I anslutning till de å sid. 32 framförda synpunkterna föreslås reglementet gälla för den aktiva personalen, med vilken av praktiska skäl surnummerärer och beställningshavare med tillfälligt avsked likställts. Dess omfattning har i anslutning därtill angivits med begreppet »personal å aktiv stat m. fl.». Härefter torde ligga en tillfredsställande definition på reglementets innehåll, som utsluter kategorierna: övergångsstat, reservstat, reserv och värnpliktiga ävensom icke ordinarie befattningshavare. Såsom en enkel benämning att användas i dagligt bruk har föreslagits »militära avlöningsreglementet».

Det har ansetts lämpligt att redan i rubriken tillkännagiva, att bestämmelserna avse fredstid.

Uppställning.

Reglementet har indelats i tre huvuddelar, nämligen:

- I. Officerare, underofficerare samt civilmilitär personal,
- II. Fast anställt manskap,
- III. Föreskrifter rörande reglementets tillämpning m. m.

Del I. har indelats i tre kapitel och under desamma hava de olika stadgandena med hänsyn till innehållet grupperats under särskilda rubriker enligt nedanstående.

1. kap. Allmänna bestämmelser.
2. kap. Beställningshavare, som åtnjuta lön enligt löneplan.
Löneplaner och löneklassplacering.
Semester och tjänstledighet.
Lönstillägg och särskilda ersättningar.
Sjukvård och begravningshjälp.
Tjänstbostad m. m.
3. kap. Beställningshavare, som åtnjuta avlöning enligt särskilda bestämmelser.
Ordinarie beställningshavare.
Personal över stat.

Delarna II och III äro icke uppdelade i kapitel, men i den förstnämnda delen hava följande vägledande rubriker inlagts, nämligen:

Allmänna bestämmelser.

Löneplaner, tjänstetidsberäkning och löneuppflyttning.

Tjänstledighet m. m.

Särskilda förmåner.

Del I. Officerare, underofficerare samt civilmilitär personal.

I 2 § 1 och 2 momenten av gällande officersavlöningsreglemente förekomma vissa orienterande föreskrifter om sättet för beställningarnas tillsättande samt om den ordning, vari antalet ordinarie beställningar bestämmas. Då berörda anvisningar icke synas hava sin plats i avlöningsreglementet, hava de utslutits. Paragrafen innehåller i övrigt i huvudsak ingen nyhet. Bestämmelsen i 3 mom. syftar i första hand på sådana avlöningsformer som kallortstillägg.

1 Kap.

1 §.

I denna paragraf behandlas villkoren för rätt att jämte ordinarie tjänst innehava annan befattning eller s. k. bisyssla. Beträffande grunderna för härutinnan föreslagna bestämmelser hänvisas till 1928 års kommittés betänkande (sid. 68 ff.).

2 §.

1 mom. har erhållit en avsevärt snävare innebörd än nu gällande föreskrift i ämnet, i det att nämligen kategoriskt förbud föreslås emot att med ordinarie beställning förena annan ordinarie tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat. Nu gällande undantag från huvudregeln, som berör innehav av gymnastikläraryrkesbefattning, har dock bibehållits.

I fråga om bataljonsläkare vid fältläkarkåren och marinläkare av 2. graden har icke någon begränsning av rätten att taga civil anställning satts i fråga. Sagda beställningshavare äro endast tjänstgöringsskyldiga under en kortare tid varje år, och deras avlöningsförmåner äro också tillmätta med hänsyn här till. De böra därför alltjämt hava full frihet att i övrigt söka sin utkomst, där tillfälle bjudes.

Även i fråga om innehavare av andra militärläkarbeställningar eller av militärveterinärbeställningar kan ett förbud emot innehav av kommunal syssla komma att drabba hårt och verka såsom ett obilligt intrång i en hävdvunnen rättighet, utan att vara för statstjänsten erforderligt eller alltid ens lämpligt. Även i dessa fall hava därför undantag ansetts påkallade.

I övrigt har den skärpta formuleringen icke i nu berörda avseende väckt några större betänkligheter, då de sakkunniga nämligen utgått därifrån, att samtidigt innehav av två ordinarie tjänster, även om den ena av dem är kommunal, i regel icke bör förekomma. För att likväl den, som vid reglementets trädande i kraft med vederbörligt tillstånd innehar en ordinarie kommunal tjänst, icke utan vidare skall tvingas att lämna densamma, komma de sakkunniga att föreslå en övergångsbestämmelse av det innehåll, att ett sådant fall må kunna prövas enligt de grunder, som angivas beträffande sådana åtaganden m. m., vilka må förenas med ordinarie beställning.

Den omständigheten, att innehav av bisyssla endast behöver anmälas, utan att någon direkt anhållan föreskrivits, lärer, enligt de sakkunnigas åsikt, icke få tagas till intäkt för den uppfattningen, att enskilda uppdrag o. dyl. skulle få utövas i större omfattning, än tidigare varit medgivet.

Definitionen å bisyssla har visserligen förefallit något obestämd, men i denna punkt av principiell natur har någon avvikelse från vad 1928 års kommitté föreslagit icke ansetts lämplig.

Under de sakkunnigas överläggningar har det framhållits, att den anonymitet, varav en medarbetare i en tidning eller tidskrift önskar begagna sig, komme att röjas på grund av skyldigheten att deklarerera sådan sysselsättning. Å andra sidan kunde uraktlåtenhet att anmäla dylikt extra arbete betraktas såsom tjänstefel. Särskilt vad angår manskapet med dess mera lösa anställningsform (jmf 51 §) kunde dylika omständigheter försätta vederbörande i en mindre angenäm belägenhet.

Enligt de sakkunnigas åsikt bör utöandet av författarskap icke undantagas från anmälningsplikt, därest det är av den omfattning, som i paragrafen avses, men de sakkunniga anse, att man kan förvänta, det hithörande angelägenheter komma att handhavas med sådant omdöme, att farhågor av den art sålunda yppats skola visa sig ogrundade.

I fråga om prövningen av hithörande ärenden torde en viss decentralisation i förhållande till nu rådande tillvägagångssätt böra genomföras, och de sakkunniga komma att längre fram i betänkandet avgiva förslag i sådan riktning.

Bestämmelsen i 5 mom., som är i sak lika med 1928 års kommittés förslag, har bland annat den innebörden, att jämväl den, som innehar sådan bisyssla, vars emottagande icke må förvägras honom, är skyldig att anhålla om den ledighet från tjänsten, som för uppdragets utförande är erforderlig.

2 Kap.
3 §.

För den av de sakkunniga verkställda omarbetningen av löneplanerna har ovan redogjorts (sid. 3 ff.).

Föreskriften därom, att beställningshavare, som enligt ännu gällande äldre bestämmelser äger uppbära inkvarterings- och servisbidrag eller enbart servisbidrag från viss stad, skall vidkännas avdrag å lönen, motsvarande vad han sålunda uppbär, meddelas nu i 21 § av officersavlöningsreglementet, men har syntts lämpligen kunna intagas i en anmärkning till löneplanerna.

De sakkunniga, som icke haft anledning att befatta sig med de förhållanden, vilka ligga till grund för berörda föreskrift, vilja dock ifrågasätta, huruvida icke en sådan ordning kunde träffas, att dessa ersättningsbelopp inginge till statsverket, varvid bestämmelsen i fråga kunde uteslutas.

4 §.

I denna paragraf återfinnas i huvudsak oförändrade de bestämmelser, som innefattas i 4 § av gällande officersavlöningsreglemente. Beträffande föreskrifterna i 2 mom. angående bestämmande av Ortsgrupp, efter vilken lön utgår till elever vid de militära högskolorna, har framhållits, att kommenderingen till sjökrigshögskolans högre kurser skedde särskilt för vardera av de båda

läsåren, mellan vilka låge ett uppehåll av omkring 5 månader. Detta förhållande medförde för eleverna ur kustartilleriet, vilka icke såsom flottans elever under tiden för skolans genomgående kunde placeras i Stockholm, att de under uppehållet icke ägde uppbära lön efter den ortsgrupp, till vilken Stockholm hänföres. Jämlikt gällande bestämmelser rörande flyttningskostnad kunde de icke heller erhålla ersättning för flyttningar vid första läsårets slut och vid andra läsårets början. Då de härigenom bleve i avlöningshänseende sämre ställda än övriga elever vid ifrågavarande skolor, har det föreslagits, att ett särskilt stadgande för nämnda officerare ur kustartilleriet borde intagas i reglementet.

De sakkunniga anse, att likställighet med avseende på löneförmåner bör råda vid de fall, som i momentet behandlas, men, då detta mål torde kunna nås genom sättet för kommenderingarnas anordnande, synes någon särskild bestämmelse för nu ifrågavarande personal icke erforderlig.

I denna paragraf meddelas de grundläggande allmänna reglerna för bestämmande av lön vid första tillträde till beställning samt för uppflyttning i högre löneklass. Någon förändring härutinnan har icke av de sakkunniga föreslagits.

5 §.

Från personallåll har framförts det önskemålet, att uppflyttning till högre löneklass skulle ske vid ingången av månaden näst efter den, under vilken kompetens för uppflyttning i den högre löneklassen inträtt. Det har därvid framhållits, att ett sådant val av tidpunkt för uppflyttning tillämpades i fråga om det fast anställda manskapet. De sakkunniga hava emellertid icke funnit tillräckliga skäl förebragta, för att beträffande nu förevarande personal något avsteg borde vidtagas från den tidigare regeln.

5 §, 3 mom.

I fråga om villkoren för löneklassuppflyttning föreslås den ändringen, att såsom tjänstetid skall få beräknas all den tid, vederbörande varit förhindrad att bestrida sin tjänst på grund av offentligt uppdrag, olycksfall i tjänsten eller i tjänsten ådragen sjukdom, oavsett om han under tiden uppburit oavkortad lön eller ej.

Här behandlas vissa undantag från grundregeln för bestämmande av begynnelselön vid första anställningen, vilka undantag för närvarande avse lägsta beställningarna inom officers- och underofficerskårerna. I nämnda avseenden är ingen annan förändring ifrågasatt än att beräkningen av tjänstetid för musiksergeant, i anslutning till nu gällande minimiålder för anställning såsom volontär, hänförts till 17 års ålder. Då ett antal underofficerare av 3. graden komma att förefinnas under de närmaste åren, oaktat sagda grad jämlikt 1925 års härordning avses att indragas, har även den för dessa nu gällande bestämmelsen bibehållits.

6 §, 1 mom.

Beträffande den föreslagna rätten för vissa civilmilitära beställningshavare i sergeants tjänsteklass, nämligen vapenhantverkare, tyghantverkare, hantverkare och fortmaskinister, att tillgodoräkna viss föregående tjänstetid i manskapsbeställning få de sakkunniga hänvisa till, vad ovan å sid. 39 anförts.

Dessa moment äro till innehållet oförändrade.

6 §, 2 och
3 mom.

6 §, 4 mom. Genom inrättande av arméns underofficersskola har möjlighet beretts för det fast anställda manskapet att i större utsträckning än förut förvärva kompetens för anställning såsom officersaspirant. De sakkunniga hava därför tagit under öfvervägande, huruvida och i vad mån den, som på berörda väg vunnit officersanställning, borde äga rätt att tillgodoräkna sig någon del av tjänstetiden i manskapsbeställning. Det torde härvid böra beaktas, att utnämningen till officer icke bör medföra försämrad ställning i löneavseende. Tillräckliga erfarenheter att lägga till grund för en bestämd föreskrift i ämnet hava emellertid icke varit för handen, varför de sakkunniga funnit det lämpligast, att prövningen av uppkommande frågor av nu berört slag läggas i Kungl. Maj:ts hand.

6 §, 5 mom. Vissa mera allmänna bestämmelser rörande rätt att tillgodoräkna tid, varunder arbete utförts i eller utom statens tjänst, vilka nu innehållas i 7 § 2 och 5 mom. av officersavlöningsreglementet, hava med något mera summarisk lydelse sammanförts i detta moment.

7 §, 1 mom. Här återfinnas först de allmänna reglerna för »snedning» vid uppflyttning från en lönegrad till en annan inom samma löneplan, vilka bestämmelser enligt de sakkunnigas förslag få tillämplighet endast i fråga om löneplanerna Uo och C. Formuleringen har något ändrats till likhet med förslaget till allmänt avlöningsreglemente, men innebörden är oförändrad.

7 §, 3 mom. Beträffande kaptener och löjtnanter samt beställningshavare vid marin-intendenturkåren i motsvarande tjänstegrader hava de särskilda bestämmelserna utformats i anslutning till, vad ovan (sid. 34) anförts.

Tredje stycket är överflyttat från nuvarande 9 §.

7 §, 4 mom. Jämlikt 10 § av gällande reglemente äger den, som befordras från underofficersbeställning till officer, att såsom tjänstetid i lägsta officersgraden tillgodoräkna sig den tid han innehåft förstnämnda beställning. För att en beställningshavare icke genom den föreslagna lydelsen av 3 mom. skall vid befordran till löjtnant och sedermera till kapten bliva försatt i mindre fördelaktig ställning, än gällande föreskrifter avse, har det ansetts, att möjlighet bör beredas för ett tillgodoräknande av föregående tjänstetid i större utsträckning, än som för övriga officerare i sagda grader är medgivet.

Då dylika befordringar i framtiden kunna förväntas bliva allt mera sällsynta, har någon bestämd undantagsregel icke ansetts erforderlig, utan Kungl. Maj:t torde få äga befogenhet att avgöra frågor av sådan art.

Beträffande officer, som förut varit fast anställd såsom manskap, hava de sakkunniga jämlikt föreslagen lydelse av 6 § 4 mom. förutsatt, att visst tillgodoräknande av manskapstiden skulle kunna medgivas vid tillträdande av lön enligt löneplan O. För att ett på så sätt vid första officersutnämningen vunnet försteg icke sedermera vid löjtnants- och kaptensbefordran skall gå förlorat, synes jämväl härvidlag ett extra tillgodoräknande kunna få äga rum efter prövning av Kungl. Maj:t. De sakkunniga vilja emellertid framhålla, att även fall av sistberörd art böra räknas till undantagen.

Enligt 7 § 2 mom. av förslaget till allmänt avlöningsreglemente äger tjänsteman, som före sin befordran på förordnande uppehållit ordinarie befattning inom samma eller högre lönegrad, att vid bestämmande av begynnelselönen i den nya tjänsten och sedermera för uppflyttning till högre lönegrad tillgodoräkna sig den del av förordnandet, under vilken han uppburit »vikariatslön». Ifrågasvarande bestämmelse har en förebild i 12 § 1 mom. av avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. den 6 juni 1925 (S. F. S. nr 270), men någon motsvarighet därtill har icke förefunnits i de militära avlöningsreglementena.

Även inom försvarsväsendet förekommer det emellertid, att *beställningar* uppehållas på förordnande. Detta tillvägagångssätt har fått vidgad tillämpning genom 1925 års härordning, som bland annat medför, att vissa beställningar exempelvis vid militärläroverken och vid stridsvagnsbataljonen uppförts med arvode. Den, som utnämnes i dylik beställning, avstår de med ordinarie beställning förenade löneförmåner, vilka under tiden disponeras för beredande av avlöningsförhöjning åt den beställningshavare vid vederbörligt truppförband, som står närmast i tur till befordran. Denne senare förordnas därvid i den högre beställningen. Dessa fall hava visserligen, såsom nedan påvisas, mindre betydelse i förevarande sammanhang, men även eljest kan det inträffa, såsom vid tjänstledighet eller vakans, att en beställningshavare förordnas att för längre tid uppehålla högre beställning tillhörande sådan lönegrad, som omfattar mer än en löneklass.

Med nu avsedda förordnanden torde böra likställas de fall, då en beställningshavare beordras att bestrida *befattning*, som regelbundet eller företrädesvis bör innehavas av beställningshavare i högre lönegrad, liksom ock de fall, då beställningshavare »placeras» i dylik befattning.

Den tid, under vilken vederbörande under sådana förhållanden bestritt en högre beställning eller befattning, synes böra få tillgodoräknas i viss utsträckning. Dylikt tillgodoräknande har väl tidigare stundom kunnat ske med Kungl. Maj:ts medgivande i varje fall, men det synes lämpligt, att generella regler liksom inom den civila statsförvaltningen härvidlag fastställas. Föreskrifter i dylik riktning påkallas även av det innehåll de sakkunniga ifrågasatt för bestämmelserna rörande ersättning vid vikariatsförordnande.

Det kan emellertid inträffa, att tiden för ett förordnande eller placering i högre beställning eller befattning sammanfaller med den tid, som jämlikt 1 eller 2 mom. må tillgodoräknas. Särskilt vad kompaniofficerarna angår, lär så ofta bliva förhållandet. Dubbelt tillgodoräknande bör då icke få äga rum, utan endast ettdera av de båda alternativen får tillämpas.

I överensstämmelse med förslaget till allmänt avlöningsreglemente torde tillgodoräkandet endast böra avse längre sammanhängande perioder. Då de sakkunniga icke upptagit begreppet »vikariatslön», hava de förordnanden, som härvidlag komma i fråga, i stället angivits med ledning av den kortaste tid, under vilken dylik förmån enligt ovan nämnda förslag ansetts böra utgå.

7 §, 6 mom.

Bestämmelsen i detta moment har gjorts tillämplig även på beställningshavare, som förflyttats till annan tjänst inom samma lönegrad, varjämte i fråga om förflyttning till tjänst inom lägre lönegrad den principen tillämpats, att lönen skall utgå efter den nya lönegraden, men efter den löneklass inom denna, där vederbörande förut varit placerad. Alltjämt gäller, att lönen icke får utgå efter löneklass högre än den högsta i sistnämnda lönegrad.

Den nya formuleringen är visserligen icke tillämplig i fråga om löneplan O, men för beställningshavare tillhörande sagda löneplan lära icke heller dylika förflyttningar förekomma.

8 §.

Jämlikt 9 § i gällande officersavlöningsreglemente äga innehavarna av vissa beställningar, därest de uppbara majors lön, att åtnjuta avlöning enligt den högre löneklassen av lönegrad O 4, även om de icke uppnått den för placering i nämnda löneklass fastställda tjänsteåldern. Till denna grupp hänföras chefer för fristående truppförband och vissa militärläroverk samt chefer för byråer och avdelningar i de centrala ämbetsverken eller de högsta staberna.

Förslag har väckts, att här avsett stadgande skulle utsträckas att gälla vissa andra innehavare av majorsbeställning, och i sådant avseende hava nämnts chefen för kustartilleriets stab samt souschefen i lantförsvarets kommandoexpedition. I samband med omarbetandet år 1927 av ovannämnda reglemente uttalades önskvärdheten av, att paragrafens bestämmelser måtte bli gällande även för de å artilleristabens stat uppförda båda majorsbeställningarna.

Lönenämnden kunde vid sistnämnda tillfälle icke för sin del tillstyrka, att förmånen i fråga utsträcktes till de då åsyftade befattningshavarna, enär det kunde befaras, att konsekvensen skulle fordra beviljandet av samma förmån jämväl åt vissa andra i särskilda befattningar placerade beställningshavare.

Avsikten med förenämnda stadgande får anses hava varit, att de majorer, som placerats i självständiga chefsbefattningar eller eljest på poster, förenade med större ansvar, skulle erhålla en något bättre löneställning än den lägsta för graden bestämda lönen medförde.

Därest denna princip skall uppehållas, måste man i fråga om utvidgning av paragrafens tillämplighetsområde iakttaga stor försiktighet för att icke riskera, att den fastslagna distinktionen utplånas.

Av de förslag i denna fråga, som av de sakkunniga diskuterats, har endast det kunnat förordas, som avser, att befattningen såsom souschef i lantförsvarets kommandoexpedition skulle medtagas i paragrafen. Ifrågavarande befattning får nämligen anses vara av synnerligen krävande art och ställa så stora anspråk på sin innehavare, att den väl kan jämföras med en tjänst såsom avdelningschef vid generalstaben. Det synes därför de sakkunniga rättvist, att den förenas med minst samma avlöning, som för en dylik tjänst lägst bör utgå.

9 §.

Bestämmelserna i denna paragraf avse de förhållanden, som förut behandlats å sid. 40, och hava avfattats i enlighet med de synpunkter, som där framförts,

De föreslagna bestämmelserna äro tillämpliga även vid bestämmande av löneklass för till fänrik befördrad underofficer. Visserligen skulle en dylik beställningshavare därigenom kunna komma i sämre ställning, än nu gällande föreskrifter avse, men på skäl, som vid 7 § anförts, har något undantag för detta fall icke ansetts behöva göras.

Innehållet i denna paragraf är i huvudsak hämtat från 10 § 2 mom. av gällande avlöningsreglemente. 10 §.

I överensstämmelse med förslaget till allmänt avlöningsreglemente har maximum för den lön, som må bestämmas med tillämpning av det i paragrafen lämnade medgivandet, satts till 20 % utöver lönen enligt den högsta för vederbörlig tjänst fastställda löneklassen.

De här meddelade föreskrifterna angående skyldighet för beställningshavare att underkasta sig förändringar i fråga om tjänstgöring m. m. hava samma lydelse som 11 § i gällande officersavlöningsreglemente. 11 §.

Vid behandlingen av denna paragraf hava de sakkunniga med beaktande av vad 1929 års riksdag uttalat i skrivelse nr 264 (sid. 16) tagit under övervägande, huruvida det icke borde vara ordinarie läkare vid en försvarsgren ålagt att fullgöra tjänstgöring för annan försvarsgrens räkning.

De sakkunniga finna väl, att förevarande paragraf föreskriver, att beställningshavare skall kunna åläggas en mera vidsträckt tjänstgöringsskyldighet, än han förut varit underkastad, men denna föreskrift torde få anses äga en mera allmän innebörd och närmast syfta på hela grupper av beställningshavare.

Att i avlöningsreglementet stadga en generell skyldighet för militärläkare att tjänstgöra även vid annan försvarsgren än den han tillhör skulle komma att för någon enstaka eller ett fåtal dylika beställningshavare innebära ett åliggande utöver den vanliga tjänstgöringen och därigenom komma att drabba mycket ojämnt. De sakkunniga anse sig därför icke kunna föreslå någon åtgärd i dylik riktning. Däremot synes det de sakkunniga icke möta något hinder, att i instruktionen eller tjänstgöringsvillkoren för en viss militärläkarbefattning intages föreskrift om skyldighet att handhava läkarvården jämväl vid särskilt angiven organisation, tillhörande annan försvarsgren.

I fråga om sådana militärläkare, som icke äro ständigt tjänstgörande, utan inkallas till fullgörande av viss tjänstgöring, synes frihet böra råda att inbeordra dem till dylik tjänstgöring, varhelst så av behovet påkallas och deras kompetens medgiver att de användas. En dylik anordning torde emellertid kunna träffas utan bestämmelser i avlöningsreglementet.

Riksdagens uppmärksamhet på denna fråga lärer vid detta tillfälle hava föranletts därav, att särskilt arvode beräknats för ombesörjande av läkarvården vid det till Karlskrona förlagda detachementet av andra flygkåren. Det torde därvid böra beaktas, att läkarvården vid flygvapnet, enligt vad de sakkunniga inhämtat, för att kunna handhavas på ett ur flygtjänstens synpunkt riktigt sätt, kräver vissa kunskaper och färdigheter, vilka för närvarande endast ett

fåtal svenska läkare besitta. Icke minst ur denna synpunkt, vilken torde kunna göras tillämplig även i andra fall, synes det olämpligt, att en läkare får andra uppgifter sig ålagda än dem han genom sin ansökan till en viss befattning förklarar sig vara i stånd att fylla.

Beträffande frågan, i vad mån den föreslagna utvidgade rätten till läkarvård åt officerare och underofficerare m. fl. kan inverka på militärläkarnas tjänstgöring, hava de sakkunniga förut uttalat sig. Berörda fråga synes böra avgöras med utgångspunkt från paragrafens allmänna innehåll, och någon särskild föreskrift för läkarna synes icke heller av denna anledning böra ifrågasättas.

12 §, 1 mom.

I reglementstexten har i anslutning till numera gängse uppfattning ansetts böra givas något tydligare uttryck för den principen, att semestern är en beställningshavare tillerkänd förmån, som bör få åtnjutas, därest icke tjänsten lägger hinder i vägen därför. Att vederbörande myndighet äger bestämma den tid, då semester av en var beställningshavare må uttagas, förefaller vara en ordningsregel, som icke här behöver återopas.

I fråga om semesterns längd i olika fall har icke någon förändring ifrågasatts.

12 §, 2 mom.

En väsentlig nyhet innebär föreskriften, att den, som icke kunnat beredas full semester under ett år, må kunna tilldelas felande dagar under påföljande års första kvartal. Beträffande lämpligheten av att i det militära avlöningsväsendet införa en sådan princip, vilken redan i viss utsträckning tillämpats inom andra statliga förvaltningsområden, hava de sakkunniga icke förbisett, att de växlande tjänstgöringsförhållandena såväl inom armén som vid marinen och flygvapnet ofta utgöra ett hinder för att all personal kan komma i åtnjutande av full semester. Det torde icke sällan inträffa, att viss beställningshavare eller viss grupp av beställningshavare icke alls eller endast till mindre del kan få åtnjuta den ledighet, som i reglementet är medgiven. I dessa förhållanden ligger visserligen ett skäl för att låta tiden för semesterns uttagande utsträckas över en längre period, men svårigheten att under ett och samma år i semesteravseende tillgodose även dem, som under det föregående året blivit missgynnade härutinnan, lär på sina håll bliva ganska märkbar. De sakkunniga hava emellertid ansett, att de militära beställningshavarna, så vitt möjligt, icke böra försättas i sämre ställning än de civila tjänstemännen. Att förlänga den tid, under vilken resterande semesterdagar få åtnjutas, exempelvis till ett halvt år, synes dock icke lämpligt. I vart fall måste det göras beroende av tjänstens krav, huruvida och i vad mån dylik compensation kan lämnas.

Ett från personalhåll framkommet förslag, att ersättning för icke åtnjuten semester skulle utgå i kontant med belopp motsvarande visst tjänstledighetsavdrag, hava de sakkunniga icke kunnat biträda.

Från ovan nämnda reglements-förslag hava de sakkunniga även överfört den ytterligare förmånen för beställningshavare, som är förlagd till kallort, att få sammanlagga två års semester. Ett dylikt medgivande, som huvudsakligen

torde bliva tillämpligt i fråga om beställningshavare i Boden, kan måhända synas mindre starkt motiverat för den militära personalen med dess i regel mera rörliga tjänstgöringsförhållanden. Något undantag från de eljest enhetliga reglerna i detta ämne synes emellertid icke lämpligt, men medgivandet synes böra begränsas till de fall, då verkligt behov av längre sammanhängande ledighet i rekreationssyfte är av nöden.

Dessa moment med närmare bestämmelser rörande semesters beräkning m. m. äro i huvudsak hämtade från förslaget till allmänt avlöningsreglemente och torde icke erfordra någon särskild motivering.

12 §, 3 och
4 mom.

Momentet har med i huvudsak oförändrad lydelse överförs från gällande reglemente.

12 §, 5 mom.

Denna paragraf utgör en inledning till de närmast följande, i vilka de olika avdragskategorierna sammanförts med hänsyn till anledningen till förekommande slag av hinder för eller ledighet från tjänstgöring. Nu gällande bestämmelser med motsvarande innehåll återfinnas dels i officersavlöningsreglementet och dels i tilläggsbestämmelserna, men hava här intagits i reglementet under en gemensam rubrik. Antalet avdragsklasser har minskats från fyra till tre och avdragsbeloppet för dag har satts till $\frac{1}{30}$ av den för månad bestämda summan. Vad angår C-avdraget innebär förslaget, att fråga om avstående under kortare ledighet av exempelvis kallortstillägg skall bero på vederbörande myndighets prövning.

13 §.

Vid avdragsbeloppens bestämmande hava de sakkunniga sökt vinna anknytning till vad som härutinnan föreslagits av 1928 års lönekommitté. På så sätt har relationen i löneavseende mellan olika tjänstemän blivit iakttagen.

Denna paragraf innehåller bestämmelser rörande avlöning vid olika slags uppdrag av offentlig eller mera allmän natur.

14 §.

1 momentet, som motsvarar 13 § av avlöningsreglementet för officerare m. fl., behandlar de fall, då oavkortad lön får åtnjutas. Det har icke ansetts erforderligt att här omnämna tjänstgöring å egen beställning eller semester, men i övrigt stå de under b) och d) upptagna fallen i överensstämmelse med gällande föreskrifter. Tjänstgöring såsom lärare vid utbildningskurs synes falla under a) och har därför icke särskilt angivits.

14 §, 1 mom.

Jämlikt gällande reglemente skall det vara på Kungl. Maj:ts prövning beroende, huruvida oavkortad lön må uppbäras under tid, som använts för sådana iakttagelser, studier eller verksamhet i övrigt, som anses tjäna försvarsväsendets intressen, under det att dylik rätt i de sakkunnigas förslag gjorts beroende av, att iakttagelserna o. s. v. företagits enligt uppdrag. Då den nya formuleringen kan förefalla innebära en skärpning, må det beaktas, att Kungl. Maj:t i förslaget tillagts befogenhet att medgiva rätt till oavkortad lön även i andra än i reglementet särskilt angivna fall.

I dessa tre moment angivas de fall, då olika grader av avdrag skola förekomma. I förhållande till vad för närvarande gäller företer de sakkunnigas förslag följande olikheter.

14 §, 2—4
mom.

Uppdrag såsom riksdagsman, ledamot av kyrkomötet eller såsom riksdagens revisor är enligt gällande bestämmelser förenat med A-avdrag, men har nu förts till gruppen med B-avdrag.

Bland den personal, å vilken officersavlöningsreglementet är gällande, har genom beslut vid 1928 års riksdag tillkommit vissa beställningshavare — maskinister och eldare — vilka i något fall kunna tänkas icke hava fullgjort dem enligt värnpliktslagen åliggande tjänstgöring. Det synes därför erforderligt, att bestämmelser meddelas rörande det avdrag å lön, som vederbörande vid fullgörande av dylik tjänstgöring skall hava att vidkännas. I överensstämmelse med förslaget till allmänt avlöningsreglemente har avdraget i sådant fall satts till B-avdrag.

De sakkunniga hava däremot icke ansett sig vid författningstextens utformning behöva räkna med det fall, att beställningshavare vid försvarsväsendet kan hava sig ålagd särskild tjänstgöringsskyldighet på grund av anställning i reserv, å reservstat eller övergångsstat. Därest ett dylikt sammanträffande av tjänster undantagsvis skulle förekomma, torde frågan om tjänstledighetsavdrag kunna avgöras av Kungl. Maj:t.

Bland de fall, då för närvarande hela lönen skall avstås (D-avdrag), upp- tagas kommittéupdrag, vilka emellertid i det föreliggande förslaget icke särskilt angivas. I samband med meddelande åt beställningshavare av dylikt uppdrag torde bestämmelse komma att lämnas rörande disposition av hans löne- medel, därest icke allmänna stadganden därom inflyta i vederbörlig kungörelse angående kommittéer.

15 §, 1 mom.

I överensstämmelse med vad de sakkunniga förut å sid. 45 anfört har tjänstledighet eller tjänsteförhinder, föranledda av sjukdom, ådragen i tjänsten, förts till samma avdragsklass, som om de varit beroende på olycksfall. I förenklande syfte har ingen åtskillnad gjorts mellan egentlig sjukdom och därpå följande tillstånd med nedsatt arbetsförmåga, utan tidsbegränsningen har över lag dragits vid sex månader. Då medgivande att även efter utgången av sagda tid bibehålla oavkortad lön icke synes böra förvägras i de fall, då oförmögenhet att tjänstgöra verkligen är för handen, torde de nya bestämmelserna i sak icke innebära någon försämring för beställningshavarna. Avgörandet i frågan om rätt att åtnjuta oavkortad lön utöver sex månader har ansetts böra överlåtas åt vederbörande truppförbandschef eller likställd chef, vilken i första hand torde kunna bedöma de på frågan inverkan faktorerna.

Någon variation av avdragets belopp, såsom nu alternativt förutsättes, har icke ansetts böra bibehållas.

15 §, 2 mom.

I 2 mom. har intagits föreskrift därom, att våld och misshandel i vissa fall skola likställas med olycksfall i tjänsten. Beträffande motiveringen härför hänvisas till sid. 46.

I fråga om rätten att behålla oavkortad lön vid avstängning med hänsyn till fara för smittospridning, hava de sakkunniga icke ansett det erforderligt att — såsom från vissa håll föreslagits — upphäva tidsbegränsningen. I före-

kommande fall torde frågan om förlängt medgivande böra bliva föremål för särskild prövning.

I fråga om tjänstledighetsavdrag vid sjukdom i andra fall än i föregående paragraf avses har på förut anförda skäl någon avvikelse från de regler, som föreslagits för övriga tjänstemannagrupper, icke ansetts böra ifrågasättas. Gällande bestämmelse om rätt till avdragsfri ledighet under så lång tid av ett och samma kalenderår, att sjukledighet jämte semester uppgår till sammanlagt 45 dagar, har därför även här uteslutits. 16 §, 1 mom.

Enligt nu gällande föreskrift kan ledighet för hälsans vårdande medgivas antingen mot A-avdrag eller B-avdrag, beroende på om sådan ledighet äger samband med föregången sjukdom eller om dylikt förhållande icke är för handen. I det föreliggande förslaget, som icke tager hänsyn till dylika alternativ, har ledigheten ansetts böra medföra B-avdrag. 16 §, 2 mom.

Förekommande löneavdrag vid ledighet för enskilda angelägenheter av olika slag behandlas i denna paragraf. Såsom allmän regel gäller, att C-avdrag skall tillämpas vid sådan ledighet, men vissa undantag därifrån anses böra medgivas. 17 §.

Enligt nu gällande bestämmelser får avdraget vid ledighet för flyttning begränsas till A-avdrag under tre dagar. Denna bestämmelse har uteslutits i förslaget till allmänt avlöningsreglemente. För officerare och underofficerare kan flyttning visserligen komma i fråga i större utsträckning och mera ofta, än som för övriga tjänstemän i allmänhet är fallet, och det har därför ifrågasatts, att berörda bestämmelse skulle för försvarsväsendets del bibehållas. Emellertid torde själva flyttningen i många fall kunna förbindas med beställningshavarens egen resa till den nya förläggningssorten och kan därigenom anses falla under tjänstgöringstid. Då vidare ledighet allenast mot B-avdrag avses kunna meddelas under 15 dagar om året, har någon avvikelse från förslaget till allmänt avlöningsreglemente icke i denna del vidtagits.

Sistberörda bestämmelse motsvarar de stadganden, som inrymmas dels under B) och dels under C) i 2 kap. av tilläggsbestämmelserna. Kravet på att anledningen till den sökta ledigheten skall vara av särskilt ömmande beskaffenhet har utelämnats, men ett villkor är dock alltjämt, att anledningen till ledigheten skall vara av viss betydelse för beställningshavaren.

I punkten 2 har intagits en ny föreskrift om ledighet mot B-avdrag under högst tre månader. Denna föreskrift har motiverats av önskvärdheten att kunna bereda tillfälle till ledighet för den, som i andra fall än i 14 § avses, åtagit sig någon utredning eller ämnar företaga studieresa eller arbete av den art, att försvarsväsendets intressen kunna befrämjas därav. Nu avsedd form av ledighet har icke ansetts böra bestämmas till viss längd under ett och samma kalenderår, och det är givetvis icke heller meningen, att sådan ledighet skall kunna årligen återkomma. Därest en beställningshavare en gång beviljats sådan ledighet, torde han dock icke vara utesluten från möjligheten att, därest

vederbörande myndighet finner anledning därtill föreligga, efter rimlig tid åter få åtnjuta samma förmån.

18 §. Bestämmelser angående löneavdrag under frihetsstraff m. m. hava sammanförts i denna paragraf. I stället för nu förekommande uttryck »undergår fängelse» och »hålles häktad för brott» har använts det sammanfattande begreppet »tagen i häkte». Liksom nu är fallet, har avdraget satts i en lindrigare grad vid arreststraff än vid fängelsestraff. I paragrafen har även intagits föreskrift för det fall att beställningshavare bliver avstängd från tjänstgöring.

Då det kan inträffa, att ett ådömt och undergången arreststraff av högre instans förklaras icke skola räknas vederbörande till last, hava hithörande bestämmelser fullständigats med ett stadgande, att avdraget lönebelopp i sådant fall skall utbetalas.

19 §. Denna bestämmelse är hämtad från förslaget till allmänna avlöningsreglementet och torde icke kräva någon särskild förklaring.

20 §. Bestämmelserna om *kallortstillägg* äro lika lydande med motsvarande paragraf i förslaget till allmänt avlöningsreglemente.

Antalet kallortsklasser har lämnats oförändrat, men beloppet i varje klass har höjts med lägst 20 % och högst 50 %.

Från personalhåll har framhållits, att kallortsgränsen borde flyttas längre söderut, samt att tilläggen borde ökas för att i erforderlig grad kompensera de hårdare levnadsvillkoren i landets nordliga delar.

Vad det sistberörda spörsmålet angår, har önskemålet, som ovan nämnts, beaktats, och de sakkunniga hava icke i denna del ansett sig böra gå längre än det förslag, som av 1928 års lönekommitté framlagts.

I fråga om behovet av en utvidgning av kallortsrayonen hava de sakkunniga icke varit i tillfälle att intaga någon bestämd ståndpunkt. Vid ett bifall till förslaget om ortstilläggens begränsning till fem, torde ortsgrupperingen i sin helhet komma under omprövning, och de sakkunniga anse sig kunna förutsätta, att även kallortsklasserna därvid komma att bestämmas under hänsynstagande till att ändamålet med den ifrågavarande gottgörelsen vinnes.

Då ifrågavarande tillägg icke har natur av arbetsersättning, hava de sakkunniga, som av 13 § framgår, förutsatt, att det kan få bibehållas i sådana fall, då hela lönen skall avstås. Det torde likaledes vara i överensstämmelse med denna ersättnings karaktär, att den utgår, så länge en beställningshavare har sin fasta bostad å kallort, även om han för visst tjänsteupdrag vistas å annan ort.

21 §, 1—4
mom.

Begreppet vikariatsersättning infördes i det militära lönesystemet först med 1921 års officersavlöningsreglemente. Förut gällde, att innehavaren av en viss beställning var skyldig att utan särskild ersättning bestrida tjänst, för vilken högre beställning planenligt var avsedd.

Endast i det fall att vid vakans, tjänstledighet eller av annan anledning dagavlöningen för en viss beställning eljest skolat »statsverket besparas» ägde den, som förordnades att uppehålla sådan beställning, jämlikt 1907 års fredsavlöningsreglemente uppbära den högre dagavlöningen.

Vid bedömande av detta spörsmål måste den väsentliga olikhet beaktas, som i förevarande avseende är rådande mellan förhållandena inom försvarsväsendet och vid statsförvaltningen i övrigt. Vad den sistnämnda angår är varje särskild tjänst i regel hänförd till en viss lönegrad, under det att vid försvarsväsendet i många fall en bestämd skillnad är för handen mellan beställning och befattning. Den förra hänföres alltid till den tjänstegrad vederbörande innehar, och efter vilken hans lön utgår, medan befattningen anger de tjänsteuppgifter, som åligga honom. Denna omständighet är mest utpräglad i fråga om de rent militära beställningshavarna. En löjtnant kan sålunda tjänstgöra såsom underavdelningschef eller i adjutantstjänst, d. v. s. befattningar, som normalt motsvara hans grad, men han kan också placeras såsom kompanichef och därmed tilldelas uppgifter, som enligt organisationens grunder avsetts för högre beställning. Likaledes kan en sergeant placeras både i trupptjänst och såsom kompaniadjutant och i det senare fallet tilldelas ett icke oväsentligt ekonomiskt ansvar, som borde motivera en högre avlöning. För att taga ett ungefär analogt exempel från den civila statsförvaltningen, är en notarie placerad i en viss lönegrad och avsedd för vissa avgränsade uppgifter, och enahanda är förhållandet med innehavaren av en sekreteraretjänst. Därest den förstnämnde blir satt att intaga den senares plats, erhåller han härför särskild gottgörelse (vikariatsersättning).

Jämlikt 3 kap. 1 § av de militära tilläggsbestämmelserna må vikariatsersättning uppbäras av den, som med full befogenhet uppehåller befattning, vilken enligt vederbörliga tjänstgöringsreglementen eller eljest meddelade föreskrifter skall bestridas av beställningshavare inom högre lönegrad. Huruvida vikariatsersättning i andra fall må utgå, beror av Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall. Berörda bestämmelser innebära, att vikariatsersättning kan omedelbart tilldelas vid uppehållande av sådan befattning, som direkt motsvaras av viss i löneplanen upptagen beställning, exempelvis arméfördelningschef, regementschef (överstes beställning), bataljonschef (majors beställning), regementsläkare, fortifikationskassör.

I ett stort antal fall är emellertid, såsom nyss antytts, en sådan motsvarighet mellan beställning och befattning icke för handen, utan vid de senares tillsättande kan valet på vissa villkor stå emellan beställningshavare, hänförliga till olika lönegrader. Typiska exponenter för detta fall äro befattningarna såsom kompani-(skvadrons-, batteri-)chef och såsom kompani-(skvadrons-, batteri-)adjutant. Vid vikariat i sådana befattningar, då således frågan om rätt till vikariatsersättning underställes Kungl. Maj:ts avgörande, har dylik ersättning endast i ett fåtal fall medgivits. Sålunda hava löjtnanter, tjänstgörande såsom kompanichefer, även om sådan kommendering räckt under ett helt år eller längre tid, icke ansetts berättigade till vikariatsersättning.

Det synes de sakkunniga, som om en utvidgad rätt till vikariatsersättning skulle stå i överensstämmelse med en principiell likformighet de olika avlöningsbestämmelserna emellan. Ett ytterligare skäl till en dylik utsträckt tillämpning av ifrågavarande bestämmelser torde kunna hämtas ur den omständigheten, att de militära lönerna — särskilt inom löneplan O — i vissa fall utmärts med avsevärda förhöjningar från en lägre till en högre lönegrad med bland annat den motiveringen, att den senare lönegraden avsåges för en mera kvalificerad tjänst än den förra. Det synes då endast konsekvent, att den, som tillfälligtvis bestrider *befattning*, för vilken en högre avlöning beräknats, också kommer i åtnjutande av en förbättrad löneställning. Från skilda håll hava också framförts önskemål om utvidgad rätt till vikariatsersättning.

På ovan anförda skäl är det icke möjligt att i reglementet angiva samtliga de fall, då vikariatsersättning må åtnjutas. De sakkunniga hava därför, med bibehållande av de fall, då dylik ersättning redan nu får utgå utan Kungl. Maj:ts medgivande, måst begränsa en utsträckning av rätten till de befattningar, vilka enligt gällande bestämmelser *böra besättas företrädesvis* med beställningshavare i viss lönegrad och endast vid bristande tillgång på sådan beställningshavare med beställningshavare i lägre lönegrad. På så sätt torde en tillfredsställande avgränsning av de avsedda fallen kunna vinnas. Härvidlag här förutsatts, att den, som befordrats till högre grad i armén eller i regemente (motsvarande fall vid sjöförsvaret eller flygvapnet), och som förordnas att uppehålla en emot den högre graden svarande befattning, icke skall gå förlustig rätten till ifrågavarande ersättning.

På grund av de växlande tjänstgöringsförhållandena, vilka nödvändiggöra en viss frihet vid kommendering till olika tjänsteuppdrag, har det ansetts erforderligt, att rätten till särskild ersättning i de senare fallen inskränkes till att gälla endast förordnande eller kommendering av längre varaktighet. Därmed hava likställts de fall, då en beställningshavare »placeras» i befattning, som företrädesvis bör bestridas av innehavare av högre beställning. En dylik placering torde nämligen ur saklig synpunkt få betraktas såsom ett vikariat.

I nu berörda fall torde frågan om rätt till vikariatsersättning kunna avgöras av vederbörande lönebetalande myndighet, enär bestämmelser i detta ämne innehålla eller kunna erhålla en i förevarande avseende fullt tydlig formulering.

Då emellertid fall kunna förekomma, som icke kunna närmare angivas, torde möjlighet böra finnas att hänskjuta en sådan fråga till Kungl. Maj:ts prövning. De sakkunniga tänka härvid i första hand på sådana chefsposter, för vilka ingen beställning alls finnes angiven, men som av naturliga skäl böra besättas med personer i förhållandevis hög tjänsteställning.

Enligt *nu* tillämpad metod för ersättningens beräkning har densamma satts till enahanda belopp som skillnaden mellan de lägsta tjänstledighetsavdragen för två ifrågakommande beställningar. I likhet med 1928 års lönekommitté anse de sakkunniga, att detta förfaringssätt bör övergivas, och att gottgörelsen bör direkt angivas. Det synes härvid lämpligt, att en vikaries sammanlagda avlöning stiger till ungefär samma belopp, som skulle hava utgått, därest han

varit placerad i den högre lönegraden. Från denna synpunkt är den av nyssnämnda kommitté utarbetade ersättningsskalan icke lämpad för de militära lönegraderna med närmast motsvarande lönebelopp. Löneskillnaden mellan två beställningshavare, av vilka den ene normalt kommer att vikariera för den andra, är nämligen i åtskilliga fall så avvägd, att nyss anført önskemål icke kan tillgodoses. Vikariens avlöning skulle i vissa fall antingen bliva för låg eller för hög.

I stället hava de sakkunniga sökt en förebild i den regel, som gäller vid bestämmande av lön för officer, som enligt särskilda föreskrifter förordnas att uppehålla beställning, vars innehavare transporterats till någon av de tjänster, som i vissa stater uppförts med arvode. Den sålunda förordnade uppbär lön i lägsta löneklassen av den högre lönegraden, men skall däri vidkännas avdrag, motsvarande skillnaden i de för båda lönegraderna bestämda pensionsavgifterna.

Denna bestämmelse, som närmast har avseende på kompaniOfficersgraderna, torde i fråga om löneplanerna Uo och C kunna tillämpas så, att lönen hänföres till lägsta löneklassen i den högre lönegraden, dock lägst till löneklass, närmast högre än den vederbörande tillhör.

Med antagande av en dylik princip även för vikariatsersättningens fastställande kan man vinna, att i det närmaste enahanda avlöning kommer att utgå såväl vid förordnande i viss beställning som vid vikariat i befattning, för vilken samma beställning är avsedd. Det kunde då tänkas, att gottgörelsen i varje fall utginge med en efter dylika grunder beräknad »vikariatslön», varvid beloppet för dag och månad skulle bliva detsamma vid såväl korta som långa vikariat. En sådan metod skulle emellertid medföra avsevärda olägenheter vid lönernas uträknande, och därför synes det mera lämpligt att använda sig av särskilt angivna tal.

Då det i regel kan förutses, ur vilken lönegrad vikarie för viss grupp av beställningshavare kommer att tagas, kan ersättningen bestämmas till visst belopp för varje *beställning*. För undvikande av allt för stora skiljaktigheter mellan varandra närstående lönegrader bliva likväl vissa jämkningar erforderliga.

Enär vissa befattningar kunna regelmässigt besättas med antingen överstelöjtnant eller major (motsvarande grader vid flottan), har det sålunda syntts lämpligt att föreslå samma belopp för beställningar tillhörande lönegraderna 4 och 5 av löneplan O. Vid de tillfällen, då en major är berättigad till vikariatsersättning i lönegrad 5, kommer därigenom hans avlöning att uppgå till högre belopp än som överensstämmer med den antagna grundregln. Men då dylika fall måste bliva mycket sällsynta, hava de icke ansetts böra påkalla särskild åtgärd.

Då det högsta beloppet för vikariatsersättning inom löneplan O, med hänsyn till löneskillnaden mellan brigadchef och arméfördelningschef, bör bestämmas till 6 kronor för dag, torde detta belopp få gälla såsom maximum jämväl för löneplan C.

Vid den reglementstekniska utformningen hava samtliga ersättningsbelopp, betecknade med olika littera, uppförts i en särskild tabell och genom motsva-

rande bokstav i tjänsteförteckningen sker hänvisning till den klass i tabellen, som gäller för varje särskild beställning. På grund av de militära tjänstgöringsförhållandena kan det förutsättas, att för vissa beställningshavare någon vikarie i regel icke kommer att förordnas. Sålunda torde vikariat för subalternofficerare i här avsedd bemärkelse icke komma i fråga. Dessa beställningshavares tjänsteuppgifter äro nämligen av den art, att de antingen sammanfalla med underofficerarnas eller ock icke lämpligen böra uppdragas åt beställningshavare ur sistnämnda kategori. Motsvarande förhållande råder mellan underofficerare och manskap. Icke heller för bataljonsläkare och bataljonsveterinärer torde vikariatsersättning behöva angivas. Härtill komma de fall, då de olika befattningarna inom en viss grupp, såsom mariningenjörer och flygingenjörer, icke äro bundna vid viss lönegrad.

Då det följaktligen icke låter sig göra att i dylika fall beräkna vikariatsersättningens belopp, kan det ifrågasättas, huruvida någon vikariatsklass därvidlag bör bestämmas. De sakkunniga hava emellertid ansett, att uteslutandet av berörda beställningar skulle kunna medföra olägenhet, därest behov av föreskrift i ämnet framdeles uppstode, och de hava därför hänförs till samma klass som i löneavseende likställda beställningshavare. Vid klassificeringen har därjämte beaktats, att vikarie för vissa beställningar tillhörande 1.—3. lönegraderna av löneplan C kan komma att vara en icke ordinarie befattningshavare.

Med nu beskrivna tillvägagångssätt torde det icke vara erforderligt att, på sätt 1928 års kommitté föreslagit, uppdelas gottgörelsen i vikariatsersättning och vikariatslön, utan allenast en form synes vara tillfyllest. Den, som bestrider ett vikariat av längre varaktighet, bör likväl i fråga om semester, tjänstledighet och sjukvård erhålla samma förmåner, som om han uppbure lön i den lönegrad, till vilken den högre beställningen hör. Åtnjutande av denna rättighet bör dock göras beroende av, att förordnandet o. s. v. fortfarande gäller under sjukdomen eller ledigheten. Enahanda förmåner synas under motsvarande förhållanden böra tillerkännas den, som förordnats i högre *beställning* (jmf 7 § 5 mom.).

21 §, 5 mom.

Jämlikt 13 kap. 4 § av tilläggsbestämmelserna äger officer eller underofficer, vilken utan att uppbära lön å intendenturkårens stat eller vara berättigad till tjänstgöringstraktamente, förordnas att uppehålla befattning vid nämnda kår, att uppbära dagarvode med vissa belopp. Medel för ändamålet äro beräknade under staten för intendenturkåren. Berörda bestämmelse, som återfinnes även i äldre avlöningsreglementen, avser att bereda en ersättning för det ökade ekonomiska ansvar, som är förenat med redogörare- och uppborrdsmannabefattningar. Ersättningen i fråga är endast avsedd att tillkomma den, som vid tillfälligt förfall för innehavare av sådan befattning bestrider tjänsten. Då emellertid intendenturkåren numera omfattar ett icke obetydligt antal befattningar, som icke äro hänförliga till ovan berörda kategori, har bestämmelsen enligt sin lydelse fått ett vidare syfte än ursprungligen avsetts. Det oaktat tolkas densamma alltjämt i överensstämmelse med sin snävare innebörd.

Till sin natur är ifrågavarande arvode följaktligen likställt med vikariatsersättning, om också av något annan art än dylik ersättning i övrigt. Det synes då lämpligt, att bestämmelserna i fråga inordnas under samma paragraf som övriga föreskrifter av likartad innebörd, och samtidigt därmed har lydelsen ansetts böra bringas i överensstämmelse med avsikten. I sistberörda avseende har den formulering, som förekommer i nådiga skrivelsen till arméförvaltningen den 31 december 1895 (S. F. S. nr 109) tjänat till förebild.

Bestämmelsen i fråga är nu även tillämplig på intendentsbefattning vid marinen och flygvapnet, men det har ansetts lämpligt, att rätten till dylik ersättning utsträcker till att gälla innehavare av varje slag av *intendenturbefattning* (såväl av officers- som underofficers grad eller rang). I fråga om marinen torde dock bestämmelsen vara av mindre betydelse, enär dylika vikariat därstädes mera sällan förekomma.

Dagarvodet, varå nu dyrtidstillägg utgår, föreslås höjt till 5 kronor respektive 2 kronor 50 öre.

Ersättning under resa i tjänsten, utöver vad i allmänna resereglementet stadgas, liksom ock ersättning under tjänsteutövning å annan ort än förläggningssorten höra till de ämnen, i vilka de sakkunniga anse, att närmare föreskrifter böra meddelas i en av Kungl. Maj:t utfärdad kungörelse, motsvarande de nu gällande tilläggsbestämmelserna.

22, 23 och
24 §§.

Bestämmelserna rörande *flyttningkostnadsersättning* hava formulerats i huvudsaklig anslutning till motsvarande paragrafer i förslaget till allmänt avlöningsreglemente. För vinnande av överskådlighet hava samtliga hithörande bestämmelser, som nu återfinnas i tilläggsbestämmelserna, införts i reglementet.

25 §.

En utvidgning av rätten till detta slag av ersättning har skett, genom att den ansetts böra utgå även till den, som ålagts att byta bostad utan att flyttning från ort till annan kommer i fråga. Sådana omflyttningar mellan tjänstebostäderna inom ett etablissement, som föranledas av hänsyn till tjänstens krav och icke påkallas av lägenhetsinnehavarna själva, synas nämligen icke böra medföra några utgifter för dessa.

25 §, 1 mom.

Därest en beställningshavare utan att byta förläggningssort befordras eller transporterats till beställning eller befattning, som är förenad med tjänstebostad, och på den grund måste företaga flyttning, är han icke enligt nu gällande bestämmelser berättigad till ersättning därför. En dylik flyttningssanledning synes emellertid likartad med ett åläggande att byta bostad, och någon särskild föreskrift för dylika, förhållandevis sällsynta fall har därför icke ansetts erforderlig.

Ersättningen för vissa av flyttningen direkt beroende utgifter har med bibehållande av gällande gruppindelning höjts till motsvarande belopp, som redan förut bestämts för tjänstemän vid den civila statsförvaltningen.

25 §, 4 mom.

Enligt gällande bestämmelser får resekostnad för tjänarinna, vilken medföljer för vård av spätt barn, som regel beräknas efter samma reseklass, som

gäller för den flyttande beställningshavaren själv. Denna föreskrift har här liksom i förslaget till allmänt avlöningsreglemente uteslutits.

- 26 §. Då det möter svårigheter att på ett uttömmande sätt angiva alla de olika slag av utgifter, som vid en flyttning kunna förekomma och skäligen böra gottgöras den flyttande, hava mera detaljerade föreskrifter undvikits. Huvudvikten synes böra läggas därpå, att flyttningen planlägges och anordnas på ett sådant sätt, att inga onödiga kostnader uppstå. Enär bedömandet i dylikt avseende bör ske efter likformiga grunder, synas frågor av detta slag, liksom nu, böra avgöras av de centrala förvaltningsmyndigheterna.
- 27 §. Bestämmelserna i denna paragraf hava erhållit en något mera allmän avfattning än motsvarande nu gällande föreskrift.
- 28 §. I denna paragraf hava intagits hänvisningar rörande både hästgottgörelse och ersättning för transport av tjänstehäst vid flyttning.
- 29 §. Bestämmelserna om felräkningspenningar hava icke underkastats någon förändring i sak. Närmare föreskrifter i detta ämne synas, på sätt nu sker vid armén, böra utfärdas genom särskilda nådiga brev.
- 30 §. Den grundläggande bestämmelsen om rätt att från kronans förråd utbekomma vissa förnödenheter m. m. har upptagits oförändrad. De sakkunniga hava visserligen icke haft anledning att betrakta ifrågavarande förmåner ur synpunkten av något samband med en lönebestämning, men de sakkunniga hava likväl ansett sig oförhindrade att undersöka, huruvida desamma över huvud taget kunna anses representera ett sådant värde, att hänsyn därtill borde tagas vid fastställande av lönebeloppen. Härvidlag hava följande omständigheter kommit under beaktande.
- Förmånerna bestå endast i *rätten* till vissa inköp, och deras betydelse för individen är beroende av, i vilken utsträckning sagda rätt kan utnyttjas. Härutinnan äro förhållandena givetvis ganska olika.
- I vissa fall, såsom för dem, som äro hänvisade att bo inom kasernetablissemang, kunna helt visst inköpen från kronans förråd medföra en lättnad, vars värde dock näppeligen låter sig uppskattas. I andra fall kan inköpsmöjligheten icke alls eller endast i begränsad omfattning begagnas.
- För förvaltningsväsendet anses rekvisitionerna icke medföra någon nämnvärd olägenhet — vad beklädnads- och utrustningspersedlar angår, äro de tvärtom till fördel genom att i någon mån underlätta omsättningen i förråden. Beträffande *rätten* till inköp av tillagad portion är att märka, att ett borttagande av densamma skulle medföra, att portion under fältmässiga övningar måste kostnadsfritt tillhandahållas officerare och underofficerare, enär något annat sätt att under sådan tjänstgöring ordna deras mathållning icke kan komma i fråga.
- Det torde även böra erinras därom, att ifrågavarande förmåner delvis hava mycket gammal hävd och icke tidigare satts i samband med lönesystemets ut-

veckling. Vid en jämförelse med andra grupper av statstjänstemän finner man, att motsvarande rättigheter, exempelvis fri telefon och fria resor, där dylik rätt åtnjutes, icke räknas såsom avlöningsförmån, oaktat värdet av desamma kan siffermässigt beräknas. De sakkunniga finna det också mest rättvist, att enahanda betraktelsesätt tillämpas i fråga om militärpersonalens rekvisitionsrättigheter.

Föreskriften om rätt till ekiperingshjälp har ansetts böra omnämnas. 31 §.

Beträffande de grunder, efter vilka de i denna paragraf angivna arvoden omräknats, hänvisas till vad å sid. 15 anförts. 32 §, 1 mom.

Då reglementet innehåller bestämmelser beträffande bibehållande eller avstående av övriga ordinarie löneförmåner, torde så böra ske även i fråga om här angivna ersättningar. 32 §, 2 mom.

Denna paragraf avser de arvoden, som utgå till vissa beställningshavare för uppehållande av befattningar, vilka antingen utgöra vederbörandes ordinarie tjänst eller hava karaktär av bisyssla. Bestämmelserna i fråga torde hava tillämplighet även å de befattningar av ifrågavarande slag, som icke angivas i vederbörliga stater utan upptagas i särskild förteckning. 33 §.

Bestämmelsen om gratifikation eller belöning har hämtats från det civila avlöningsväsendet och torde i viss mån kunna ersätta stadgandet om premier i officersavlöningsreglementets 30 §, vilket stadgande icke lär hava kommit till användning och icke heller synes erforderligt. 34 §.

I paragrafen har därjämte intagits en allmän föreskrift av innehåll, att ersättning, utöver vad i reglementet stadgas eller av Kungl. Maj:t och riksdagen medgivits, icke må utbetalas, med mindre Kungl. Maj:t därom förordnat. Härav torde dock icke böra föranledas någon ändring i fråga om de förmåner som nu utgå.

I förslaget till allmänt avlöningsreglemente har införts en från kommunikationsverkens nu gällande reglemente hämtad bestämmelse om ersättning efter ackord eller beting. De sakkunniga, som icke kunnat finna, att en dylik ersättningsform skulle kunna lämpas efter tjänstgöringsförhållandena inom försvarsväsendet, hava icke här föreslagit någon motsvarande bestämmelse.

Ej heller hava de sakkunniga upptagit någon föreskrift om övertidsersättning, en gottgörelse, som torde ansluta sig till tjänsten inom den civila statsförvaltningen.

De allmänna grunderna för bestämmelserna om läkarvård återfinnas å sid. 42. De föreslagna föreskrifterna äro i stort sett avfattade i anslutning till förslaget till allmänt avlöningsreglemente. 35 §.

Från den fria sjukvården har ansetts böra uteslutas tandbehandling och åtgärder för botande av sjukdomar eller abnormiteter i tänderna, allt så framt icke dylik behandling föranledes av olycksfall i tjänsten.

- 36 §, 1 mom. Rätten att anlita annan läkare än vederbörande tjänsteläkare torde huvudsakligen tagas i anspråk vid tillfälligt vistande å annan ort än egen förläggningsort. Det har då ansetts lämpligt, att rätten i fråga göres beroende av, att beställningshavaren på grund av tjänsteärende uppehåller sig å förstnämnda ort.
- 36 §, 2 mom. »Forslandet» till läkare eller sjukvårdsinrättning torde icke få likställas med tjänsteresa och bör därför icke medföra rätt till traktamentsersättning eller gottgörelse för kost och logi.
- Tillvägagångssättet vid halvering av utgifter för medicin liksom ock för sjukhusvård enligt 37 § bör anordnas på ett enhetligt sätt. Bestämmelsen om kostnadsfritt tillhandahållande av läkemedel i viss utsträckning har förestavats av praktiska skäl för att undvika besvärlig bokföring.
- 36 §, 3 mom. Föreskriften i detta moment får ses i samband med kravet på att sjukdom skall vara »behörigen» styrkt. I fråga om sjukdomsförhinder av en eller två dagars varaktighet synes dock på vederbörande myndighet kunna bero, huruvida en i föreskriven ordning gjord anmälan må anses till fyllest.
- 37 §, 1 mom. Liksom nu är fallet, synes vård å sjukhus i första hand böra beredas å militärt sjukhus. Det får icke anses uteslutet, att avpolettering, därest så befinnes lämpligt, kan ske till annat militärt sjukhus än det, som enligt detta moment i första hand bör komma i fråga.
- 37 §, 2 mom. I vårdkostnaden å allmänt sjukhus må jämväl inräknas den ersättning, som av patienter å enskilt eller halvskilt rum kan med stöd av den s. k. rådgivande taxan betalas till läkaren.
- Vid indelningen i olika »rumskategorier» har gränsen i gällande bestämmelser dragits mellan officerare och underofficerare. Emot en sådan ordning synes, vad angår vården å militära sjukhus, intet vara att erinra. Vid vård å andra sjukhus kan emellertid den militära och civilmilitära personalen i vissa fall komma i förmånligare ställning än civila tjänstemän i närmast motsvarande lönegrader, utan att en sådan åtskillnad är motiverad. Då emellertid särskilda regler kunna meddelas för ordningen och vården å de militära sjukhusen, hava de sakkunniga ansett, att för dessa sjukhus' vidkommande endast bör intagas en hänvisning, under det att beträffande övriga slag av sjukhus en bestämd klassificering angives. I sistberörda avseende har en närmare överensstämmelse med förslaget till allmänt avlöningsreglemente åstadkommits.
- 38 §. Från personalhåll har framförts önskemål om, att kostnaden för resa till läkare måtte ersättas enligt samma regler, som gälla för tjänsteresa. Vad angår ersättning för själva resan eller forslandet till läkaren, står en sådan tanke i överensstämmelse såväl med den föreslagna bestämmelsen i 36 § 2 mom. som med gällande föreskrifter. Då emellertid det förstberörda stadgandet icke är direkt tillämpligt i förevarande fall, har en särskild föreskrift ansetts erforderlig. Rätten till sådan gottgörelse synes dock böra vara beroende av, att läkarbehandlingen avser olycksfall i tjänsten eller sjukdom, ådragen i tjänsten, i vilka fall kostnaden i övrigt ersättes av staten. Att tillerkänna vederbörande traktamentsersättning hava de sakkunniga icke heller i detta fall funnit befogat.

Fördelningen av kostnaderna för i denna och föregående paragraf omnämnda behandlingsformer har ansetts i regel böra ske efter samma grunder, som tillämpas vid sjukvård i allmänhet. Det har dock ansetts skäligt, att statens andel av kostnaden vid sjukdom, som icke ådragits i tjänsten, kan sättas lägre än till hälften, och i sådana fall synes därför lämpligt, att avtal om dylik behandling icke träffas, utan att myndighetens medgivande i fråga om dess andel av kostnaderna lämnats.

39 §.

Begravningshjälpens belopp har i enlighet med förslaget till allmänt avlöningsreglemente, satts till lägst 300 och högst 800 kronor.

40 §.

Föreskrifterna om tjänstebostad innebära i huvudsak ingen ändring i nu rådande förhållanden. I förslaget till allmänt avlöningsreglemente hava bestämmelser beträffande tidpunkten för hyrans erläggande ansetts böra utfärdas särskilt för varje verk eller förvaltningsgren, men med hänsyn till den likformighet, som härutinnan är rådande inom försvarsväsendet, synes det lämpligast, att enhetlighet inom detsamma är för handen.

41—44 §§.

I frågan om valet mellan hyresavdrag å lön i efterskott eller i förskott hava från såväl personalens som myndigheternas synpunkt både fördelar och olägenheter kunnat påvisas. Ehuru vissa skäl tala för en övergång till efterskottsbetalning, hava de sakkunniga med hänsyn bland annat till den i vanliga hyresavtal tillämpade regeln icke föreslagit någon ändring.

Från personalhåll har uttryckts en önskan, att hyresavdraget borde begränsas till viss del, förslagsvis högst 12 % av vederbörandes avlöningsförmåner. En dylik form för hyrans bestämmande synes de sakkunniga innebära ett konstlat tvång på den fria prisbildningen och skulle dessutom leda till egenomliga konsekvenser. Däremot synes det angeläget, att lägenheternas hyresvärden fastställas efter enhetliga bedömningsgrunder, i första hand inom varje försvarsgren men tillika inom försvarsväsendet i sin helhet. Därjämte bör givetvis likformighet inom statsförvaltningen över huvud taget eftersträvas. För nämnda syften har avgörandet av hyresbeloppens storlek förlagts till de centrala förvaltningsmyndigheterna, emellan vilka erforderligt samarbete lätt kan åstadkommas. Till överensstämmelse i än vidare omfattning tjänar den för hela statsförvaltningen gemensamma bostadsnämnden.

I 43 § 2 mom. har från förslaget till allmänt avlöningsreglemente hämtats den föreskriften, att beställningshavare kan vara skyldig att bereda bostad för vikarie. Bestämmelsen i fråga torde inom försvarsväsendet sällan komma till tillämpning, men något undantag från eljest förekommande regel synes dock icke motiverad.

I detta kapitel hava sammanförts avlöningsbestämmelser för de ordinarie beställningshavare, vilka icke upptagas i tjänsteförteckningen, och hit har även förts personal över stat.

3 Kap.

45—47 §§. Beträffande de beställningshavare, som avses i dessa paragrafer, har ingen annan ändring i sak ifrågasatts, än att avlöningen upptagits med de föreslagna förhöjda beloppen.

De i 1 kap. omnämnda förmånerna av olika slag torde, i den mån så av omständigheterna medgives, böra tillkomma jämväl här avsedda personalgrupper. Givetvis kunna dessa dock icke komma i åtnjutande av kallortstillägg. Någon särskild föreskrift rörande tillträddande av ålderstillägg för bataljonsläkare vid fältläkarkåren har med hänsyn till ovanstående allmänna anvisning icke ansetts erforderlig.

48 §. Såsom inledningsvis framhållits, hava de sakkunniga ansett det lämpligt, att bestämmelser för personal över stat upptagas i reglementet. Till dylik personal räknas, i vad förevarande reglementsdel angår, surnumerära fänrikar (underlöjtnanter). Dylik fänrik (underlöjtnant) vid armén åtnjuter jämlikt 1907 års avlöningsreglemente ingen gottgörelse för tjänstgöring vid eget regemente (kår); vid kommendering till ridskolan utgår dock dagavlöning. Jämlikt anmärkning till vissa stater kan surnumerär förordnas att uppehålla beställning i succession efter den, som transporterats till tjänst exempelvis vid något militärläroverk. Vid artilleriet och fortifikationen kan lön tilldelas honom i det fall att vid ledighet i löjtnantsgraden närmast i tur stående underlöjtnant icke innehar för sådan befordran föreskriven kompetens. Efter beslut av innevarande års riksdag har därjämte medgivits, att vid truppförband av infanteriet, kavalleriet eller artilleriet ledigbliven lön, vilken icke enligt eljest gällande bestämmelser tages i anspråk för beredande av lön åt vid truppförbandet anställd surnumerär fänrik (underlöjtnant), må enligt Kungl. Maj:ts prövning under budgetåret 1930/1931 disponeras för beredande av lön åt vid annat truppförband inom truppslaget anställd surnumerär fänrik (underlöjtnant).

Enligt ovannämnda avlöningsreglemente utgår tillfällig avlöning endast under personliga tjänsteuppdrag, ävensom under officersövningar samt fält- och fälttjänstövningar, men genom nådigt brev den 20 juni 1929 medgavs, att surnumerär fänrik (underlöjtnant) finge tills vidare under budgetåret 1929/1930 för deltagande i sådan tjänstgöring utom förläggningssorten, som avses i 8 kap. 2 och 3 §§ av tilläggsbestämmelserna, åtnjuta tjänstgöringstraktamente i likhet med underlöjtnant på aktiv stat. Motsvarande föreskrift för budgetåret 1930/31 har meddelats i nådigt brev den 27 juni 1930. I följd därav utgår dylik ersättning förutom under nämnda slag av övningar även vid deltagande i övningsmarscher och annan till vanliga vapenövningar hänförlig tjänstgöring med trupp utom förläggningssorten.

I tjänstgöringsreglementet för armén (1927 års uppl.) stadgas i 55 §, att surnumerär officer har samma tjänstgöringsskyldighet som subalternofficer på aktiv stat, dock bör han icke utan eget medgivande beordras till andra särskilda tjänsteförrättningar utom regementet än dem, som avse hans egen utbildning.

Vad först angår de surnumerära fänrikar (underlöjtnanter), som tilldelats lön, torde dessa fall vara att jämställa med förordnande å högre beställning.

I överensstämmelse med vad i 21 § föreslagits synes dylik fänrik böra tillerkännas samma förmåner som fänrik på aktiv stat. Föreskrift i sådan riktning har även lämnats i nådiga brevet den 13 juni 1930, vari riksdagens ovan nämnda beslut rörande lönedisposition meddelats.

All personal över stat torde tillerkännas rätt till sjukvård under tjänstgöring enligt eljest fastställda grunder. Redan av praktiska skäl är en åtskillnad i dylikt avseende icke lämplig.

I fråga om rätten till tillfällig avlöning, vilken bör betraktas såsom en gottgörelse för de ökade utgifter vistelse utom förläggningssorten medför, synes dylik ersättning böra medgivas icke blott i de fall, som i nyssnämnda nådiga brev avses, utan även vad angår de fänrikar, som icke tillagts lön, under samma förutsättningar, som gälla för personal på aktiv stat. De ökade kostnader, som kunna föräntas av en dylik utsträckning av det i ovan nämnda nådiga brev lämnade medgivandet, torde bliva helt obetydliga, då det kan antagas, att en surnumerär fänrik (underlöjtnant) i regel beordras till dylik tjänstgöring i stället för officer på stat.

Även flyttningkostnadsersättning torde böra tillkomma nu avsedd personal. Dylik ersättning torde komma i fråga dels vid kommendering till militärläroverk dels, om ock endast undantagsvis, vid placering av personal tillhörande sådana kårer som fortifikationen och trängen, vilkas officerare fördelas å ett flertal förläggningssorter. Då genomgången av de militärläroverk — i första hand artilleri- och ingenjörhögskolan — som härvidlag komma i betraktande, är obligatorisk för befordran till löjtnant och därför lämpligen bör ske samtidigt för varje officerskurs, synes det rimligt, att den gottgörelse utöver lön, som beredes övriga elever, även kommer här omhandlade kategori till del. Det synes då rättvist, att gottgörelse för av flyttningen föräntade kostnader beredas även den, som icke uppbär avlöning.

Här avsedda flyttningar kunna icke väntas bliva av större antal, och, då denna personal i allmänhet ännu icke bildat familj, kunna icke heller kostnaderna för desamma beräknas uppgå till några högre belopp.

Vad slutligen angår den rätt till dagavlöning, som nu tillkommer surnumerära fänrikar (underlöjtnanter), beordrade såsom elever vid ridskolan, synes motsvarande förmån böra bibehållas och utsträckas att avse även elever vid artilleri- och ingenjörhögskolan samt infanteriofficersskolan. Då emellertid avlöningsformen dagavlöning icke torde böra bibehållas, synes den böra utbytas emot benämningen dagarvode. Med hänsyn därtill, att dyrtidstillägg utgått å denna ersättning, och att beloppet bestämts vid ett avsevärt högre penningvärde än nu rådande, synes detsamma böra höjas till 4 kronor.

Officer eller underofficer vid armén, som erhållit avsked från beställning på stat med tillstånd att kvarstå i regemente (kår), är skyldig att varje år tjänstgöra under en period motsvarande en repetitionsövning och är under sådan tjänstgöring berättigad att uppbära dagavlöning enligt innehavande grad.

Dylik personal vid marinen är jämlikt kungörelse den 3 december 1915, nr 499, under tjänstgöring berättigad till samma avlöning, som eljest tillkommer beställningshavare i den löneklass, vederbörande tillhörde vid avskedet. Obligatorisk årlig fredstjänstgöring förekommer vid kustartilleriet, men icke vid flottan. För flygvapnet gälla enahanda bestämmelser som för armén.

Då, som ovan nämnts, begreppet dagavlöning icke synes böra bibehållas i avlöningsterminologien, bör någon annan form väljas för den ersättning, som i förevarande fall skall utgå. De sakkunniga hava trott sig finna en lämplig förebild i de bestämmelser, som meddelats i nådiga förordningen den 23 september 1927, nr 364, angående befäl och civilmilitär personal i arméns reserver samt i motsvarande föreskrifter för marinen (S. F. S. 1927: 365, 366). I nämnda förordningar stadgas, att pensionsavgången officer, underofficer och civilmilitär person av motsvarande tjänsteklass under tjänstgöring i fredstid äger uppbära lön enligt den löneklass, vederbörande omedelbart före avgången från beställning å aktiv stat tillhörde, dock med skyldighet att å lönen vidkännas avdrag motsvarande honom tillkommande pensionsförmåner. Berörda stadganden överensstämman, som synes, med vad redan tidigare gällt beträffande hithörande personal vid marinen. Tillfällig avlöning torde, liksom nu är förhållandet, böra utgå vid sådana tjänsteförrättningar, som infalla under den obligatoriska tjänstgöringen.

Del II. Fast anställt manskap.

Innehållet i denna del är i väsentliga avseenden överensstämmande med gällande manskapsavlöningsreglemente. Härigenom har man vunnit, att bestämmelserna rörande manskapet till huvudsaklig del samlats på ett ställe. Endast i fråga om sådana fall, som beträffande denna grupp av beställningshavare torde återkomma mera sällan, såsom rörande innehav av bisyssla och flyttningsersättning, har hänvisning skett till reglementets första del.

50 §. Närmare bestämmelser i avseende på avdrag å lön för insättning i bankinrättning synas, liksom nu är fallet, böra inflyta i tilläggsbestämmelserna.

51 §. Då det, vad det äldre manskapet angår, icke synes uteslutet, att fråga kan uppstå om rätt att innehava bisyssla, torde bestämmelser för dylika fall böra meddelas, och det synes då lämpligast, att hänvisning göres till de föreskrifter i dylikt avseende, som gälla för officerare m. fl.

52 §. I fråga om löneplanernas uppställning har ingen annan ändring vidtagits, än att beställningsmännen och musikmanskapet upptagits direkt i tabellen. Ordningföljden lönegraderna emellan har omlagts i överensstämmelse med den princip, som tillämpats i fråga om löneplanerna för officerare m. fl.

Med avseende på den till löneplan Maf fogade anm. 2 har försvarsväsendets underbefälsförbund i en till Konungen ställd och till de sakkunniga överlämnad framställning, daterad den 4 december 1929, anført i huvudsak följande.

Genom att såsom villkor för tilldelande av det i anmärkningen omförmälda ålderstillägget stipulerats, icke blott att vederbörande skulle vara furir av 1. klassen utan därjämte, att han skulle hava uppburit högsta i löneplanen angivna lönen i dylik beställning i tre år, hade följden blivit, att tidpunkten för tillträddande av sagda tillägg gjorts beroende av befodringsförhållandena vid de olika truppförbanden. Detta ansåg förbundet strida emot de allmänna grunderna för det år 1921 antagna lönesystemet, vilka grunder bland annat innebure, att lönen skulle utgå efter den sammanlagda tjänstetiden. Enligt vad förbundet uppgav, funnes ett antal furirer av 1. klassen med sammanlagt tio års tjänstetid och därutöver, vilka icke kunde komma i åtnjutande av den högsta lönen, oaktat de fyllde alla andra fordringar därför, utom den att hava stått i nämnda grad i tre år. Därjämte funnes furirer av 2. klassen, som redan räknade sju års tjänst och som i flera fall kunde väntas innehava en tjänstetid av tio år, innan de bleve utnämnda till furirer av 1. klassen.

Förbundet hemställde därför, att bestämmelsen i fråga måtte givas det innehåll, att lönen för furir av 1. klassen, som avlagt underofficersexamen, efter en tjänstetid av 120 månader kunde höjas till 1920 kronor. Enahanda medgivande borde gälla övriga i anmärkningen avsedda beställningshavare.

De sakkunniga vilja till en början erinra om, att ifrågavarande stadgande infördes vid den år 1928 vidtagna omarbetningen av manskapsavlöningsreglementet.

I denna fråga gjorde försvarsväsendets lönenämnd i en skrivelse den 29 november 1927 följande uttalande.

»Vad först arméns manskap angår, torde antalet löneförhöjningar för furirer av 1. klassen i nu gällande manskapsavlöningsreglemente hava bestämts med utgångspunkt från att befodran till sergeant i regel kunde påräknas efter nio à tio års tjänst. I verkligheten läser emellertid, enligt vad av de i ärendet inkomna yttrandena synes framgå, under den tid, nämnda reglemente varit i tillämpning, dylik befodran i allmänhet icke kunnat vinnas förrän efter minst 12 års tjänst. Då underofficersgraderna genom 1925 års härordning undergått en icke obetydligt starkare beskärning än antalet furirer av 1. klassen, torde man på goda grunder kunna antaga, att en ytterligare förskjutning i fråga om tidpunkten för underofficersbefodran efter nämnda härordnings genomförande kommer att äga rum. Med hänsyn till anförda förhållanden och då det givetvis för god rekrytering av underofficersgraderna är av den allra största betydelse att äga tillgång till för underofficersbefodran lämpliga furirer, anser lönenämnden det icke rådligt att alldeles avvisa det från personhåll väckta och av åtskilliga av arméns myndigheter understödda kravet på ytterligare löneförbättring för äldre furirer. Efter övervägande av vad i ärendet förekommit har nämnden emellertid kommit till den uppfattningen, att man nu bör inskränka sig till införande av ytterligare en löneförhöjning utöver de hittills medgivna.

I betraktande av syftet med denna löneförhöjning synes den i första hand böra tillkomma sådana furirer av 1. klassen, som avlagt underofficersexamen och alltså kunna ifrågakomma till underofficersbefodran. Ur rekryteringssynpunkt, torde det emellertid vara nödvändigt att medgiva enahanda förmån åt musikfurirer av 1. klassen och med furirer av 1. klassen likställda hantverksbeställningsmän, för vilkas vidarebefodran icke kräves avlagd underofficersexamen. Vad åter angår sjukvårdsbeställningsmän, torde, enär för sådana beställningsmäns befodran till

underofficers grad fordras avlagd underofficersexamen, böra för rätt till den ifrågasatta nya löneförhöjningen uppställas såsom villkor, att vederbörande avlagt dylik examen.

Den av lönenämnden sålunda förordade nya löneförhöjningen torde, i enlighet med vad från personalhåll föreslagits, böra utgå med 120 kronor och inträda efter en tjänstetid av 120 månader.

Begränsar man löneförhöjningen för försteklassfurirerna till vad lönenämnden nu föreslagit, lärer densamma icke kunna anses medföra någon nämnvärd försämring av den redan nu i vissa fall mindre tillfredsställande proportionen mellan ifrågavarande beställningshavares och sergeanternas avlöningsförmåner.

Med avseende å de skäl, som föranlett lönenämnden att endast i nu angivna begränsade omfattning tillstyrka medgivande av en ytterligare löneförhöjning åt furirer av 1. klassen (likställda), finner sig nämnden icke kunna förorda någon åtgärd i anledning av de i ärendet framställda förslagen om införande av ytterligare löneförhöjningar jämväl åt furirer av 2. klassen.»

På sätt de sakkunniga omnämnt i fråga om tjänstetidsberäkning för officerare m. fl. råder beträffande kompaniofficersgraderna den regeln, att den, som fått befordran till löjtnant eller kapten fördröjd, äger tillgodoräkna sig viss tjänstetid för att om möjligt åter komma i jämnhöjd med sina äldre årskamrater. Det vill synas de sakkunniga, som om läget i förevarande avseende vore ungefär analogt.

Ett bifall till underbefälsförbundets hemställan skulle kunna medföra, att en furir av 2. klassen omedelbart vid befordran till furir av 1. klassen kunde komma i åtnjutande av den högsta lönen. Ett dylikt resultat torde endast vara uttryck för ett tillämpande av sneddningsförfarandet och någon erinran där emot ur principiell synpunkt synes icke kunna göras. Då man torde kunna utgå från, att endast de mest förtjänta furirerna befordras till den högsta underbefälsgraden, synes det fullt rimligt, att den, som på grund av ogynnsamma befordringsvillkor fått vänta på sådan befordran, i någon mån gottgöres härför.

De sakkunniga hava därför ansett sig kunna upptaga underbefälsförbundets förslag, att samtliga furirer av 1. klassen, vilka innehava en sammanlagd tjänstetid av 120 månader, må tilldelas den sista för sagda beställning upptagna löneförhöjningen.

Vad angår fordran på genomgången underofficersskola för rätt att tillträda den sista löneförhöjningen, hålla de sakkunniga för troligt, att de, som befordras till första klass furirer, i regel komma att motsvara detta krav. I de flesta fall lärer det därför icke hava någon betydelse, huruvida ett sådant villkor bibehålles eller ej. Då emellertid en furir, ehuru han icke genomgått sagda skola, kan vara synnerligen lämplig på en viss befattning inom förvaltnings- eller inre tjänst, synes hinder icke böra möta, att tilldela honom den högsta avlöning, som härvidlag kan komma i fråga. Härigenom kan en sådan person till fördel för tjänsten kvarhållas i sin befattning längre, än eljest bleve fallet.

Rörande anm. 3 hava de sakkunniga erfarit, att flygvapnets underbefäl numera rekryteras medelst vid vapnet antagna volontärer, och att överföring från marinen icke vidare äger rum. Vid sådant förhållande torde anmärkningen kunna uteslutas.

I fråga om beräkning av tjänstetid ifrågasättes ingen avvikelse från gällande bestämmelser. 53 §.

I 3 mom. har beträffande villkoren för tilldelande av löneförhöjning gjorts ett tillägg av det innehåll, att den tid, varunder vederbörande åtnjutit tjänstledighet för förvärvande av kompetens till vinnande av civilanställning eller för bedrivande av studier i och för fortsatt militär utbildning, må, även i den mån dylik tid överstiger 75 dagar av ett och samma anställningsår, räknas såsom tjänstetid. Ett dylikt undantag från regeln om tjänstetidsberäkning har syntts de sakkunniga påkallat av de särskilda anställningsvillkor, som gälla för manskapet. Då berörda villkor innebära, att en volontär icke äger kvarstå i tjänst längre än till uppnådd 34 (vid marinen 35) års ålder, synes det rimligt, att statsverket i sin mån lämnar sin medverkan till att förberedelserna för att skapa en ny levnadsbana underlättas. En dylik åtgärd torde vara ägnad såväl att uppmuntra intresset för att taga anställning som att förmå äldre underbefäl att kvarstanna i tjänst längre, än de eljest avsett, och komme därigenom att indirekt tillgodose ett viktigt statsintresse.

Bestämmelsen i 3 § 8 mom. av gällande avlöningsreglemente, att löneförhöjning icke må tillträdas av den, vars tjänstgöring icke funnits vara av beskaffenhet att kunna väl vitsordas, har något modifierats, genom att samma formulering använts här som för motsvarande stadgande i 5 §.

Liksom beträffande semester för officerare m. fl. och för civila statstjänstemän har det syntts lämpligt, att viss tjänstledighet med oavkortad lön angives såsom en personalen tillkommande rättighet. Något hinder att ledigheten även i detta fall, då så av omständigheterna påkallas, uppdelas å ett mindre antal perioder torde icke förefinnas. 55 §, 1 mom.

Nu avsedd ledighet omfattar för närvarande 20 söckendagar under varje anställningsår. Någon höjning efter viss åldersgräns förekommer icke. Då flaggkorpraler och högbåtsmän kunna kvarstå i tjänst till pensionsåldern och därigenom komma att på mera stadigvarande sätt bindas vid sin tjänst, har det emellertid syntts lämpligt, att åt dem kunde beredas längre ledighet än åt det yngre manskapet. Detta önskemål har tillgodosetts genom att här liksom i fråga om övriga grupper av beställningshavare tillämpa 40-årsgränsen. Antalet tjänstledighetsdagar har därför föreslagits ökade till 30 för dem, som kvarstå i tjänst efter sagda ålder.

För officerare m. fl. har föreslagits, att den, som icke tilldelats full semester under ett visst år, skulle kunna tilldelas felande dagar under nästpåföljande års första kvartal. Med hänsyn till manskapets genomsnittliga ålder ävensom till anställnings- och tjänstgöringsförhållanden kan det ifrågasättas, huruvida för sagda kategoris vidkommande en bestämmelse av motsvarande innehåll är erforderlig. Enligt vad de sakkunniga inhämtat, kan det emellertid inträffa, att manskapet vid flottan på grund av sjökommendering under något år tilldelats endast en obetydlig del — stundom allenast 5 à 6 dagar — av den 55 §, 2 mom.

tjänstledighet, som reglementet medgiver. Då det i sådana fall, vilka ofta beröra de äldsta åldersklasserna, kan synas rimligt, att en viss kompensation beredes, och då ett dylikt medgivande i regel icke kan behöva utnyttjas av huvuddelen av manskapet, synas betänkligheterna mot den ifrågasatta anordningen förlora i betydelse. För att i möjligaste mån förminska de olägenheter för tjänstens gång, som en föreskrift i antytt syfte kan komma att medföra, synes det lämpligt, att de extra tjänstledighetsdagarna fördelas över hela det nästpåföljande anställningsåret. Såsom villkor för åtnjutande av dylik ledighet torde böra gälla, att vederbörande verkligen under det föregående anställningsåret gjort anhängan om tjänstledighet i större utsträckning, än som inom ramen för fastställt dagantal kunnat beviljas honom.

56 §, 1 mom. Då manskapet, i olikhet med de flesta andra befattningshavare, icke äger att utan tillstånd fritt förfoga över sön- och helgdagar, torde föreskrift om rätt till oavkortad lön under dylika dagar böra bibehållas.

56 §, 2 mom. Jämlikt 5 § 2 mom. av gällande manskapsavlöningsreglemente äger Kungl. Maj:t meddela föreskrifter angående avlönings bibehållande under tjänstledighet för fullgörande av övnings- och provtjänstgöring vid något av statens civila verk eller för genomgående av sjökaptensklass vid navigationsskola. I 54 § hava de sakkunniga föreslagit, att all ledighet av med ovan angivna fall likartad natur skall få räknas såsom tjänstetid. Av de skäl, som därvid anförts, och då det lär möta svårighet att uttömmande angiva de fall, som kunna komma i fråga, synes det lämpligt, att förevarande moment gives en motsvarande, mera allmän lydelse. Åt Kungl. Maj:t lär alltjämt böra förbehållas att med hänsyn till skiftande omständigheter avgöra, i vad mån dylikt medgivande bör lämnas.

56 §, 3 mom. Här har intagits en hänvisning till det fall, att någon av det fast anställda manskapet beordras såsom elev till krigsskolan. Vid dylik kommendering skall han enligt utfärdade bestämmelser beviljas tjänstledighet från tjänstgöring vid sitt truppförband, varvid i beställningen utgående löneförmåner skola avstås, så framt icke Kungl. Maj:t annorlunda förordnar.

56 §, 4 mom. I fråga om löneavdraget stadgas i 4 § 3 mom. och 5 § 1 mom. av gällande manskapsavlöningsreglemente, att regementschef äger rätt att i vissa fall besluta om höjning eller sänkning av detsamma. En dylik föreskrift, som kan föranleda till ganska växlande tolkningar, hava de sakkunniga icke i dessa fall funnit lämplig att bibehålla. Enligt vad de sakkunniga erfarit, hava bestämmelserna i fråga endast undantagsvis kommit att tillämpas.

56 §, 5 mom. Det avdrag — 50 öre för dag — som nu gäller för alla löner till och med 1 500 kronor, har, med hänsyn jämväl till stadgade avdrag för banksättning, syntts väl högt för dem, som åtnjuta den lägsta lönen, och har därför i dessa fall nedsatts till 25 öre om dagen.

Någon gradering av löneavdraget efter olika omständigheter har icke ifrågasatts, och därvid har beaktats, att manskapet vid längre ledighet i regel måste avstå från alla naturaförmåner, ett förhållande, som redan det innebär en kännbar löneminskning.

I fråga om rätt att bibehålla oavkortad lön under sjukdom, som vållats av olyckshändelse eller eljest i tjänsten, har ingen annan ändring föreslagits, än att, liksom i fråga om officerare m. fl., föreskrift intagits därom, att våld eller misshandel i vissa fall må likställas med olycksfall. 57 §, 1 mom.

Jämlikt 4 § 3 mom. av manskapsavlöningsreglementet äger vederbörande regementschef vid meddelande av förbud att tjänstgöra med hänsyn till smittofara att för en tid efter sex månader bestämma löneavdraget till lägre belopp än det eljest fastställda. Nämnda stadgande, som för övrigt sällan torde få tillämplighet, synes härvidlag liksom för officerare m. fl. böra uteslutas. 57 §, 2 mom.

Rätten att bibehålla avlöning under sjukdom i andra fall än i 57 § avses, är nu i regel begränsad till 45 dagar under ett och samma kalenderår, d. v. s. till samma maximitid, som gäller för officerare och underofficerare m. fl. Då denna föreskrift nu föreslagits att uteslutas för nämnda kategori, hava de sakkunniga övervägt, huruvida en motsvarande ändring borde vidtagas även för manskapet. Det har därvid framhållits, att ett bibehållande av gällande bestämmelse skulle innebära ett avsteg från den regel, som härutinnan föreslagits för statsförvaltningen i övrigt, men med hänsyn till den förhållandevis låga kontanta avlöning, som i allmänhet utgår till manskapet, har det ansetts icke oberättigat att här göra ett undantag. 58 §.

På de centrala förvaltningsmyndigheternas prövning torde det, liksom nu, få bliva beroende, huruvida vid längre sjukdom avdraget må efterskänkas eller nedsättas. Då avgörandet i dylika frågor förbehållits de tre centrala myndigheterna, synes i detta fall rätten att göra avsteg ifrån det reglementerade löneavdraget kunna bibehållas. Härigenom kan det bliva möjligt att taga hänsyn till familjeförsörjare, för vilka nämnda avdrag kan kännas särskilt påkostande.

Bland de här berörda avdragsfallen har tillkommit avstängning från tjänstgöring, en åtgärd, som torde kunna drabba sådant underbefäl vid flottan, som tjänstgör såsom uppördsman. Likaledes har paragrafen utökats med en föreskrift för det fall, att ett undergånget arreststraff efter överklagande prövas icke böra räknas den dömde till last. 59 §.

Avdragsbestämmelserna för arreststraff är något hårdare för manskap än för officerare m. fl. i det att de senare endast måste vidkännas B-avdrag, under det att manskapet som regel måste avstå hela lönen. Då det emellertid icke synes erforderligt att endast för detta fall införa en särskild avdragsgrad, och då manskapet vid straffets undergående bibehålles vid naturaförmåner, synes någon ändring i denna punkt icke böra vidtagas; dock torde även härvidlag hänsyn böra tagas till familjeförsörjare.

I denna paragraf har intagits en hänvisning till föreskrifterna angående avskedspremie. 60 §.

På grund av de otillräckliga kasereringsmöjligheterna vid flottan kan icke allt manskap beredas naturainkvartering, utan en icke obetydlig del därav 61 §, 1 mom.

erhåller i stället vid tjänstgöring i land kontant inkvarteringsersättning. Närmare föreskrifter härför äro meddelade i tilläggsbestämmelserna. Från personalhåll har påpekats, att det otillfredsställande i inkvarteringsförhållandena hänförde sig icke blott till bristen på förläggningsutrymme över huvud taget utan även till frånvaron av särskilda förläggningslokaler för det äldre underbefälet, flaggkorpraler och högbåtsmän. Under det att furirerna vid armén vore förlagda i särskilda rum, som de kunde inreda med en viss frihet, vore nyssnämnda beställningshavare hänvisade till samma logement som det övriga manskapet. En sådan skiljaktighet syntes icke vara befogad, så mycket mindre som särskilt flaggkorpralerna i regel gjorde tjänst såsom underofficerare. Icke heller vore den betingad av hänsyn till den inre tjänsten, då nämligen det omedelbara befälet i förläggningslokalerna utövades av korpraler. Då därtill komme, att ifrågavarande äldre underbefäl hade bakom sig en förhållandevis lång tjänstetid, syntes det icke orimligt, att de önskade något större bekvämlighet och personlig frihet, än som kasernföreläggningen kunde medföra.

De sakkunniga hålla före, att de befälsuppgifter, som enligt försvarsordningen avses för flaggkorpraler och högbåtsmän, berättiga dem till en viss särställning i berörda förhållande gentemot det övriga manskapet. Då åt dem icke inom kasernetablissemmenten kan beredas en sådan förläggning, som, i jämförelse med vad vid armén är fallet, synes lämplig, torde det framförda önskemålet böra tillgodoses.

De sakkunniga komma här nedan att föreslå hyresbidragets utsträckande till alla beställningshavare vid marinen i ovan nämnda grader, som nått 35 års ålder, och den nu ifrågavarande förmånen skulle därför endast få avseende på dem, som icke uppnått sagda ålder. För flottans vidkommande kommer någon ökad kostnad icke att härav föranledas, enär antalet, som uppbär inkvarteringsersättning, är avsevärt större än nu berörda kategori. Den föreslagna bestämmelsen skulle därför härvidlag endast få den innebörd, att flaggkorpraler och högbåtsmän tillerkändes förmånsrätt till denna ersättning.

61 §. 2 mom.

Närmare föreskrifter rörande rätten att från kronans magasin, förråd m. m. få inköpa vissa slag av förnödenheter hava i regel pläгат meddelas av Kungl. Maj:t. Denna princip synes de sakkunniga alltjämt böra bibehållas, bland annat av det skälet, att bestämmelserna på så sätt kunna smidigare anpassas efter växlande omständigheter.

De sakkunniga hava därför ansett, att bestämda gränser i fråga om manskapets åtnjutande av berörda förmåner icke böra upptagas i reglementet, men de sakkunniga hava likväl tagit under överbägande, huruvida anledning finnes att vidhålla de för dem i berörda fråga nu tillämpade grunder.

Jämlikt 8 § 2 mom. av manskapsavlöningsreglementet är rätten till inköp av tillagad portion, proviantartiklar och bränsle begränsad till furirer och korpraler vid armén och flygvapnet samt till flaggkorpraler, korpraler och till 1. klass sjöman eller 1. klass kustartillerist uppflyttade menige vid marinen och får endast åtnjutas, därest vederbörande innehar en beräknad tjänstetid

av 72 månader samt antingen är gift eller varit gift och fortfarande har minderårigt barn hos sig. Genom detta stadgande, som infördes i 1928 års reglementsupplaga, uteslutes ett stort antal familjeförsörjare från en förmån, som för dem med deras låga kontantinkomster kan vara av betydligt värde.

De sakkunniga anse det, såsom förut framhållits, ur tjänstens synpunkt fördelaktigt, att underbefälets möjligheter att bilda familj underlättas, enär därigenom de mera mogna och ansvarsmedvetna elementen ofta kunna finna det förmånligt att kvarstå i tjänst längre än eljest blivit fallet. Enligt av de sakkunniga införskaffade uppgifter utgör antalet gifta, vad armén angår, bland furirerna omkring 40 % samt bland korpraler (konstaplar) och vicekorpraler omkring 10 %. Flygvapnets furirer äro till mer än 25 % gifta. Motsvarande siffra inom marinen uppgår för gruppen flaggkorpraler (underofficerskorpraler), högbåtsmän och korpraler till nära 45 %. Tendensen att ingå äktenskap synes vara stigande, och en sådan utveckling torde icke böra försvåras. Då inköpsrättigheten, såsom förut nämnts, icke för statsverket medför någon kostnad eller avsevärd olägenhet, men i detta fall tillgodoser ett beaktansvärt intresse, hava de sakkunniga funnit det önskvärt, att nämnda förmån kunde för det gifta manskapet få åtnjutas oberoende av vederbörandes tjänstetid.

Beträffande rätt för den som är gift eller varit gift och fortfarande har minderårigt barn hos sig, att i stället för inkvartering in natura erhålla hyresbidrag anse de sakkunniga på de skäl, som vid 61 § anförts, att sagda rätt icke bör bindas vid viss tjänsteställning eller tjänstetid. En utsträckning av rätten till hyresbidrag till allt gift manskap innebär helt visst ett väsentligt avsteg från de principer, som hittills följts i denna fråga, i det att sagda rätt ansetts böra förbehållas det äldre underbefälet. Även de sakkunniga äro av den åsikten, att i första hand de, som innehava beställning från och med korpral och högre, böra erhålla möjlighet att bilda egna hem, men någon reell anledning att göra tidpunkten härför beroende av en viss anställningstid synes näppeligen vara för handen.

Å andra sidan må beaktas, att de kontanta löneinkomsterna för det yngre manskapet äro så låga, att tanke på äktenskap i regel måste vara utesluten. Därest emellertid någon vicekorpral eller menig ingår äktenskap, synes det icke riktigt, att han utestänges från den hjälp, varav han med sin ringa avlöning är i stort behov.

Enligt av de sakkunniga införskaffade uppgifter, avseende förhållandet den 1 juli innevarande år, utgick hyresbidrag till 1 262 beställningshavare. Samtidigt uppgick antalet gifta av manskapsklass till 1 514. Av dem tillhörde endast 74 st. lönegraderna: menig och vicekorpral. Av då befintligt antal beställningshavare i nämnda båda lönegrader motsvarade detta tal icke fullt 1.3 %.

Från personalhåll hava framförts önskemål om en utsträckning av rätten till hyresbidrag till viss personal oberoende av civilstånd. Förslaget härom syftar å ena sidan till, att den, som befordrats till sergeant i regemente eller

62 §, 1 mom.

62 §, 2 mom.

till underofficer av 2. graden i flottan (kustartilleriet) eller ock i marinen, skulle kunna tilldelas hyresbidrag. Enahanda rätt borde vidare tillkomma de underofficerare av 3. graden över stat, som under någon tid framåt komma att finnas.

Då en sådan befordran, som här avses, medför högre tjänsteställning och i regel mera ansvarsfulla uppgifter, och då det ofta möter svårighet att på ett ur disciplinär synpunkt tillfredsställande sätt bereda inkvartering för ett sålunda befordrat underbefäl inom de för manskapet avsedda förläggingslokalerna, anse sig de sakkunniga böra biträda detta förslag.

Ett dylikt medgivande står i viss mån i överensstämmelse med tidigare gällande villkor för åtnjutande av inkvarteringsbidrag. Sagda förmån utgick nämligen i regel endast under tjänstgöring i land, men med det undantag, att underofficer över stat, även om han icke var gift, ägde ständigt åtnjuta densamma.

De ytterligare önskemål, som framförts i denna fråga, sammanhånga med det förhållandet, att flaggkorpraler och högbåtsmän komma att kvarstå i tjänst utöver den ålder — 34 å 35 år — då manskapet i övrigt måste avsluta den fasta anställningen.

Såsom vid föregående paragraf anförts, synas nämnda beställningshavare över huvud taget böra befrias från att ständigt vara förlagda i kasern. De yngre av dem hava därför ansetts böra erhålla inkvarteringsersättning, men då denna förmån utgår endast under tjänstgöring i land, torde de, som nått en högre ålder, böra få möjlighet att ordna sin bostad på ett mera stadigvarande sätt.

Antalet flaggkorpraler och högbåtsmän uppgår enligt försvarsordningen till sammanlagt 560, men en betydlig del av de för dem avsedda beställningarna komma under en längre övergångstid att vara besatta med underofficerare av 3. graden. Under sådana förhållanden möter det svårighet att beräkna det antal, på vilket den ifrågavarande rättigheten kan bliva tillämplig. Det kan dock med stor sannolikhet antagas, att minst 75 % av dem äro gifta och redan på den grund skulle äga rätt till hyresbidrag, oberoende av den utvidgning av denna rättighet, som de sakkunniga föreslå. Därest hälften av de återstående skulle tillhöra nu ifrågavarande åldersgrupp, komme ökningen att omfatta 60—70 man. Till dessa torde emellertid redan nu utgå inkvarteringsersättning, vadan kostnadsökningen skulle begränsas till skillnaden mellan summorna av på dem belöpande dylik ersättning och av de föreslagna hyresbidragen.

Den, som uppbär hyresbidrag, bör, i den mån så av tjänstens krav påfordras, kunna beordras att förläggas i kasern, dock synes han icke böra gå förlustig hyresbidraget under sådan tid.

Lägenhet i kronans hus, som icke behöver tagas i anspråk såsom tjänstebostad, lär kunna uthyras åt fast anställt manskap. Då i huvudsak ensartade regler torde böra gälla för alla hyresgäster inom ett och samma etablissement, har det syntts lämpligt, att föreskrift meddelas om de villkor, på vilka dylik upplåtelse bör ske. Ett dylikt stadgande är i detta sammanhang icke av avlö-

ningsbestämmelsens natur, men för att vinna en praktisk anknytning till eljest i detta ämne gällande normer har det syntts kunna intagas här.

Denna paragraf innehåller endast en hänvisning till särskilda föreskrifter, vilka torde böra intagas i tilläggsbestämmelserna. 63 §.

Ersättning för flyttningskostnad torde få tillkomma var och en, som förflyttas från en förläggningssort till en annan. Den här ifrågasatta utvidgningen har i huvudsak principiell innebörd och läser icke kunna medföra några nämnvärda ekonomiska konsekvenser. De sakkunniga förutsätta, att, då flyttningen sker i samband med transport av en större kontingent, densamma stundom kan verkställas genom vederbörande myndighets försorg. För flyttningskostnads beräknande och fastställande m. m. torde böra gälla enahanda regler som i fråga om officerare m. fl., och i anslutning härtill synas samtliga hithörande ärenden böra avgöras av de centrala förvaltningsmyndigheterna. Den särskilda ersättning, som kan utgå för vissa av flyttningen föranledda utgifter, har satts lika med det lägsta i 25 § 4 mom. föreslagna beloppet. 64 §.

Begravningshjälpen har ansetts icke kunna sättas till lägre belopp än det lägsta, som föreslagits för övriga beställningshavare. Att stipulera något visst förhållande mellan lönen och ifrågavarande förmån har då icke syntts lämpligt, utan i stället har en och samma summa föreslagits för allt manskap. 65 §.

I denna paragraf hava intagits föreskrifter rörande avlöning till sådan furir eller flaggkorpral, som tilldelats underofficersgrad utan att erhålla motsvarande beställning, och som följaktligen bibehåller de förmåner, som åtfölja hans manskapsbeställning. 66 §, 1 mom.

Såsom de sakkunniga vid 21 § anført, synes vikariatsersättning i regel icke böra tillkomma innehavare av manskapsbeställning. Då det emellertid undantagsvis kan förekomma, att en sergeant över stat beordras att uppehålla en för underofficer avsedd uppborrdsmannabefattning, torde möjlighet böra finnas att bereda honom någon särskild gottgörelse därför. 66 §, 2 mom.

Detta moment har avseende på det fall, att en sergeant eller underofficer av 2. graden beordras till tjänstgöring utom förläggningssorten i stället för underofficer på stat. Dylig kommendering kan vid armén förekomma exempelvis till studentkompani. Då det icke synes lämpligt, att en sålunda beordrad sergeant i förläggnings- och förplägnadshänseende försättes i annan ställning än övriga till samma tjänstgöring kommenderade underofficerare, torde han böra erhålla tillfällig avlöning efter sin grad. Någon ökad kostnad medför icke en sådan föreskrift, men den kan giva en regementschef större frihet vid valet av för viss tjänsteförrättning särskild lämpad person. 66 §, 3 mom.

I fråga om rätt att anföra besvär över myndighets avgörande i lönefrågor hava de sakkunniga ansett, att beslut av regementschef rörande beräkning av 67 §.

föregående tjänstetid, liksom nu är fallet, icke bör få överklagas. Icke heller över beslut om uppskov med löneförhöjning på grund av mindre väl vitsordad tjänstgöring synes klagan böra få anföras.

Vad angår medgivande av central förvaltningsmyndighet att vid sjukdom bibehålla oavkortad lön under längre tid än som i allmänhet är medgivet, synes det de sakkunniga icke föreligga anledning att tillstämja någon klagorätt.

I övriga fall synes någon inskränkning i manskapets rätt att anlita besvärsvägen icke böra stipuleras.

Del III. Föreskrifter rörande reglementets tillämpning m. m.

68 §. Vissa tillämpningsföreskrifter hava befunnits stå i så intimt samband med reglementet, att de bort infogas i detsamma. Berörda föreskrifter avse att fastslå, vilken myndighet rätten att besluta i frågor om placering och uppflyttning i löneklass tillkommer. Stadgandet härom har med oförändrat innehåll hämtats från 1 kap. 1 § av tilläggsbestämmelserna.

I 2 mom. har intagits en allmän föreskrift rörande befogenheten i de fall, då av lagtexten icke framgår, att den tillkommer någon viss myndighet.

69 §. Beträffande övergången till det nya reglementet synes man enligt de sakkunnigas uppfattning böra göra skillnad mellan å ena sidan sådana frågor, som sammanhånga med dyrtidstilläggens avveckling och fastställandet av en ny ortsindelning, och å den andra sidan de förhållanden, i vilka de föreslagna reglementsbestämmelserna i övrigt medföra ändringar.

Vad angår den förstberörda sidan av saken torde erforderliga föreskrifter böra bli gemensamma för hela statsförvaltningen, och i reglementet synas därför böra behandlas allenast de ärenden, som äro av intresse endast för den militära personalen.

69 §, 1—2 mom. Första momentet är till sitt innehåll överensstämmande med stadgandet i 42 § av gällande officersavlöningsreglemente, men föreskrifterna hava i vissa delar fått tillämpning även i fråga om manskapet.

Andra momentet ansluter sig till, vad de sakkunniga å sid. 55 anført.

69 §, 3 mom. De föreslagna bestämmelserna om tjänstetidsberäkning dels för tyghantverkare m. fl., dels för kaptener m. fl., dels ock för de beställningshavare, som övergått från en till en annan av de under 3 § intagna löneplanerna, innebära en förbättring för vederbörande personal, och det synes därför rättvist, att de göras tillämpliga även i fråga om dem, som redan före reglementets ikraftträdande tillträtt sådan beställning, som däri avses.

69 §, 4—6 mom. Bestämmelserna rörande manskap med äldre anställningsvillkor ävensom rörande indelt manskap äro avfattade i enlighet med, vad å sid. 13 och 30 anförts. Liksom nu är fallet torde den, som befordras till flaggkorpral, böra tillförsäkras att icke genom befordran lida löneminskning. Härvidlag bör hänsyn endast tagas till själva lönen och icke såsom i fråga om ovan berört manskap till samtliga kontanta löneförmåner.

C. Specialmotivering till förslaget till tillämpningsbestämmelser.

I enlighet med vad de sakkunniga förut föreslagit skulle en avsevärd del av de föreskrifter, som innehållas i de nu gällande tilläggsbestämmelserna, inflyta i avlöningsreglementet. I fråga om vissa förhållanden synes det allttjämt lämpligt, att närmare bestämmelser meddelas av Kungl. Maj:t, och i sådana fall har en anvisning därom intagits i reglementet. Dylika stadganden avse huvudsakligen sådana för den militära tjänsten säregna tjänstgöringsförhållanden, för vilka särskilda, efter olika omständigheter avpassade slag av förmåner plägat utgå. De delvis rätt detaljerade bestämmelser, som härutinnan erfordras, äro icke av den grundläggande natur, att de böra intagas i ett av Kungl. Maj:t och riksdagen antaget reglemente, men det synes ändamålsenligt, att de ändock, så långt möjligt, sammanföras i en författning.

I det förslag till avlöningsbestämmelser för den civila statsförvaltningen, som avgivits av 1928 års lönekommitté, har begreppet »tilläggsbestämmelser» erhållit en väsentligen annan betydelse, än det förut haft, i det att sagda bestämmelser fått karaktär av bilaga till det allmänna avlöningsreglementet, innehållande de särskilda föreskrifter, som utöver de generella reglerna gälla för olika grupper av tjänstemän. Det synes då mindre lämpligt att bibehålla samma benämning för två författningar med väsentligt olika innebörd, varför i stället uttrycket »tillämpningsbestämmelser» valts för här ifrågavarande kungörelse.

I det följande komma de sakkunniga endast att redogöra för de ändringar i författningstexten som föreslagits.

I och med införandet av efterskottsbetalning av lön har det vid statsförvaltningen i allmänhet blivit regel, att dylik utbetalning verkställas å månadens sista helgfria dag. Även hos vissa av flottans myndigheter sker lönebetalning i slutet av löpande månad, under det att vid armén, kustartilleriet och flygvapnet avlöningen uppbäres först å första helgfria dagen i påföljande månad. Detta förhållande sammanhänger med formerna för kassaväsendet vid sistnämnda försvarsgrenar, vilka former bland annat innebära, att in- och utbetalningar koncentrerats till tre ordinarie kassadagar, den 1, den 11 och den 21 helgfria dagen i varje månad.

Det system i fråga om utbetalande av avlöning, som således är rådande inom större delen av försvarsväsendet, synes icke vara till fördel för löntagarna. De sakkunniga vilja bland annat erinra därom, att hyra för bostadslägenhet i regel förfaller till betalning å kvartalets sista dag. Även om en viss respittid lagligen är medgiven, kan det knappast vara tilltalande för en hyresgäst att — såsom nu ofta är fallet — ständigt behöva anlita ett sådant medgivande. I de talrika fall, då militär personal tjänstgör utanför sin förläggningssort, och löneomedlen följaktligen måste sändas med post,

kan ett uppskov på en eller ett par dagar med lörens utbekommande medföra olägenheter. Då det vidare synes lämpligt, att enhetlighet i förevarande avseende blir rådande inom statsförvaltningen i dess helhet, hava de sakkunniga ansett sig böra undersöka, huruvida en förändring för försvarets personal låter sig åstadkomma.

Nu berörda förhållanden hava vid tidigare behandlingar av militära avlöningsfrågor varit föremål för uppmärksamhet. I sitt yttrande över det av 1918 års avlöningssakkunniga framlagda förslaget till tilläggsbestämmelser anförde sålunda försvarsväsendets lönenämnd, att nämnden hade sig bekant, hurusom inom den civila statsförvaltningen sådana anordningar kunnat i stor utsträckning träffas, att utbetalning av upplupen månadsavlöning skedde redan på den sista dagen i månaden. Med avseende på de högst betydande förenklingar, som arméns och marinens nya lönesystem måste anses innebära i jämförelse med vad dittills varit gällande, funne nämnden icke utslutet, att liknande anordningar även i detta fall skulle kunna vidtagas. Nämnden hemställde, att en utredning härom måtte åvägbringas genom arméns och marinens vederbörande myndigheter.

I sin skrivelse den 20 juni 1928 med förslag till tilläggsbestämmelser återkom nämnden till denna fråga. Efter inhämtande av yttranden från de militära förvaltningsmyndigheterna kom nämnden till den slutsatsen, att en ändring i avsedd riktning väl vore önskvärd, men då en allmän föreskrift om löns utbetalande å sista helgfria dagen i månaden skulle medföra ändringar i bestämmelserna för arméns kassaväsende och för marinens vidkommande stötte på vissa svårigheter, fann sig nämnden böra begränsa sig till att föreslå den formulering, som nu är gällande, nämligen, att utbetalningen skall ske *senast* å första helgfria dagen i nästföljande månad.

Såsom ovan antytts, måste en åtgärd i avsett syfte innebära en viss omläggning inom kassatjänsten, och de sakkunniga hava därför från armé- och marinförvaltningarna, flygstyrelsen samt riksräkenskapsverket inhämtat yttranden, huruvida hinder möter för en dylik anordning.

I de sålunda avgivna yttrandena framhållas i viss mån olika synpunkter.

Flygstyrelsen förklarar hinder icke möta, att vid flygvapnet utbetalning sker å en ordinarie kassadag å sista helgfria dagen i varje månad. Av *marinens* myndigheter hava framförts vissa betänkligheter, vilka dock huvudsakligen hänföra sig till den förutsättningen, att löneutbetalning avses att koncentreras till månadens sista dag. Enligt de sakkunnigas åsikt är det emellertid tillräckligt, att utbetalningen av varje månadslön icke sker vid senare tidpunkt.

Arméförvaltningen har för sin del intet att erinra emot, att löneutbetalningarna förläggas till en ordinarie kassadag å den sista helgfria dagen i varje månad, men då borde — såsom de sakkunniga även förutsatt — den nuvarande första kassadagen i månaden uteslutas. Emellertid skulle härav följa, att kassaförvaltningarnas räkenskaper icke, såsom nu vore fallet, kunde vara vederbörande fördelningsintendent tillhanda senast den 10 i nästpåföljande månad för att av honom före den 16 i samma månad insändas till

arméförvaltningen. En förskjutning i tiden med omkring tio dagar för räkenskapernas avlämnande och insändande till nämnda ämbetsverk skulle därför bliva erforderlig. Följden härav skulle återigen bliva den, att svårighet uppstode, för att den månatliga kassauppgiften från arméförvaltningen till riksräkenskapsverket skulle kunna avgivas före nu fastställt datum. För att nämnda tid alltså skulle kunna iakttagas, bleve det nödvändigt att inom arméförvaltningen upprätta preliminära månadsbokslut, vilka skulle fullständigas, sedan kassaförvaltningarnas räkenskaper dit inkommit.

En dylik utväg, som skulle medföra ett dubbelarbete inom ämbetsverket och kräva en viss utökning av den kvinnliga personalen, anse de sakkunniga sig icke kunna förorda.

För frågans lösning återstår då den möjligheten, att tidpunkten för ingivande av arméförvaltningens månatliga kassarapport till riksräkenskapsverket kunde i erforderlig mån framflyttas. Nämnda tidpunkt är genom kungörelsen den 31 december 1920, nr 917, angående skyldighet för vissa ämbetsverk och myndigheter att avgiva uppgifter till riksräkenskapsverket, fastställd till den 20 i varje månad, men riksräkenskapsverket har, jämlikt i nämnda kungörelse erhållet bemyndigande, medgivit uppskov med uppgiftens avlämnande till den 23, undantagsvis den 25.

Från riksräkenskapsverket har emellertid meddelats, att något ytterligare framflyttande av tidpunkten för avlämnande av arméförvaltningens kassarapporter icke torde vara möjligt. Innan någon ny ordning i berörda avseenden föreskres, förefölle det från ämbetsverkets synpunkt lämpligt, att provbokföring kunde komma till stånd, för att tillfälle kunde givas att utröna de konsekvenser, som av en förändring kunde föränledas.

Med anledning av vad sålunda förekommit anse sig de sakkunniga icke kunna föreslå någon ändring av gällande föreskrift i ämnet, men de sakkunniga vilja dock framhålla önskvärdheten av, att en ingående utredning efter de riktlinjer, som ovan antytts, måtte komma till stånd i denna fråga.

De sakkunniga förbise härvid icke, att övergången till en ny utbetalningsmetod skulle medföra en engångsutgift för vederbörande avlöningsanslag, motsvarande ungefär en tolftedel av desamma, men i stället skulle man vinna, att utgifterna blevo bokförda i räkenskaperna för det budgetår, de avsågo.

I anslutning till förslaget att tjänstledighetsavdrag och vikariatsersättning skola beräknas för dag till $\frac{1}{30}$ av månadsbeloppen har det övervägts, huruvida en motsvarande föreskrift för lörens beräkning vore lämplig. Då emellertid en dylik metod icke ifrågasatts för den civila statsförvaltningen, har någon särbestämmelse för försvarets del icke ansetts böra meddelas.

De belopp, som skola avdragas å det ogifta manskapets avlöning för att insättas i postsparbanken, hava ansetts böra bibehållas oförändrade, enär en höjning med exempelvis 5 kronor skulle för de yngre medföra en minskning av nettolönen i förhållande till nu utgående belopp.

I fråga om 4 mom. har det framhållits, dels att det icke vore otvetydigt, att förbudet mot utmätning gällde även för det fall att här avsedda medel tillfälligtvis befunne sig i kompanichefens vård, dels ock att bestämmelsen i fråga icke utgjorde något skydd mot, att penningmedlen belades med skingringsförbud. Vad det förstnämnda förhållandet angår, torde anordningen med avdrag å lön syfta till, att vederbörande vid avskedet ur tjänst må hava en sparad slant till hjälp för påbörjande av en ny levnadsbana, och det lär då icke få vara avgörande, huruvida medlen hunnit insättas på bank eller uttagits därifrån. För att missförstånd må kunna undvikas, har en något ändrad lydelse av momentet föreslagits.

Beträffande frågan om skydd mot skingringsförbud hava de sakkunniga haft tillfälle att taga del av en framställning från stationsbefälhavaren i Karlskrona, varigenom nämnda angelägenhet bragts under Kungl. Maj:ts prövning. I berörda ärende har justitiekanslern gjort ett uttalande av det innehåll, att någon föreskrift om undantagande av här avsedda medel från att kunna beläggas med skingringsförbud icke i administrativ väg syntes böra meddelas. Med hänsyn därtill hava de sakkunniga icke ansett sig kunna avgiva förslag till någon bestämmelse i ämnet, men de sakkunniga, som funnit, att olika synpunkter härvidlag måste beaktas, vilja dock framhålla önskvärdheten av, att åtgärder vidtagas, i den mån så kan befinnas lämpligt och erforderligt, för att manskapets sparmedel må bliva reserverade för det med dem avsedda ändamålet.

4 §. Jämlikt 3 § 2 mom. av gällande officersavlöningsreglementet skall fråga om rätt att innehava vissa slag av bisysslor prövas av den myndighet, som utnämner vederbörande beställningshavare. Härav följer, att dylika framställningar, i vad de avse all personal av officers tjänsteställning, måste ingivas till Kungl. Maj:t. En decentralisering i detta avseende synes lämplig icke minst av det skäl, att antalet anmälningar enligt den föreslagna lydelsen av avlöningsreglementets 2 § kunna förväntas bliva ganska talrika. Vid bedömandet i vad mån ett överlämnande av prövningsrätten till lägre myndighet bör komma i fråga, har det ansetts, att sagda rätt beträffande cheferna för självständiga förvaltningsenheter bör förbehållas Kungl. Maj:t, men, vad angår övriga beställningshavare, överlåtas åt den myndighet, som äger att besluta i fråga om vederbörandes placering i löneklass. Då det emellertid icke syntes lämpligt att göra åtskillnad mellan innehavare av olika majors- eller överstelöjtnantsbeställningar, har gränsen dragits mellan 3. och 4. lönegraderna i löneplan O och mellan motsvarande lönegrader i löneplan C.

6 §. Jämlikt 17 § av avlöningsreglementet skola de beställningshavare, som därav beröras, under tjänstledighet för enskilda angelägenheter i regel vidkännas C-avdrag. I anslutning till de i samma paragraf medgivna undantagsfallen synes det lämpligt, att vederbörande myndighet vid beviljande av tjänstledighet angiver, huruvida regeln eller något av undantagen skall tillämpas. Vid andra fall av ledighet eller förhinder synas reglementets föreskrifter

lämna tillräcklig ledning för kassaförvaltningens (motsvarande myndighets) bedömande, vilket slag av avdrag bör komma i fråga.

Till de fall, då varken resekostnads- eller traktamentsersättning utgår, räknas för närvarande tjänstgöring, som efter egen ansökan äger rum vid främmande truppförband. Numera förekommer emellertid stundom, att kommandering till viss tjänstgöring, exempelvis till flygtjänst, sker efter ansökan, utan att rätten till traktamentsersättning uteslutes. Det synes då riktigare, att här avsedda fall begränsas till sådan tjänstgöring, som enligt allmänna eller särskilda föreskrifter skall fullgöras utan särskild kostnad för statsverket. Bestämmelsen torde tillika böra utsträckas att avse varje slag av tjänstgöring och att gälla all personal.

9 §.

Under frånvaro från förläggningssorten av kortare varaktighet än 8 timmar utgår för närvarande ingen traktamentsersättning. I vissa s. k. besparingsreglementen, exempelvis kungörelsen den 20 juli 1925 angående tjänstemän vid domänverket tillkommande resekostnads- och traktamentsersättning, är den kortaste tiden i motsvarande fall bestämd till 6 timmar. Då anledning till skiljaktighet i förevarande avseende icke synes motiverad, har samma tidsbegränsning ansetts böra tillämpas även i fråga om den militära personalen. Härmed vinnes i viss mån överensstämmelse med det stadgande i allmänna resereglementet, där längden av den frånvaro från bostadsorten, varunder allenast halvt dagtraktamente må åtnjutas, bestämts till 6 timmar.

12 §.

I paragrafen har införts en hänvisning till de särskilda föreskrifter, som meddelats angående ersättning för befordran av personlig utrustning.

I fråga om gottgörelse till manskap under tjänsteresa har från personalhåll framhållits, att gällande bestämmelser vore otillfredsställande, i det att den ersättning för förplägnad, som i vissa fall utgår, icke täckte kostnaderna för de måltider, som måste intagas utom förläggningssorten.

13 §, 1 mom.

De sakkunniga hava därför övervägt lämpligheten av en föreskrift med det innehåll, att traktamentsersättning skulle utgå enligt samma principer, som gälla beträffande officerare m. fl., dock med avdrag av ett belopp, avsett att motsvara kostnaden för den förplägnad vederbörande bekommit. För nående av teoretiskt sett full rättvisa borde vid ett dylikt system varje måltid, intagen i matinrättningen, värdesättas, men då ett dylikt tillvägagångssätt synes alltför omständligt, torde avdraget för varje dag, varunder vederbörande redovisats såsom portionstagare, oavsett huru många måltider han intagit, kunna bestämmas till det belopp, som i vissa fall utgår i stället för portion in natura. Den, som i stället för portion tilldelats dylik ersättning, skulle vidkännas samma avdrag å traktamentet.

De sakkunniga hava emellertid icke funnit övertygande skäl tala för nödvändigheten att övergå till en sådan ordning som den ovan skisserade, men de anse, att det bör tagas under övervägande, huruvida icke en höjning av ersättningen för de olika måltiderna utom förläggningssorten är av behovet

påkallad. En dylik höjning skulle visserligen medföra, att det beräknade värdet av samtliga dagens måltider komme att överstiga beloppet för dagtraktamentet, men vid det förhållandet att manskapet är tillförsäkrat förplägnad, synes denna omständighet i och för sig icke få tillmätas avgörande betydelse.

En annan utväg består i att den, som utan att vara berättigad till dagtraktamente, blir av tjänsteanledning nödsakad att intaga någon måltid utanför förlägningsorten, medgives rätt till ersättning därför enligt räkning å verkliga kostnaden, givetvis inom vissa gränser. Ett dylikt sätt att ordna förevarande fråga har sedan länge förekommit vid marinen beträffande personal med tjänstgöring ombord å fartyg. Föreskrifter i nu berört avseende torde emellertid böra meddelas i vederbörligt förvaltningsreglemente.

Enligt de sakkunnigas mening har andra satsen i momentet icke tillämplighet på den, som i stället för naturaportion uppstår kontant gottgörelse därför.

13 §, 2 mom. Under färd i trupp skall förplägnad i regel tillhandahållas in natura genom kronans försorg, men därest hinder möter för en sådan anordning, utgår i stället portionsersättning enligt samma grunder som under resa. Sistnämnda bestämmelse lär avse det fall, att förplägnad in natura icke kan beredas för den färdande truppen i dess helhet. Det har nu framhållits, hurusom det icke sällan kan inträffa, att en eller annan av truppen blir förhindrad att deltaga i en färdigställd måltid. Detta kan särskilt bliva fallet med ett underbefäl, som tjänstgör såsom befälhavare för vederbörlig kontingent. Denne kan vara så upptagen av sin plikt att övervaka underställd trupp, att han själv icke hinner äta på samma gång som denna utan måste skaffa sig mat på annat håll. Någon ersättning härför erhåller han emellertid icke. Det har därför framhållits såsom ett önskemål, att rätten till portionsersättning utsträcker att gälla även dylika fall. I detta sammanhang har även erinrats därom, att enligt äldre bestämmelser marinens underofficerskorpraler voro berättigade till traktamentsersättning i likhet med vad för underofficerare dåmera var bestämt.

Då de sakkunniga funnit sig kunna föreslå ett stadgande i ovan antydd riktning, hava de förutsatt, att det kommer att vara beroende på vederbörande truppförbandschefs prövning, huruvida ersättning härvidlag bör utgå.

14 §. Tjänstgöringstraktamentena hava upptagits till samma belopp som i förslaget till allmänt avlöningsreglemente. Av praktiska skäl hava samtliga traktamenten, även de för manskapet bestämda, intagits i en gemensam tabell. I en anmärkning har därjämte lämnats anvisning angående tjänstgöringstraktamente till de civilmilitära beställningshavare, vilkas avlöning icke utgår enligt viss lönegrad, såsom bataljonsläkare vid fältläkarkåren och marinläkare av 2. graden.

Beträffande beställningshavarnas placering i tabellen har från personalhåll framhållits, att tygförvaltare av 2. klassen åtnjöte lägre traktamente än

förvaltare vid intendenturkåren, oaktat nämnda båda beställningar med avseende på lön vore närmast likställda.

Med hänsyn till den allmänna princip, som ligger till grund för traktamentenas differentiering, synes nämnda erinran icke obefogad. Då emellertid tjänstgöringstraktamentenas olika belopp hänföra sig till den indelning i rese- och traktamentsklasser, som fastställts i anslutning till allmänna rese-reglementet, torde någon förändring i åsyftad riktning icke i detta sammanhang kunna vidtagas.

I fråga om tidsbestämningen för övergång från lägre till högre traktamentsbelopp hava de sakkunniga icke funnit någon förändring påkallad.

Från ovannämnda reglementsförslag har hämtats den enligt de sakkunnigas åsikt fullt befogade föreskriften, att traktamente får behållas vid sjukdomsfall, som inträffar å annan ort än förläggningssorten. Den angivna maximitiden av fjorton dagar lär få anses gälla varje särskilt sjukdomsfall.

I visst samband med nu omnämnda avbrott i tjänstgöringen stå de för den militära tjänsten speciella fall, då avbrottet föranledes av vederbörligen anbefallda uppehåll i utbildningen. Till dylika fall lära få hänföras dels sådana hemförlovningsperioder för de värnpliktiga, som infalla under deras första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd), dels sådana uppehåll i undervisningen exempelvis vid jultiden, som förekomma under för befälets utbildning anordnade skolor m. m. Då en kommendering till dylik utbildning eller skola i regel omfattar även tiden för uppehållet, och då officerare och underofficerare icke lära beordras att därunder återvända till förläggningssorten, synes det rimligt, att de erhålla gottgörelse för de kostnader, som vistelsen å den tillfälliga tjänstgöringssorten även under ifrågavarande tid åsamkar dem.

Det må härvid beaktas, att enligt de sakkunnigas förslag avbrott av här avsedd natur, som har en varaktighet av mer än 7 dagar, skall förtaga tjänstgöringen dess egenskap att fortgå i sammanhängande tidsföljd. Kostnaden för det lägre traktamentet under nämnda tid bliver då ofta icke högre än förhöjningen i traktamentet under de femton första dagarna efter uppehållet.

Här omnämnas de fall, som icke inverka i nyss antydd riktning och följ- 14 §, 4 mom. aktligen icke medföra rätt till ny traktamentsberäkning. De ifrågasatta föreskrifterna ansluta sig härutinnan i stort sett till förslaget till allmänt avlösningsreglemente.

Kortaste tiden för tjänsteförrättning å egen förläggningssort eller eljest å annan ort än den tillfälliga tjänstgöringssorten, vilken tid i nämnda förslag satts till 7 dygn, har med hänsyn till de militära tjänstgöringsförhållandena ansetts fortfarande böra angivas till 30 dygn.

Det har därjämte ansetts befogat, att den, som under tjänstgöring å en tillfällig tjänstgöringssort beordras till förrättning utom densamma, icke uppstår lägre ersättning, än om orten i fråga varit hans förläggningssort. Tjänstgöringen å främmande ort medför nämligen i båda fallen samma grad av kostnadsökning. Den beställningshavare, som redan förut tjänstgör utom

egen förläggningssort, har därjämte ofta att bestrida utgiften för bostad å den ovan såsom den »tillfälliga» angivna tjänstgöringsorten. Därigenom kommer han i traktamentsavseende ändock i sämre läge än en beställningshavare, som har sagda ort till förläggningssort.

Sådant avbrott i förening med avresa från tjänstgöringsorten, som omnämnes i punkten c), lär huvudsakligen avse ovan berörda hemförlovningsperioder eller övningsuppehåll. Då vederbörande i sådana fall icke är berättigad till tjänstgöringstraktamente, synes han icke heller kunna behålla bostaden å nämnda ort under frånvaron, och han bör i stället redan efter ett kortare avbrott än i punkt b) angives tillerkännas rätt till det högre traktamentsbelopp, som avsetts för den första tiden av en vistelse å främmande plats.

14 §, 6 mom. Vid behandling av bestämmelsen i detta mom. att traktamente för natt icke utgår, då kostnadsfri inkvartering beredes, har från personalhåll anförts, att sagda bestämmelse plägade tolkas så, att officerare och underofficerare, även vid andra tillfällen än fältmässiga övningar, vore hänvisade att emottaga inkvartering av mycket trång och obekvämlig beskaffenhet, exempelvis i de fall, då ett flertal förlades tillsammans i ett manskapslogement.

De sakkunniga anse för sin del den principen böra iakttagas, att då någon utgift för inkvartering icke kommer i fråga, den därför beräknade ersättningen icke heller bör utgå, men å andra sidan torde beställningshavarna, i den mån så av tjänstens natur medgives, kunna göra anspråk på en viss grad av bekvämlighet. Då någon inkvarteringsordning icke för närvarande tillämpas, synes det böra övervägas, huruvida särskilda föreskrifter erfordras rörande beskaffenheten av de kvarter, som i nu antydda fall må ställas till förfogande.

14 §, 7 mom. Beträffande föreskriften i 7 momentet torde frågan, huruvida en förrättningsman »lämpligen» kan tillbringa nätterna i sitt hem, böra avgöras av den chef o. s. v., som beordrar vederbörande till tjänsteförrättningen, och lär få anses innefatta hänsynstagande jämväl till de kostnader, som ena eller andra alternativet föranleda för statsverket.

15 §. Den kortaste frånvaro för rätt till tjänstgöringstraktamente har i här behandlade fall, i anslutning till vad under 12 § anförts, föreslagits till sex timmar.

I andra stycket hava även taktiska övningar för militärveterinärer angivits, enär dessa övningar i fråga om traktamente under desamma äro likställda med motsvarande slag av övningar för militärläkare.

16 §. Beträffande denna paragraf har från personalhåll med skärpa framhållits, att gällande bestämmelser, som medgiva rätt till traktamente först från och med fjärde övningdagen, icke äro ägnade att bereda tillräcklig ersättning för de ökade kostnader, som vistelsen utom förläggningssorten medför. Såsom ett önskemål har uttryckts, att officerare och underofficerare i dylika fall borde mera likställas med övriga statstjänstemän och medgivas rätt till

särskild gottgörelse från och med första tjänstgöringsdagen vid övning av längre varaktighet än en dag.

De sakkunniga vilja i denna fråga erinra därom, att enligt 1907 års avlösningsreglemente för armén ingen som helst gottgörelse utgick i förevarande fall, och att gällande bestämmelser tillkommo i samband med 1921 års löne-reglering. Vid upprepade tillfällen har emellertid denna angelägenhet bragts på tal, och förslag framlagts till förändrade villkor härutinnan. Sålunda hemställdes i en motion vid 1922 års riksdag (nr II: 100), att riksdagen ville förklara sig intet hava, att erinra emot, att i de närmare föreskrifter rörande tillämpningen av de militära avlösningsreglementena, som av Kungl. Maj:t komme att utfärdas, måtte intagas bestämmelse, att tjänstgöringstraktamente skulle utgå till officerare och underofficerare med vederlikar jämväl under deltagande i övningsmarscher och annan till vanliga vapenövningar och skolor hänförlig tjänstgöring med egen trupp utom den *verkliga* förläggningsorten av varaktighet, att nattkvarter intoges utanför densamma. Nämda motion föranledde icke till någon åtgärd. Vid behandlingen av densamma inom statsutskottet förelåg ett uttalande från *arméförvaltningen*, vari följande anföres.

»Arméförvaltningen får i underdånighet erinra om, att jämlikt kungörelsen den 31 december 1921 med vissa tillägsbestämmelser till avlösningsreglementena den 29 juni 1921 meddelats helt nya föreskrifter rörande ersättning åt beställningshavare för tjänstgöring utom förläggningsorten.

Sålunda har i 8 kap. 3 § åberopade författning stadgats, att i olikhet med vad förut gällt, officer eller underofficer skall för deltagande i övningsmarscher och annan till vanliga vapenövningar och skolor hänförlig tjänstgöring med egen trupp utom förläggningsorten från och med fjärde tjänstgöringsdagen äga åtnjuta tjänstgöringstraktamente med 30 procent av den i resereglementet stadgade traktamentsersättningen. Färd i trupp till och från övningsområde anses därvid ingå i själva övningen. Samma bestämmelser gälla även i fråga om personal vid kasernerat truppförband under tjänstgöring å sådan övningsplats eller skjutfält, som av truppförbandet ensamt eller gemensamt med andra truppförband användes.

Ehuru beställningshavarna, vilka, på sätt av motionen inhämtas, hittills icke åtnjutit någon ersättning för deltagande i nu omförmälda övningsmarscher m. m., genom de nya bestämmelsernas genomförande beretts en avsevärd förbättring, anser arméförvaltningen det likväl vara med billighet och rättvisa överensstämmande, att rätten till traktamentsersättning utsträcker utöver vad som stadgas i åberopade kungörelse. Även vid kortare övningsmarscher m. m. lär det nämligen vara ofrånkomligt, att vissa extra kostnader åsamkas personalen.

Enligt arméförvaltningens mening torde emellertid för kostnadernas nedbringande traktamentsersättning böra utgå allenast för sådana övningsmarscher m. m., som pågå minst tolv timmar, och i intet fall utgå förrän från och med andra tjänstgöringsdagen. Härjämte bör för samma ändamål föreskrivas, att vederbörande befälhavare skall äga anordna dylika övningsmarscher m. m. under allenast visst begränsat antal dagar årligen.»

I sin skrivelse den 19 juni 1928 med förslag till ändringar i nu gällande tillägsbestämmelser anförde *försvarsväsendets lönenämnd* följande.

»Några myndigheter hava ansett, att den i förevarande moment stadgade begränsningen av den tid, efter vilken tjänstgöringstraktamentet utgår, borde helt bortfalla.

Från vissa andra myndigheter har förslag framställts därom, att traktamentet borde, i stället för från och med fjärde tjänstgöringsdagen, utgå från och med andra eller tredje tjänstgöringsdagen. Chefen för intendenturkåren har påyrkat sådana ändrade bestämmelser i förevarande hänseende, att traktamente måtte få utgå under hela övningstiden vid övning av mer än tre dagars varaktighet.

Civila departementet har funnit de av de militära myndigheterna i denna del av ärendet avgivna yttranden ådagalägga, att förnämnda stadgande för arméns vederbörande beställningshavare medförde icke oväsentliga utgifter i tjänsten, som skäligen icke borde betunga personalen. I anledning härav ansåge departementet sig böra förorda, att sådan författningsändring i angivna avseende komme till stånd, att det nu medgivna reducerade tjänstgöringstraktamentet finge utgå från och med andra i stället för från och med fjärde tjänstgöringsdagen. Därvid borde dock stadgas den begränsningen, att tjänstgöringstraktamentet icke finge utgå annat än vid övning utom förläggningssorten, som hade en varaktighet av minst två dygn.

Vid det övervägande, lönenämnden nu ägnat förevarande fråga, har nämnden funnit vissa skäl tala för att medgiva personalen rätt att vid här avsedd tjänstgöring utom förläggningssorten på kronans bekostnad utbekomma portion in natura eller däremot svarande gottgörelse under hela den tid, tjänstgöringen pågår. Då medgivandet av en dylik förmån emellertid skulle medföra en betydande kostnadsökning för statsverket, har nämnden ej ansett sig böra framställa förslag därom. Nämnden har i stället stannat för att, i enlighet med det av chefen för intendenturkåren i denna del framställda yrkandet, föreslå sådan ändrad avfattning av bestämmelserna i 1 mom., att tjänstgöringstraktamentet må under omförmälda slag av tjänstgöring utgå från och med första tjänstgöringsdagen i de fall tjänstgöringen omfattar mer än tre dygn. Detta förslag synes låta sig väl förena med det betraktelsesätt, som legat till grund vid den nuvarande anordningens träffande, och torde, på sätt chefen för intendenturkåren anført, kunna genomföras utan ökning av vederbörliga övningsanslag.»

Chefens för intendenturkåren ovan berörda uttalande återfinnes i en skrivelse den 12 mars 1928 och är av följande lydelse.

»I 8. kap., 3. § 1. mom. fastställes, att till deltagare i övningsmarscher och annan till vanliga vapenövningar och skolor hänförlig tjänstgöring med egen trupp utom förläggningssorten utgår visst traktamente från och med fjärde övningssdagen. Detta traktamente är givetvis avsett som en ersättning för de extra kostnader, som varje vistelse utom förläggnings- eller bostadsorten ovillkorligen medför för individen för måltiders intagande utom hemmet m. m. Det berättigade i denna princip har också särskilt tydligt kommit till synes genom de till flottans personal under all sjötjänstgöring utgående mässpenningarna, med vilka ifrågavarande traktamentsersättning närmast torde vara att jämföra. Rättsvisligen borde den därför i likhet med mässpenningarna åtnjutas vid varje övning utom förläggningssorten av så lång varaktighet, att densamma kan medföra extra kostnad i förplägnadshänseende för den enskilde. En dylik utsträckning av rätten till tjänstgöringstraktamente skulle emellertid medföra behov av ökade övningsanslag vid truppförbanden och synes därför näppeligen kunna vidtagas annat än i samband med en förhöjning i nu utgående anslagsbelopp. Eljest kommer utbildningsarbetet vid truppförbanden säkerligen att bli i hög grad lidande genom den inskränkning i antalet fältmässigt ordnade övningar utom förläggningssorten, som en utvidgning av rätten till traktamentsersättning utan höjda övningsanslag skulle föra med sig. Då å andra sidan behovet av traktamente under de jämförelsevis ofta förekommande korta övningarna om en

å två dagar icke är lika trängande som under de mera sällan förekommande övningarna av längre varaktighet, synes man tills vidare — intill dess frågan om ökade övningsanslag eventuellt kan föreläggas riksdagen — kunna stanna vid en anordning, varigenom personalen tillförsäkras skälig ersättning vid sistnämnda, mera långvariga övningar. Jag får alltså för min del hemställa, att bestämmelserna i förevarande moment gives en sådan avfattning, att vid övningar av mer än tre dagars varaktighet, traktamente utgår under hela övningstiden och icke såsom nu allenast från och med fjärde övningsdagen. Då dylika längre övningar förekomma synnerligen sparsamt, torde vederbörliga övningsanslag kunna bära därmed förenade utgifter utan någon särskild anslagsförhöjning.»

Såsom framgår av den här lämnade redogörelsen för frågans utveckling, utgick man tidigare från, att befälet av officers och underofficers grad självt skulle helt vidkännas de ökade kostnader, som här avsedda övningar medförde, och först på senare tid har statsverket ansetts bära till en del gottgöra sådana utgifter. Anledningen till den äldre uppfattningen torde vara att finna dels däri, att övningar av ifrågavarande slag betraktats såsom tillhörande den dagliga tjänsten och dels däri, att medgivande av rätt till traktamente skulle avsevärt öka kostnaderna för desamma.

Enligt de sakkunnigas åsikt måste varje övning utom förläggningssorten av minst ett dygns varaktighet åsamka däri deltagande officerare och underofficerare extra utgifter, vilkas omfattning för den vid trupp tjänstgörande personalen icke i väsentlig mån äro beroende av, huruvida övningen i fråga betecknas såsom fälttjänstövning eller vanlig övningsmarsch. Vid all övning med trupp torde det vara regel, att nu nämnd personal beredes inkvartering genom kronans försorg. De kostnader, som därutöver uppstå, hänföra sig väsentligen till kosthållet och, i den mån frånvaron blir längre, även till andra smärre ofrånkomliga utgifter.

Det synes då kunna ifrågasättas, huruvida icke den extra ersättningen vid all tjänstgöring med trupp borde utgå i form av portion in natura till samtliga deltagare i övningen, och det förefaller också, som om åtskilliga fördelar skulle vara förenade med ett sådant system. Då det emellertid kan väntas komma att medföra vissa svårigheter i tillämpningen, hava de sakkunniga icke funnit sig bära förorda ett insläende på denna väg. Den nu rådande principen med traktamente torde därför åtminstone tills vidare bära bibehållas, och de sakkunniga hava i stället undersökt, i vad mån en utvidgad rätt till dylik ersättning kan vara befogad.

Av de olika alternativ, som därvid varit under överbägande, hava de sakkunniga anslutit sig till den principen, att övning av ifrågavarande slag av kortare varaktighet än 24 timmar icke bör medföra rätt till särskild gottgörelse, men att vid längre frånvaro ersättning bör utgå för hela tiden. I det förhållandet, att kostnaderna för tjänstgöringstraktamenten skola bestridas från de till myndigheternas förfogande ställda reservationsanslagen, torde ligga en garanti emot missbruk av en dylik föreskrift.

Beställningshavare, som har sin förläggningssort eller ordinarie tjänstgöringsort inom fästning, är jämväl vid tjänsteutövning å förläggningssorten

under sådana förhållanden, att det vanliga kvarteret icke kan bibehållas, i viss utsträckning berättigad till tjänstgöringsstraktamente. Denna bestämmelse upptogs först år 1922 i officersavlöningsreglementet och motiverades därmed, att tjänstgöringsförhållandena å fästningarna medförde, att beställningshavare under längre perioder i övnings syfte förlades till platser, som vore belägna på avsevärt avstånd från vederbörandes bostäder. Tjänstgöringen därstädes vore därför fullt likställd med övningar utom förlägningsorten.

I anslutning härtill utgår också traktamentet efter samma grunder, som gälla vid övningsmarscher o. dyl., d. v. s. först från och med fjärde tjänstgöringsdagen och med det reducerade belopp, som anges i 8 kolumnen av traktamentstabellen.

I de fall, då ett fästningsområde bestämts såsom förlägningsort, blir denna mycket vidsträckt, och tjänsteförrättningar, som kräva förhållandevis lång frånvaro från bostadsorten, måste företagas utan särskild ersättning. Från personalhåll har påpekats, att berörda förhållande försätter de till en fästning förlagda beställningshavarna i ett mera ogynnsamt läge i traktamentsavseende, än eljest är fallet.

Såsom en möjlighet att undvika en dylik olikhet har övervägts, att förlägningsorten skulle kunna angivas efter en viss kommun utan hänsyn till den fortifikatoriska gränslinjen. En sådan åtgärd komme emellertid att påfordra en del undantagsbestämmelser och skulle leda till vissa ojämnheter för den inom samma fästning förlagda personalen. De sakkunniga hava därför ansett det lämpligare att med bibehållande av gällande distinktion å begreppet förlägningsort utsträcka rätten till tjänstgöringsstraktamente till att omfatta samtliga de fall, då dylik ersättning eljest utgår, dock endast under det villkor, att tjänstgöringen gör det erforderligt, att särskilt nattkvarter tages.

Enligt förslaget till tilläggsbestämmelser till allmänt avlöningsreglemente må *kallortstraktamente* kunna tilldelas den personal vid statens järnvägar, som bestrider tjänst å ort, tillhörande kallortsklass VI, därest tjänstgöringen är av beskaffenhet, att i särskilt hög grad utsätta honom för inverkan av ortens klimatiska förhållanden.

Med anledning av därom väckt fråga hava de sakkunniga undersökt, huruvida skäl finnes för att införa nämnda ersättningsform jämväl vid försvarsväsendet. Då det emellertid därvid visat sig, att det geografiska område och de tillfällen, då dylik ersättning kunde tänkas komma till användning, bleve mycket begränsade, och att en föreskrift i antytt syfte på den grund komme att få föga betydelse, hava de sakkunniga icke funnit tillräcklig anledning vara för handen att nu avgiva något förslag till dylik föreskrift. Därest kallortstraktamentets tillämplighetsområde skulle komma att utvidgas, torde frågan för försvarsväsendets del böra upptagas till ny prövning.

18 §.

I fråga om *flygövningar* har den uppdelning av olika slag av övningar, som återfinnas i 15 och 16 §§, icke syntts alltid tillämplig, något som givetvis icke utesluter, att även sådana övningar, som i sagda §§ avses, kunna

förekomma vid flygvapnet. På grund av flygtjänstens särskilda karaktär lär man icke kunna använda begreppet »tjänstgöring med trupp» i samma mening som vid armén, och därför måste rätten till ersättning bestämmas efter delvis andra grunder. Med bibehållande av minimitiden, 6 timmar, har det ansetts lämpligt att medgiva rätt till tjänstgöringstraktamente enligt samma regler som vid de i 14 § avsedda fallen.

I fråga om den föreslagna lydelsen av punkt d) hänvisas till, vad vid 9 § anförts. 19 s.

I en underdånig framställning från försvarsväsendets underbefälsförbund den 30 augusti 1928 hemställdes, att manskap under tjänstgöring utom förläggningssorten måtte komma i åtnjutande av särskilt *kommenderingstillägg*. Berörda framställning föranledde icke annan Kungl. Maj:ts åtgärd, än att Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 2 november samma år förklarade sig vilja på framställning i förekommande fall pröva, huruvida underbefäl, som hade eget hushåll, borde vid kommendering utom förläggningssorten för längre tid med hänsyn till föreliggande omständigheter berättigas att under kommenderingstiden uppbära särskild ersättning. 20 s.

Sedermera meddelades i nådigt brev den 5 april 1929 allmänna bestämmelser rörande dylik ersättning, vilka i stort sett voro av det innehåll, att kommenderingstillägg skulle tillkomma gift furir vid armén, vilken beordrades att för en tid av minst 20 dagar tjänstgöra utom förläggningssorten. Tilläggets belopp bestämdes till 1 krona om dagen, och fick endast åtnjutas i de fall, då traktamentsersättning icke utginge.

I sin framställning till de sakkunniga den 12 juni 1930 har ovannämnda förbund med uttalande av den åsikten, att gällande bestämmelser icke vore ur personalens synpunkt tillfredsställande, närmare utvecklat sina skäl för behovet av en utvidgning av den ifrågavarande förmånen.

En kommendering utom förläggningssorten innebure, framhålles det, alltid för manskapet en rubbning i levnadsförhållandena, vilken rättvisligen borde på något sätt kompenseras. För de gifta kunde kommenderingen till och med betyda ekonomisk ruin, då utgifterna givetvis bleve betydligt ökade genom att familjen vistades på en ort och familjeförsörjaren på en annan. Förutom det förhållandet, att den kontanta portionsersättningen indroges, enär den kommenderade erhöle portion in natura å tjänstgöringssorten, vore en bortkommendering även eljest ägnad att minska familjens redan förut knappa hushållsbudget. Även för den mest sparsamme uppstode nämligen en mängd ofrånkomliga extra utgifter, och därtill komme bland annat, att diverse nödvändiga arbeten i hemmet, som eljest utfördes av familjefadern, i dennes frånvaro måste överlämnas i lejda händer.

För den ogifte vore svårigheterna visserligen mindre, men även för denne innebure det avsevärda olägenheter och extra utgifter att vara kommenderad utom eget regementes förläggningssort. För båda grupperna tillkomme exempelvis den extra utgift, som förorsakades av, att bortkommen-

derat underbefäl ej erhöle fria resor till den egna förläggningssorten (hemorten) vid de tillfällen, då truppen i övrigt beviljades tjänstledighet eller tillfälligt hemförlovades.

Det syntes därför rimligt, att den personal, som utvaldes till tjänstgöring utom eget truppförband och som i regel tillhörde de bäst kvalificerade, erhöle någon uppmuntran och extra ersättning för med kommenderingen förenade utgifter.

Förbundet ansåg för sin del, att vad som gällde för beställningshavare, beordrade till tjänstgöring utom eget truppförband, även hade sin tillämplighet beträffande manskap, som deltog i övningsmarscher eller annan till vanliga vapenövningar och skolor hänförlig tjänstgöring utom förläggningssorten och i vissa fall jämväl å förläggningssorten, då det vanliga kvarteret icke kunde bibehållas. Manskapet syntes därför böra tillerkännas kommanderingstillägg i de fall, då officerare och underofficerare ägde rätt till trakamentsersättning eller tjänstgöringstraktamente.

Det må i detta sammanhang erinras om, att marinens manskap är berättigat till sjötillägg under tjänstgöring å fartyg, och att såväl 1917 som 1918 års avlöningssakkunniga givit uttryck för den uppfattningen, att det borde undersökas, huruvida icke även arméns manskap borde i vissa fall tillerkännas tillfällig avlöning i form av tjänstgöringstraktamente vid tjänstgöring med trupp å annan ort än egen förläggningssort. Sistnämnda sakkunniga uttalade sig därjämte för, att det jämväl borde tagas i övervägande, huruvida icke tjänstgöringstraktamente borde utgå vid tjänstgöring av särskilt krävande art å egen förläggningssort under sådana förhållanden, att det vanliga kvarteret icke kunde bibehållas.

Denna fråga behandlades inom lönenämnden i samband med omarbetningen av tilläggsbestämmelserna år 1928. Nämnden omnämnde i sin skrivelse i ämnet bland annat, att ett antal militära chefer framhållit behovet av tjänstgöringstraktamente till manskap med eget hushåll, även då inkvartering och förplägnad tillhandahölls in natura genom kronans försorg, men nämnden fann icke tillräckliga skäl föreligga att i vidare mån, än i då gällande bestämmelser skett, tillerkänna manskap tjänstgöringstraktamente under avsedda förhållanden. Inom nämnden var redan då den meningens företräd, att kommanderingstillägg borde utgå i ovan angivna fall, och vissa av nämndens ledamöter hävdade den åsikten, att dylikt tillägg borde utgå även till de beställningshavare, som icke vore familjeförsörjare, fastän med lägre belopp.

Då behovet av särskild gottgörelse till fast anställt manskap under tjänstgöring med trupp utom förläggningssorten, såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår, redan blivit i princip erkänd, hava de sakkunniga, vilka för sin del icke hava något att erinra mot en dylik princip, funnit det lämpligt, att föreskrift i ämnet meddelas i samma ordning, som gäller beträffande övriga bestämmelser av liknande natur. På samma gång hava de sakkunniga

undersökt, i vad mån ett utsträckande av rätten till förevarande slag av ersättning lämpligen borde sättas i fråga. Det har då förefallit tydligt, att behovet av en dylik förmån gör sig mest gällande för den del av manskapet, som är familjeförsörjare, och detta oberoende av den tjänstegrad vederbörande innehar. Snarare är behovet mera kännbart i samma mån, som avlöningen är lägre. I anslutning till den ståndpunkt de sakkunniga intagit till frågan om hyresbidrag åt manskapet hålla de sakkunniga före, att nu behandlade förmån bör i första hand tillerkännas allt gift och med gift likställt manskap. Ersättningens ändamål är såsom nämnts att täcka de med en bortovaro från hemmet förknippade ökade kostnaderna. Dylika kostnader uppstå i större eller mindre grad vid varje tjänstgöring utom förläggningssorten av minst en dags varaktighet. Den kontanta portionsersättning, som i regel tillkommer det gifta manskapet, är visserligen avsedd att motsvara allenast vederbörandes egen naturaportion, men beloppet kommer i verkligheten att ingå såsom en väsentlig beståndsdel å hushållskontots inkomstsida. Under tjänstgöring utom förläggningssorten måste i allmänhet portionen uttagas in natura, och då den kontanta ersättningen följaktligen indrages, måste utgifterna för familjens underhåll helt gäldas av lönen.

Då kommenderingstillägget på visst sätt kan sägas bilda en motsvarighet till traktamentsersättning och tjänstgöringstraktamente, synes det böra utgå i samtliga de fall, då sistnämnda förmåner åtnjutas av därtill berättigad personal. Däremot synes det befogat, att allmänt undantag göres för kommenderingar såsom elev till sådana skolor och utbildningskurser, vilkas genomgående medför ökad kompetens eller är obligatoriskt för befordran eller ock för anställande i viss befattning (såsom sjukvårdare, hovslagare, hantverksmanskap).

Vad det ogifta manskapet angår, gör sig givetvis behovet av ett särskilt kommenderingstillägg mindre märkbart. De sakkunniga hava dock funnit skäl tala för att även i detta fall ett sådant tillägg medges, dock med snävare begränsning än vad för de gifta föreslagits. I likhet med vad i ovan nämnda nådiga brev den 5 april 1929 stadgas, torde rätten till kommenderingstillägg härvidlag böra begränsas till tjänstgöring utom förläggningssorten av minst 20 dagars varaktighet. Härmed uteslutas i regel övningsmarscher, fälttjänstövningar och övriga tjänstgöringstillfällen av kortare längd.

Beträffande därefter beloppet av kommenderingstillägget är detta jämlikt förbemälda nådiga brev bestämt till 1 krona om dagen. Underbefälsförbundet har uttalat sig för en ersättning om 2 kronor 50 öre för gift samt 1 krona för ogift, allt för dag räknat. De sakkunniga hava för sin del stannat vid 1 krona 50 öre respektive 50 öre såsom skäliga belopp.

Den särskilda ersättning, som nu utgår till underbefäl, beordrat såsom befäl vid den värnpliktskontingent, som uttages för särskild utbildning (skidlöpartjänst) vid Norrbottens regemente, synes oberoende av kommenderingstilläggets tillkomst böra bibehållas, men torde för vinnande av lämplig proportion till det för sergeant fastställda tjänstgöringstraktamentet böra nedsättas från 1 krona 50 öre till 1 krona. Härigenom komme den sammanlagda till-

fälliga avlöningen till ogift underbefäl under dylik tjänstgöring att fortfarande utgå med 1 krona 50 öre för dag, under det att den för gifta, vilka mera sällan lära komma i fråga till sådan kommendering, skulle nå upp till ett dagsbelopp av 2 kronor 50 öre.

21 §. Officer, som icke är beriden på egen tjänstehäst, äger, då han beordras att tjänstgöra beriden och stamhäst icke ställes till hans förfogande, uppbära ersättning för lega av ridhäst med 6 kronor om dagen. Bestämmelse härom är meddelad i 72 § av 1907 års fredsavlöningsreglemente, och medel för ändamålet beräknas under anslaget till truppförbandens övningar. I överensstämmelse med den av de sakkunniga förut anförda åsikten, att förbemälda reglemente icke bör hållas i gällande kraft i större utsträckning än som är erforderligt, synes bestämmelsen i fråga nu böra meddelas i annan form, och det synes då lämpligt att giva den plats i denna kungörelse. Någon ändring i sak har icke föreslagits.

22 §. Frågan om sjö tillägget behandlas i flera av de framställningar, som antingen direkt ingivits till de sakkunniga eller ock till dem överlämnats för att tagas i beaktande vid fullgörande av deras uppdrag. De synpunkter, som därvid framhållits, hänföra sig dels till de allmänna grunderna för ifrågavarande avlöningsform och dels till dess storlek för olika beställningshavare.

De sakkunniga få till en början framhålla, att denna ersättning enligt de sakkunnigas uppfattning är att betrakta, icke såsom gottgörelse för de med sjökommendering förenade ökade levnadskostnaderna utan såsom en avlöningsförhöjning, avsedd att motväga det ökade ansvar och det mera krävande arbete, som tjänstgöringen ombord medför. Förmänen har följaktligen icke karaktären av en traktamentsersättning, utan av ett lönetillägg. Då dyrtidstillägg icke beräknas därå, kan det sättas i fråga, huruvida det ligger inom de sakkunnigas befogenhet att upptaga frågan om sjö tilläggets storlek till omprövning. Därest emellertid den principen vidhålles, att sjö tilläggets uppgift är att motsvara den skärpning i tjänsteuppgifterna, som sjötjänsten påfordrar, torde det få avses i viss mån avhängigt av den fasta lönen, och det synes då riktigt, att en rimlig avvägning i förhållande till sist nämnda avlöningsform i dess nu föreslagna gestaltning kommer till stånd.

Vad först angår de allmänna riktlinjerna för sjö tilläggets bestämmande, är att märka, att sagda förmån före 1921 års lönereglering utgick efter vederbörandes tjänstegrad eller tjänsteklass. Häri gjordes vid berörda tillfälle den ändringen, att sjö tilläggets belopp fastställdes för varje särskild beställning och således icke beröres därav, att vederbörande befordras till högre grad i flottan eller i marinen. I en av representanter för flottans officers- och underofficerskårer till de sakkunniga överlämnad promemoria har yrkats på en återgång till förut rådande system, och därvid har följande motivering anförts.

Fordringarna på huru en befattning ombord sköttes vore icke beroende av, huruvida dess innehavare vore befordrad vid eller i flottan. Då förmånen av sjötillägg vore avsedd som gottgörelse för den med sjötjänstgöringen förenade särskilt krävande tjänsten och ansvaret, och exempelvis en till kapten *i* flottan befordrad officer eller en till flaggunderofficer *i* flottan befordrad underofficer av 2. graden ombord förrättade tjänst såsom kapten respektive flaggunderofficer, syntes sjötillägget böra utgå efter beställningshavarens tjänstegrad oberoende av, om densamma innehades vid eller i flottan. Detta syntes så mycket mera rättvist, som befordran *i* flottan skedde ytterst sparsamt och endast då så vore behöfligt för tjänstens behöriga gång eller för att bereda skicklighet och förtjänst erkännande, då så icke kunde ske genom befordran till beställning på stat. Nämda princip hade för övrigt redan kommit till uttryck genom bestämmelsen, att korpral, som uppbure flaggkorprals löneförmåner, ävensom korpral, som beordrats att förrätta tjänst såsom underofficer eller flaggkorpral, ägde åtnjuta sjötillägg såsom för flaggkorpral bestämts.

Från den utgångspunkten, att sjötillägget är att beteckna såsom en tjänstersättning till förstärkning av lönen, anse de sakkunniga icke lämpligt, att avsteg sker från den principen, att lönen följer beställningen. Det må emellertid påpekas, att med den vidgade rätt till vikariatsersättning, som ifrågasättes i förslaget till avlöningsreglemente, det här berörda önskemålet i icke oväsentlig mån kan väntas bliva tillgodosett. Den ovan åberopade föreskriften för korpraler lär stå i överensstämmelse med grunderna för vad sålunda föreslagits. Den jämförelse, som i detta sammanhang gjorts med bestämmelsen att representationspenningar utgå efter tjänstegrad, synes näppeligen berättigad, i det att sagda ersättning, som är avsedd att täcka vissa kostnader, får anses vara av traktamentes natur.

En annan principfråga avser den omständigheten, att sjötillägget till maskinavdelningens underofficerare utgår med högre belopp än till underofficerarna vid däck-, ekonomi- och hantverksavdelningarna. Berörda förhållande sammanhänger därmed, att underofficerare tillhörande den förstnämnda kategorien före 1921 års lönereglering åtnjoto något högre såväl lön som dagavlöning än övriga underofficerare i motsvarande grader. Såsom skäl för en dylik avlöningsskillnad anfördes, att det arbete, som maskinistunderofficerarna hade att utföra, vore av särskilt krävande natur, samt att det ansvar, som vore förenat med deras tjänstgöring, måste anses synnerligen betydelsefullt. Därjämte hade det framhållits, att det försteg i avlöningshänseende, som tillkomme nämnda underofficerare, vore av behovet påkallat för att säkerställa rekryteringen, ävensom att inom handelsflottan högre avlöning utginge till maskinisterna än till däckspersonalen.

Vid genomförandet av 1921 års lönereglering blev emellertid den omförmälda skiljaktigheten utjämnad.

1918 års sakkunniga förklarade sig icke vilja underkänna betydelsen av de anförda skälen för bibehållande av en högre avlöning för maskinistunderofficerarna. Enligt deras åsikt måste likväl en bestämd skillnad uppdragas mellan det arbete, som ålåg dem under tjänsteutövning å fartyg under gång och de göromål de hade att utföra vid tjänstgöring i land. De sakkunniga kommo därför till den slutsatsen, att meravlöning för maskinistunderofficerare vore berättigad allenast under tid, då sjötjänstgöring fullgjordes, och förordade därför, att dylik meravlöning borde beredas dem genom en lämplig avvägning av sjötillägget de olika grupperna av underofficerare emellan.

Enligt nu gällande bestämmelser är därför sjötillägget för maskinistunderofficerare fastställt till ett belopp, som ligger högst 100 % över det till övriga underofficerare utgående. Enahanda förhållande gäller även inom flaggkorpralsgraden, under det att, vad övrigt manskap angår, eldarna visserligen uppbära något högre sjötillägg än matroser m. fl., men dela denna förmån med hovmästare och kockar.

I fråga om det befogade i nu rådande ordning äro meningarna å personalhåll delade. I en underdånig framställning den 15 april 1929 uttalar sig *floTTans maskinistföreningar i Stockholm och Karlskrona* för ett bibehållande i berörda avseende av förefintlig relation och hänvisar härutinnan till, att det visat sig förenat med avsevärda svårigheter att uppehålla tillfredsställande rekrytering av maskinpersonalen, i det att denna efter avslutad utbildning i stor utsträckning övergår till den allmänna sjöfarten, där mera förmånliga lönevillkor erbjudas. I den förbemälda promemorian vill man å andra sidan göra gällande, att den anmärkningsvärt stora skillnaden i sjötillägg skulle innebära en undervärdering av underofficerarnas vid däck-, ekonomi- och hantverksavdelningarna tjänsteuppgifter. För en dylik åtskillnad framhålles det, att verkligt fog saknas. De maskinella anordningarna ombord å ett modernt örlogsfartyg, anföres det, hava under senare åren utvecklats oerhört, och för nämnda anordningar tagas samtliga yrkesgrenar — med undantag av ekonomiavdelningen — i anspråk. De maskinella inrättningarna för fartygsartilleriet, orderöverföring, avståndsmätning och eldledning ävensom strålkastar-, torped- och minmaterielen handhavas och betjänas av däck- och hantverksavdelningarnas personal, varjämte underofficerare ur den förstnämnda avdelningen stundom innehava befattningar såsom fartygschefer.

De sakkunniga anse det tydligt, att den moderna sjökrigsmaterielens utveckling i tekniskt avseende ställer stora krav på den personal, som närmast bär ansvaret för densamma, men det vill synas, som om en dylik utveckling vore karakteristisk för försvarsväsendet över huvud taget. Icke minst för den egentliga maskindetaljen torde en sådan tendens vara påvisbar. Det låter sig nog icke bestridas, att maskinavdelningens arbete alltjämt är i särskild grad krävande. En procentuellt så betydande differens i sjötilläggets belopp, som nu förefinnes, synes likväl knappast motiverad och förefaller sträcka sig förhållandevis längre än som med de äldre avlöningsbestäm-

melserna åsyftades. En modifiering i sålunda antydd riktning synes därför icke opåkallad.

Beträffande sjötilläggets storlek hava icke oväsentliga förhöjningar ifrågasatts.

I den förut åberopade promemorian har man till stöd för ett dylikt yrkande lämnat en kortfattad beskrivning på tjänsten ombord, vari bland andra följande synpunkter framhållas.

Tjänsten ombord påginge såväl dag som natt, vardag och helgdag, en sjökommenderad person kunde aldrig känna sig helt ledig utan måste ständigt vara beredd på extra tjänstgöring, icke blott under gång till sjöss utan även i hamn, när helst så erfordrades för säkerställande av fartyget vid annalkande hårt väder, extra vakt-, post- och patrulltjänst, bemannande av extra båtar, tillfälliga uppdrag m. m. Denna bundenhet vore påfrestande och kompenserades icke, som mången måhända trodde, genom »det upppfriskande sjölivet». Många dagar i veckan, ja, under vissa perioder alla vardagar utom möjligen lördagar, sedan övningarna avslutats kl. 4 eller 5 em., påbörjades de ånyo kl. 7 eller 8 på kvällen för att pågå till framåt kl. 11 eller senare, vartill komme vakttjänsten, som beträffande vakt under natten återkomme för personalen omkring varannan natt. Vid sidan av övningar och vakttjänst skulle så själva fartygstjänsten bedrivas, omfattande skötseln av fartygets och besättningens ekonomi, materielens skötsel och vård, expeditionstjänsten, verkställande av anbefallda utredningar och undersökningar m. m.

Sjötillägget måste därjämte anses såsom komensation för slitning av hälsa, nötning av kläder och andra effekter samt även för den brist på bekvämlighet, som måste bliva en nödvändig följd av trångboddheten ombord. Att under en tid av ända till 3 à 4 år utan någon mellanliggande landkommendering hava sin bostad i en hytt med synnerligen begränsade dimensioner, ofta bebodd av två personer, eller i en mäss, där fyra eller flera personer måste dela det knappa utrymmet, eller å trossbottnarna, där manskapet nattetid sove i kojor, vilka hängde dikt an varandra utan mellanrum, bleve i längden mycket påkostande och nervslitande.

Försvarsväsendets underbefälsförbund har i sin skrivelse den 12 juni 1930 anlagt i huvudsak enahanda synpunkter, som ovan refererats. Därjämte har det framhållits, att sjökommendering, som numera hade avsevärt längre varaktighet än tidigare, förorsakade ekonomiska svårigheter för det manskap, som vore familjeförsörjare. Därför borde en bestämmelse införas av det innehåll, att sådan beställningshavare erhöle någon förhöjning i det eljest utgående sjötillägget. Tidigare hade gällt det stadgande, att den av manskapet, som vore gift eller ock varit gift och fortfarande hade minderårigt barn att försörja, skulle äga rätt till det högre sjötillägget, även om tillägget eljest skulle utgå efter de bestämmelser, som gällde vid stationär förläggning.

I fråga om den allmänna förutsättning, från vilken ifrågavarande spörsmål böra bedömas, lär det få anses i princip erkänt, att tjänsten ombord å

fartyg är av så mycket mera krävande och ansvarsfull natur än tjänsten i land, att den bör gottgöras med extra ersättning. Det får dock icke förbises, att de faktorer, som sätta sin prägel på sjötjänsten, delvis eller i viss mån äro utmärkande för all militär tjänst, om de också i det förra fallet äro i något högre grad markerade. Det kan därför leda till orättvisor, om de med sjötjänsten förbundna olägenheterna alltför ensidigt värdesättas utan behörigt hänsynstagande till de omständigheter, som äro utmärkande för andra grenar av militärlivet.

Då en konsekvent genomförd differentiering av löneförmånerna efter de olika tjänstgöringsförhållanden art icke låter sig åvägbringa, synes det mest rimligt, att en utjämning, i den mån så är möjligt, eftersträvas genom att militärtjänstens genomsnittliga anspråk på sina utövare lägges till grund för bestämmande av den fasta lönen. Först för de ytterligare fordringar, som därutöver måste uppfyllas, synes ett särskilt tillägg böra medgivas.

Med en uppfattning av sjötiläggets natur såsom huvudsakligen en tjänsteersättning synes det vid beloppens avvägning lämpligt att därvid utgå från ett visst förhållande mellan sagda tillägg och fasta lönen. Sjötilägget bör, med andra ord, motsvara den procentuella stegring i tjänsteprestationer, som sjötjänstgöringen kräver. En dylik uppskattning måste komma att röra sig med mycket vaga faktorer och får helt visst karaktären av en skälighetsprövning, men en sådan metod har dock den fördelen, att den anknytes till det faktiska löneläget. Med inseende av det vanskliga i att söka giva ett siffermässigt uttryck åt ett bedömande i förevarande avseende hava de sakkunniga dock ansett sig kunna utgå ifrån, att den allmänna tjänsteintensitetens ökning skulle kunna angivas till omkring en fjärdedel av den vanliga eller med andra ord till 25 %. Detta tal måste visserligen betecknas såsom ett i viss mån godtyckligt värde, men synes å andra sidan ligga inom gränsen för den ökning, som kan anses rimlig.

För att vinna en översikt över förhållandet mellan nu utgående löner och sjötiläggens grundbelopp hava siffrorna därför, uträknade för månad (om 30 dagar), sammanförts i nedanstående tabell. Såsom »grundbelopp» har betraktats det tillägg, som bestämts vid icke stationär förläggning under månaderna december—februari söder om 50° nordlig bredd samt under månaderna mars—november.

Härvid har lönen för officerare och underofficerare upptagits efter ortsgrupp A och lägsta löneklassen inom varje lönegrad. För manskapets vidkommande har det lönebelopp kommit i betraktande, som utgår efter en tjänstetid av 36 månader.

Beställningshavare	Lön för månad kr.	Sjötillägg för månad kr.	Sjötillägg i % av lönen
Flaggman	1 270	210	16·5
Kommendör.....	965	168	17·4
Kommendörkapten 1. gr.....	755	132	17·5
Kommendörkapten 2. gr.....	655	120	18·3
Kapten	430	90	20·9
Löjtnant	260	60	23·1
Underlöjtnant, fänrik	195	36	18·5
Flaggunderofficer, ej maskinist.....	230	54	23·5
Flaggunderofficer, maskinist	230	108	47
Underofficer 2. gr., ej maskinist	190	42	22·1
Underofficer, 2. gr., maskinist	190	84	44·2
Flaggkorpral, ej maskinist	126	30	23·8
Flaggkorpral, maskinist	126	60	47·6
Korpral, högbåtsman, matros, ekonomiman samt hantverkare	110	18	16·4
Hovmästare, kock, eldare	110	24	21·8
1. klass sjöman			
matros, ekonomiman, hantverkare	85	18	21·2
hovmästare, kock, eldare.....	85	24	28·2
2. klass sjöman			
matros, ekoniman, hantverkare.....	85	9	10·6
hovmästare, kock, eldare.....	85	15	17·6
Underofficer av 3. gr., ej maskinist.....	165	36	21·8
Underofficer av 3. gr., maskinist	165	72	43·6

Såsom denna sammanställning giver vid handen, är förhållandet mellan lön och sjötillägg ganska växlande för olika grader. Att fastslå sjötillägget till ett och samma procenttal för samtliga beställningar skulle därför kunna leda till, att sagda tillägg i några fall komme att antingen minskas under nu utgående belopp eller ock ökas i proportionsvis alltför hög grad. Med antagandet av procenttalet 25 såsom genomsnittstal har någon jämkning för olika grupper beställningshavare befunnits lämplig, och de sakkunniga hava därför ansett sig kunna föreslå följande ungefärliga tal, nämligen:

för flaggmän och regementsofficerare.....	20 %
» kompaniofficerare och underofficerare	25 %
» flaggkorpraler.....	30 %
» korpraler	25 %
» övrigt manskap.....	20 %.

Den här ifrågasatta beräkningsgrunden innebär i vissa fall en icke oväsentlig förbättring. Vad särskilt manskapet angår, kan förbättringen för flaggkorpraler, korpraler och högbåtsmän delvis motiveras av den högre tjänsteåldern. I fråga om manskapet i övrigt torde den förhållandevis låga konstanta lönen göra ett procentuellt större tillskott befogat, varjämte hänsyn bör tagas till, att marinens manskap icke bör komma i sämre ställning än det manskap vid armén, till vilket kommenderingstillägg föreslagits att utgå.

Vid jämförelse mellan föreslaget och nu utgående sjötillägg får man icke förbise, att en betydlig förstärkning till det sistnämnda, i vad angår undervattensbåtstjänst, medgivits. De sålunda beslutade tilläggen återfinnas i nådigt brev den 29 juni 1926. Huruvida en dylik förhöjning även i framtiden kommer att bliva erforderlig, torde få bero på särskild prövning.

I detta sammanhang hava de sakkunniga haft under omprövning, huruvida sjötillägget till manskapet bör hänföras till de olika tjänstbarhetsklasserna, eller om det liksom lönen bör bestämmas till enahanda belopp för allt obefordrat manskap. Med hänsyn därtill, att den förstnämnda indelningsgrunden är avgörande för den högre eller lägre graden av ansvar hos den post, vederbörande tilldelas ombord, synes nu tillämpat förfaringssätt alltså bära bibehållas. Härav föranledas vissa jämkningar i det ovan för manskapet angivna procenttalet.

Vad därefter angår det sjötillägg, som bör tillkomma maskinistbefälet, synes, såsom ovan framhållits, en så avsevärd ökning i »grundbeloppet» som 100 % knappast befogad. Det synes de sakkunniga mera överensstämna med förut mellan de olika graderna rådande förhållande, att förhöjningen i detta fall sättes till 1 krona 50 öre om dagen för flaggunderofficerare och till 1 krona för övriga underofficerare och flaggkorpraler. Skillnaden mellan matrosor m. fl. å ena sidan och hovmästare, kockar samt eldare å den andra synes bära bestämmas till samma belopp som nu eller 20 öre för dag.

I enlighet med sålunda angivna riktlinjer hava de sakkunniga företagit en omräkning i första hand av sjötilläggstabellens grundbelopp, varefter sagda tabell med anlitande av härutinnan nu tillämpad metod i sin helhet omarbetats.

Vad själva tabellen angår, har 9 kol., som motsvarar den nuvarande 8 kol., erhållit en något mera kortfattad text än den senare har. Den bestämmelse, som nu återfinnes i 15 kap. 3 §, har ansetts lämpligen kunna intagas i en anmärkning till tabellen.

Vid prövning av det från manskapshåll framförda önskemålet om ett särskilt tillskott av 1 krona om dagen till den, som har eget hushåll, hava de sakkunniga ansett sig bära taga hänsyn till, att kommenderingstillägget till motsvarande personal vid armén föreslagits skola utgå med ett i samma grad förhöjt belopp. För åstadkommande av likställighet härvidlag synes enahanda förmån bära tillerkännas det manskap, som är sjökommenderat.

Det kan visserligen icke sägas stå i överensstämmelse med ovan anförda synpunkter rörande sjötilläggets natur, att vid dess utmätande hänsyn tages till eventuell försörjningsplikt. Det vore måhända mera konsekvent, att nu berörd ersättning behandlades under rubriken »Mässpenningar m. m.». Av praktiska skäl har likväl ett avsteg från regeln ansetts kunna vidtagas, och en bestämmelse av ovan antytt innehåll har införts i en anmärkning till tabellen.

Sjötillägget till marinläkare av 2. graden och marinläkarstipendiater har ansetts böra höjas i ungefär samma grad som dagarvodet till de förstnämnda under tjänstgöring i land. Det står visserligen icke i full överensstämmelse med tillämpningskungörelsens omfattning att här omnämna personal, som icke avses i avlöningsreglementet, men av praktiska skäl har i detta fall den tidigare lydelsen bibehållits.

De föreslagna nya sjötilläggsbeloppen innebära en ökning å »grundbeloppet» för kompaniofficerare och underofficerare — maskinistbefälet undantaget — om i genomsnitt cirka 37 %. För maskinistunderofficerarna stannar höjningen vid i medeltal omkring 7 %. För regementsofficerare och flaggmän skulle ökningen uppgå till ungefär 33 %. För flaggkorpraler och korpraler bleve den 40 resp. 67 % och för 1. och 2. klass sjömän 33 %.

I fråga om bestämmelsen i denna paragraf har från sjömilitärt håll gjorts gällande, att arbetet under ett fartygs utrustning och avrustning vore av så krävande art, att det icke vore befogat, att sjötillägget därunder utginge med lägre belopp än under själva sjöexpeditionen. De sakkunniga hava emellertid icke ansett bärande skäl förebragta för att härutinnan ifrågasätta någon ändring.

24 §.

Det har framhållits, att den särskilda ersättning, som nu utgår till uppborädsman ombord å flottans fartyg, jämväl borde i motsvarande fall tillerkännas personal vid kustartilleriet. Önskemål härom hava bland annat framförts i en skrivelse till de sakkunniga från *svenska underofficersförbundet*, daterad den 1 september 1930. Det vill emellertid synas, som om den särskilda ersättningen härvidlag betingades av de omständigheter, under vilka uppborädsmanntjänsten utövades å rustade fartyg. I berörda avseenden lär en icke oväsentlig olikhet i allmänhet vara till finnandes mellan tjänsten å kustartilleriets och å flottans fartyg.

25 §.

Vid prövning av detta spörsmål hava de sakkunniga jämväl funnit sig böra beakta, att även vid armén och flygvapnet förekomma fall, då en uppborädsmans tjänst kan vara förenad med särskilda svårigheter. Härvid hava de sakkunniga i första hand avsett kompaniadjutanter och motsvarande befattningshavare, vilka jämte en omfattande expeditionstjänst hava att — under ofta betungande omständigheter — svara för ett betydande förråd. Då den framkomna frågan följaktligen torde böra betraktas från en vidare synpunkt, har någon åtgärd icke i detta sammanhang kunnat tillstyrkas.

Gällande bestämmelser rörande sjötillägg åt kustartilleriets personal under tjänstgöring å flottans fartyg avser endast underofficerare och manskap, under det att dylikt tillägg vid tjänst ombord å fartyg eller båt bemannad av kustartilleriets eller av för kustartilleriets räkning förhyrd personal utgår jämväl till officerare. Då det framhållits, att något undantag icke bör göras

27 §.

för det fall, att officer beordras till tjänstgöring å det förstnämnda slaget av fartyg, synas föreskrifterna i 1 och 2 momenten böra gälla samma personal.

Den förhöjning i sjötillägget, som tillkommer maskinbefälet vid flottan, har ifrågasatts böra tillämpas även i fråga om maskinavdelningen vid kustartilleriet. I sin förbemälda skrivelse den 1 september 1930 har sålunda underofficersförbundet uttalat sig till förmån för en sådan förändring och därvid anfört, att arbetet och ansvaret ävensom utbildningen vore väsentligen likartade för nämnda båda grupper av maskinpersonal. Då de sakkunniga ansett, att för flottans del en viss gradering alltjämt bör iakttagas, är det tjänsten på de i egentlig mening sjögående stridsfartygen man haft i tankarna. Det lär icke kunna bestridas, att en avgjord olikhet är för handen mellan antydda tjänstgöringsförhållanden och dem, som äro rådande vid kustförsvaret. Den omständigheten, att maskinisttillägget i det förra fallet bibehålles även under stationär förläggning, har knappast kunnat tagas till intäkt för införande av detsamma även i det senare fallet.

29 §. Det har syntts lämpligt, att bestämmelser rörande sjötillägg till personal vid eller tjänstgörande vid flygvapnet återfinnas bland övriga stadganden i detta ämne. Paragrafens lydelse är i sak överensstämmande med för närvarande gällande föreskrifter härutinnan, dock med närmare angivande av de grunder, efter vilka ersättningen till olika beställningshavare utgår.

34 §. Under tjänstgöring i sjöreserv uppbär flaggunderofficer och underofficer av 2. graden mässpenningar med 4 kronor för dag, under det att underofficer av 3. graden liksom flaggkorpral, förutom skeppsportion, endast är berättigad till servisbidrag. Portionen utbytes i regel mot sitt kontanta värde, men detta motsvarar icke den kostnad, som förplägnaden vid en längre bortovaro betingar. Olikheten i ersättning underofficerarna emellan medför därjämte, att mathållningen ombord icke lämpligen kan ordnas gemensamt för befälet i sagda grad. Olägenheterna med ett sådant förhållande göra sig desto mer gällande som nämnda beställningshavare ofta endast äro två till antalet, nämligen en befälhavare och en maskinist. Härvid kan det inträffa, att den senare är underofficer av 2. graden och sålunda åtnjuter mässpenningar, medan den förre är underofficer av 3. graden och följaktligen icke har rätt till sagda förmån.

I en underdånig framställning den 19 juni 1930, vilken överlämnats till de sakkunniga, hava vissa underofficerare av 3. graden hemställt, att mässpenningar under nu avsedd tjänstgöring måtte få utgå enligt enahanda bestämmelser till samtliga underofficerare. I ett över ifrågavarande hemställan avgivet utlåtande har marinförvaltningen uttalat sig för, att mässpenningar borde utgå till underofficerare av 3. graden vid kommendering å sjöreservens båtar, dock endast i de fall, att frånvaron från förläggningsorten räckt minst 8 timmar.

Enligt de sakkunnigas åsikt synes det framförda önskemålet i viss mån beaktansvärt, och detsamma torde lämpligen böra tillgodoses i den utsträckning marinförvaltningen föreslagit.

Enär de fall, då den här föreslagna utvidgade rätten till mässpenningar skulle komma till tillämpning, kunna förutses bliva förhållandevis få, kan förändringen icke hava någon större ekonomisk betydelse.

Beställningshavare, tillhörande kustartilleriet, som för tjänstgöring är in- 35 §.
mönstrad å fartyg eller båt, bemannad av kustartilleriets eller av för kustartilleriets räkning förhyrd personal, uppbär enligt gällande bestämmelse tjänstgöringstraktamente efter samma grunder, som tillämpas under övningsmarscher och dylik tjänstgöring.

Vid överläggningarna med de tillkallade personalrepresentanterna framhölls, att sagda personal därigenom kommit i en mera ofördelaktig ställning än de beställningshavare vid flottan, varmed de under tjänstgöring ombord vore mest likställda, och därför föreslogs, att mässpenningar härvidlag skulle få utgå efter i huvudsak samma regler, som gälla för sjöreservens personal.

De sakkunniga hava emellertid icke funnit tillräckliga skäl tala för att i detta fall frångå den princip, som nu tillämpas.

I fråga om ersättning för dykeriarbete äro bestämmelserna, med undantag 38 §.
för en mindre redaktionell ändring, lika de nu gällande.

På grund av de otillfredsställande kasereringsförhållandena vid flottans 40 §.
stationer är det, såsom förut nämnts, erforderligt, att sådant manskap, som icke kan erhållas naturainkvartering, i stället tilldelas kontant ersättning därför. Dylik ersättning kan knappast betraktas såsom någon särskild löneförmån, utan är snarare att anse såsom utbyte av en naturaförmån emot ett kontant vederlag. Det kan vid sådant förhållande sättas i fråga, huruvida icke denna angelägenhet borde regleras i samma ordning som förvaltningsärenden i allmänhet. De sakkunniga hava likväl icke i detta avseende ansett sig böra föreslå någon ändring i hittills tillämpat förfaringsätt.

Vad ersättningsbeloppen angå, synas desamma fortfarande kunna begränsas till två alternativ, ett för Stockholm och ett för andra orter (i verkligheten huvudsakligen Karlskrona). Den nu utgående gottgörelsen, som fastställts till 20 resp. 15 kronor för månad, lär emellertid få anses alltför otillräcklig för avsett ändamål, och de sakkunniga anse sig därför böra föreslå en höjning till 30 kronor i Stockholm och 20 kronor å annan förläggningssort.

Gällande bestämmelser rörande särskild ersättning till personal vid för 41 §.
svarsväsendet under *flygtjänstgöring* äro för närvarande meddelade i nådiga brevet den 23 december 1926 och hava i huvudsak följande innehåll.

1) Till flygförare och flygspanare utgår ett *månatligt flygtillägg*, utgörande:

	a) under utbildningens första 10 månader (beträffande värnpliktig och reservofficersaspirant under tjänstgöring jämlikt 27 § 1 A eller B värnpliktslagen)	b) därefter
för löjtnant eller beställningshavare av högre tjänstegrad	kronor 150: —	kronor 270: —
för underlöjtnant, fänrik, fanjunkare eller sergeant	» 150: —	» 210: —
för fast anställt manskap	» 90: —	» 150: —
för värnpliktig eller reservofficersaspirant	» 60: —	» 150: —

2) Utöver vad under 1) sägs utgår till där avsedd personal under kommandering såsom lärare vid flygskola ett *månatligt lärtillägg*, utgörande:

för 1. lärare	kronor 60: — och
» 2. »	» 45: —.

3) Flygmekaniker äger åtnjuta ett *månatligt mekanikertillägg*, utgörande:

för chefmekaniker	kronor 60: —
» annan mekaniker med godkänd examen	» 30: —

4) Till försvarsväsendet hörande personal, som icke är berättigad till under 1) angivet flygtillägg eller under 3) omförmäلت mekanikertillägg, åtnjuter för varje dag, varunder den på grund av vederbörande åliggande inspektions-skyldighet eller särskild kommandering deltagar i flygning, *flygtraktamente*, utgörande:

för löjtnant eller beställningshavare av högre tjänstegrad	kronor 9: —
» underlöjtnant, fänrik, fanjunkare eller sergeant	» 7: —
» fast anställt manskap, värnpliktig eller reservofficersaspirant	» 5: —

5) Beträffande åtnjutandet och utbetalandet av de ovan under 1), 2) och 3) omförmälda förmåner skall vad i gällande avlöningsförfattningar i angivna avseenden stadgas angående lön äga tillämpning; skolande under tid, varunder vederbörande är tjänstledig med skyldighet att vidkännas avdrag å lönen, sagda förmåner icke utgå.

6) Därest under 3) eller 4) avsedd personal under deltagande i flygning skadas till följd av olycksfall, äger vederbörande under den tid, då han jämlikt gällande avlöningsförfattningar vid förhinder att tjänstgöra till följd av dylik skada äger uppbära oavkortad lön, åtnjuta flygtillägg enligt de under 1) a) för flygförare och flygspanare stadgade grunder, flygmekaniker dock med avdrag av honom jämlikt 3) tillkommande mekanikertillägg.

Flygstyrelsen äger utfärda de ytterligare föreskrifter, som må erfordras för tillämpningen av ovan meddelade bestämmelser.

Då de sakkunniga ansett sig böra undersöka, huruvida sålunda utfärdade provisoriska föreskrifter i samband med den förevarande omarbetningen av avlöningsförfattningarna borde i något avseende erhålla förändrat innehåll och mera definitiv natur, hava de anhållit, att flygstyrelsen ville giva dem del av de synpunkter, som därvid syntes böra ägnas beaktande.

I anledning därav har *flygstyrelsen* i skrivelse den 26 september 1930 lämnat en redogörelse över denna frågas utveckling från den tidpunkt, då den militära flygtjänsten började taga mera fasta former. Därvid har styrelsen erinrat om de olika förslag till ersättningsfrågans lösning, som vid olika tillfällen framkommit.

Av vad i ämnet förekommit torde följande här få anföras.

Jämlikt de första bestämmelserna, meddelade i nådigt brev den 21 november 1914, utgick »flygtillägg» efter vissa regler till flygmaskinsförare med 10 kronor, till spaningsofficer med 8 kronor och till mekaniker med 3 kronor, allt för dag räknat. Berörda bestämmelse gällde till ingången av år 1927, då nu gällande föreskrifter trädde i kraft.

1916 års riksdag uttalade, att frågan om tilldelande av särskilt flygtillägg syntes utgöra ett spörsmål, varöver riksdagens mening bort inhämtas, och ifrågasatte, huruvida dylikt tillägg vore den rätta formen för den tilläggsförmån man velat bereda vederbörande personal. Det borde enligt riksdagens åsikt övervägas, huruvida icke tillförsäkrandet av ersättning vid olycksfall under flygtjänsten vore en anordning, som åtminstone alternativt borde anlitas.

Med anledning av riksdagens uttalande uppdrog Kungl. Maj:t åt arméförvaltningens fortifikations- och civila departement ävensom åt marinförvaltningen och chefen för marininstaben att verkställa utredning och avgiva förslag i ärendet. Det uttalande, som av nämnda myndigheter avgavs, utmynnade i följande förslag.

Ersättningen borde bibehållas vid ungefär samma storlek, som i nådiga brevet den 21 november 1914 bestämts, men uppdelas i ett fast arvode och rörliga flygpremier. Att, såsom riksdagen alternativt förutsatt, ersätta gottgörelsen under flygtjänstgöring med allenast olycksfallsersättning funno sig myndigheterna följaktligen icke kunna tillstyrka, men de förordade, att, utom särskild flygavlön, personalen eller vid dödsfall de efterlevande borde beredas särskild ersättning vid olycksfall under flygning.

Sedan 1917 års riksdag avslagit ett av Kungl. Maj:t på basis av förbemälda uttalande framlagt förslag, upptogs frågan om flygpersonalens särskilda förmåner av de sakkunniga, som tillkallats för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande organisationen av arméns och marinens flygvapen.

I sitt betänkande den 14 mars 1918 uttalade sig nämnda sakkunniga för, att ersättning borde utgå vid olycksfall, som inträffat under flygning, samt att flygavlöningen borde bestå av ett månatligt arvode att utgå under kom-

mending i flygtjänst. En uppdelning av berörda avlöning i arvode och rörliga flygpremier ansågo de sakkunniga av vissa skäl icke vara en lycklig lösning.

Av 1918 års militära avlöningssakkunniga utarbetades förslag såväl rörande pension och vissa andra förmåner för personal, vilken skadats under flygtjänstgöring, som rörande begravningshjälp och pension till efterlevande i de fall, då den förolyckade avgått med döden. Det förslag till bestämmelser om flygtillägg, som de sakkunniga tillika avlämnade, byggde på den förut-sättningen, att förutnämnda förslag skulle vinna statsmakternas godkän-nande.

Sedermera framlades förslag till ändrade bestämmelser rörande förmåner under flygtjänstgöring dels av chefen för flygvapnet, dels ock av flygstyrelsen. Sedan även försvarsväsendets lönenämnd haft frågan under behandling, ut-färdades nu gällande bestämmelser i ämnet.

Desamma skola, jämlikt av Kungl. Maj:t vid deras fastställande meddelad föreskrift, provisoriskt tillämpas, intill dess i samband med den förestående regleringen av de militära pensionsfrågorna prövning ägt rum av frågan an-gående beredande av skäligt understöd åt personal, som under flygtjänst-göring drabbats av olycksfall, eller, där sådant olycksfall medfört döden, åt den avlidnes efterlevande.

Såsom av den här lämnade redogörelsen framgår, har ett definitivt fast-ställande av den särskilda ersättning, som bör utgå under flygtjänstgöring, ansetts äga ett visst samband med avgörandet av de militära pensionsfrå-gorna. Det synes icke heller uteslutet, att frågans lösning kan inverka på de ordinarie avlöningsförmånerna.

Under sådana omständigheter synes det icke lämpligt att i detta samman-hang ifrågasätta någon ändring i grunderna för berörda ersättning eller att intaga föreskrift om densamma i tillämpningsbestämmelserna. De sist-nämnda torde därför alltjämt i denna del endast böra innehålla en allmän hänvisning. Av denna anledning hava ej heller framförda önskemål om för-höjning i flygtilläggets belopp kunnat tagas under behandling.

En viss punkt i det nådiga brevets bestämmelser anse sig de sakkunniga likväl böra något närmare beröra.

Då de i sagda nådiga brev givna föreskrifterna endast gälla under *flyg-tjänstgöring*, utgår icke något flygtillägg under kommendering till sådan tjänsteförrättning, där flygning icke utföres. Dylik kommendering kan avse en vid armén eller marinen anordnad utbildningskurs, till vilken officerare eller underofficerare vid flygvapnet beordras för att förvärva de för fyllande av vissa tjänsteuppgifter nödiga kvalifikationerna. Såsom exempel på sådana fall har nämnts kommendering såsom elev vid vapenofficerskurs. Då dylik utbildning sker i tjänstens intresse, har det, enligt vad flygstyrelsen i sin förenämnda skrivelse framhållit, ansetts obilligt, att en därtill beordrad flygutbildad officer, som eljest varit berättigad till flygtillägg, skall gå miste om nämnda förmån.

Enligt de sakkunnigas åsikt lärer väl flygavlöningen i dess nuvarande form få betraktas såsom en gottgörelse för tjänsten i luften, men det synes icke heller oriktigt, att även se densamma såsom en slags premie till den personal, som över huvud taget ägnar sig åt den förhållandevis mera riskfyllda flygtjänsten. Från sistnämnda synpunkt synes det icke orimligt, att flygtillägget finge bibehållas under sådana kortare tjänstgöringsperioder, då flygning icke kommer i fråga.

De sakkunniga hemställa därför, att det måtte tagas under överbägande, huruvida icke en modifiering av bestämmelserna i sålunda antydd riktning kan vara befogad.

III. Förbättring av äldre löjtnanters och sergeanters m. fl. löneställning.

Löjtnanter.

Historik.

Det av de sakkunniga förut behandlade spörsmålet om särskild tjänstetidsberäkning vid befordran till löjtnant och kapten, vilken syftar till att efter vunnen befordran lämna ett slags gottgörelse till dem, som därvidlag blivit sämre lottade, står i ett visst sammanhang med en annan fråga, nämligen den om beredande av förbättrade avlöningsförmåner åt de löjtnanter, vilkas befordran till kapten blivit fördröjd.

Till de löneskalor för kompaniofficerare, som uppgjordes av 1917 års sakkunniga, knöts det antagandet, att det första ålderstillägget skulle tillträdas vid befordran till löjtnant och det fjärde vid befordran till kapten. Under förutsättning att första officersutnämningen erhålles vid 22 års ålder, skulle mot envar av de föreslagna sju löneklassuppflyttningarna normalt svara följande levnadsålder:

den första uppflyttningen	25 år
» andra	28 »
» tredje	31 »
» fjärde	34 »
» femte	37 »
» sjätte	40 »
» sjunde	43 »

Lägsta och högsta kaptenslönegraderna skulle följaktligen nås efter omkring 12 officers- och 34 levnadsår respektive 21 officers- och 43 levnadsår.

1918 års sakkunniga gjorde i detta avseende intet bestämt uttalande, men vid lönebeloppens bestämmande utgingo sistnämnda sakkunniga från att kaptensbefordran skulle kunna vinnas redan efter nio tjänsteår såsom officer. I fråga om åldern vid tillträddandet av sista ålderstillägget överensstämde 1917 och 1918 års sakkunnigas förslag med varandra.

Sålunda förutsatta data för befordran till kapten hava emellertid visat sig icke svara emot förhållandena i verkligheten. Visserligen har kaptensbefordran, som förut nämnts, undantagsvis förekommit efter endast nio tjänsteår såsom officer, men i det övervägande antalet fall har befodringsåldern legat avsevärt högre. Vid uppdragandet av riktlinjer för ordnandet av övergången till 1925 års härordning, i vad angår officerare och underofficerare m. fl., åberopade chefen för försvarsdepartementet (protokoll över försvarsärenden den 12 februari 1926) en skrivelse från *chefen för generalstaben den 1 februari 1926*, i vilken med stöd av verkställda omfattande utredningar utvecklades, hurusom man torde böra utgå från, att varje lämplig och kompetent officer

*Chefen för
generalstaben.*

borde kunna vinna befordran till kapten efter uppnådda 15 tjänsteår, vilket för de äldre subalternofficerarna motsvarade omkring 37 levnadsår.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 augusti 1929, vilken överlämnats till de sakkunniga, anförde emellertid *chefen för generalstaben*, att den sålunda beräknade normen för kaptensbefordran visat sig omöjlig att för det dåvarande upprätthålla. Verkställda beräkningar gåve vid handen, att beträffande infanteriets löjtnanter tjänsteåldern och levnadsåldern vid kaptensbefordran under femårsperioden 1929—1933 i medeltal torde komma att uppgå till 16·2, 17·3, 17·8, 18·4 och 19 tjänsteår respektive 37·6, 39·7, 39·9, 41 och 41·3 levnadsår. Anledningen till de ogynnsamma befodringsförhållandena i allmänhet och i all synnerhet för ifrågavarande befälskategori borde förnämligast tillskrivas det sätt, på vilket övergången till övergångsstat i allmänhet blivit verkställd. Till dylik stat hade nämligen överförts ett, med hänsyn till befodringsförhållandena inom den aktiva officerskåren, alltför stort antal officerare ur de äldre åldersklasserna inom olika lönegrader.

Såsom av ovan lämnade redogörelse framgår, hava befodringsförhållandena för löjtnanterna kommit att ställa sig i hög grad mera ogynnsamma, än som vid avlöningsbestämmelsernas utformande torde hava förutsatts. De undersökningar, som av de sakkunniga företagits, hava lett till resultat, som överensstämmer med de i *chefens för generalstaben* nyssnämnda skrivelse framlagda uppgifterna. Det får visserligen icke förbises, att, såsom redan nämnts, en viss utjämning i löneavseende äger rum *efter* befordran till kapten, men önskemålen om en förbättrad löneställning redan före nämnda befordran torde dock icke därför kunna avvisas såsom obefogade. Därest man för de närmaste åren räknar med en medelålder vid kaptensbefordran inom infanteriet om 40 år, svarar däremot en tjänstetid i högsta löneklassen såsom löjtnant av minst sex år, vilka omfatta en särskilt för familjeförsörjare med barn i skolåldern brydsam övergångstid. Att löneökningen vid befordran blir ganska avsevärd, kan icke uppväga de olägenheter, som ett så långvarigt uppehåll i lönestegringen medför.

Det torde i detta sammanhang böra beaktas, att, vad underofficerare angår, den för dem gällande löneplanen uppgjorts i anslutning till den tanken, att en underofficer, som under längre tid fått vänta på befordran, likväl kan i innehavande grad erhålla samma eller högre avlöning än den, som tillkommer annan till högre grad befördrad men till tjänsteåldern yngre underofficer. Den principiella olikhet, som sålunda kommit till synes, torde knappast motiveras av utpräglade skiljaktigheter mellan å ena sidan sergeanter och fanjunkare och å andra sidan löjtnanter och kapten. Det vill snarare synas, som om mellan nämnda båda jämförelseled karakteristiska beröringspunkter såväl i fråga om tjänstgöringsförhållanden som i andra väsentliga avseenden vore till finnandes.

Av 1918 års sakkunniga anfördes såsom principiellt skäl mot en ytterligare löneförhöjning i löjtnantsgraden, bland annat, att slutavlöningen för

De sakkunniga.

de löjtnanter, som eventuellt icke vore kompetenta till kaptensbefordran, därigenom skulle föras upp till ett högre plan än som skäligen borde ifrågakomma. Detta skäl synes de sakkunniga emellertid icke böra tillmätas avgörande betydelse. Det torde nämligen ytterst sällan inträffa, att en löjtnant av annan anledning än genom sjukdom nedsatt tjänstbarhet bliver förbigången till befordran, och för övrigt skulle ju genom en föreskrift den eventualitet, som nämnda sakkunniga befarat, kunna uteslutas.

I fråga om sättet att något bättre tillgodose de äldre löjtnanterna hava de sakkunniga i första rummet tagit under omprövning ett förslag, som framkommit från olika militära myndigheter och personalsammanslutningar. Berörda förslag, sådant det bland annat utformats i chefens för generalstabens nyssnämnda skrivelse, utmynnar däri, att löjtnant, som under tre år tillhört 6. löneklassen, oavsett om befordran till kapten skett eller icke, skulle åtnjuta lön enligt 7. löneklassen. Framställning i liknande syfte gjordes även i en underdåning skrivelse, som den 19 december 1928 avgavs av »1925 års tillfälliga officerskommitté», ett av officerskårerna vid ett flertal truppförband utsett representantskap för bevakande av vederbörandes intressen i löneavseende. Sistberörda förslag avsåg därjämte, att löjtnant, som i tre år åtnjutit lön i 7. löneklassen, skulle uppflyttas i 8. löneklassen.

I motioner till 1929 och 1930 års riksdagar (II: 141, I: 103) framfördes ett förslag med i stort sett enahanda innehåll, men med den modifieringen, att uppflyttning till 8. löneklassen icke sattes i fråga, varemot föreslogs, att löjtnant, som uppflyttats i 7. löneklassen, skulle, vid tillträdandet av högre beställning för omedelbar eller framtida uppflyttning i högre löneklass i den nya beställningen räkna sig till godo den sammanlagda tid intill sex år, varunder han tillhört 6. och 7. löneklasserna.

En lösning av föreliggande fråga enligt de grunder, som kommit till uttryck i ovan nämnda framställningar, skulle innebära ett avsteg icke blott från hittills tillämpade principer beträffande löneklassuppflyttning utan även från den grundsats, som fastslagits beträffande konstruktionen av löneplanen för officerare. Härvidlag torde dock böra beaktas, att kompaniofficersgraderna i viss mån kunna betraktas såsom utgörande en enda grad, där befordringarna väsentligen hava karaktär av ålderstillägg, i det att nämligen varje officer, som uppfyller stadgade villkor, kan göra sig räkning på att i tur och ordning bliva utnämnd till löjtnant och kapten. Hos de sakkunniga råder därför icke någon större principiell betänklighet emot ett sådant sammanbindande av de olika lönegraderna, som den berörda metoden skulle innebära. Tanken att giva själva löneplanen en annan byggnad har icke varit främmande för 1917 års sakkunniga, och förslag i dylik riktning hava även senare sett dagen.

Med hänsyn bland annat till det sätt för tjänsteårsberäkning, som ovan förordats, hava de sakkunniga dock funnit en annan lösning mera tilltalande. Härvid hava de sakkunniga jämväl letts av den synpunkten, att rubbningar i den ordinarie löneställningen över huvud taget icke böra vidtagas utan en genomgående revidering av löneplanerna. Å andra sidan har det synts

angeläget, att nu berörda beställningshavare kunde beredas någon förbättring, redan innan en dylik revision kan bliva vidtagen. En åtgärd av ovan avsedd innebörd torde därför böra erhålla provisorisk natur och handläggas vid sidan av reglementet.

Beträffande den väg, som då bör väljas, hava de sakkunniga i princip anslutit sig till ett förslag, som framförts av *arméförvaltningen* i ett den 31 oktober 1929 avgivet yttrande över chefens för generalstaben förbemälda skrivelse den 27 augusti samma år. I berörda yttrande föreslogs bl. a. den lösningen, att löjtnant, som tillhört 6. löneklassen i tre år, skulle tilldelas en *tillfällig löneförbättring* med belopp, som alternativt angavs till skillnaden mellan lönen i 5. och 6. löneklasserna av löneplan O eller till $\frac{3}{4}$ av skillnaden mellan de för 6. och 7. löneklasserna bestämda beloppen. Av nämnda båda förslag hava de sakkunniga upptagit det förstnämnda, vilket synes innebära en naturlig utbyggnad av 2. lönegraden, samtidigt som det icke förrycker den vedertagna formen för tjänstetidsberäkning.

Löneförbättringen synes böra tillträdas i samma ordning, som gäller för uppflyttning i löneklass, samt uppbäras under de för lön stadgade villkor. Därest åtnjutande av densamma anses böra medföra ökning av eljest fastställda tjänstledighetsavdrag, torde föreskrift i sådant avseende kunna meddelas av Kungl. Maj:t. Av *arméförvaltningen* har antalet av dem, som för närvarande skulle komma i fråga till löneförbättring, angivits till i avrundat tal 160. Kostnaden för den ifrågasatta förmånen kan därför beräknas till omkring 120 000 kronor för år.

I viss mån samma syfte som de ovan nämnda framställningarna har en underdånig hemställan från *chefen för marinintendenturkåren* den 13 februari 1929, i vilken denne anhåller, att lönegraden O 1, till vilken marinintendent hänföres, måtte utökas med ännu en löneklass. De sakkunniga hava på förut anförda skäl icke ansett sig böra föreslå någon dylik partiell omläggning av löneplanerna, men de sakkunniga få erinra om sitt ovan berörda förslag, att marinintendenturkårens personal skall äga samma rätt till tjänstetidsberäkning som officerare i motsvarande lönegrader.

Från svenska *militärmusikdirektörsföreningen* har framförts det önskemålet, att den löneförbättring, som kunde komma att tillerkännas de äldre löjtnanterna, även borde komma musikdirektörerna till godo. Nämnda beställningshavare äro visserligen hänfödda till samma lönegrad som löjtnanterna, men, då deras anställnings- och befordringsförhållanden äro väsentligen annorlunda reglerade, synes någon åtgärd i fråga om deras löneläge icke i detta sammanhang böra behandlas.

Vad i det föregående anförts rörande de äldre löjtnanterna, har i väsentlig mån tillämplighet jämväl med avseende på de äldre sergeanterna och underofficerarna av 2. och 3. graden. De löneskalor för underofficerare,

Sergeanter
m. fl.

Historik.

som av 1917 års sakkunniga framlades i deras förslag till definitiv lönerogering, omfattade för sergeanternas del 5 löneklasser och voro uppgjorda med hänsyn till att fanjunkargraden skulle nås vid omkring 40 års ålder och slutavlöningen såsom underofficer vinnas vid en ålder av 43—44 år.

De regler i fråga om löneskalornas konstruktion, som tillämpades av 1918 års sakkunniga, byggde likaledes på den förutsättningen, att högsta underofficersgraden vid normal befordran borde kunna nås vid omkring 40 års ålder. Jämlikt det ovan åberopade statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 12 februari 1926 hade chefen för generalstaben beträffande grunderna för genomförandet av övergången till den nya härordningen, vad underofficerarna angår, ifrågasatt, att som hållpunkt skulle gälla en medelbefordringsålder vid befordran till fanjunkare av högst 39 år.

Emellertid har det visat sig, att även för underofficerskåren befodringsförhållandena efter härordningens genomförande blivit avsevärt sämre än som beräknats och sämre än förut varit fallet. Enligt verkställd utredning växlar medelåldern för befodran till fanjunkare i de nya staterna vid olika truppförband mellan 41 och 46 år. Härtill kommer, att befodringsutsikterna för sergeanterna tyda på en förlängning med i en del fall upp till 7 à 8 år av tiden, innan fanjunkargraden kan nås.

För marinens vidkommande ställa sig förhållandena ännu mera ogynnsamma. Medellevnadsåldern vid befodran till underofficer av 2. graden utgjorde år 1929 omkring 41 år, och befodran till flaggunderofficer kunde beräknas ske först vid en medelålder av omkring 50 år. I några fall kunde underofficerare icke påräkna att före inträdet i pensionsåldern uppnå högsta underofficersgraden.

Från personalhåll hava till Kungl. Maj:t ingivits framställningar, syftande till en förbättring av förhållandena efter i stort samma principer, som enligt vad ovan nämnts föreslagits för löjtnanternas del.

*Svenska
under-
officers-
förbundet.*

I en skrivelse från *svenska underofficersförbundet* den 10 oktober 1929 framfördes sålunda följande önskemål. Sergeanter ävensom underofficerare av 2. och 3. graden, vilka kvarstått i 7. respektive 5. löneklassen under tre år, borde få uppflyttas i närmast högre löneklass, såsom om denna senare löneklass tillhörde den för vederbörlig beställning fastställda lönegraden. Såsom villkor för dylik uppflyttning skulle gälla, att vederbörande beställningshavare i övrigt uppfyllde fordringarna för befodran till högre lönegrad.

I gemensamt yttrande över denna framställning den 9 november 1929 hava *armé- och marinförvaltningarna* föreslagit, att ifrågavarande beställningshavare måtte tillerkännas tillfällig löneförbättring med belopp motsvarande $\frac{3}{4}$ av skillnaden mellan lönebeloppen i 7. och 8. resp. 5. och 6. löneklasserna av löneplan Uo.

*De sakkun-
niga.*

De sakkunniga anse för sin del, att liknande skäl, som åberopats till stöd för förbättrad avlöning åt de äldre löjtnanterna, också tala för en motsvarande åtgärd för underofficerarnas vidkommande. Även härvidlag gäller,

att hela underofficersbanan kan betraktas såsom en lönegrad, och att den högsta löneklassen bör kunna nås av var och en, som sköter sin tjänst på ett tillfredsställande sätt. Vederbörande kan då göra anspråk på att nå slutavlöningen inom rimlig tid eller att, då detta på grund av omständigheter, varöver han ej kan råda, försvåras eller förhindras, erhålla någon gottgörelse för förlorad tid.

Ett mycket betydelsefullt moment, som icke får förbises, är den väsentligt lägre pensionsåldern för kompaniöfficerare och underofficerare i förhållande till andra statens tjänstemän. Denna olikhet medför, att en försening i befordran om allenast 3 à 4 år medför mycket mer kännbara ekonomiska följder för de förstnämnda kategorierna än för några andra.

I anslutning till vad ovan anförts föreslå de sakkunniga, att tillfällig löneförbättring måtte få utgå till nu avsedda underofficerare efter enahanda grunder, som förut föreslagits för löjtnanterna, eller med belopp utgörande skillnaden mellan de löner, som angivas för de båda högsta löneklasserna i vederbörande lönegrad. Antalet underofficerare, på vilka en föreskrift för närvarande skulle bliva tillämplig, har beräknats till omkring 60 serjeanter, 270 underofficerare av 2. graden samt 50 underofficerare av 3. graden. Kostnaderna kunna med ledning därav beräknas uppgå till omkring 140 000 kronor för år. Liksom för löjtnanternas del ifrågasatts, torde föreskrift rörande högre tjänstledighetsavdrag få meddelas av Kungl. Maj:t.

IV. Ekonomisk innebörd av de sakkunnigas förslag.

I bil. 2 hava de sakkunniga sammanställt avlöningskostnaderna vid de olika försvarsgrenarna, dels enligt gällande bestämmelser och dels enligt det av de sakkunniga framlagda förslaget. Å nu utgående löner m. m. har dyrtidstillägg beräknats efter 15 %, och lönerna enligt löneplaner för officerare m. fl. hava uppförts med de belopp, som fastställts resp. föreslagits i näst högsta — där endast två löneklasser förekomma den högsta — löneklassen inom varje lönegrad. Beställningarnas fördelning å förläggningssorter har för de nya lönerna skett efter den av 1928 års lönekommitté förutsatta ortsgroupsindelningen. Sagda fördelning framgår i detalj av bil. 3—5. Jämförelsen hänför sig i fråga om aktiv personal till de för budgetåret 1930/31 fastställda staterna, och vid uträknandet hava följande grunder tillämpats.

Vad manskapet angår, har, utom i fråga om flaggkorpraler och högbåtsmän, någon reducering med hänsyn till eventuella vakanser icke företagits. De menigas lön enligt gällande förhållanden har upptagits utan dyrtidstillägg och någon minskning för dem, vilkas ålder är lägre än tjugufem år, har fördenskull icke ansetts erforderlig. För att göra jämförelsen så fullständig som möjligt hava samtliga utgiftsposter under de olika avlöningsanslagen tagits med i beräkningen. I fråga om den icke-ordinarie personalen hava de uppräknade siffrorna kunnat endast approximativt angivas.

För den stora grupp arvodesbefattningar, som tillkom genom 1925 års härordningsbeslut, har avlöningen beräknats med ledning av de i propositionen nr 50 till nämnda års riksdag upptagna beloppen, vilka ansluta sig till de för rullföringspersonalen bestämda arvodena. Med hänsyn till att en avsevärd del av nämnda befattningar tillsvidare uppehålls av personal på övergångsstat har en icke obetydlig reducering i de sålunda uträknade summorna kunnat vidtagas. Den personal, som avlönas från olika underhålls- och anskaffningsanslag, har icke medtagits vid beräkningarna.

En sammanfattning av de sålunda verkställda beräkningarna giver följande resultat, vari icke medtagits de befattningshavare, för vilka allmänna avlöningsreglementet föreslagits skola gälla.

	Beräknade kostnader enligt gällande bestämmelser Kronor	Beräknade kostnader enligt de sakkunnigas förslag Kronor
Lantförsvaret	37 739 800	38 866 980
Sjöförsvaret	15 741 815	16 264 320
Flygvapnet	1 407 915	1 442 015
Säger för försvarsväsendet	54 889 530	56 573 315

Kostnadsökningen skulle följaktligen uppgå till 1 683 785 kronor.

Till denna summa bör läggas det belopp av 260 000 kronor, vartill kostnaden för den av de sakkunniga föreslagna tillfälliga löneförbättringen till löjtnanter och underofficerare beräknas uppgå.

Då det torde vara av intresse att kunna jämföra de här angivna summorna med nettoutgifterna å ifrågavarande anslag under senast förflutna budgetår, meddelas här nedan följande uppgifter för de senare, hämtade ur den av riksräkenskapsverket offentliggjorda budgetredovisningen för budgetåret 1929/30.

A n s l a g	Armén Kronor	Marinen Kronor	Flygvapnet Kronor	Summa Kronor
Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	25 101 415	—	—	25 101 415
Avlöning till personal vid kårer och stater m. fl.	—	11 611 489	—	11 611 489
Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.	—	—	1 115 915	1 115 915
Avlöning till personal å övergångsstat vid armén (marinen)	7 332 800	2 157 145	—	9 489 945
Arméns reservstater	698 302	—	—	698 302
Marinens reservstat	—	53 747	—	53 747
Arméns personal över stat	716 722	—	—	716 722
Marinens reservpersonal	—	70 056	—	70 056
Dyrtidstilägg	4 790 883	1 864 065	134 351	6 789 299
Summa kronor	38 640 122	15 756 502	1 250 266	55 646 890

Förutom av ökningen i löner och arvoden föranledas emellertid ökade utgifter för statsverket även av de nya eller utvidgade förmåner, som av de sakkunniga i vissa fall föreslås.

Vad först vikariatsersättningen angår, läser den utvidgade rätten till dylik förmån i främsta rummet få avseende på de löjtnanter och sergenter, vilka placeras såsom kompanichefer eller kompaniadjutanter eller i däremot svarande befattningar. Enligt av de sakkunniga verkställd beräkning skulle kostnaden härvidlag uppgå till i runt tal 70 000 kronor för år. Det må emellertid beaktas, att de vikariatsersättningsbelopp, som de sakkunniga föreslå, i vissa fall äro lägre än de nu fastställda.

För beräkande av den ekonomiska konsekvensen för statsverket, som den utvidgade rätten till fri sjukvård kan väntas medföra, saknas för försvarsväsendets del fasta hållpunkter. I 1928 års kommittés betänkande den 21 juli 1930 lämnas (sid. 111) den upplysningen, att läkarvården vid kommunikationsverken, enligt av lönenämnden för sagda verk framlagd utredning, under ett år uppgått till lägst 23 kronor 73 öre (statens vattenfallsverk år 1926) och högst 31 kronor 98 öre (postverket år 1925), allt per befattningshavare räknat. Om man — såsom synes rimligt — kan utgå från, dels att sjukfrekvensen inom försvarets personal är förhållandevis låg, dels att läkarvården därstädes kan ordnas under mindre kostsamma former än vid andra förvaltningsgrenar, synes den beräknade kostnaden per individ

och år icke böra sättas högre än till 15 kronor. För den personal, som beröres av den utsträckta förmånen, skulle detta motsvara en summa av i runt tal 75 000 kronor. Kostnaden för den fria sjukvård, som nu är tillförsäkrad officerare och underofficerare vid olycksfall i tjänsten, beräknas för närvarande till omkring 30 000 kronor, vadan kostnadsökningen skulle stanna vid omkring 45 000 kronor. Det må emellertid beaktas, att fri sjukvård redan nu i viss utsträckning tillkommer officerare och underofficerare m. fl., utan att några särskilda kostnader beräknats därför. Den verkliga utgiftsökningen kan därför antagas komma att understiga nu angivna summa.

Rätten att behålla avlöning under sjukdom, ådragen i tjänsten, kommer visserligen att leda till en ökning i avlöningsanslagens nettoutgifter, men denna omständighet torde delvis motvägas genom borttagandet av nu förefintligt medgivande att under viss tid behålla avlöning vid sjukdom.

Någon beräkning av kostnaderna för begravningshjälpens ökning har icke verkställts.

Förhöjningen i fråga om kallortstilläggets belopp beräknas motsvara en summa av 7 000 kronor.

Vad därefter manskapet angår, läser den utsträckta rätten till tjänstledighet icke medföra några särskilda kostnader.

Inkvarteringsersättningen föreslås visserligen höjd, men å andra sidan kommer antalet av till dylik ersättning berättigade beställningshavare att nedgå på grund av den utsträckta rätt till hyresbidrag, som de sakkunniga förorda. Utgifterna för detta ändamål kunna därför väntas bli minskade.

Kostnaderna för hyresbidrag måste däremot komma att stiga, och ökningen beräknas till sammanlagt omkring 200 000 kronor. Från denna summa bör dock för de närmaste åren dragas det belopp, 35 000 kronor, varmed, såsom förut nämnts, merkostnaden för avlöning åt manskap med äldre kontrakt kan väntas nedgå.

Till samtliga nu berörda faktorer utom kostnaden för sjukvård har hänsyn tagits vid utförandet av de ovan omförmälda beräkningarna.

Bland förslag av mera svårbestämbar ekonomisk innebörd märkas de, som avse tjänstetidsberäkning vid löneklassuppflyttning, men den härav föranledda årliga utgiftsökningen torde vara av mindre betydelse och synes icke kunna inverka på anslagens storlek.

Vad de sakkunniga föreslå under olika paragrafer av tillämpningsbestämmelserna kommer i vissa fall att föranleda ökade kostnader, vilka drabba andra anslag än de ovan angivna.

Rätten till tjänstgöringstraktamente under övningsmarscher m. m. samt under tjänstgöring inom fästning, såsom den av de sakkunniga utformats, har beräknats draga en kostnad av omkring 90 000 kronor. Ökningen synes med ledning av vissa uppgifter rörande övningsförhållandena under senast förflutna budgetår kunna bedömas bli 50 à 60 000 kronor.

För beräkning av kostnaderna för kommenderingstillägg till fast anställt manskap föreligga inga fasta hållpunkter, men en summarisk kalkyl har givit ett resultat av 50 à 60 000 kronor för år.

Beträffande sjötillägget hava de sakkunniga utfört en beräkning med utgångspunkt från fartygsrustningarnas antagliga omfattning under ett övningsår. Det därvid framkomna resultatet utvisar en kostnadsökning — det särskilda tillägget till gift manskap inberäknat — av omkring 275 000 kronor. Härifrån får dock dragas större delen av det anslag — 50 000 kronor — som plägar årligen beviljas till bestridande av det förhöjda tillägget till undervattensbåtarnas besättningar.

V. Övergång till nytt lönesystem.

Såsom de sakkunniga förut anført, synes övergången till det föreslagna nya lönesystemet böra ske efter enhetliga principer inom statsförvaltningen i dess helhet. Då något förslag i detta ämne, vad angår den civila statsförvaltningen, icke ännu avgivits av 1928 års lönekömmitté, synes det lämpligt, att med behandlingen av detta spörsmål för försvarsväsendets del får tills vidare anstå.

Då de föreslagna förändringarna i löneplanerna i huvudsak hänföra sig till ortsgruppsindelningen, hava de sakkunniga redan i detta sammanhang låtit uppgöra omstående sammanställningar, som utvisa förhållandet mellan månadslöner å nu bestämda ortsgrupper och å de föreslagna. Dyrtidstillägget är i förra fallet beräknat efter 13 % eller det procenttal, som fastställts för reglerade löner för fjärde kvartalet 1930.

Table 1. Results of the investigation of the... (mirrored text)

Date	Time	Temperature		Humidity		Wind		Direction	Speed	Remarks
		Max	Min	Max	Min	Max	Min			
11	14:00	25	15	80	60	10	5	SE	10	Light rain
10	14:00	24	14	75	55	12	8	SE	15	Light rain
9	14:00	23	13	70	50	15	12	SE	20	Light rain
8	14:00	22	12	65	45	18	15	SE	25	Light rain
7	14:00	21	11	60	40	20	18	SE	30	Light rain
6	14:00	20	10	55	35	22	20	SE	35	Light rain
5	14:00	19	9	50	30	25	22	SE	40	Light rain
4	14:00	18	8	45	25	28	25	SE	45	Light rain
3	14:00	17	7	40	20	30	28	SE	50	Light rain
2	14:00	16	6	35	15	32	30	SE	55	Light rain
1	14:00	15	5	30	10	35	32	SE	60	Light rain
11	13:00	26	16	85	65	10	5	SE	10	Light rain
10	13:00	25	15	80	60	12	8	SE	15	Light rain
9	13:00	24	14	75	55	15	12	SE	20	Light rain
8	13:00	23	13	70	50	18	15	SE	25	Light rain
7	13:00	22	12	65	45	20	18	SE	30	Light rain
6	13:00	21	11	60	40	22	20	SE	35	Light rain
5	13:00	20	10	55	35	25	22	SE	40	Light rain
4	13:00	19	9	50	30	28	25	SE	45	Light rain
3	13:00	18	8	45	25	30	28	SE	50	Light rain
2	13:00	17	7	40	20	32	30	SE	55	Light rain
1	13:00	16	6	35	15	35	32	SE	60	Light rain
11	12:00	27	17	90	70	10	5	SE	10	Light rain
10	12:00	26	16	85	65	12	8	SE	15	Light rain
9	12:00	25	15	80	60	15	12	SE	20	Light rain
8	12:00	24	14	75	55	18	15	SE	25	Light rain
7	12:00	23	13	70	50	20	18	SE	30	Light rain
6	12:00	22	12	65	45	22	20	SE	35	Light rain
5	12:00	21	11	60	40	25	22	SE	40	Light rain
4	12:00	20	10	55	35	28	25	SE	45	Light rain
3	12:00	19	9	50	30	30	28	SE	50	Light rain
2	12:00	18	8	45	25	32	30	SE	55	Light rain
1	12:00	17	7	40	20	35	32	SE	60	Light rain

Table 2. Results of the investigation of the... (mirrored text)

Jämförelse mellan föreslagna månadslöner och nu

Löne- klass	Orts- grupp I kr.	Ökning resp. minskning			Orts- grupp II kr.	Ökning resp. minskning						Orts- grupp III kr.	Ökning	
		i A-ortslön kr.	i B-ortslön kr.			i B-ortslön kr.	i C-ortslön kr.	i D-ortslön kr.		i D-ortslön kr.				
			+	-				+	-		+		-	
O 1	234	+ 14	-	+ 4	252	+ 22	-	+ 12	-	+ 2	-	270	+ 20	-
2	268	+ 14	-	+ 2	50 289	+ 23	50	+ 12	-	- 0	50	310	+ 20	50
3	310	+ 17	-	+ 3	334	+ 27	-	+ 14	-	+ 0	-	358	+ 24	-
4	357	+ 18	-	+ 4	383	+ 30	-	+ 15	-	+ 0	-	409	+ 26	-
5	404	+ 20	-	+ 4	433	+ 33	-	+ 18	-	+ 2	-	462	+ 31	-
6	450	+ 21	-	+ 3	50 482	+ 35	50	+ 18	-	+ 0	50	514	+ 32	50
7	510	+ 25	-	+ 4	50 546	+ 40	50	+ 21	-	+ 1	50	582	+ 37	50
8	566	+ 24	-	+ 4	605	+ 43	-	+ 22	-	+ 2	-	644	+ 41	-
9	622	+ 24	-	+ 2	664	+ 44	-	+ 23	-	+ 1	-	706	+ 43	-
10	680	+ 25	-	+ 2	725	+ 47	-	+ 25	-	+ 2	-	770	+ 47	-
11	770	+ 30	-	+ 8	817	+ 55	-	+ 32	-	+ 10	-	864	+ 57	-
12	825	+ 29	-	+ 6	873	+ 54	-	+ 32	-	+ 9	-	921	+ 57	-
13	880	+ 27	-	+ 5	929	+ 54	-	+ 31	-	+ 10	-	978	+ 59	-
										+ 9	-		+ 58	-
14	1 125	+ 56	-	+ 36	1 179	+ 90	-	+ 70	-	+ 50	-	1 233	+ 104	-
		+ 35	-	+ 12		+ 66	-	+ 44	-	+ 21	-		+ 75	-
15	1 290	+ 86	-	+ 61	1 350	+ 121	-	+ 96	-	+ 71	-	1 410	+ 131	-
		+ 47	-	+ 19		+ 79	-	+ 51	-	+ 23	-		+ 83	-
16	1 490	+ 116	-	+ 91	1 555	+ 156	-	+ 131	-	+ 106	-	1 620	+ 171	-
		+ 55	-	+ 27		+ 92	-	+ 64	-	+ 36	-		+ 101	-
UO 1	198	+ 12	-	+ 3	50 213	+ 18	50	+ 10	-	+ 1	50	228	+ 16	50
2	210	+ 13	-	+ 4	226	+ 20	-	+ 11	-	+ 2	-	242	+ 18	-
3	230	+ 16	-	+ 6	50 248	+ 24	50	+ 15	-	+ 5	50	266	+ 23	50
4	250	+ 13	-	+ 2	50 269	+ 21	50	+ 11	-	+ 0	50	288	+ 19	50
5	275	+ 16	-	+ 3	50 296	+ 24	50	+ 13	-	+ 1	50	317	+ 22	50
6	300	+ 15	50	+ 2	323	+ 25	-	+ 12	50	- 1	-	346	+ 22	-
7	325	+ 15	-	+ 0	50 350	+ 25	50	+ 11	-	- 2	50	375	+ 22	50
8	355	+ 16	-	+ 2	382	+ 29	-	+ 14	-	- 1	-	409	+ 26	-
9	385	+ 18	-	+ 3	50 413	+ 31	50	+ 16	-	+ 0	50	441	+ 28	50
10	415	+ 20	-	+ 3	50 445	+ 33	50	+ 17	-	+ 0	50	475	+ 30	50
11	445	+ 22	-	+ 4	50 477	+ 36	50	+ 19	-	+ 1	50	509	+ 33	50

Anm. Kursiverade siffror angiva löneskillnadens storlek, därest dyrtidstillägen *icke*

utgående månadslöner jämte dyrtidstillägg efter 13 %.

resp. minskning		Orts- grupp IV kr.	Ökning resp. minskning			Orts- grupp V kr.	Ökning i G-ortslön kr.	Löne- klass							
i E-ortslön kr.	i F-ortslön kr.		i E-ortslön kr.	i F-ortslön kr.	i G-ortslön kr.										
+ 9	—	—	1	—	288	+ 27	—	+ 17	—	+ 7	—	306	+ 25	—	O 1
+ 9	—	—	3	50	331	+ 30	—	+ 17	50	+ 6	—	352	+ 27	—	2
+ 10	—	—	3	—	382	+ 34	—	+ 21	—	+ 7	—	406	+ 31	—	3
+ 12	—	—	3	—	435	+ 38	—	+ 23	—	+ 8	—	461	+ 34	—	4
+ 15	—	—	1	—	491	+ 44	—	+ 28	—	+ 12	—	520	+ 41	—	5
+ 15	—	—	2	50	546	+ 47	—	+ 29	50	+ 12	—	578	+ 44	—	6
+ 17	—	—	2	50	618	+ 53	—	+ 33	50	+ 14	—	654	+ 50	—	7
+ 21	—	±	0	—	683	+ 60	—	+ 39	—	+ 19	—	722	+ 58	—	8
+ 22	—	±	0	—	748	+ 64	—	+ 42	—	+ 21	—	790	+ 63	—	9
+ 25	—	+	2	—	815	+ 70	—	+ 47	—	+ 24	—	860	+ 69	—	10
+ 34	—	+	11	—	911	+ 81	—	+ 58	—	+ 36	—	958	+ 83	—	11
+ 34	—	+	12	—	969	+ 82	—	+ 60	—	+ 40	—	1 017	+ 88	—	12
								+ 60		+ 37			+ 85		
+ 39	—	+	19	—	1 027	+ 88	—	+ 68	—	+ 48	—	1 076	+ 97	—	13
+ 35	—	+	12	—		+ 84	—	+ 61	—	+ 39	—		+ 88	—	
+ 84	—	+	64	—	1 287	+ 138	—	+ 118	—	+ 98	—	1 341	+ 152	—	14
+ 53	—	+	30	—		+ 107	—	+ 84	—	+ 61	—		+ 115	—	
+ 106	—	+	81	—	1 470	+ 166	—	+ 141	—	+ 116	—	1 530	+ 176	—	15
+ 54	—	+	26	—		+ 114	—	+ 86	—	+ 58	—		+ 118	—	
+ 146	—	+	121	—	1 685	+ 211	—	+ 186	—	+ 161	—	1 750	+ 226	—	16
+ 72	—	+	44	—		+ 137	—	+ 109	—	+ 81	—		+ 146	—	
+ 8	—	—	0	50	243	+ 23	—	+ 14	50	+ 6	—	258	+ 21	—	UO 1
+ 9	—	±	0	—	258	+ 25	—	+ 16	—	+ 7	—	274	+ 23	—	2
+ 13	—	+	3	50	284	+ 31	—	+ 21	50	+ 12	—	302	+ 30	—	3
+ 8	—	—	2	50	307	+ 27	—	+ 16	50	+ 6	—	326	+ 25	—	4
+ 10	—	—	1	50	338	+ 31	—	+ 19	50	+ 7	—	359	+ 28	—	5
+ 9	50	—	4	—	369	+ 32	50	+ 19	—	+ 6	50	392	+ 29	50	6
+ 8	—	—	5	50	400	+ 33	—	+ 19	50	+ 5	—	425	+ 30	—	7
+ 12	—	—	3	—	436	+ 39	—	+ 24	—	+ 9	—	463	+ 36	—	8
+ 13	—	—	1	50	469	+ 41	—	+ 26	50	+ 11	—	497	+ 39	—	9
+ 14	—	—	1	50	505	+ 44	—	+ 28	50	+ 12	—	535	+ 42	—	10
+ 16	—	—	1	50	541	+ 48	—	+ 30	50	+ 13	—	573	+ 45	—	11

varit maximerade.

Jämförelse mellan föreslagna månadslöner och nu

Löne- klass	Orts- grupp I kr.	Ökning resp. minskning				Orts- grupp II kr.	Ökning resp. minskning				Orts- grupp III kr.	Ökning			
		i A-ortslön kr.		i B-ortslön kr.			i B-ortslön kr.	i C-ortslön kr.	i D-ortslön kr.			i D-ortslön kr.			
C 1	222	+ 13	--	+ 3	50	239	+ 20	50	+ 11	--	+ 1	50	256	+ 18	50
2	234	+ 14	--	+ 4	--	252	+ 22	--	+ 12	--	+ 2	--	270	+ 20	--
3	246	+ 15	--	+ 4	50	265	+ 23	50	+ 12	--	+ 1	50	284	+ 20	50
4	258	+ 16	--	+ 4	--	278	+ 24	--	+ 13	--	+ 2	--	298	+ 22	--
5	270	+ 13	50	+ 2	--	291	+ 23	--	+ 10	50	--	1	312	+ 20	--
6	285	+ 14	--	+ 2	--	307	+ 24	--	+ 11	--	--	1	329	+ 21	--
7	300	+ 12	--	--	0 50	323	+ 22	50	+ 9	--	--	3 50	346	+ 19	50
8	320	+ 15	--	+ 2	--	344	+ 26	--	+ 12	--	--	1	368	+ 23	--
9	340	+ 15	50	+ 1	--	365	+ 26	--	+ 12	50	--	2	390	+ 23	--
10	360	+ 16	--	+ 1	--	386	+ 27	--	+ 12	--	--	2	412	+ 24	--
11	390	+ 18	--	+ 2	50	418	+ 30	50	+ 15	--	--	0 50	446	+ 27	50
12	420	+ 19	--	+ 3	50	450	+ 33	50	+ 17	--	+ 0	50	480	+ 30	50
13	450	+ 21	--	+ 3	50	482	+ 35	50	+ 18	--	+ 0	50	514	+ 32	50
14	480	+ 23	--	+ 4	50	514	+ 38	50	+ 20	--	+ 0	50	548	+ 34	50
15	510	+ 25	--	+ 4	50	546	+ 40	50	+ 21	--	+ 1	50	582	+ 37	50
16	540	+ 21	--	+ 0	--	578	+ 38	--	+ 18	--	--	2	616	+ 36	--
17	575	+ 22	--	+ 0	50	615	+ 40	50	+ 20	--	--	0 50	655	+ 39	50
18	615	+ 22	--	+ 1	--	657	+ 43	--	+ 21	--	+ 0	--	699	+ 42	--
19	655	+ 23	--	+ 0	50	699	+ 44	50	+ 23	--	+ 0	50	743	+ 44	50
20	700	+ 28	--	+ 6	--	745	+ 51	--	+ 28	--	+ 5	--	790	+ 50	--
21	745	+ 28	--	+ 5	--	791	+ 51	--	+ 29	--	+ 6	--	837	+ 52	--
22	790	+ 28	--	+ 5	--	837	+ 52	--	+ 30	--	+ 7	--	884	+ 54	--
23	835	+ 28	--	+ 5	--	883	+ 53	--	+ 30	--	+ 8	--	931	+ 56	--
24	880	+ 27	--	+ 5	--	929	+ 54	--	+ 31	--	+ 10	--	978	+ 59	--
											+ 9	--		+ 58	--
25	925	+ 27	--	+ 6	--	975	+ 56	--	+ 36	--	+ 16	--	1 025	+ 66	--
				+ 5	--		+ 55	--	+ 32	--	+ 9	--		+ 59	--
26	975	+ 36	--	+ 16	--	1 026	+ 67	--	+ 47	--	+ 27	--	1 077	+ 78	--
		+ 32	--	+ 9	--		+ 60	--	+ 38	--	+ 15	--		+ 66	--
27	1 025	+ 46	--	+ 26	--	1 077	+ 78	--	+ 58	--	+ 38	--	1 129	+ 90	--
		+ 37	--	+ 14	--		+ 66	--	+ 44	--	+ 21	--		+ 73	--
28	1 125	+ 56	--	+ 36	--	1 179	+ 90	--	+ 70	--	+ 50	--	1 233	+ 104	--
		+ 35	--	+ 12	--		+ 66	--	+ 44	--	+ 21	--		+ 75	--
30(29)	1 490	+ 116	--	+ 91	--	1 555	+ 156	--	+ 131	--	+ 106	--	1 620	+ 171	--
		+ 55	--	+ 27	--		+ 92	--	+ 64	--	+ 36	--		+ 101	--

Anm. Kursiverade siffror angiva löneskillnadens storlek, därest dyrtidstilläggen *icke*

utgående månadslöner jämte dyrtidstillägg efter 13 %.

resp. minskning		Orts- grupp IV kr.	Ökning resp. minskning			Orts- grupp V kr.	Ökning i G-ortslön kr.	Löne- klass	
i E-ortslön kr.	i F-ortslön kr.		i E-ortslön kr.	i F-ortslön kr.	i G-ortslön kr.				
+ 9	—	— 0 50	273	+ 26	— + 16 50	+ 7	— 290	+ 24	— C 1
+ 9	—	— 1 —	288	+ 27	— + 17 —	+ 7	— 306	+ 25	— 2
+ 10	—	— 0 50	303	+ 29	— + 18 50	+ 7	— 322	+ 26	— 3
+ 10	—	— 1 —	318	+ 30	— + 19 —	+ 8	— 338	+ 28	— 4
+ 8	50	— 4 —	333	+ 29	50 + 17 —	+ 5 50	354	+ 26 50	5
+ 9	—	— 4 —	351	+ 31	— + 18 —	+ 6	— 373	+ 28	— 6
+ 6	—	— 6 50	369	+ 29	— + 16 50	+ 3	— 392	+ 26	— 7
+ 9	—	— 4 —	392	+ 33	— + 20 —	+ 6	— 416	+ 30	— 8
+ 9	50	— 5 —	415	+ 34	50 + 20 —	+ 5 50	440	+ 30 50	9
+ 9	—	— 6 —	438	+ 35	— + 20 —	+ 6	— 464	+ 32	— 10
+ 13	—	— 2 50	474	+ 41	— + 25 50	+ 10	— 502	+ 38	— 11
+ 14	—	— 2 50	510	+ 44	— + 27 50	+ 11	— 540	+ 41	— 12
+ 15	—	— 2 50	546	+ 47	— + 29 50	+ 12	— 578	+ 44	— 13
+ 16	—	— 2 50	582	+ 50	— + 31 50	+ 13	— 616	+ 47	— 14
+ 17	—	— 2 50	618	+ 53	— + 33 50	+ 14	— 654	+ 50	— 15
+ 15	—	— 5 —	654	+ 53	— + 33 —	+ 13	— 692	+ 51	— 16
+ 18	—	— 2 50	695	+ 58	— + 37 50	+ 16	— 735	+ 56	— 17
+ 20	—	— 1 —	741	+ 62	— + 41 —	+ 19	— 783	+ 61	— 18
+ 23	—	+ 0 50	787	+ 67	— + 44 50	+ 22	— 831	+ 66	— 19
+ 28	—	+ 5 —	835	+ 73	— + 50 —	+ 28	— 880	+ 73	— 20
+ 30	—	+ 7 —	883	+ 76	— + 53 —	+ 30	— 929	+ 76	— 21
+ 31	—	+ 9 —	931	+ 78	— + 56 —	+ 33	— 978	+ 80	— 22
+ 33	—	+ 12 —	979	+ 81	— + 60 —	+ 40	— 1 027	+ 88	— 23
		+ 11 —			+ 59 —	+ 36		+ 84	
+ 39	—	+ 19 —	1 027	+ 88	— + 68 —	+ 48	— 1 076	+ 97	— 24
+ 35	—	+ 12 —		+ 84	— + 61 —	+ 39		+ 88	
+ 46	—	+ 26 —	1 075	+ 96	— + 76 —	+ 56	— 1 125	+ 106	— 25
+ 37	—	+ 14 —		+ 87	— + 64 —	+ 42		+ 92	
+ 58	—	+ 38 —	1 128	+ 109	— + 89 —	+ 69	— 1 179	+ 120	— 26
+ 44	—	+ 21 —		+ 95	— + 72 —	+ 49		+ 100	
+ 70	—	+ 50 —	1 181	+ 122	— + 102 —	+ 82	— 1 233	+ 134	— 27
+ 50	—	+ 28 —		+ 102	— + 80 —	+ 57		+ 109	
+ 84	—	+ 64 —	1 287	+ 138	— + 118 —	+ 98	— 1 341	+ 152	— 28
+ 53	—	+ 30 —		+ 107	— + 84 —	+ 61		+ 115	
+ 146	—	+ 121 —	1 685	+ 211	— + 186 —	+ 161	— 1 750	+ 226	— 29
+ 72	—	+ 44 —		+ 137	— + 109 —	+ 81		+ 146	

varit maximerade.

VI. Ifrågasatt utredning rörande behovet av löneroglering.

Ehuru de sakkunniga, vad angår avlöningssystemets centrala del — löneplanerna — jämlit de för utredningen lämnade direktiven, hållit sig inom den ram, som angives av en teknisk övcrarbetning, har det likväl icke kunnat undvikas, att under arbetets gång ett flertal frågor av mera reell lönerogleringsnatur tilldragit sig uppmärksamhet. Detta förhållande har särskilt föranletts därav, att, såsom förut anförts, ett stort antal av de till de sakkunniga överlämnade framställningarna från myndigheter och personalsammanslutningar behandlar dylika ämnen. Med anledning av uttalanden i berörda framställningar hava de sakkunniga bibragt den uppfattningen, att å militärt håll råder en allmänt utbredd känsla av behovet av en förbättring av lönerna inom försvarsväsendet och en rätt utbredd mening därom, att försvarsväsendets personal är missgynnad i förhållande till civilförvaltningens befattningshavare. Till en dylik uppfattning hava såväl de militära ledamöterna av de sakkunniga som de särskilt tillkallade personalrepresentanterna med stor bestämdhet anslutit sig.

Under sådana omständigheter hava de sakkunniga funnit det icke vara opåkallat att i korthet redogöra för de huvudsakliga synpunkter, som därvidlag framförts.

I det följande komma de sakkunniga därför att, med utgångspunkt från lönefrågans utveckling under det närmast förflutna tidsskedet, lämna en kortfattad översikt över de förhållanden, som ligga till grund för önskemålen rörande en utredning av de militära lönefrågorna.

*Lönefrågans
utveckling.*

Efter de genomgripande lönerogleringar för försvarsväsendets vidkommande, som i samband med övcrgång från indelt till kontant lönesystem genomfördes under åren 1874—1876, blevo de militära lönerna i stort sett oförändrade till nittonhundratalets ingång.

I anslutning till antagandet av 1901 års härordning beslöts vid samma års riksdag en löneroglering för underofficerare och vid följande riksdag utsträcktes omläggningen även till officerare och civilmilitära beställningshavare.

År 1903 företogs en förnyad höjning av underofficerarnas löner.

Vid bestämmandet av de nya avlöningssystem, som sålunda blevo gällande, synes hänsyn icke hava tagits till jämförelse med övriga statens befattningshavare eller till prisnivåns stegring. Förändringen avsåg huvudsakligen en förenkling av lönesystemet, och ökningen av lönebeloppen torde hava utmätts efter en skälighetsprövning av behovet av förbättrad löneställning i olika grader. I detta sammanhang åvågabragtes i huvudsak överensstämmelse i

lönehänseende mellan arméns officers- och underofficersbeställningar och motsvarande beställningar vid marinen.

För statsförvaltningen i övrigt inleddes år 1907 en ny allmän löneregleringsperiod, som kom att omfatta såväl de centrala ämbetsverken som kommunikationsverken. Genom ifrågavarande lönereglering avsågs bland annat att föra lönerna upp till en nivå, som beräknades motsvara levnadskostnaderna omkring år 1905. Då någon motsvarande uppräknings av de militära lönerna icke vidtogs, kan en jämförelse från berörda utgångspunkt icke utföras, men nominellt höjdes i vart fall den genomsnittliga lönestandarden för de civila befattningshavarna över det läge, som då rådde inom försvarsväsendet.

Vid den tidpunkt, då 1914 års härordning antagits, och innan de av kris-tidens prisstegringar betingade löneförbättringarna vidtagits, var den procentuella löneökningen från år 1900 räknat, särskilt vad angår officerare och vederlikar, i genomsnitt lägre än för de civila tjänstemän, med vilka de förra tidigare varit ungefär likställda. Det får givetvis icke förbises, att en sådan jämförelse i något avseende kan bliva missvisande, i det att beträffande såväl militära som civila löntagare förändringar i fråga om arbetsuppgifter och ansvar kunna hava medverkat till en förskjutning av ett förut befintligt ungefärligt jämviktsläge.

Beträffande såväl underofficerare som manskap voro de kontanta lönerna vid seklets ingång påfallande låga. De förhållandevis högre löneförbättringar, som därför måste tilldelas sagda kategorier, verkade emellertid i fråga om denna personal till ett visst utjämmande i förhållande till de civila jämförelsefallen.

Då frågan om lönereglering togs under behandling av 1917 års militära avlöningssakkunniga, ägnades en ingående uppmärksamhet åt att söka åstadkomma överensstämmelse mellan å ena sidan de olika militära (civilmilitära) beställningshavarna och å andra sidan sådana civila tjänstemän, vilka beträffande tjänsteuppgifter, ansvar, utbildning och allmän ställning inom sitt verksamhetsområde erbjödo beröringspunkter.

Vid behandlingen i riksdagen år 1918 av förslaget till tillfällig löneförbättring, vilket förslag i huvudsak byggde på de sakkunnigas betänkande, gjorde riksdagen det uttalandet, att riksdagen funnit de av de sakkunniga framlagda och av departementschefen upptagna riktlinjerna för en definitiv lönereglering ägnade att ligga till grund för den tillfälliga löneförbättringen. Dock hade riksdagen därmed icke velat taga ståndpunkt till frågan, huruvida dessa riktlinjer även borde i allo vinna tillämpning vid en kommande definitiv lönereglering.

Den tillfälliga löneförbättring, som beslöts år 1918, hade till allmänt syfte att föra upp avlöningarna till en nivå, som kunde beräknas svara mot 1914 års prisläge. Den nya utredning i lönefrågan, som år 1918 påbörjades, tog till utgångspunkt det prisläge, som, att döma av stegringen i levnadskostnaderna under åren närmast före världskrigets utbrott, skulle varit rådande i början av 1920-talet, därest berörda händelse icke inträffat, och som i för-

hållande till prisnivån 1914 ansågs kunna uttryckas med procenttalet 16. De lönebelopp, som av 1917 års sakkunniga framlagts, förlorade därmed sin aktualitet, men vid de nya lönernas uträknande fullföljdes i viss omfattning det jämförande bedömande, som tidigare tillämpats. Ur de sakkunnigas uttalande i dylikt avseende må följande anföras.

De sakkunniga ansågo det icke tillfyllest att allenast med användande av omförmälda matematiska grunder fixera avlöningsbeloppens storlek. Det kunde väl förutsättas, att den omfattande utredning, som föregått framläggandet av 1917 års sakkunnigas förslag till tillfällig löneförbättring, utgjorde en borgen för, att sagda löneförbättring blivit på ett i det stora hela tillfredsställande sätt utmätt med hänsyn till de särskilda personalgruppernas olika arbets- och tjänsteansvar. De sakkunniga ansågo sig dock icke böra underlåta att upptaga spørsmålet, om och i vilken mån några jämkningar i de olika avlöningsbeloppen ur nu nämnd synpunkt kunde vara påkallade. Det hade stått klart för de sakkunniga, att arbetets art och tjänsteansvarets betydelse måste vara de i främsta rummet grundläggande faktorerna vid värdesättande av de särskilda grupperna av beställningar. På grund av den förnyade granskning, som de sakkunniga sålunda verkställt, hade de av dem föreslagna avlöningsbeloppen i vissa fall kommit att förete avvikelser från de resultat, som med tillämpning av allenast matematiska regler skulle hava ernåtts.

Vid sina överväganden i nu antytt syfte hade de sakkunniga även företagit vissa jämförelser mellan officerare och underofficerare m. fl. å ena sidan samt civil personal å den andra sidan. I berörda avseende hade de sakkunniga i ett särskilt utlåtande den 1 mars 1920 med förslag till tillfällig löneförbättring under år 1921 framhållit, att de militära avlöningarna i stort sett borde hållas fullt i jämnhöjd med avlöningarna inom den civila statsförvaltningen. Denna sida av avlöningsfrågan bleve emellertid synnerligen komplicerad genom svårigheten att i detta hänseende komma till några tillfredsställande jämförelser mellan olika grupper av militära och av civila befattningshavare. De olikheter beträffande utbildning, befordran till och avgång ur tjänsten, tjänstgöringens art och omfattning m. m., som förefunnes, torde, åtminstone vad betydande personalgrupper anginge, utesluta möjligheten av ett direkt jämnställande.

En mera allmän jämförelse mellan vissa militära och civila tjänstemän beträffande tjänsteåliggandenas omfattning och därmed förenat ansvar hade däremot icke syntts omöjlig att åstadkomma. Särskilt gällde detta de högre militära beställningarna. Beträffande avlöningarna för dylika beställningar hade det i ett eller annat fall låtit sig göra att direkt tillämpa lönegrader, som inginge i den för statsdepartementen m. fl. verk föreslagna löneplanen. Med hänsyn till den proportion, som i avlöningshänseende lämpligen syntes böra råda mellan ifrågavarande högre beställningshavare och sådana av lägre tjänsteställning, kunde i många fall hållpunkter vinnas för en indirekt jämförelse mellan övriga militära beställningshavare och civila tjänstemän.

Beträffande den civilmilitära personalen föreläge i jämförelse med civil

personal väsentligt mindre olikheter i de avseenden, som förut berörts. På grund därav hade direkta jämförelser mellan nämnda båda personalkategorier lättare låtit sig verkställa, och avlöningsarna hade också för den civilmilitära personalen kunnat inpassas inom lönegraderna i den löneplan, som gällde för kommunikationsverken, eller som vid ifrågavarande tidpunkt föreslagits för statsdepartementen m. fl. verk.

I proposition nr 350 till 1921 års riksdag framlade Kungl. Maj:ts förslag till löne reglering för såväl officerare, underofficerare och civilmilitär personal å aktiv stat som fast anställt manskap.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet anförde föredragande departementschefen, att han funnit de av de sakkunniga i deras förslag upptagna lönebeloppen i allmänhet vara väl avvägda såväl i förhållande till det arbete och ansvar, som påvilade de olika personalgrupperna, som ock med hänsyn till lönebeloppen för de med dessa personalgrupper jämförbara civila befattningshavare.

I fråga om innehållet i de till de sakkunnigas betänkande fogade särskilda yttrandena, vari delvis icke oväsentliga reduceringar av de föreslagna lönebeloppen ifrågasattes, ville departementschefen framhålla, att de sakkunnigas förslag till väsentlig del vilade på en på matematisk väg åstadkommen höjning av lönerna för de olika militära personalgrupperna i syfte att på sätt som skett beträffande kommunikationsverkens personal föra fram deras löner till den antagna normala prisnivån omkring år 1920. Därest denna grund för den militära löne regleringen rycktes undan, hade man, enligt departementschefens åsikt, lämnat åsido en av de huvudsakliga synpunkter, som vid löne regleringen borde vara vägledande.

I det avlöningsreglemente för officerare m. fl., som föreslogs att provisoriskt antagas, voro löneplanerna i stort sett uppgjorda enligt de sakkunnigas förslag.

I utlåtande över den kungl. propositionen anförde statsutskottet med avseende på den av de sakkunniga verkställda jämförelsen mellan militära och civila tjänstebefattningar, att utskottet med hänsyn till den militära och den civila personalens väsentligt olika utbildning och tjänstgöringsförhållanden samt den olika tiden för tillträde till och avgång ur tjänst måste finna en dylik jämförelse synnerligen svår att på ett rättvist sätt genomföra samt i vissa fall knappast möjlig att åstadkomma. Mot den av de sakkunniga och av departementschefen gjorda jämförelsen kunde, enligt utskottets mening, i vissa avseenden göras så vägande erinringar, att utskottet icke funnit sig kunna tillmäta densamma någon större betydelse.

Utskottet ansåg sig icke kunna tillstyrka en så väsentlig avlöningsförhöjning, som av de sakkunniga och departementschefen ifrågasatts, utan utskottet fann, att ett reservationsvis framlagt förslag till löneplaner för officerare och underofficerare i stort sett motsvarade de berättigade anspråk i avlöningshänseende, som för denna personal kunde framställas. Utskottet förklarade sig så mycket mindre tveka att tillstyrka nämnda förslag, som därigenom den ojämnhet skulle bortfalla, som vidlåde Kungl. Maj:ts förslag

i fråga om proportionen mellan den rent militära och den civilmilitära personalens avlöning och som funnit uttryck i vissa motioner, som inom riksdagen väckts för ett bättre tillgodoseende av viss civilmilitär personal.

Utskottets utlåtande var icke enhälligt utan åtföljdes av reservationer av två av dess ledamöter.

Riksdagens beslut fattades i enlighet med utskottets hemställan.

Vad manskapet angår, äro de för dem gällande avlöningsbestämmelser ursprungligen uppgjorda med tanke på, att ifrågavarande beställningshavare endast tillhöra försvarsväsendet en kortare tid. Från denna synpunkt lär man få se det förhållandet, att enligt 1921 års manskapsavlöningsreglemente den sista löneförhöjningen vid armén utgick redan efter sju års tjänst och vid marinen efter åtta år. Löneförhöjningarna tillträdades regelmässigt efter intervaller om ett anställningsår.

I berörda avseenden medförde emellertid 1925 års försvarsordning vissa förändringar. Nämda omorganisation hade för arméns manskap den följden, att befordran till underofficer kom att uppskjutas, och att följaktligen tjänstetiden i furirsgraden i motsvarande mån förlängdes. Det ansågs då rättvist, att den längre tjänstetiden i manskapsgrad kompensades genom ännu ett lönetillägg, vilket dock borde tillkomma endast dem, som voro kompetenta för underofficersbefordran, och utgå först tre år efter det att närmast föregående löneförhöjning i graden tillträtts.

För flaggkorpralsgraden stadgades först, att sista löneförhöjningen skulle utgå efter åtta års anställning, men på skäl, motsvarande dem, som anförts beträffande furirerna, blev vederbörande löneplan 1928 utökad med ännu ett tillägg att utgå efter elva tjänsteår.

Beträffande högbåtsmännen gällde samma grundregel som för övrigt manskap, men därutöver tillkom ett lönetillägg efter elva års tjänstetid. År 1928 ökades de extra löneförhöjningarna med ytterligare två, vilka skulle tillträdas efter fjorton resp. sjutton års anställning.

Den utvidgning av löneskalorna för manskapet, som företagits, var sålunda i viss mån betingad av tillkomsten av beställningar för flaggkorpraler och högbåtsmän. Manskapskategorien tillfördes därmed element, som i ett väsentligt avseende skilja sig från manskapet i övrigt. Under det att en volontär vid armén eller en fast anställd vid sjömanskåren är skyldig att avgå ur tjänst vid en ålder av 34 resp. 35 år, äro nu nämnda beställningshavare berättigade att kvarstå till viss pensionsålder och att därefter åtnjuta pension. De stå på så sätt närmare underofficerarna än manskapet, och det har därför satts i fråga, huruvida icke deras avlöningsförhållanden, såsom också redan skett, borde ordnas efter delvis andra riktlinjer än för de sistnämnda.

Även i andra avseenden hava ändringar i manskapslönerna ifrågasatts. Från personalhåll hava sålunda framförts erinringar mot den princip, som legat till grund för fastställande av menigs begynnelselönen. Vidare har, såsom de sakkunniga förut berört, uttalats önskemål, att jämväl manskapets avlöning måtte differentieras efter ortsgupper, samt att ytterligare ålderstillägg måtte införas.

Då i de framställningar om löneroglering för olika grupper av försvarsväsendets personal, som överlämnats till de sakkunniga, med styrka gjorts gällande, att vid de under senare tid för statens befattningshavare vidtagna lönerogleringarna de militära lönekraven blivit i förhållande till de civila befattningshavarna tillgodosedda i mindre mån än som en rättvis avvägning borde giva vid handen, igångsatte de sakkunniga i början av sitt arbete vissa undersökningar i syfte att utröna, om och i vad mån denna uppfattning kunde anses befogad.

På grund av det närmare preciserande av innebörden i de sakkunnigas uppdrag, som sedermera kom till stånd, blevo dessa undersökningar avbrutna, innan de sakkunniga voro i tillfälle att kunna taga ståndpunkt i förenämnda spörsmål eller att över huvud taget verkställa någon jämförelse mellan de civila och de militära löneförhållandena.

Om en dylik jämförelse skulle utvisa, att statens militära beställningshavare blivit i lönehänseende mindre väl behandlade än de civila löntagarna, kan givetvis rättelse härutinnan ej vinnas i nu föreliggande sammanhang, då det blott gäller att inräkna dyrtidstidstillägget i den fasta lönen; och då, enligt vad de sakkunniga erfarit, å militärt håll råder en allmän uppfattning, att en verklig reglering av de militära avlöningsförhållandena är av behovet påkallad för att bringa dessa i jämnhöjd med de civila — vilket även belyses i flera av de till de sakkunniga överlämnade framställningarna — vilja de sakkunniga för sin del uttala sig för, att en utredning i detta ämne måtte komma till stånd, så att de militära lönefrågorna såväl i princip som i enskildheter må bliva föremål för en ingående granskning.

VII. De sakkunnigas hemställan.

Under åberopande av vad i detta betänkande anförts hemställa 1930 års militärlöningssakkunniga, att Kungl. Maj:t måtte

dels föreslå riksdagen godkänna här bifogade förslag till avlöningsreglemente för aktiv personal m. fl. vid försvarsväsendet;

dels vid beräkning av vederbörande anslagsposter tillämpa av de sakkunniga föreslagna grunder för bestämmande av vissa i vederbörliga stater uppförda eller eljest utgående arvoden;

dels utverka riksdagens bemyndigande att, i den mån så erfordras, få fastställa avlöningen till i tjänst kvarstående båtsmän;

dels föreslå riksdagen antaga de ändrade villkor för avlöning åt personal på övergångsstat, på reservstat och i reserven, som av de sakkunniga föreslagits;

dels föreslå riksdagen medgiva, att till löjtnant, sergeant eller underofficer av 2. eller 3. graden på aktiv stat, som i tre år åtnjutit lön i högsta löneklassen av den lönegrad, till vilken vederbörande beställning hänföres, må utgå tillfällig löneförbättring med belopp, motsvarande skillnaden i lönebelopp mellan de två högsta löneklasserna i berörda lönegrad;

dels i enlighet med här bifogat förslag, utfärda kungörelse med tillämpningsbestämmelser till ovan nämnda reglemente;

dels ock vid en eventuell omorganisation av försvarsväsendets lönenämnd taga hänsyn till av de sakkunniga framförda synpunkter.

Förslag till

KUNGL. MAJ:TS AVLÖNINGSREGLEMENTE

för personal å aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet i fredstid.

Kungl. Maj:t har med riksdagen funnit gott fastställa följande

Avlöningsreglemente.

(Militära avlöningsreglementet.)

DEL I.

Officerare, underofficerare samt civilmilitär personal.

1 KAP.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

1. Beställningshavare äger att i sin tjänst åtnjuta *avlöning* enligt de i detta reglemente givna föreskrifter och under de i detsamma stadgade villkor.

2. Avlöning utgår, där ej annorlunda i reglementet stadgas, från och med den dag tjänsten tillträdes till och med den dag beställningshavaren avgår på grund av avsked, entledigande eller dödsfall.

3. Utbetalning av avlöning sker månadsvis i efterskott, så framt icke beträffande särskild ersättning utbetalning i annan ordning finnes lämpligen böra ske.

4. Angående skyldighet att avgå från tjänsten och om rätt till pension är särskilt stadgat.

2 §.

1. Med ordinarie beställning — bataljonsläkarbeställning vid fältläkarkåren och marinläkarbeställning av 2. graden undantagna — må icke förenas annan ordinarie tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat; dock att beträffande läkare- eller veterinärtjänst å kommuns stat och gymnastiklärartjänst gäller vad i 3—5 mom. sägs.

2. Erforderliga föreskrifter därom, att viss grupp av beställningshavare eller innehavare av viss befattning icke må åtaga sig uppdrag eller utöva verksamhet av beskaffenhet att icke böra förenas med deras ordinarie tjänst, meddelas av Kungl. Maj:t.

3. Beställningshavare, som utom sin ordinarie tjänst eljest innehar eller avser att åtaga sig bisyssla, skall, i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver, göra skriftlig anmälan därom till vederbörande myndighet.

Med bisyssla förstås härvid befattning i allmän eller enskild tjänst, varaktigt eller mera tidskrävande tillfälligt uppdrag samt yrkesmässigt bedriven verksamhet.

4. Prövas bisysslan inverka hinderligt för statstjänstens utövande, och är icke fråga om befattning eller uppdrag, som beställningshavaren erhållit av Kungl. Maj:t eller med Kungl. Maj:ts medgivande, eller om ledamotskap av riksdagen, skall förbud för honom meddelas att med den ordinarie tjänsten förena ifrågavarande bisyssla. Beställningshavare må dock icke utan tvingande skäl förvägras att åtaga sig offentligt uppdrag.

5. För tid, varunder beställningshavare av bisyssla helt eller delvis hindras att bestrida sin tjänst, skall han göra framställning om ledighet i motsvarande omfattning.

2 KAP.

Beställningshavare, som åtnjuta lön enligt löneplan.

Löneplaner och löneklassplacering.

3 §.

LÖNEPLANER.

Löneplan för officerare m. fl. (O).

Lönegrad		Löne- klass nr	Ortsgrupp				
Nr			I kr.	II kr.	III kr.	IV kr.	V kr.
1	1	2 808	3 024	3 240	3 456	3 672
	2	3 216	3 468	3 720	3 972	4 224
	3	3 720	4 008	4 296	4 584	4 872
2	4	4 284	4 596	4 908	5 220	5 532
	5	4 848	5 196	5 544	5 892	6 240
	6	5 400	5 784	6 168	6 552	6 936
3	7	6 120	6 552	6 984	7 416	7 848
	8	6 792	7 260	7 728	8 196	8 664
	9	7 464	7 968	8 472	8 976	9 480
4	10	8 160	8 700	9 240	9 780	10 320
	11	9 240	9 804	10 368	10 932	11 496
	12	9 900	10 476	11 052	11 628	12 204
5	13	10 560	11 148	11 736	12 324	12 912
6	14	13 500	14 148	14 796	15 444	16 092
7	15	15 480	16 200	16 920	17 640	18 360
8	16	17 880	18 660	19 440	20 220	21 000

Löneplan för underofficerare m. fl. (Uo).

Lönegrad		Löne- klass nr	Ortsgrupp				
Nr	Omfattar löne- klasserna nr		I kr.	II kr.	III kr.	IV kr.	V kr.
1	1—5	1	2 376	2 556	2 736	2 916	3 096
		2	2 520	2 712	2 904	3 096	3 288
2	3—7	3	2 760	2 976	3 192	3 408	3 624
		4	3 000	3 228	3 456	3 684	3 912
3	5—9	5	3 300	3 552	3 804	4 056	4 308
		6	3 600	3 876	4 152	4 428	4 704
4	7—11	7	3 900	4 200	4 500	4 800	5 100
		8	4 260	4 584	4 908	5 232	5 556
		9	4 620	4 956	5 292	5 628	5 964
		10	4 980	5 340	5 700	6 060	6 420
		11	5 340	5 724	6 108	6 492	6 876

Löneplan för civilmilitär personal (C).

Lönegrad		Löne- klass nr	Ortsgrupp				
Nr	Omfattar löne- klasserna nr		I kr.	II kr.	III kr.	IV kr.	V kr.
1	1—5	1	2 664	2 868	3 072	3 276	3 480
		2	2 808	3 024	3 240	3 456	3 672
		3	2 952	3 180	3 408	3 636	3 864
2	4—8	4	3 096	3 336	3 576	3 816	4 056
		5	3 240	3 492	3 744	3 996	4 248
3	6—10	6	3 420	3 684	3 948	4 212	4 476
		7	3 600	3 876	4 152	4 428	4 704
4	8—12	8	3 840	4 128	4 416	4 704	4 992
5	9—13	9	4 080	4 380	4 680	4 980	5 280
		10	4 320	4 632	4 944	5 256	5 568
6	11—15	11	4 680	5 016	5 352	5 688	6 024
7	12—16	12	5 040	5 400	5 760	6 120	6 480
		13	5 400	5 784	6 168	6 552	6 936
8	14—17	14	5 760	6 168	6 576	6 984	7 392
		15	6 120	6 552	6 984	7 416	7 848
9	16—19	16	6 480	6 936	7 392	7 848	8 304
		17	6 900	7 380	7 860	8 340	8 820
10	18—21	18	7 380	7 884	8 388	8 892	9 396
		19	7 860	8 388	8 916	9 444	9 972
11	20—23	20	8 400	8 940	9 480	10 020	10 560
12	21—24	21	8 940	9 492	10 044	10 596	11 148
13	22—25	22	9 480	10 044	10 608	11 172	11 736
		23	10 020	10 596	11 172	11 748	12 324
14	24—27	24	10 560	11 148	11 736	12 324	12 912
		25	11 100	11 700	12 300	12 900	13 500
		26	11 700	12 312	12 924	13 536	14 148
		27	12 300	12 924	13 548	14 172	14 796
		28	13 500	14 148	14 796	15 444	16 092
15	28	28	13 500	14 148	14 796	15 444	16 092
16	29	29	16 680	17 424	18 168	18 912	19 656
17	30	30	17 880	18 660	19 440	20 220	21 000

Anm. För beställningshavare, som enligt särskilda bestämmelser äger uppbära inkvartings- och servisbidrag eller enbart servisbidrag från viss stad, skall å lönen avdragas ett belopp, motsvarande vad han sålunda uppbär.

4 §.

1. De beställningar, för vilka lön utgår enligt någon av de i 3 § intagna löneplaner, angivas i den vid detta reglemente fogade tjänsteförteckningen, som jämväl utvisar, till vilken löneplan och lönegrad varje särskild beställning är att hänföra.

Där flera löneklasser äro upptagna för viss lönegrad, fastställes den löneklass, enligt vilken beställningshavares lön skall utgå, i enlighet med föreskrifterna i 5—10 §§.

Inom löneklass bestämmes lönebeloppet efter den ortsgrupp, till vilken den plats blivit hänförd, som enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter är att anse såsom beställningshavares förläggningssort (ordinarie tjänstgöringsort).

Fördelningen av förläggningssorter (ordinarie tjänstgöringsorter) å de olika ortsgrupperna fastställes av Kungl. Maj:t på grundval av de för orterna gällande allmänna levnadskostnaderna.

2. Utan avseende å förläggningssort utgår dock lön

a) efter den ortsgrupp, till vilken Stockholm räknas, till officer, vilken kommanderats såsom aspirant vid generalstaben eller såsom elev vid någon av de militära högskolorna, under tiden till kommanderingens upphörande samt till officer, vilken kommanderats såsom intendentsaspirant, under tiden till och med dagen för avläggande av intendentsexamen samt

b) efter den ortsgrupp kommanderingssorten tillhör till underofficer, vilken kommanderats såsom förvaltaraspirant, under tiden till och med dagen för avläggande av förvaltarexamen; dock att lön i detta fall skall utgå lägst efter den ortsgrupp förläggningssorten tillhör.

5 §.

1. Vid tillträddandet av ordinarie beställning, tillhörande lönegrad, som omfattar mer än en löneklass, erhåller beställningshavare, vare sig han förut innehade sådan beställning eller ej, lön enligt den för lönegraden fastställda lägsta löneklassen, där ej föreskrifterna i 6—10 §§ giva anledning till avvikelse härutinnan.

2. Efter att hava tillhört en och samma löneklass under tre år uppflyttas beställningshavaren till närmast högre löneklass samt efter ytterligare tre år till den därpå följande högre löneklassen och så vidare, intill dess högsta löneklassen inom lönegraden uppnåtts, allt så framt ej annat följer av föreskrifterna i 6—9 §§.

3. Uppflyttning till högre löneklass sker vid ingången av kalenderkvartalet näst efter det, under vilket den för uppflyttning stadgade tjänstetiden i den lägre löneklassen tilländagått.

I övrigt gäller såsom villkor för beställningshavares uppflyttning till högre löneklass,

a) att han under minst fyra femtedelar av den tid, som erfordras för vinnande av uppflyttning, skall hava bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan statens tjänst; dock att härvid såsom tjänstetid skall räknas

jämval tid, under vilken han åtnjutit semester eller tjänstledighet av anledning, som omförmåles i 14 eller 15 §, ävensom tid, under vilken han i egenkap av musikunderofficer eller övertalig gevärshantverkare enligt äldre föreskrifter icke varit inkallad till tjänstgöring;

b) att uppskov med uppflyttning prövats icke böra äga rum med hänsyn till mindre väl vitsordad tjänstgöring under den tid beställningshavaren tillhört den lägre löneklassen; dock att härvid viss i tjänsten begången förseelse, för vilken beställningshavaren särskilt bestraffats, icke i och för sig må föras honom till last, utan hänsyn därtill tagas, endast då förseelsen kan sägas karakterisera arten av tjänstgöringen i dess helhet; samt

c) att beställningshavare icke redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han, enligt vad därom är särskilt stadgat, skall vara skyldig att avgå från tjänsten.

Beslut om uppskov av anledning, som i punkt b) sägs, må icke fattas, utan att beställningshavaren erhållit tillfälle att förklara sig, och skall sådant beslut avse viss tid, minst ett halft och högst tre år. Vid uppskovstidens utgång skall uppflyttning ske, om ej tjänstgöringen under nämnda tid givit anledning till förnyat uppskov därmed.

4. Har beställningshavare, med tillämpning av föreskrifterna i 3 mom. punkt b) först efter viss tids uppskov blivit uppflyttad till högre löneklass, må sedermera, om hans fortsatta tjänstgöring anses böra föranleda därtill, kunna medgivas, att han för uppflyttning till än högre löneklass skall äga såsom tjänstetid tillgodoräkna sig jämval den tid uppskovet varat.

6 §.

1. För bestämmande av *begynnelselö*n i vederbörande beställning och sedermera för uppflyttning till högre löneklass må vissa beställningshavare tillgodoräkna sig tjänstetid enligt vad nedan stadgas.

Fänrik (underlöjtnant, marinunderintendent) må tillgodoräkna sig tiden från det han efter avlagd officersexamen (marinintendentsexamen) vunnit första anställning såsom officer (marinunderintendent), vare sig beställning på stat erhållits samtidigt eller senare.

Underofficer må tillgodoräkna sig viss tid, under vilken han omedelbart före tillträddandet av underofficersbeställning på stat i en följd varit fast anställd vid krigsmakten, enligt följande grunder, nämligen:

a) sergeant vid armén, som avlagt antingen underofficersexamen enligt de före utbildningsåret 1916—1917 tillämpade bestämmelser eller furirsexamen enligt de från och med nämnda utbildningsår gällande föreskrifter: tiden efter avläggandet av sådan examen, minskad med sex år;

b) musiksergeant vid armén, oavsett huruvida han avlagt någondera av de under a) omförmålda examina eller ej: den tid efter fyllda 17 år, varunder den fasta anställningen varat, minskad med nio år;

c) underofficer av 2. graden vid marinen, vilken befordrats från beställning såsom flaggkorpral: tiden från och med den dag han ägt räkna kompetens för befordran till flaggkorpral, minskad med två år;

d) underofficer av 3. graden vid marinen: tiden från det han uppfyllt villkoren beträffande såväl kunskapsprov som tjänstetid för vinnande av anställning i nämnda egenskap;

e) sergeant vid flygvapnet,

därest han avlagt under a) nämnd examen, förvärvat under c) omförmäld kompetens eller uppfyllt under d) angivna villkor: enahanda tid, som under a), c) eller d) sagts; samt

eljest: den tid Kungl. Maj:t bestämmer.

Tyghantverkare, vapenhantverkare, hantverkare eller fortmaskinist må tillgodoräkna sig den tid han efter uppnådda 31 levnadsår i en följd innehåft fast anställning såsom hantverks- (vapenhantverkar-)underbefäl.

2. För beställningshavare, vilken efter erhållet avsked med bibehållen befordringsrätt kvarstått såsom lönlös och därefter ånyo vunnit beställning på stat, skola bestämmelserna i 1 mom. äga tillämpning i fråga om tillgodoräkande av tid, varunder han före avskedet tjänstgjort.

3. Beställningshavare, som från övergångsstat, reservstat eller reserv övergått till beställning på aktiv stat, må av den tid, varunder han tillhört övergångsstaten, reservstaten eller reserven, tillgodoräkna sig så stor del, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

4. Huruvida den, som från manskapsbeställning vunnit befordran till fänrik, må äga tillgodoräkna sig någon del av föregående anställningstid, bestämmes av Kungl. Maj:t.

5. Har beställningshavare eljest i statens eller det allmännas tjänst utfört arbete eller fullgjort uppdrag, som finnes vara av beskaffenhet att skäligen böra tillgodoräknas honom vid bestämmande av hans placering i löneklass i erhållen beställning, beror på Kungl. Maj:ts prövning, om och i vad mån dylikt tillgodoräkande må äga rum.

7 §.

1. Vid *befordran* till beställning inom högre lönegrad av samma löneplan skall innehavare av beställning, tillhörande någon av löneplanerna Uo eller C, placeras lägst i löneklass närmast högre än den han före befordran tillhörde.

Vid dylik befordran skall beställningshavare dessutom, för omedelbar eller framtida uppflyttning till högre löneklass i den nya beställningen, äga att tillgodoräkna sig den tid intill tre år, varunder han i den föregående beställningen tillhört löneklass, som är närmast lägre än den, till vilken han på grund av nyssnämnda föreskrift bör hänföras.

2. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande den, som vid befordran till någon i detta reglemente avsedd beställning innehade sådan ordinarie befattning i statens tjänst, för vilken avlöningen bestämts efter samma grunder, som i reglementet tillämpats.

3. Vid befordran inom löneplan O skall iakttagas,

att kapten (ryttmästare, marinintendent av 1. graden) och löjtnant (marinintendent av 2. graden) må för omedelbar eller framtida uppflyttning till-

godoräkna sig tiden från första utnämningen till officer (marinunderintendent), minskad med 9 resp. 3 år;

dock att kapten (ryttmästare), som är eller varit anställd vid generalstabens, må tillgodoräkna sig ytterligare tre tjänsteår.

4. Huruvida kapten eller löjtnant, som tidigare innehaft underofficers- eller manskapsbeställning, må utöver vad eljest är medgivet tillgodoräkna sig någon del av tjänstetiden före officersutnämningen, är i varje särskilt fall beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. Därest beställningshavare före sin befordran på grund av förordnande eller placering i högre beställning eller befattning under minst sex månader i följd uppburit antingen vikariatsersättning eller ock lön enligt den lönegrad, till vilken den högre beställningen hänföres, må, i stället för vad i 1 och 3 mom. stadgas, den tiden tillgodoräknas honom vid bestämmande av hans begynnelselön i den nya tjänsten och sedermera för hans uppflyttning i högre löneklass.

6. Beställningshavare, som efter egen ansökan förflyttas till annan beställning inom samma lönegrad eller från beställning inom högre till beställning inom lägre lönegrad, äger bibehålla den placering i löneklass han före tillträdet av den nya beställningen innehade; dock må lönen icke i något fall utgå enligt högre löneklass än den högsta för den nya beställningen gällande.

8 §.

Major (kommendörkapten av 2. graden), vilken förordnas eller placeras i befattning såsom:

chef för särskilt för sig bestående truppförband,

chef för sjökrigshögskolan eller sjökrigsskolan,

byråchef i arméförvaltningen eller flygstyrelsen,

avdelningschef vid generalstabens huvudstation, i marinförvaltningen eller marinstaben eller

souschef i lantförsvarets kommandoexpedition, må åtnjuta lön i 12. löneklassen enligt löneplan O, även om han icke på grund av 5 § 2 mom. är berättigad därtill.

Den, som sålunda tillträtt lön i 12. löneklassen, må bibehålla denna lön, så länge han kvarstår i 4. lönegraden av nämnda löneplan.

9 §.

Beställningshavare, som övergår från beställning, hörande till en av de under 3 § intagna löneplanerna, till beställning inom annan löneplan, skall i den nya beställningen placeras i den löneklass, vars lönebelopp är närmast högre än lönen i den löneklass han vid övergången tillhörde, dock icke i högre löneklass än den högsta för den nya beställningen gällande. Därjämte äger han att för omedelbar eller framtida uppflyttning i den nya lönegraden tillgodoräkna sig den tid intill tre år, varunder han tillhört löneklassen med den lägre lönen.

10 §.

Undantagsvis och så framt för främjande av försvarsväsendets intresse sådant kräves, må Kungl. Maj:t, för förvärvande av särskilt kvalificerad person till viss befattning eller för sådan persons bibehållande i tjänst, kunna tilldela honom högre lön, än han enligt de i detta reglemente angivna grunder eljest skolat uppbära; dock må lönen icke i något fall bestämmas till belopp, som med mer än tjugu procent överstiger lönen enligt den högsta för beställningen fastställda löneklassen.

11 §.

1. Beställningshavare skall vara underkastad icke blott föreskrifterna i de för krigsmakten gällande reglementen och instruktioner m. m. utan även den vidsträcktare eller ändrade tjänstgöring, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation av försvarsväsendet eller eljest kan varda stadgad, ävensom den förflyttning till annan förläggningsort (ordinarie tjänstgöringsort) eller till annan tjänst vid försvarsväsendet, vilken kan bliva honom ålagd enligt grunderna för nu gällande organisation eller i enlighet med de ändrade föreskrifter, som Kungl. Maj:t och riksdagen därutinnan må besluta.

2. Nedflyttas beställning till lägre lönegrad, äger den, som då innehar beställningen, uppbära lön i den lönegrad beställningen förut tillhörde.

Semester och tjänstledighet.

12 §.

1. Beställningshavare äger årligen, såvida ej hänsyn till tjänstens behörliga upprätthållande utgör hinder därför, åtnjuta *semester* under nedan angivna antal dagar:

	Intill det år, under vilket beställningshavaren fyller 40 år	Från och med det år, under vilket beställningshavaren fyller 40 år
Beställningshavare, tillhörande 1. lönegraden i någon av löneplanerna O, Uo eller C	20 dagar	30 dagar
Beställningshavare, tillhörande 2. lönegraden i löneplan O, 2.—4. lönegraderna i löneplan Uo eller 2.—9. lönegraderna i löneplan C	25 ”	35 ”
Beställningshavare, tillhörande 3. eller 4. lönegraden i löneplan O eller 10.—13. lönegraderna i löneplan C	35 ”	45 ”
Beställningshavare, tillhörande 5.—8. lönegraderna i löneplan O eller 14.—17. lönegraderna i löneplan C	45 ”	45 ”

2. Semester beräknas för kalenderår. Har full semester icke kunnat beredas beställningshavare före kalenderårets utgång, må felande antal semesterdagar, i den utsträckning så ur tjänstesynpunkt är möjligt, tilldelas honom under påföljande års första kvartal.

Beställningshavare, som har sin förläggningssort (ordinarie tjänstgöringsort) å plats, där kallortstillägg utgår, må, om särskilda skäl så föranleda, åtnjuta i följd icke blott honom för löpande år tillkommande semester utan jämväl semester för det näst föregående året, i den mån sådan icke redan av honom åtnjutits

3. Därest beställningshavare tillträder eller skall avgå från beställning vid annan tidpunkt än kalenderårets början eller slut, beräknas hans semester för sådant år i förhållande till den del av året, under vilken beställningen innehaves. Övergår beställningshavare under året från en med semesterrätt förenad beställning till annan dylik beställning, tillämpas enahanda beräkningsgrund för bestämmande av hans sammanlagda semester för sådant år.

Uppstår vid beräkning, som här sagts, brutet tal, avrundas semestern till närmaste högre dagantal.

4. Så framt icke för ernående av lämplig semesterfördelning annorlunda beslutas, må semester icke tillgodonjutas, utan att beställningshavaren under minst hälften av närmast förflutna period av tolv månader bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning.

5. Beställningshavare, som har sig anförtrodd penninguppbörd eller kontroll å sådan uppbörd, är pliktig att årligen begagna sig av semester å tid, som av överordnad myndighet bestämmes.

13 §.

För tid, under vilken beställningshavare åtnjuter tjänstledighet eller är hindrad tjänstgöra, skall med hans lön förhållas på sätt i 14—18 §§ stadgas, så framt ej Kungl. Maj:t finner skäl att för visst fall annorlunda bestämma.

Vid tjänstledighet förekommande avdrag å avlöningen, *tjänstledighetsavdrag*, äro av tre slag, A-, B- och C-avdrag. A- och B-avdragens storlek framgår av omstående tabell, C-avdraget utgör för dag $\frac{1}{30}$ av och för kalendermånad hela månadslönen. På vederbörande myndighet ankommer att besluta, huruvida beställningshavare, som har att vidkännas C-avdrag, skall avstå jämväl övriga med hans tjänst förenade förmåner.

Avdragstabell.

Löneklass	A-avdrag				B-avdrag				Löneklass	A-avdrag				B-avdrag			
	för dag		för mån.		för dag		för mån.			för dag		för mån.		för dag		för mån.	
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	
O 1	1	50	45	—	3	—	90	—	C 1	1	40	42	—	2	80	84	—
2	1	80	54	—	3	60	108	—	2	1	50	45	—	3	—	90	—
3	2	10	63	—	4	20	126	—	3	1	60	48	—	3	20	96	—
4	2	40	72	—	4	80	144	—	4	1	70	51	—	3	40	102	—
5	2	75	82	50	5	50	165	—	5	1	80	54	—	3	60	108	—
6	3	10	93	—	6	20	186	—	6	1	90	57	—	3	80	114	—
7	3	50	105	—	7	—	210	—	7	2	—	60	—	4	—	120	—
8	3	90	117	—	7	80	234	—	8	2	10	63	—	4	20	126	—
9	4	40	132	—	8	80	264	—	9	2	30	69	—	4	60	138	—
10	4	90	147	—	9	80	294	—	10	2	50	75	—	5	—	150	—
11	5	45	163	50	10	90	327	—	11	2	70	81	—	5	40	162	—
12	6	—	180	—	12	—	360	—	12	2	90	87	—	5	80	174	—
13	6	60	198	—	13	20	396	—	13	3	10	93	—	6	20	186	—
14	9	—	270	—	18	—	540	—	14	3	30	99	—	6	60	198	—
15	10	50	315	—	21	—	630	—	15	3	50	105	—	7	—	210	—
16	12	50	375	—	25	—	750	—	16	3	70	111	—	7	40	222	—
Uo 1	1	20	36	—	2	40	72	—	17	4	—	120	—	8	—	240	—
2	1	30	39	—	2	60	78	—	18	4	30	129	—	8	60	258	—
3	1	45	43	50	2	90	87	—	19	4	60	138	—	9	20	276	—
4	1	60	48	—	3	20	96	—	20	5	—	150	—	10	—	300	—
5	1	80	54	—	3	60	108	—	21	5	40	162	—	10	80	324	—
6	2	—	60	—	4	—	120	—	22	5	80	174	—	11	60	348	—
7	2	20	66	—	4	40	132	—	23	6	20	186	—	12	40	372	—
8	2	40	72	—	4	80	144	—	24	6	60	198	—	13	20	396	—
9	2	60	78	—	5	20	156	—	25	7	—	210	—	14	—	420	—
10	2	85	85	50	5	70	171	—	26	7	50	225	—	15	—	450	—
11	3	10	93	—	6	20	186	—	27	8	—	240	—	16	—	480	—
									28	9	—	270	—	18	—	540	—
									29	11	50	345	—	23	—	690	—
									30	12	50	375	—	25	—	750	—

14 §.

Beställningshavare, som av särskilt tjänsteuppdrag eller annat offentligt uppdrag är hindrad bestrida sin tjänst, skall

1) uppbara oavkortad lön för tid,

a) under vilken han fullgjort statligt uppdrag, så framt icke annat följer av vad i denna paragraf nedan stadgas, eller ock Kungl. Maj:t eller den myndighet, som har att besluta angående tjänstledigheten, annorlunda bestämmer,

b) under vilken han deltagit såsom elev i utbildningskurs vid försvarsväsendet,

c) vilken han enligt uppdrag använt för att göra iakttagelser eller idka studier, som anses tjäna försvarsväsendets intressen,

d) vilken åtgått för fullgörande av de skyldigheter, som ålegat honom såsom styrelsemedlem, ombud, fullmäktig eller revisor i pensionsanstalt, vilken beställningshavaren i denna sin egenskap är pliktig att tillhöra;

2) vidkännas A-avdrag för tid, under vilken han med vederbörligt medgivande fullgjort offentligt, icke statligt uppdrag, där ersättning icke utgår

eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag eller med däremot svarande arvode;

3) vidkännas B-avdrag för tid,

a) under vilken han fullgjort uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller kyrkomötet eller såsom riksdagens revisor,

b) under vilken han fullgjort honom åliggande värnplikstjänstgöring;

4) vidkännas C-avdrag för tid,

a) under vilken han innehaft anställning hos riksdagen eller dess revisorer eller hos kyrkomötet,

b) under vilken han i andra fall, än här ovan omförmälts, åtnjutit ledighet av anledning, som i denna paragraf avses.

15 §.

1. Har beställningshavare i tjänsten blivit skadad till följd av olycksfall eller ådragit sig sjukdom, beträffande vilken skälig anledning ej finnes att antaga, att den föranletts av annan orsak än tjänstgöringen, eller att denna icke väsentligen bidragit till densamma, skall han under den tid han därigenom blivit hindrad att tjänstgöra,

a) uppbära oavkortad lön, intill dess sex månader förflutit från dagen för olycksfallet eller insjuknandet;

b) vidkännas A-avdrag för tid därutöver, så framt ej särskilda skäl föranleda, att sådant avdrag icke skall äga rum.

2. Vad i 1 mom. stadgas äger motsvarande tillämpning, därest beställningshavare antingen på grund av sin tjänst eller av den anledning, att han tillhör krigsmakten blivit utsatt för våld eller annan misshandel och därigenom hindrats att bestrida sin tjänst, så ock därest han förbjudits att tjänstgöra till förekommande av smittsam sjukdoms spridande.

16 §.

1. Därest beställningshavare av behörigen styrkt sjukdom i andra fall, än som avses i 15 §, hindras att tjänstgöra, skall han för den tiden vidkännas A-avdrag.

2. Har beställningshavare beviljats ledighet för svag hälsas vårdande och är behovet av sådan ledighet behörigen styrkt, skall han vidkännas B-avdrag.

17 §.

Har beställningshavare erhållit tjänstledighet för enskild angelägenhet, skall han för den tid ledigheten omfattar vidkännas C-avdrag. Såsom undantag härifrån gäller:

1) att beställningshavare må kunna under högst 15 dagar av ett och samma kalenderår medgivas ledighet för uppgiven enskild angelägenhet av vikt mot allenast B-avdrag samt

2) att beställningshavare må kunna, likaledes mot B-avdrag, medgivas ledighet under högst tre månader för idkande av studier eller bedrivande

av arbete, som prövas vara av betydelse för försvarsväsendet eller för beställningshavarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom detsamma.

18 §.

1. För den tid, under vilken beställningshavare undergår arreststraff med förbud att göra tjänst, skall han vidkännas B-avdrag.

2. Varder beställningshavare avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, skall han under tiden vidkännas C-avdrag, så framt ej finnes skäligt låta honom uppbära någon del av avlöningen.

3. Prövas undergången arreststraff icke böra räknas vederbörande till last, eller finnes avstängningsåtgärd hava varit obefogad, eller blir för brott häktad frikänd, skall vad av hans avlöning innehållits till honom utbetalas.

4. Avhåller sig beställningshavare från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall, må han för den tiden icke åtnjuta avlöning.

19 §.

Har semester eller tjänstledighet beviljats beställningshavare i olika perioder, åtskilda allenast av sön- eller helgdag, skall dylik mellanliggande dag inräknas i semestern eller ledigheten.

Lönstillägg och särskilda ersättningar.

20 §.

Till beställningshavare, som har sin förläggningssort (ordinarie tjänstgöringsort) å sådan plats inom de norra delarna av landet, där vistelsen på grund av klimatiska och fysiologiska förhållanden kan, fränsett ökade levnadskostnader, anses medföra avsevärda olägenheter, utgår *kallortstillägg* med nedanstående för olika *kallortsklasser* bestämda belopp för år räknat, nämligen:

för kallortsklass	I	90 kronor,	för kallortsklass	IV	360 kronor,
»	»	II 150	»	»	V 540
»	»	III 240	»	»	VI 720

Närmare bestämmelser för orternas fördelning å skilda kallortsklasser meddelas av Kungl. Maj:t.

21 §.

1. Beställningshavare, vilken kommenderas eller förordnas att såsom vikarie uppehålla befattning, som enligt stat eller eljest meddelade föreskrifter skall bestridas av beställningshavare inom högre lönegrad av den löneplan, till vilken hans egen beställning är att hänföra, eller att bestrida göromål, vilka eljest ankomma på innehavare av sådan beställning, äger

uppbära *vikariatsersättning* med belopp, som i nedanstående tabell anges för den *vikariatsklass*, till vilken den högre beställningen hänföres.

Vikariatsklass	Vikariatsersättningens belopp			
	för dag kr.		för månad kr.	
A	—	50	15	—
B	1	—	30	—
C	1	25	37	50
D	1	75	52	50
E	2	75	82	50
F	5	—	150	—
G	6	—	180	—

Beställningarnas fördelning å vikariatsklasser framgår av tjänsteförteckningen.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beställningshavare, som kommenderas eller förordnas att uppehålla befattning, för vilken beställning inom annan löneplan är avsedd, eller att bestrida göromål, vilka eljest ankomma på innehavare av sådan beställning.

2. Beställningshavare, vilken placeras i befattning, som enligt gällande tjänstgöringsföreskrifter företrädesvis bör bestridas av beställningshavare i högre lönegrad, ävensom beställningshavare, som för längre tid än sex månader förordnas eller kommenderas att uppehålla dylik befattning, äger under tiden uppbära vikariatsersättning, enligt vad i 1 mom. stadgas.

3. Huruvida vikariatsersättning må utgå i andra fall än ovan sägs, beror av Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall.

4. Beställningshavare, vilken för längre tid, minst sex månader, förordnas eller beordras att uppehålla högre befattning, eller vilken placeras i dylik befattning, skall, så länge förordnandet eller placeringen fortfar, med avseende på semester, tjänstledighet och sjukvård anses tillhöra den lönegrad, till vilken den högre beställningen hänföres, samt den löneklass inom denna, som är närmast högre än den han själv tillhör.

Vad sålunda stadgas skall jämväl äga tillämplighet i fråga om beställningshavare, vilken, på sätt särskilt är föreskrivet, förordnas i beställning såsom kapten eller löjtnant.

5. Till officer eller underofficer, som utan att innehava beställning vid intendenturkåren (dess övergångsstat, reservstat eller reserv) förordnas att uppehålla befattning såsom fördelningsintendent (motsvarande befattning) eller förrådschef eller ock lägre, med redogörare- eller uppbördsmanansvar förenad intendenturbefattning vid armén, skall för varje tjänstgöringsdag utgå dagarvode med 5 kronor vid tjänstgöring i befattning, avsedd för officer, och med 2 kronor 50 öre vid tjänstgöring i befattning, avsedd för underofficer. Dylikt arvode må dock icke uppbäras för tid, under vilken tjänstgöringstraktamente åtnjutes, varjämte gäller, att, där vederbörande i anledning av förordnandet åtnjuter vikariatsersättning enligt 1 eller 2 mom., dagarvodelt skall minskas med motsvarande belopp.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande uppehållande av intendents- eller förrådsförvaltarbefattning vid marinen eller flygvapnet.

22 §.

Angående *ersättning vid resa* för förrättning i statens ärenden gäller vad därom är stadgat i allmänna resereglementet och i särskilda av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter.

23 §.

1. Under tjänsteutövning å annan ort inom riket än förläggningssorten (ordinarie tjänstgöringsorten) äger beställningshavare åtnjuta *tjänstgörings-traktamente* enligt av Kungl. Maj:t bestämda grunder, dock icke i något fall till högre belopp än den för beställningshavaren enligt resereglementet bestämda traktamentsersättningen.

2. Beställningshavare, som har sin förläggningssort (ordinarie tjänstgöringsort) inom fästning, må jämväl vid tjänsteutövning å sagda ort under sådana förhållanden, att det vanliga kvarteret icke kan bibehållas, kunna komma i åtnjutande av tjänstgöringstraktamente, som i 1 mom. sägs.

24 §.

Under *sjö-tjänstgöring*, *flygtjänstgöring* och vid utförande av *dykeriarbete* må särskilda förmåner utgå enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

25 §.

1. Beställningshavare, vilken

a) till följd av befordran eller på grund av förordnande eller kommendering att uppehålla viss beställning eller befattning nödgats flytta till annan ort;

b) till följd av transport från en beställning till en annan eller ock på grund av placering för genomförande av fastställd fördelning av de å viss stat upptagna beställningar måst företaga flyttning till annan förläggningssort (ordinarie tjänstgöringsort); eller

c) eljest fått sig ålagt att byta bostad,

är berättigad att erhålla skäligen *ersättning för flyttningsskostnad*; dock att vad sålunda stadgats icke skall gälla vid transport inom egen lönegrad till beställning, som tillsättes efter ansökan, eller vid transport (placering) i samband med tjänstebyte mellan två beställningshavare, som därom gjort ansökan eller eljest därom uttryckt önskan.

2. Sådan ersättning må även utgå till officer, vilken på grund av kommendering såsom aspirant vid generalstaben, såsom elev vid någon av de militära högskolorna eller såsom intendentsaspirant måst företaga flyttning till Stockholm, skolandet härvid iakttagas, att kommendering, vilken sker i flera omgångar, skall beträffande åtnjutande av ifrågavarande ersättning så anses, som om kommenderingen ägt rum i ett sammanhang.

3. Till flyttningsskostnad, för vilken beställningshavare sålunda äger uppbära särskild ersättning, må hänföras:

a) resekostnad för den flyttande själv samt dennes hustru, barn och tjänare, ävensom beträffande beställningshavare, som icke är gift, för husföreståndarinna;

b) genom verifikationer styrkt kostnad för transport av flyttsaker;

c) skäligen och genom verifikationer styrkta kostnader för flyttsakers in- och uppäckning samt för emballage;

d) den merutgift, som uppstått därigenom, att beställningshavaren, trots styrkta försök att undvika dylik utgift, nödgats vidkännas kostnad för såväl den gamla som den nya bostaden eller för magasinering av möbler, dock högst för en tid uppgående till ett år.

4. Beställningshavare, som företager flyttning av annan anledning än befordran eller förordnande eller kommendering att uppehålla beställning eller befattning, som för honom medför högre avlöning, eller som ålagts byta bostad, må kunna tilldelas ersättning även för andra genom verifikationer styrkta utgifter, som äro direkt beroende av flyttningen, dock högst med följande belopp, nämligen:

beställningshavare, tillhörande 1. lönegraden i löneplan O, 1.—3. lönegraderna i löneplan U₀ eller 1.—4. lönegraderna i löneplan C 150 kronor,

beställningshavare, tillhörande 2.—3. lönegraderna i löneplan O, 4. lönegraden i löneplan U₀ eller 5.—9. lönegraderna i löneplan C 225 kronor, samt

beställningshavare, tillhörande högre lönegrad än ovan nämnts, 300 kronor.

5 Vid bestämmande av det belopp, varmed resekostnadsersättning i varje särskilt fall må utgå, skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad allmänna resereglementet stadgar rörande tjänsteresa samt sådan resas planläggning och anordnande. Härvid skall iakttagas, att resekostnaden för varje särskild person beräknas efter den klass i allmänna resereglementet, vartill den flyttande beställningshavaren är att hänföra. Vid resa å järnväg må dock ersättning i fråga om beställningshavarens hustru, barn eller husföreståndarinna beräknas högst för biljett till andra klass och i fråga om tjänare för biljett till tredje klass. Vid resa å fartyg må för tjänare allenast beräknas avgift för salongsplats. I intet fall må vid resa å järnväg eller fartyg ersättning utgå för mer än en plats åt varje person.

6. Beträffande transport av flyttsaker, för vilken ersättning må ifrågakomma, skall tillses, att ej större transportutrymme tages i anspråk eller mera kostsamt transportsätt kommer till användning, än som kan anses nödvändigt. Vid transport å järnväg må av statsmedel bestridas fraktkostnad för högst tre järnvägsvagnar.

26 §.

1. Frågor om ersättning för flyttningskostnader handläggas av arméförvaltningens civila departement beträffande personal tillhörande armén, av marinförvaltningen i fråga om personal, tillhörande marinen, samt av flygstyrelsen beträffande personal, tillhörande flygvapnet.

2. Ansökning om sådan ersättning skall för befordran i tjänsteväg avlämnas till den befälhavare, under vilken sökanden efter flyttningen lyder eller kommer att lyda.

3. Det åligger sökanden att efter verkställd flyttning antingen i samband med den i 2 mom. omförmälda ansökning eller senare till vederbörande centrala förvaltningsmyndighet insända dels uppgift, huruvida sökanden före flyttningen haft eget hushåll, dels förteckning å de familjemedlemmar (särskild husföreståndarinna inräknad) och tjänare, som medföljt vid flyttningen, med angivande för barn av deras ålder, dels ock erforderliga verifikationer till flyttningskostnadernas bestyrkande.

4. På särskild ansökning må den centrala förvaltningsmyndigheten, efter prövning att ersättning för flyttningskostnad i föreliggande fall bör utgå, kunna omedelbart före flyttnings verkställande medgiva utlämnande av lämpligt förskott för flyttningskostnadernas bestridande; åliggande det vederbörande beställningshavare att snarast möjligt efter flyttnings verkställande och senast inom en månad efter förskottets lyftande redovisa detsamma inför nyssnämnda myndighet.

Vid ansökning om erhållande av förskott åligger det sökanden att bilägga uppgift och förteckning, som i 3 mom. sägs.

27 §.

Vid förflyttning av truppförband (truppvad delning) i dess helhet ävensom vid samtidig omplacering av viss personal mellan ett truppförbands av armén eller flygvapnet olika förlägningsorter eller mellan olika stationer (regementen, kårer) vid marinen skola beträffande person- och godstransporternas anordnande gälla de särskilda föreskrifter Kungl. Maj:t meddelar.

28 §.

1. Beställningshavare, som är skyldig att hålla egen tjänstehäst, åtnjuter *hästgottgörelse* enligt av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda grunder.

2. Angående ersättning för transport av tjänstehäst vid flyttning gäller vad därom är särskilt stadgat.

29 §.

Beställningshavare, som å tjänstens vägnar handhar kontant uppbörd eller verkställer kontant utbetalning av penningmedel, må kunna enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder erhålla *febräkningspenningar* till belopp, som bestämmes med hänsyn till de omständigheter, under vilka uppbörd eller utbetalning sker, och i förhållande till den större eller mindre omfattningen därav. Febräkningspenningar må icke vid en och samma tjänst utgå med högre belopp än 600 kronor för år räknat.

För tid, under vilken här avsedd beställningshavare icke bestrider sin tjänst, uppbåras febräkningspenningarna av den, som upprätthåller tjänsten.

30 §.

Beställningshavare må mot ersättning från kronans vederbörande matinrättningar, förråd och dylika anstalter utbekomma tillagad portion, proviant, beklädnads- och utrustningspersedlar samt bränsle- och lyseförnödenheter

ävensom vid kronans verkstäder låta tillverka och reparera uniformsper-sedlar och övrig tjänsteutrustning, allt enligt särskilt meddelade bestämmelser.

31 §.

Angående vissa beställningshavares rätt till *ekiperingshjälp* är särskilt stadgat.

32 §.

1. Till innehavare av nedannämnda beställningar utgår såsom förhöjning av lönen i vederbörlig lönegrad *arvode* till följande belopp nämligen:

vid armén:

till chefen för krigsskolan.....	kronor	3 120
» fälttygmästaren.....	»	3 120
» styresman vid artilleriets fabriker.....	»	2 820
» regementsläkare i Boden.....	»	1 380
» bataljonsläkare i Boden.....	»	1 380
» regementsveterinär i Boden.....	»	1 380
» överläkare, tillika chefläkare vid garnisonssjukhuset i Stockholm.....	»	1 380

vid marinen:

till marinläkare av 1. graden, sjukhusläkare..... kronor 1 380

2. Dylikt arvode må bibehållas vid semester och annan ledighet med oavkortad lön, i den mån det icke behöver tagas i anspråk för avlönande av vikarie. Därest vid annan ledighet vikarie förordnas, ankommer det på den myndighet, som beviljat ledigheten, att bestämma, huruvida arvodet skall helt och hållet avstås eller må till någon del behållas.

33 §.

1. För uppehållande, på grund av förordnande eller kommendering, av vissa befattningar kan, i den mån medel för ändamålet finnas på stat uppförda, utgå särskilt *arvode* utöver lön för vederbörandes egen beställning.

2. Till vissa beställningshavare utgår för särskilda uppdrag, vilka äro avsedda att fullgöras vid sidan av egen tjänst, *arvode* enligt grunder, som i behörig ordning fastställas.

3. Angående tillgodonjutande av arvode, som i denna paragraf avses, gäller vad i 32 § stadgas.

34 §.

1. Därest anslag för sådant ändamål finnes anvisat, må beställningshavare kunna tilldelas särskild *gratifikation* eller *belöning*.

2. Ersättning för tjänstgöring inom försvarsväsendet, utöver vad i detta reglemente förutsättes eller enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen utgår, må eljest icke utbetalas, så framt ej Kungl. Maj:t för visst uppdrag eller arbete, som kan anses falla utom beställningshavarens vanliga tjänsteutövning, finner skäl medgiva särskild gottgörelse.

Sjukvård och begravningshjälp.

35 §.

1. Vid sjukdom erhåller beställningshavare på statens bekostnad *läkarvård jämte läkemedel* eller bidrag till kostnad därför samt vid skada till följd av olycksfall i tjänsten eller sjukdom, ådragen i tjänsten, som medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindring av menliga följder av olycksfallet eller sjukdomen nödiga hjälpmedel, allt i den omfattning och under de villkor, som i 36—39 §§ stadgas.

Till läkarvård hänföres icke tandvård i egentlig mening annat än vid olycksfall i tjänsten.

2. Den beställningshavare tillkommande läkarvården ombesörjes i regel av vid vederbörande truppförband, anstalt o. s. v. anställd läkare (tjänsteläkare) och lämnas på det sätt och i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

3. Vad i reglementet stadgas i fråga om olycksfall i tjänsten gäller även beträffande våld eller misshandel, som i 15 § 2 mom. avses.

36 §.

1. Beställningshavare är berättigad att kostnadsfritt anlita vederbörande tjänsteläkare för erhållande av läkarvård och intyg, som i tjänsten erfordras rörande beställningshavarens hälsotillstånd. Röntgen- eller annan undersökning, som tjänsteläkaren finner erforderlig för ställande av diagnos, må beställningshavaren jämväl erhålla på statens bekostnad.

Kostnaderna för erforderlig läkarvård må bestridas av statsmedel även i de fall, då beställningshavaren under tjänsteutövning uppehåller sig å sådan ort, att han icke lämpligen kan anlita tjänsteläkaren, eller då av särskild anledning, såsom vid trängande behov av läkarvård, tjänsteläkarens bortovaro eller dylikt, nämnde läkare icke hinner anlitas. I dylika fall bör beställningshavaren i första rummet hänvända sig till annan av staten eller kommun anställd läkare.

2. Finnes ej läkare å platsen, må av statsmedel kunna bestridas skälig kostnad för den sjukresan eller forslande till och från läkare eller sjukvårdsinrättning, under förutsättning att tjänsteläkaren förklarar resan eller förflyttningen nödvändig för sjukdomens behöriga behandling. Likaledes må av statsmedel ersättas den resekostnad läkaren nödgats vidkännas för besök hos den sjuke i de fall, då denne ej utan våda kan flyttas.

Kostnaderna för läkemedel gäldas vid olycksfall i tjänsten eller sjukdom, ådragen i tjänsten, helt och eljest till hälften av statsmedel, dock att läkemedel av mindre värde, som finnas tillgängliga vid militär sjukvårdsinrättning, må utan kostnad för beställningshavaren kunna tillhandahållas honom.

3. Läkarintyg, som i tjänsten åberopas för erhållande av tjänstledighet m. m., skall vara utfärdat av vederbörande tjänsteläkare eller försett med dennes attest. Likaså skall räkning å kostnad för rådfrågning eller behand-

ling av annan läkare ävensom räkning för medicin eller dylikt, innan utbetalning av statsmedel på grund av räkningen äger rum, vara attesterad av tjänsteläkaren.

37 §.

1. Vård å sjukhus skall i första hand lämnas å militär sjukvårdsinrättning, avsedd för det truppförband, den garnison eller station beställningshavaren tillhör. Finnes ej dylik sjukvårdsinrättning inom förläggningssorten, eller kan plats därstädes icke beredas, eller kräver vården av den sjuke (skadade) särskild färdighet, kunskap eller utrustning, som icke står till förfogande vid sådan sjukvårdsinrättning, må vård lämnas å allmänt sjukhus.

Med allmänt sjukhus förstås i detta reglemente civilt sjukhus eller sinnessjukhus, som tillhör eller åtnjuter bidrag av staten, landsting eller kommun ävensom Konung Oscar II:s jubileumsfond tillhörigt lungots-sanatorium.

2. Vård å sjukhus bekostas vid olycksfall i tjänsten eller sjukdom, ådragen i tjänsten, helt och eljest till hälften av statsmedel, under förutsättning att vederbörande tjänsteläkare eller annan läkare, som beställningshavaren enligt bestämmelserna i 36 § 1 mom. ägt anlita, förklarar sådan vård nödvändig, samt under de villkor i övrigt, som nedan angivas.

Ersättning vid vård å allmänt sjukhus skall beräknas enligt följande grunder:

a) i fråga om egentlig sjukhusvård enligt den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats

å allmän sal beträffande beställningshavare, tillhörande 1. lönegraden av löneplan C;

i halvenskilt rum eller, om sådant ej finnes tillgängligt, enskilt rum beträffande beställningshavare, tillhörande 1.—2. lönegraderna av löneplan O, någon av lönegraderna i löneplan Uo eller 2.—8. lönegraderna av löneplan C; samt

i enskilt rum beträffande beställningshavare, tillhörande 3.—8. lönegraderna av löneplan O eller 9.—17. lönegraderna av löneplan C;

b) i fråga om vård å sinnessjukhus, enligt den för sjukhuset fastställda avgiften för vård

i allmän avdelning beträffande beställningshavare, tillhörande 1.—2. lönegraderna av löneplan O, någon av lönegraderna i löneplan Uo eller 1.—8. lönegraderna av löneplan C; samt

i avdelning för rumspatienter beträffande beställningshavare, tillhörande 3.—8. lönegraderna av löneplan O eller 9.—17. lönegraderna av löneplan C.

Ersättning för vård å allmänt sjukhus må i intet fall beräknas efter dyrare plats än den, som kommit till användning.

3. Om plats å militär sjukvårdsinrättning eller å allmänt sjukhus icke lämpligen kunnat beredas beställningshavare, som varit i trängande behov av sjukhusvård, och beställningshavaren på grund därav vårdats å enskild sjukvårdsanstalt, må kostnaderna härför bestridas av statsmedel intill det belopp, som skulle hava utgått i ersättning vid vård å allmänt sjukhus.

4. Beträffande ersättning för vård å militär sjukvårdsinrättning gäller vad därom särskilt stadgas.

38 §.

Kostnad för hänvändelse till läkare, som specialiserat sig på behandling av vissa sjukdomsformer, bestrides vid olycksfall i tjänsten eller sjukdom, ådragen i tjänsten, helt och eljest till hälften av statsmedel, under förutsättning att vederbörande tjänsteläkare eller annan läkare, som beställningshavaren enligt bestämmelserna i 36 § 1 mom. ägt anlita, förklarat sådan specialistvård nödvändig, samt tjänsteläkaren antingen själv lämnat anvisning på eller ock godkänt valet av den läkare, till vilken hänvändelsen skett.

I här avsedd kostnad må vid olycksfall i tjänsten eller sjukdom, ådragen i tjänsten, jämväl inberäknas kostnaden för resa eller forslande till och från läkare.

39 §.

1. Behandling med bad, massage, elektricitet, hetluft m. m., som av tjänsteläkare ordineras såsom nödvändig för botande av viss angiven sjukdom, må vid olycksfall i tjänsten eller sjukdom, ådragen i tjänsten, bekostas helt och eljest högst till hälften av statsmedel.

2. Konstgjorda lemmar, kirurgiskt bandage och andra dylika hjälpmedel, som beställningshavaren nödgas begagna till följd av olycksfall i tjänsten eller sjukdom, ådragen i tjänsten, bekostas av statsmedel.

40 §.

Avlider beställningshavare, skall till hans dödsbo såsom *begravningshjälp* utbetalas ett belopp, motsvarande en tiondel av hans oavkortade årslön vid tiden för dödsfallet, dock lägst 300 kronor och högst 800 kronor. I nämnda belopp skall den vid dödsfall till följd av olycksfall i arbete enligt lag och särskild författning utgående begravningshjälpens anses inbegripen.

Tjänstebostad m. m.

41 §.

Därest åt beställningshavare såsom tjänstebostad anvisas lägenhet, som disponeras av statsverket, är han skyldig att bebo densamma. I fråga om lägenhetens begagnande och bestämmande av ersättningen härför gälla de närmare föreskrifter, som i 42—44 §§ stadgas eller eljest må bliva i vederbörlig ordning meddelade.

42 §.

1. För tjänstebostads begagnande skall beställningshavare månadsvis i förskott erlagga ersättning genom avdrag å avlöningen. Är bostadsinnehavaren på grund av tjänstledighet eller av annan anledning icke berättigad att uppbära någon avlöning för månaden, eller förslår ej utgående avlöningsbelopp, skall nämnda ersättning eller vad däri brister kontant inbetalas.

2. Ersättning för tjänstebostad, däri inbegripen, i förekommande fall, gottgörelse för centraluppvärmning, bestämmes med hänsyn till det hyres-

pris, som å orten i allmänhet gäller för lägenhet, vilken beträffande storlek och bekvämlighet samt beskaffenhet i övrigt kan anses likvärdig med tjänstebostaden i fråga. Är tjänstebostaden belägen å ort, där hyresmarknad, som kan tjäna till ledning vid ersättningsbestämmande, saknas, må i stället skälig hänsyn tagas till den hyresindex, som för orten beräknas i samband med dyrortsgrupperingen.

3. Ersättningsbeloppet fastställes av vederbörande centrala förvaltningsmyndighet på förslag av vederbörande chef respektive stationsbefälhavare. Åtnöjes ej beställningshavaren med det sålunda fastställda hyrespriset, skall frågan hänskjutas till statens bostadsnämnd, vilken består av en opartisk ordförande samt representanter för förvaltnings- och personalintressena. Över nämndens beslut i ärenden, som hänskjutits till dess avgörande, må klagan icke föras.

Intill dess ersättnings storlek blivit slutgiltigt bestämd, skall densamma utgå med det av myndigheten fastställda beloppet, med rätt för beställningshavare att, därest beloppet av bostadsnämnden nedsättes, återbekomma vad han erlagt för mycket.

Jämkning av fastställd ersättning för tjänstebostad må icke påkallas, förrän minst ett år förflutit från det ersättningen senast fastställdes.

43 §.

1. Innehavare av tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo skall, såvida annat icke avtalats, avträda bostaden å fardag, som infaller näst efter tre månader från det uppsägning skett eller dödsfall timat; dock skall, därest icke annorlunda överenskommes, avflyttning ske:

därest bostadsinnehavaren befordras eller i annan ordning förflyttas, och ny tjänstebostad anvisas honom, inom skälig tid därefter, men då sådan bostad ej anvisas honom, å den fardag, som inträffar näst efter tre månader från det han erhöi kännedom om beslutet rörande befordringen eller förflyttningen,

därest bostadsinnehavaren avgår ur tjänsten med rätt till pension, nästa fardag därefter, samt

därest han av annan anledning avgår ur tjänst eller entledigas, vid den löpande månadens utgång.

2. Innehavare av tjänstebostad, eller, om han avlidit, hans dödsbo skall i den omfattning, som kan finnas lämplig, mot skälig gottgörelse upplåta nödigt utrymme i bostaden för beställningshavarens vikarie eller efterträdare.

44 §.

Då på grund av särskilda omständigheter prövas skäligt att tillhandahålla beställningshavare bränsle eller belysning för hans bostad, skall han erlægga ersättning därför, beräknad efter myndighetens självkostnadspris.

3 KAP.

Beställningshavare, som åtnjuta avlöning enligt särskilda bestämmelser.

Ordinarie beställningshavare.

45 §.

Innehavare av beställning såsom bataljonsläkare vid fältläkarkåren uppbär lön med 2 820 kronor för år räknat jämte två ålderstillägg till lönen, vardera å 360 kronor efter en tjänstetid av 3 respektive 6 år.

Nu nämnd beställningshavare äger därjämte uppbära *dagarvode* med 7 kronor vid tjänstgöring inom och 14 kronor vid tjänstgöring utom egen bostadsort. För tjänstgöring utöver föreskriven årlig tjänstgöring utgår *dagarvode* i enlighet med bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.

46 §.

Till innehavare av beställning såsom marinläkare av 2. graden utgår *arvode* med 3 180 kronor för år räknat jämte förhöjning i arvodet med 360 kronor efter en tjänstetid av tre år.

Nu nämnd beställningshavare äger därjämte under tjänstgöring i land uppbära *dagarvode* med 14 kronor.

47 §.

Beträffande de i 45 och 46 §§ avsedda beställningshavare, skola de i 1 kap. meddelade bestämmelser i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Personal över stat.

48 §.

1. Surnumerär fänrik (underlöjtnant) är icke berättigad till lön, men kan, på sätt särskilt är stadgat, tilldelas lön enligt 1. lönegraden av löneplan O, dock med skyldighet att vidkännas avdrag med belopp, motsvarande för samma lönegrad fastställda pensionsavgifter.

För den, som sålunda tilldelats lön, gälla föreskrifterna i 1 kap.

2. Surnumerär fänrik (underlöjtnant) är under tjänstgöring berättigad till sjukvård samt äger uppbära resekostnads- och traktamentsersättning, tjänstgöringstraktamente samt flyttningersättning, ersättning under flygtjänstgöring och sjötjänstgöring under samma förutsättningar och enligt samma grunder, som gälla beträffande personal på aktiv stat.

3. Surnumerär fänrik (underlöjtnant), vilken beordrats såsom elev till sådan kurs vid militär undervisningsanstalt, vars genomgående utgör ett villkor för hans vidare befordran, äger, därest han icke åtnjuter lön enligt 1 mom., under vistelsen vid undervisningsanstalten åtnjuta *dagarvode* med 4 kronor för dag.

DEL II.

Fast anställt manskap.

Allmänna bestämmelser.

50 §.

1. Fast anställt manskap äger åtnjuta lön samt övriga förmåner under i det följande angivna villkor.

2. Lön utgår från och med den dag beställning tillträdes till och med den dag beställningshavare avgår på grund av avsked, entledigande eller dödsfall samt utbetalas månadsvis i efterskott i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes, med iakttagande därvid, att viss del av lönen enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter skall innehållas för att insättas i bankinrättning.

51 §.

Angående förbud att med fast anställning förena annan ordinarie tjänst ävensom angående villkor för att innehava bisyssla gäller vad i 2 § stadgas.

Löneplaner, tjänstetidsberäkning och löneuppflyttning.

52 §.

Lön utgår enligt följande löneplaner.

Löneplan för manskap vid armén och flygvapnet (Maf).

Lönegrad	Beställningshavare	Besynelse-lön kr.	Lön efter en tjänstetid av								
			12 måna- der kr.	24 måna- der kr.	36 måna- der kr.	48 måna- der kr.	60 måna- der kr.	72 måna- der kr.	84 måna- der kr.	96 måna- der kr.	120 måna- der kr.
1.	Menig, menigt musikmanskap, menig beställningsman....	600	672	816	1 008	1 152	—	—	—	—	—
2.	Vicekorpral, musikvicekorpral, musikvicekonstapel, likställd beställningsman.....	696	768	912	1 104	1 248	—	—	—	—	—
3.	Korpral, konstapel, musikkorpral, musikkonstapel, likställd beställningsman.....	876	876	1 020	1 212	1 356	1 500	—	—	—	—
4.	Furir och musikfurir av 2. klassen, likställd beställningsman.....	1 140	1 140	1 140	1 344	1 476	1 620	1 764	1 872	—	—
5.	Furir och musikfurir av 1. klassen, likställd beställningsman.....	1 224	1 224	1 224	1 416	1 560	1 704	1 848	1 956	—	2 100

Löneplan för manskap vid marinen (Mm).

Löne- grad	Beställningshavare	Be- gyn- nelse- lön kr.	Lön efter en tjänstetid av										
			12 måna- der kr.	24 måna- der kr.	36 måna- der kr.	48 måna- der kr.	60 måna- der kr.	72 måna- der kr.	84 måna- der kr.	96 måna- der kr.	132 måna- der kr.	168 måna- der kr.	204 måna- der kr.
1.	Menig.....	600	744	888	1 080	1 188	1 296	1 404	1 512	1 620	—	—	—
2.	Korporal.....	1 200	1 200	1 200	1 404	1 512	1 620	1 728	1 848	1 956	—	—	—
3.	Korporal, högbåtsman	1 200	1 200	1 200	1 404	1 512	1 620	1 728	1 848	1 956	2 064	2 172	2 280
4.	Flaggkorpral.....	—	—	—	1 632	1 740	1 848	1 956	2 052	2 160	2 304	—	—

53 §.

1. Tjänstetiden i fast anställning beräknas från tillträdet av första anställning vid armén, flottan, kustartilleriet eller flygvapnet, där ej föreskrifterna i denna paragraf giva anledning till avvikelse härutinnan.

2. Med anställningsår förstås i detta reglemente:

1. beträffande kontraktsanställd beställningshavare, tiden från och med den 1 november under ett kalenderår till och med den 31 oktober under nästföljande kalenderår, samt

2. beträffande beställningshavare vid flottan, som vunnit anställning vid sjömanskåren genom karlskrivning från skeppsgossekåren, tiden från och med den 1 oktober under ett kalenderår till och med den 30 september under nästföljande kalenderår.

3. Kontraktsanställd beställningshavare, som tillträtt sin första anställning senare än vid anställningsårets början, må, därest han befunnits kunna tillgodogöra sig den vid tillträdet av beställningen pågående soldatutbildningen, rekrytutbildningen eller motsvarande utbildning, efter vederbörande regements-(likställd) chefs prövning såsom tjänstetid tillgodoräkna sig tiden från anställningsårets början.

Beställningshavare, som före tillträdet av fast anställning tjänstgjort såsom värnpliktig, må, efter vederbörlig prövning, såsom tjänstetid helt eller delvis tillgodoräkna sig den tid, varunder han undergått utbildning såsom värnpliktig.

4. Beställningshavare vid armén, som förut innehatt fast anställning, äger att såsom tjänstetid tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring vid samma truppslag, oberoende av huruvida densamma fullgjorts vid samma eller olika truppförband.

Likaledes äger beställningshavare vid flottan, kustartilleriet eller flygvapnet såsom tjänstetid tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring vid flottan respektive kustartilleriet eller flygvapnet, oberoende av huruvida densamma fullgjorts vid samma eller olika stationer eller truppförband.

Det tillkommer vederbörande regements-(likställd) chef att pröva, i vad mån tillgodoräknande av föregående tjänstgöring vid försvarsväsendet må äga rum i andra fall än nu sagts.

5. Beställningshavare vid marinen, vilken antingen karlskrivits från skeppsgossekåren eller, innan han erhållit anställning genom kontrakt, varit in-

mönstrad till sjöfart eller ock vid antagning i beställning såsom menig hänförs till högre tjänstbarhetsklass än den lägsta, äger tillgodoräkna sig extra tjänstetid enligt de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.

6. Såsom tjänstetid må för kontraktanställd beställningshavare icke beräknas tid, som infallit före den 1 november det år, under vilket han fyllt 17 år.

54 §.

1. *Löneförhöjning* i innehavande beställning tillträdes vid början av kalendermånaden näst efter den, varunder den för sådan förhöjning stadgade tjänstetiden tilländagått.

2. I fråga om rätt för menig att tillträda löneförhöjning gäller såsom villkor:

 beträffande armén:

 vid infanteriet och trängen: att antingen hava erhållit godkänd vicekorpralsutbildning eller hava uttagits för utbildning till beställningsman eller för annan utbildning, som enligt Kungl. Maj:ts prövning finnes böra i förevarande hänseende därmed likställas;

 vid kavalleriet, artilleriet och ingenjörtrupperna: att hava erhållit godkänd ryttar-(artillerist-, soldat-)utbildning och antingen hava beordrats till underbefälsutbildning eller hava uttagits till remontryttare eller för utbildning till beställningsman eller för annan utbildning, som enligt Kungl. Maj:ts prövning finnes böra i förevarande hänseende därmed likställas;

 beträffande marinen:

 för första löneförhöjningen: att hava erhållit godkänd rekrytutbildning och

 för tredje löneförhöjningen: att hava erhållit godkänd antingen fullständig eller avkortad korpralsutbildning; samt

 beträffande flygvapnet:

 att antingen hava erhållit godkänd vicekorpralsutbildning eller hava uttagits för utbildning till beställningsman eller för annan utbildning, som enligt Kungl. Maj:ts prövning finnes böra i förevarande hänseende därmed likställas.

3. I fråga om tilldelande av löneförhöjning skall i övrigt iakttagas:

a) att beställningshavare icke äger såsom tjänstetid tillgodoräkna sig tid, varunder han haft avsked, undergått straffarbete eller fängelsestraff eller varit rymd;

b) att beställningshavare, där ej Kungl. Maj:t för särskilt fall annorlunda förordnar, icke må såsom tjänstetid tillgodoräkna sig den tid utöver 75 dagar, under vilken han under ett och samma anställningsår åtnjutit ledighet från tjänstgöring eller av annan anledning än i punkt a) sägs varit hindrad att tjänstgöra; dock att såsom tjänstetid även må räknas den tid, varunder han ägt uppbära oavkortad lön, eller tid, under vilken han såsom tillhörande musikpersonalen vid infanteriet enligt äldre föreskrifter icke varit inkallad till tjänstgöring, ävensom den tid, under vilken han åtnjutit tjänstledighet för bedrivande av studier i och för fortsatt militär utbildning eller för förvärvande av kompetens till vinnande av civilianställning; samt

c) att löneförhöjning icke må tillträdas av beställningshavare, vars tjänstgöring icke finnes vara av beskaffenhet att kunna väl vitsordas; dock att härvid viss i tjänsten begången förseelse, för vilken beställningshavaren särskilt bestraffats, icke i och för sig må räknas honom till last, utan hänsyn därtill tagas endast, då förseelsen kan sägas karakterisera arten av tjänstgöringen i dess helhet.

4. Har beställningshavare med tillämpning av 2 eller 3 mom. först efter viss tids uppskov tillträtt löneförhöjning, må, om hans fortsatta tjänstgöring anses böra föranleda därtill, kunna medgivas, att han för tillträdandet av ytterligare löneförhöjning skall äga såsom tjänstetid tillgodoräkna sig jämväl den tid uppskovet varat.

Tjänstledighet m. m.

55 §.

1. Beställningshavare äger under varje anställningsår, såvida ej hänsyn till tjänstens behöriga upprätthållande utgör hinder därför, åtnjuta *tjänstledighet* med oavkortad lön under 20 söckendagar intill det anställningsår, under vilket han uppnår 40 års ålder, och under 30 söckendagar från och med nämnda anställningsår.

2. Har beställningshavare på grund av tjänstgöringsförhållandena icke kunnat tilldelas begärd tjänstledighet i den utsträckning, som i 1 mom. sägs, må, i den mån tjänsten så medgiver, felande dagar räknas honom till godo under närmast följande anställningsår.

56 §.

1. Beställningshavare äger, utöver vad i 55 § stadgas, uppbära oavkortad lön under ledighet, som beviljas för sön- eller helgdag.

2. I fråga om rätt för beställningshavare att bibehålla lön under tjänstledighet, som beviljats för studier i och för fortsatt militär utbildning eller för förvärvande av kompetens till vinnande av civilanställning, gälla de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.

3. Beträffande avlöning till beställningshavare, som beviljats tjänstledighet i samband med kommendering såsom elev vid krigsskolan gäller vad därom särskilt stadgas.

4. Därest beställningshavare eljest beviljas tjänstledighet, skall han vidkännas visst avdrag å lönen, *löneavdrag*, så framt ej Kungl. Maj:t i särskilt fall finner skäligen bestämma, att dylikt avdrag icke skall äga rum.

5. Löneavdraget utgör följande belopp för dag räknat nämligen:

där lönen överstiger 2 000 kronor: 1 krona,

där lönen överstiger 1 500, men icke 2 000 kronor: 75 öre,

där lönen överstiger 600, men icke 1 500 kronor: 50 öre, samt

där lönen icke överstiger 600 kronor: 25 öre.

6. Är beställningshavaren hindrad att förrätta sin tjänst, skall med hans lön förhållas på sätt i 57—59 §§ stadgas.

57 §.

1. Har beställningshavare skadats till följd av olycksfall i tjänsten eller ådragit sig sjukdom, beträffande vilken skälig anledning ej finnes antaga, att den föranletts av annan orsak än tjänstgöringen, eller att denna icke väsentligen bidragit till densamma, skall han åtnjuta oavkortad lön under hela den tid han av olycksfallet eller sjukdomen hindrats att tjänstgöra.

Såsom olycksfall skall härvid anses, om beställningshavaren antingen på grund av sin tjänst eller av den anledning att han tillhör krigsmakten blivit utsatt för våld eller annan misshandel.

2. Har beställningshavare till förekommande av smittsam sjukdoms spridande förbjudits att tjänstgöra, må han åtnjuta oavkortad lön under högst sex månader, men skall för tid därutöver vidkännas löneavdrag, så framt ej prövas skäligt medgiva, att sådant avdrag icke skall äga rum.

58 §.

Därest beställningshavare av sjukdom i andra fall än i 57 § avses hindras att tjänstgöra, äger han åtnjuta oavkortad lön under sammanlagt 45 dagar av ett och samma anställningsår, men skall för tid därutöver vidkännas löneavdrag; dock att det tillkommer central förvaltningsmyndighet att med hänsyn till förebragta bevekande omständigheter pröva, huruvida lönen må under viss längre tid, sammanlagt högst sex månader av ett och samma anställningsår, nyssnämnda tid av 45 dagar däri inbegripen, utgå oavkortad, eller huruvida avdraget må ske med lägre belopp än i 56 § sägs.

59 §.

1. För beställningshavare, som undergår arreststraff med förbud att göra tjänst eller tages i häkte eller bliver avstängd från tjänstgöring, skall avlöningen under tiden innehållas, så framt ej prövas skäligt att låta honom uppbära viss del därav.

2. Beställningshavare, som undergår straffarbete eller avhåller sig från tjänstgöring utan att kunna styrka giltigt förfall, må för den tiden icke åtnjuta avlöning.

3. Prövas undergånget arreststraff icke böra räknas vederbörande till last eller blir för brott häktad frikänd, eller finnes avstängningsåtgärd hava varit obefogad, skall vad av lönen innehållits utbetalas.

Särskilda förmåner.

60 §.

1. Till den, som erhåller fast anställning vid försvarsväsendet och icke förut innehaft sådan anställning, utgår *anställningspenning* med 50 kronor. Anställningspenning utbetalas vid inträdet i tjänstgöring.

2. Angående *avskedspremie* vid avgång ur tjänst gäller vad därom särskilt stadgas.

61 §.

1. Inkvartering, beklädnad, förplägnad samt sjukvård eller kontant ersättning för dylik förmån utgår till manskapet enligt de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas; dock att flaggkorpral eller högbåtsman, som icke jämlikt 62 § uppbär hyresbidrag, alltid skall vara berättigad till kontant ersättning för inkvartering.

2. Angående rätt för beställningshavare att mot ersättning från kronans matinrättningar, förråd och dylika anstalter utbekomma portion, proviant, beklädnads- och utrustningsartiklar samt bränsle- och lyseförnödenheter ävensom att vid kronans verkstäder låta tillverka och reparera egna uniforms-persedlar gäller vad därom särskilt stadgas.

62 §.

1. Beställningshavare, som är gift eller ock varit gift och fortfarande har minderårigt barn hos sig, äger i stället för inkvartering in natura åtnjuta *hyresbidrag* med 276 kronor å förläggningssort, tillhörande endera av ortsgrupperna I och II, 384 kronor å förläggningssort, tillhörande endera av ortsgrupperna III och IV, samt 648 kronor å förläggningssort, tillhörande ortsgrupp V.

2. Enahanda rätt tillkommer, oavsett om förutsättningarna för tillämpning av 1 mom. föreligga, beställningshavare, som befordrats till sergeant eller underofficer av 2. graden (3. graden) i regementet (kåren, flygvapnet) resp. i flottan (kustartilleriet, marinen), ävensom flaggkorpral och högbåtsman från och med månaden efter den, varunder vederbörande uppnått 35 års ålder.

3. Hyresbidrag anses tillhöra lönen och utbetalas i samma ordning som denna.

4. Den, som åtnjuter hyresbidrag, varom här stadgas, är icke därigenom frikallad från att förläggas i kasern i den utsträckning, som av ordnings- och tjänstgöringshänsyn betingas.

5. Åt beställningshavare, som avses i denna paragraf, må, därest omständigheterna så medgiva, kunna upplåtas bostadslägenhet i kronans hus. För dylik upplåtelse gälla i tillämpliga delar bestämmelserna i 42 § 1 och 2 mom. samt i 43 §.

63 §.

1. För *resa i tjänsten* samt för *tjänstgöring å annan ort* än egen förläggningssort eller egen station må ersättning utgå enligt de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.

2. Enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter må särskilda förmåner utgå under *sjötjänstgöring*, under *flygtjänstgöring* och vid utförandet av *dykeri-arbete*.

64 §.

Beställningshavare, som utan egen ansökan förflyttas från en förläggningssort (station) till en annan, må, därest flyttningen icke kunnat verkställas

genom vederbörande myndighets försorg, erhålla *ersättning för flyttningskostnad* efter vad i 25—27 §§ stadgas. Ersättning jämlikt 25 § 4 mom. må därvid utgå med högst 150 kronor.

65 §.

Avlidet beställningshavare, skall, därest hans begravning icke verkställes genom vederbörande myndighets försorg, till hans dödsbo såsom *begravningshjälp* utbetalas ett belopp av 300 kronor.

I de fall, då begravningshjälp utgår enligt gällande förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, skall ersättning enligt denna paragraf åtnjutas endast i den mån densamma överstiger begravningshjälpens belopp enligt nyssberörda förordning.

66 §.

1. Furir av 1. klass eller flaggkorpral (korpral), som befordrats till sergeant i regemente (kår) eller till underofficer av 2. (3.) graden i flottan (kustartilleriet, marinen), bibehåller de honom i hans manskapsställning tillkommande kontanta förmåner och naturaförmåner.

2. I 1 mom. avsedd beställningshavare må kunna tilldelas vikariatersättning enligt de i 21 § stadgade grunder.

3. Sergeant i regemente (kår) eller underofficer av 2. eller 3. graden i flottan (kustartilleriet, marinen), vilken beordras till viss tjänsteförrättning i stället för underofficer å aktiv stat, äger uppbära resekostnads- och traktementsersättning, tjänstgöringstraktamente samt sjö tillägg enligt de för sådan underofficer å aktiv stat gällande grunder, dock med avstående av honom eljest tillkommande naturaförmåner.

67 §.

Över regements- (likställd) chefs beslut i frågor, som omförmälas i 53 § 3 mom. och 4 mom. tredje stycket samt 54 § 3 mom. punkt c och 4 mom. må klagan icke föras.

Ej heller må klagan föras över sådant beslut av central förvaltningsmyndighet, varom i 58 § stadgas.

DEL III.

Föreskrifter rörande reglementets tillämpning m. m.

68 §.

1. Fråga om *placering* eller *uppflyttning* i löneklass prövas och avgöres: beträffande chefläkaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, beträffande tygmästare samt styresman vid artilleriets fabriker av generalfältygmästaren, beträffande chefen för ridskolan av inspektören för kavalleriet, beträffande beställningshavare, tillhörande flottan, av vederbörande personalchef, där sådan finnes, men eljest av vederbörande stationsbefälhavare, samt beträffande övriga beställningshavare av chefen för den arméfördelning, stab, regemente, kår, styrelse, verk eller anstalt m. m., där beställningshavaren äger uppbära lön.

2. Beslutanderätten i övriga frågor, som i detta reglemente avses, skola, där icke i reglementet annorlunda stadgas, tillkomma den chef o. s. v., som i 1 mom. sägs.

69 §.

1. Detta reglemente träder i kraft den

En var, som då innehar ordinarie beställning eller anställning såsom fast anställt manskap vid försvarsväsendet, är pliktig att underkasta sig detta reglementes föreskrifter och villkor samt minskning i eller upphörande av de förmåner och ersättningar, som omförmälas i 29 och 33 §§, ävensom de ändrade bestämmelser, som kunna vara utfärdade såväl i fråga om pension som angående de förhållanden, vilka behandlas i 22—24, 30, 61 och 63 §§.

2. Den, som vid tidpunkten för reglementets trädande i kraft med vederbörligt medgivande innehar ordinarie kommunal tjänst, må efter prövning på sätt i 2 § 2—4 mom. stadgas kunna medgivas rätt att fortfarande innehava sådan tjänst.

3. Bestämmelserna i 6 § 1 mom. sista stycket, 7 § 3 mom. samt 9 § skola omedelbart efter deras trädande i kraft lända till efterrättelse beträffande däri avsedda beställningshavare, såsom om bestämmelserna varit tillämpade under vars och ens hela tjänstetid i oavbruten följd inom försvarsväsendet.

4. Den av manskapet, som icke tagit anställning eller rekapitulerat efter utgången av juni månad 1923, och som ej heller efter nämnda tidpunkt karlskrivits från skeppsgossekåren, må, utan hinder av vad i 1 mom. stadgas fortfarande åtnjuta de kontanta löneförmåner, som till honom utgå vid den tidpunkt, då reglementet träder i kraft.

5. Den, som vid befordran till flaggkorpral åtnjuter lön enligt vad i 4 mom. stadgas, må icke, genom denna befordran lida minskning i den lön, som skolat utgå till honom, därest han kvarstått såsom korpral.

6. I tjänst kvarstående indelt manskap vid armén äger, förutom underhåll in natura under tjänstgöring, från och med den åtnjuta ersättning av statsmedel enligt följande grunder.

Lön utgår till korpral med 180 kronor och till vicekorpral med 90 kronor, allt för år räknat.

Dagavlönning utgår under all tjänstgöring, till vilken ifrågavarande manskap inkallas, med 1 krona 5 öre för dag till korpral och med 70 öre till övrigt manskap.

Utöver dagavlönning utgår till här avsett manskap under tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktörer eller beställningsmän vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar tillägg till dagavlönningen med 3 kronor för dag.

I fråga om åtnjutande och utbetalning av lön och dagavlönning till indelt manskap vid armén skall gälla vad i fredsavlöningsreglementet för armén den 11 oktober 1907 är stadgat rörande dylika avlöningsförmåner till fast anställt manskap; skolande sagda reglementes föreskrifter om dagavlönning i tillämpliga delar lända till efterrättelse jämväl beträffande tillägg till dagavlönningen.

TJÄNSTEFÖRTECKNING

ngivande de särskilda lönegrader inom de under 3 § i avlöningsreglementet intagna löneplaner, till vilka ordinarie beställningar äro att hänföra, tillika med de vikariatsklasser, enligt vilka vikariatsersättning för en var beställning utgår.

Officerare m. fl.

Lönegrad	Beställningar vid					
	armén	vika- riats- klass	marinen	vika- riats- klass	flygvapnet	vika- riats- klass
1	Fänrik	A	Fänrik	A	Fänrik	A
	Underlöjtnant	A	Underlöjtnant	A	Underlöjtnant	A
			Marinunderintendent	A		
2	Löjtnant	A	Löjtnant	A	Löjtnant	A
	Musikdirektör	A	Marinintendent av 2. graden	A		
			Musikdirektör	A		
3	Kapten	D	Kapten	D	Kapten	D
	Ryttmästare	D	Marinintendent av 1. graden	D		
	Tygmästare av 2. klassen	D				
4	Major	E	Kommendörkapten av 2. graden	E	Major	E
	Chefen för ridskolan	E	Major	E	Kommendörkapten av 2. graden	E
	Styresman vid artilleriets fabriker	E	Förste marinintendent av 2. löneklassen	E		
	Tygmästare av 1. klassen	E				
5	Överstelöjtnant	E	Kommendörkapten av 1. graden	E	Överstelöjtnant	E
	Chefen för krigshögskolan	E	Överstelöjtnant	E	Kommendörkapten av 1. graden	E
	Chefen för krigsskolan	E	Förste marinintendent av 1. löneklassen	E		
	Chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan	E				
	Chefen för skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	E				
	Chefen för arméns underofficersskola	E				
	Fälttygmästaren	E				
6	Överste	F	Kommendör	F	Överste	F
	Chefen för artilleristaben	F	Överste	F	Kommendör	F
	Militärbefälhavaren på Gotland	F	Marinöverintendent	F		
7	Inspektören för kavalleriet m. m.	F	—	—	—	—
	Kommendanten i Boden	F				
	Brigadchef	F				
8	Chefen för generalstaben	G	Flaggman	G	Chefen för flygvapnet	G
	Inspektören för infanteriet	G	Chefen för kustartilleriet	G		
	Armefördelningschef	G				
	Militärbefälhavaren för Övre Norrland	G				
	Generalfälttygmästaren	G				
	Chefen för fortifikationen	G				
	Generalintendenten	G				

Underofficerare m. fl.

Lönegrad	Beställningar vid					
	armén	vika- riats- klass	marinen	vika- riats- klass	flygvapnet	vika- riats- klass
1	—	—	Underofficer av 3. graden	A	—	—
2	Sergeant	A	Underofficer av 2. graden	A	Sergeant	A
3	Musiksergeant	A				
	Fanjunkare	B	Flaggunderofficer	B	Fanjunkare	B
	Styckjunkare	B				
	Musikfanjunkare	B				
	Musikstyckjunkare	B				
4	Förvaltare vid intenden- turkåren	B	Förrädsförvaltare	B	Förrädsförvaltare	B
	Redogöraren vid rid- skolan	B				

Civilmilitär personal.

Lönegrad	Beställningar vid					
	armén	vika- riats- klass	marinen	vika- riats- klass	flygvapnet	vika- riats- klass
1	Förrädsvaktmästare	A	Eldare av 1. klassen vid flottans sjukhus i Karlskrona	A	Förrädsvaktmästare	A
	Eldare av 1. klassen vid regemente (kår)	A			Eldare av 1. klassen vid kår	A
	Eldare av 1. klassen vid kronans hus i kvarteret Uppfinnaren i Stock- holm	A				
	Eldare av 1. klassen vid garnissonssjukhuset i Boden	A				
	Montör vid Bodens fäst- ning	A				
2	Poliskonstapel	A	Poliskonstapel	A	—	—
3	Tygskrivare	A	Polisöverkonstapel	A	Vapenhantverkare	A
	Fabriksskrivare	A	Maskinist vid flottans sjukhus i Karlskrona..	A	Tyghantverkare	A
	Tyghantverkare	A			Maskinist vid kår	A
	Vapenhantverkare	A				
	Hantverkare	A				
	Fortmaskinist ..	A				
	Polisöverkonstapel	A				
	Maskinist vid regemente (kår)	A				
	Maskinist vid kronans hus i kvarteret Upp- finnaren i Stockholm	A				
	Maskinist vid garnisons- sjukhuset i Boden	A				
	Förste montör vid Bodens fästning	A				
4	Verkmästare av 2. klassen	B	Polisöverkonstapel, till- lika poliskommissarie	B	Verkmästare av 2. klassen	B

Lönegrad	Beställningar vid					
	armén	vika-riats-klass	marinen	vika-riats-klass	flygvapnet	vika-riats-klass
5	Tygförvaltare av 2. klassen.....	B	—	—	—	—
	Övermaskinist vid Bodens fästning.....	B				
6	Departementsskrivare.....	B	—	—	Verkmästare av 1. klassen.....	B
	Besiktningrustmästare.....	B				
	Tygverkmästare.....	B				
	Verkmästare av 1. klassen.....	B				
	Poliskommissarie.....	B				
7	Tygförvaltare av 1. klassen.....	D	—	—	—	—
	Fabriksförvaltare av 1. klassen.....	D				
	Fortifikationskassör.....	B				
8	Bataljonsveterinär.....	B	—	—	—	—
9	Bataljonsläkare.....	B	Mariningenjör av 2. graden.....	B	Bataljonsläkare.....	B
	Regementsveterinär.....	B				
10	Elektroingenjör av 2. graden.....	B	Marinläkare av 1. graden.....	B	Flygingenjör av 3. graden.....	B
			Mariningenjör av 1. graden 2. löneklassen.....	B		
			Specialingenjör av 3. graden.....	B		
11	Regementsläkare.....	C	—	—	Flygingenjör av 2. graden.....	C
	Fältveterinär.....	C			Regementsläkare.....	C
	Överläkare vid garnisonssjukhuset i Stockholm.....	C				
12	Tygingenjör.....	C	Mariningenjör av 1. graden 1. löneklassen.....	C	Flygingenjör av 1. graden.....	C
	Fabriksingenjör.....	C	Specialingenjör av 2. graden.....	C		
	Elektroingenjör av 1. graden.....	C	Kemist (i marinförvaltningen).....	C		
13	Fältläkare.....	C	Marindirektör av 2. graden.....	C	Förste flygingenjör.....	C
			Specialingenjör av 1. graden.....	C		
			Förste marinläkare.....	C		
14	Överfältläkaren.....	C	Marindirektör av 1. graden.....	C	Flygöveringenjör.....	C
	Överfältveterinären.....	C				
15	—	—	Marinöverläkaren.....	F	—	—
16	—	—	Marinöverdirektören.....	F	—	—
17	Generalfältläkaren.....	G	—	—	—	—

Förslag till
KUNGL. MAJ:TS KUNGÖRELSE
med vissa tillämpningsbestämmelser till avlöningsreglementet den
för personal å aktiv stat m. fl. vid
försvarsväsendet i fredstid.

Allmänna bestämmelser.
(MR 1, 2, 4, 13, 17, 50 §§.)

1 §.

Tillträde av beställning anses, därest i fullmakt, konstitutorial eller förordnande eller eljest vid utnämning (antagning) icke annat sägs, ske dagen efter den, då fullmakten, konstitutorialet eller förordnandet utfärdats, eller utnämningen (antagningen) ägt rum.

2 §.

1. Lön och övriga i avlöningsreglementet eller vederbörliga stater till beloppet fastställda avlöningsförmåner beräknas för månad till en tolfteedel av årsbeloppet samt utbetalas för varje månad senast första helgfria dagen i nästföljande månad.

2. Utbetalning av lön och övriga kontanta förmåner verkställs av den myndighet och i den ordning, som av vederbörlig central förvaltningsmyndighet bestämmes.

3 §.

1. För ogift manskap utom för högbåtsman och flaggkorpral skall genom befälets försorg månatligen av vederbörandes avlöning i postsparbanken insättas ett belopp av 15 kronor för menig och vicekorpral samt 20 kronor för annat manskap; dock att för den, som icke fyllt 17 år, skall insättas ett belopp av 30 kronor i månaden.

Då särskilda omständigheter därtill föranleda, må vederbörande regementschef (likställd chef) kunna medgiva, att insättning i bank må ske med mindre belopp än ovan angivits, eller ock medgiva befrielse från sådan insättning.

2. Medel, som jämlikt 1 mom. blivit i postsparbanken insatta, jämte därå upplupen ränta utbetalas vid avgång ur krigstjänsten, vid befordran till flaggkorpral eller underofficer, vid förordnande till högbåtsman eller vid ingående av äktenskap. Då särskilda skäl därtill föreligga, må regementschef

Ann. Med »avlöningsreglementet» förstås i denna kungörelse militära avlöningsreglementet (MR), till vilket de inom parentes angivna paragrafnumren hänvisa.

(likställd chef) jämväl i andra fall kunna medgiva, att innestående sparbanksmedel må helt eller delvis utbetalas.

3. Kronan äger att av de medel, som enligt 1 mom. blivit i postsparbanken insatta, hålla sig skadeslös för de kostnader eller förluster, för vilka beställningshavaren på grund av felaktigt förhållande i tjänsten eller eljest i vederbörlig ordning förklarats ersättningskyldig.

4. Medel, som enligt 1 mom. blivit å avlöningen innehållna, må icke för gäld utmätas, så länge beställningshavaren kvarstår i tjänst.

5. För den, som så önskar, må även högre belopp än vad i 1 mom. föreskrivits kunna genom befälets försorg insättas i postsparbanken.

4 §.

Prövning av fråga om innehav av bisyssla tillkommer:

Kungl. Maj:t beträffande beställningshavare, som hänföres till 4.—8. lönegraderna av löneplan O och 11.—17. lönegraderna av löneplan C, samt

den myndighet, som har att besluta rörande placering i löneklass (löneförhöjning för manskap), beträffande övriga beställningshavare.

5 §.

1. Med beställningshavares förläggningssort förstås, där annat icke följer av stadgandena i 2 och 3 mom., den ort (fästning), där det truppförband eller den del av sådant beställningshavaren tillhör har sin stadigvarande förläggning. Med truppförband likställas stab, anstalt eller dylikt.

Beställningshavare vid flottan anses hava sin förläggningssort å den ort, där den flottans station han tillhör är belägen, eller å den ort, där hans ordinarie tjänstgöring eljest är förlagd.

2. För beställningshavare, som på grund av innehavande beställning eller på grund av placering i viss befattning eller därmed likställt förordnande eller kommendering har särskild tjänstgöringsort sig anvisad, anses denna ort såsom förläggningssort.

3. Därest Kungl. Maj:t genom allmän föreskrift eller för särskilt fall meddelad bestämmelse förklarat, att den, som för längre tid beordras eller kommenderas till tjänstgöring å annan ort än den i 1 eller 2 mom. angivna förläggningssorten, skall anses därvid fullgöra ordinarie tjänstgöring, betraktas förstnämnda ort under tiden för berörda tjänstgörings fullgörande såsom förläggningssort.

4. Är beställningshavare bosatt utom förläggningssorten, räknas jämväl boningsorten till förläggningssorten.

6 §.

Vid beviljande av sådan tjänstledighet, som avses i 17 § av avlöningsreglementet, ankommer det på vederbörande myndighet att meddela föreskrift, huru med den tjänstlediges avlöning skall förhållas.

7 §.

Vad i denna kungörelse sägs om officer, underofficer eller manskap gäller i tillämpliga delar även civilmilitära beställningshavare.

Ersättning för tjänsteresa eller färd i trupp.

(MR 22, 63 §§.)

Allmänna bestämmelser.

8 §.

1. Då minst två av manskapet jämte erforderligt befäl eller minst tre av manskapet samtidigt skola, vare sig genom marsch eller annorledes, färdas samma väg, anses färden såsom färd i trupp.

2. Det åligger vederbörande befälhavare att i order om färd, som avses i 1 mom., angiva, att färden skall ske i trupp.

3. Färd, som icke sker i trupp, anses såsom resa.

9 §.

Varken resekostnads- eller traktamentsersättning utgår för resa till och från sådan tjänstgöring, som enligt föreskrift skall fullgöras utan särskild kostnad för statsverket.

10 §.

Därest på grund av enskilda angelägenheter tjänsteresa eller färd i trupp avbrytes eller anträdes från ort utom förläggningssorten, må ersättning för resan eller färden icke utgå med högre belopp än som skulle hava utgått, därest densamma fortgått utan avbrott eller anträts från förläggningssorten.

11 §.

Om enligt fastställd stat eller gällande förteckning över vissa i stat icke uppförda arvoden ersättning för vissa tjänsteresor skall utgå enligt särskilda grunder, länder sådan föreskrift till efterrättelse utan avseende å vad i 12 och 13 §§ stadgas.

Officerare och underofficerare.

12 §.

1. Officer eller underofficer, som på grund av allmänna bestämmelser eller särskild order har att i tjänsteärende företaga resa eller färd i trupp, åtnjuter, där ej annorlunda särskilt stadgas, under resa såväl resekostnads- som traktamentsersättning samt vid färd i trupp traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet, dock att traktamentsersättning icke utgår, därest frånvaron från förläggningssorten räckt kortare tid än 6 timmar. Vid resa utgår därjämte ersättning för befordran av personlig utrustning, enligt vad därom särskilt stadgas.

2. Vid de tillfällen, då underofficer äger undfå ersättning för resa å järnväg, utgår dylik ersättning med priset för militärbiljett, och skall förderskull rekvisition å sådan biljett därvid tillhandahållas genom vederbörande befäls

försorg. Möter hinder för militärbiljetts tillhandahållande, utgår ersättning för biljettkostnaden enligt allmän biljettaxa.

3. Vid färd i trupp bestrider kronan kostnaderna för färdmedlet, däri inbegripet transport av effekter.

Manskap.

13 §.

1. Manskap åtnjuter under resa i tjänsten ersättning enligt de i 12 § för underofficerare angivna grunder. Tillhandahålles under dag, varunder tjänsteresa utföres, förplägnad in natura på kronans bekostnad, åtnjutes icke traktamente för dag, men, därest förplägnad endast delvis tillhandahålles, skall i stället portionsersättning utgå enligt särskilda bestämmelser.

2. Vid färd i trupp bestridas kostnaderna för färdmedel, transport av effekter, inkvartering och förplägnad genom vederbörande befälhavares försorg av kronan. Kan inkvartering icke lämpligen ordnas, utgår traktamente för matt enligt allmänna resereglementet. Därest hinder möter att på kronans bekostnad tillhandahålla förplägnad in natura, utgår i stället portionsersättning enligt särskilda bestämmelser. Enahanda ersättning tillkommer jämväl den, som på grund av tjänstgöringsförhållanden icke kan utspisas på ovan angivet sätt.

Ersättning för tjänstgöring utom förlägningsorten m. m.

(MR 23, 63 §§.)

Officerare och underofficerare.

14 §.

1. Under tjänstgöring i sammanhängande följd å annan ort än förlägningsorten äger officer eller underofficer, därest tjänstgöringen icke på förhand kan beräknas komma att pågå å samma ort under en tidrymd av tolv månader eller därutöver, eller där ej annorlunda stadgas i 15—17 §§, åtnjuta *tjänstgöringstraktamente* enligt efterföljande tabell.

Traktamentstabell.

Lönegrad	1			2			3			4			5			6			7			8			9			10		
	Fr. o. m. 1:a t. o. m. 15:e dygnet									Fr. o. m. 16:e dygnet t. o. m. 12:e månadens utgång									beställningshavare med eget hushåll			annan beställningshavare								
	för dag			för natt			tillhopa för dygn			för dag			för natt			tillhopa för dygn			för dag			för natt			tillhopa för dygn					
	kr.			kr.			kr.			kr.			kr.			kr.			kr.			kr.			kr.					
O 1; Uo 1—3; C 1—5	8	—	5	—	13	—	4	—	2	50	6	50	2	75	1	75	4	50	2	—	1	50	3	50	2	—	1	50	3	50
O 2—3; Uo 4; C 6—9	10	—	6	—	16	—	5	—	3	—	8	—	3	50	2	—	5	50	3	—	2	—	4	—	3	—	2	—	4	—
O 4; C 10—13	12	—	7	—	19	—	6	—	3	50	9	50	4	—	2	50	6	50	4	—	2	—	5	—	4	—	2	—	5	—
O 5—6; C 14—16	14	—	8	—	22	—	7	—	4	—	11	—	4	75	2	75	7	50	4	—	2	—	5	—	4	—	2	—	5	—
O 7—8; C 17	16	—	9	—	25	—	8	—	4	50	12	50	5	50	3	—	8	50	5	—	3	—	6	—	5	—	3	—	6	—
Manskap	6	—	4	—	10	—	3	50	2	—	5	50	2	—	1	50	3	50	2	—	1	—	3	—	2	—	1	—	3	—

Anm. 1. Beställningshavare, som uppstår vikariatsersättning, hänföres till vederbörlig högre lönegrad.

Anm. 2. Civilmilitär beställningshavare, vars avlöning icke utgår enligt viss lönegrad, hänföres till den lönegrad, som svarar mot vederbörandes tjänsteklass.

2. Beträffande dylik tjänstgöring efter utgången av tolfte månaden, liksom ock vid sådan tjänstgöring, som på förhand kan beräknas komma att omfatta en tidrymd av tolv månader eller därutöver, ifråga om hela tjänstgöringstiden, ankommer det på Kungl. Maj:t att bestämma, huruvida eller till vilket belopp tjänstgöringstraktamente må utgå.

3. Därest beställningshavare, som för tjänstgöring vistas å annan ort än förläggningssorten, av sjukdom hindras att tjänstgöra, utgår det oaktat tjänstgöringstraktamente, så länge han kvarbliver å orten, dock icke, utan att särskilda skäl föranleda undantag, för längre tid än 14 dygn. Likaså utgår tjänstgöringstraktamente under i vederbörlig ordning anbefallt uppehåll i tjänstgöringen, därest beställningshavaren därunder kvarstannar å tjänstgöringsorten.

4. Tjänstgöring å viss ort anses fortgå i sammanhängande tidsföljd, även om avbrott sker till följd av

a) semester,

b) tjänsteförrättning å förläggningssorten eller å annan ort, därest avbrottet icke överstiger 30 dygn,

c) annan anledning under högst 7 dygn, dock att avbrott icke anses vara för handen, då beställningshavare under sådant uppehåll i tjänstgöringen, som avses i 3 mom., kvarstannar å den tillfälliga tjänstgöringsorten.

Avbrottstiden medräknas icke vid bestämmandet av den tidsperiod, efter vilkens utgång nedsättning i tjänstgöringstraktamentet skall äga rum.

5. Vid tjänstgöring utom den tillfälliga tjänstgöringsorten skall denna i fråga om rätt till tjänstgöringstraktamente betraktas såsom förläggningssort; dock må traktamentet icke nedsättas under det belopp, som skulle hava utgått, därest tjänstgöringen under tiden fortgått å förstnämnda ort.

6. Traktamente för natt utgår icke i de fall, då beställningshavare erhåller kostnadsfri inkvartering, eller då beställningshavare antingen på kronans bekostnad beredes bostad in natura eller förlägges i tältläger eller eljest tillsammans med trupp.

7. Dylikt traktamente utgår icke heller i de fall, då tjänstgöringsorten är så belägen, att beställningshavaren finnes lämpligen kunna tillbringa nätterna i sitt hem.

8. För tid, under vilken beställningshavare på grund av tjänsteresa eller färd i trupp äger åtnjuta traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet, må han av tjänstgöringstraktamentet uppbära allenast så mycket, att den sammanlagda gottgörelsen icke överstiger traktamentsersättning enligt nämnda reglemente.

15 §.

För deltagande i a) officers- och underofficersövningar, b) fältövningar, c) jämlikt bestämmelser i kommandoväg anordnade fälttjänstövningar, d) till vanliga övningsmarscher icke hänförliga vinterövningar samt e) befälsövningar och krigsövningar vid marinen utgår till officer och underofficer tjänstgöringstraktamente enligt bestämmelserna i 14 §; dock att dylik ersättning icke utgår i de fall, då övningarna krävt frånvaro från förläggnings-

orten under kortare tid än 6 timmar. Färd i trupp, som sammanhänger med truppövning, anses ingå i själva övningen.

Vad sålunda stadgats skall även gälla vid deltagande i taktiska övningar för militärläkare eller för militärveterinärer samt vid taktiska utbildningskurser för kaptener och ryttmästare.

16 §.

För deltagande i övningsmarscher och annan till vanliga vapenövningar och skolor hänförlig tjänstgöring med egen trupp utom förläggningssorten äger officer och underofficer, därest frånvaron från förläggningssorten är av längre varaktighet än 24 timmar, åtnjuta tjänstgöringstraktamente med det belopp, som anges i 8 kol. av traktamentstabellen. Färd i trupp till och från övningsområde anses därvid ingå i själva övningen.

17 §.

Beställningshavare, som har sin förläggningssort inom fästning, skall jämväl vid tjänsteutövning å förläggningssorten under sådana förhållanden, att det vanliga kvarteret icke kan bibehållas, åtnjuta tjänstgöringstraktamente enligt bestämmelserna i 14—16 §§. Resa eller färd i trupp, som föranledes av dylik tjänsteutövning, anses ingå i tjänstgöringen.

18 §.

För deltagande i flygövning, som krävt frånvaro från förläggningssorten under minst 6 timmar, åtnjuter officer och underofficer tjänstgöringstraktamente enligt bestämmelserna i 14 §.

19 §.

Tjänstgöringstraktamente utgår icke i följande fall nämligen:

- a) till aspirant vid generalstaben eller elev vid någon av de militära högskolorna under vistelse i Stockholm;
- b) till elev vid ridskolan, som genomgår denna skola för vinnande av kompetens för löjtnantsbefordring vid kavalleriet, under vistelse vid skolan;
- c) till intendents- eller förvaltaraspirant för tiden intill avlagd intendents- eller förvaltarexamen;
- d) till officer eller underofficer under tjänstgöring, som enligt föreskrift skall fullgöras utan särskild kostnad för statsverket.

Manskap.

20 §.

1. Under tjänstgöring i trupp eller då inkvartering och förplägnad in natura genom kronans försorg eljest kostnadsfritt tillhandahålles, åtnjuter manskap icke tjänstgöringstraktamente. I andra fall utgår till manskap tjänstgöringstraktamente med belopp, som angivas i traktamentstabellen under 14 §, varvid de i samma paragraf angivna grunder skola äga motsvarande tillämpning.

2. Manskap, som beordras att tjänstgöra utom egen förläggningssort, äger att under tiden för kommenderingen ävensom under därav föranledda resor eller färder i trupp, så framt traktamentsersättning, tjänstgöringstraktamente eller sjötillägg därunder icke utgår, åtnjuta *kommenderingstillägg*.

Dylikt tillägg utgår till den, som har eget hushåll samt antingen är gift eller har varit gift och fortfarande har minderårigt barn hos sig, med 1 krona och 50 öre för dygn och till annan beställningshavare med 50 öre för dygn, samt åtnjutes i förra fallet under sådan tjänstgöring, då traktamentsersättning eller tjänstgöringstraktamente enligt 14—17 §§ tillkommer officerare och underofficerare, och i senare fallet vid kommendering av minst 20 dagars varaktighet, av kommenderingen betingade rese- eller färddagar däri inberäknade.

Kommenderingstillägg må dock icke utgå under kommendering såsom elev vid underofficersskola eller vid skola eller utbildningskurs, som för vederbörande är obligatorisk för vinnande av befordran eller för utbildning till viss befattning (yrkesgren).

3. Till underbefäl av manskpet, som från andra truppförband kommenderas till Norrbottens regemente för utbildning av värnpliktiga, vilka från andra inskrivningsområden än Norrbottens uttagits till särskild tjänstgöring, utgår utan avseende å vad i 1 och 2 mom. stadgas under tjänstgöringstiden särskilt tjänstgöringstraktamente med 1 krona för dag.

Gottgörelse för hästlega.

21 §.

Därest officer vid armén, som icke är beriden på egen tjänstehäst eller stamhäst, genom generalorder eller undantagsvis med arméfördelningschefens (motsvarande chefs) medgivande kommenderas beriden till tjänstgöring och icke kan göras beriden å kronan tillhörig häst, skall han åtnjuta *gottgörelse för hästlega* med 6 kronor om dagen.

Sjötillägg m. m.

(MR 24, 63 §§.)

Flottan.

22 §.

Till beställningshavare vid flottan utgår med iakttagande av vad i 23—26 §§ stadgas under sjötjänstgöring *sjötillägg* med de belopp för dag, som anges i följande tabell:

Sjötilläggsstabell.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	
	Till personal å annat fartyg än undervattensbåt och i kol. 9 avsett fartyg vid				Till personal, som är innöstrad å undervattensbåt vid				
	icke stationär förläggning under månaderna		stationär förläggning å		icke stationär förläggning under månaderna		stationär förläggning	Till personal å fartyg, beordrat till expedition för militär sjömätning	
	december-februari söder om 50° nordlig latitud samt mars-november	december-februari norr om 50° nordlig latitud	egen station	annan än egen station	december-februari söder om 50° nordlig latitud samt mars-november	december-februari norr om 50° nordlig latitud			
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	
Officerare.									
laggman	9 90	12 30	4 95	7 40	— —	— —	— —	— —	
ommendör	7 50	9 35	3 75	5 60	16 85	20 60	13 10	— —	
ommendörkapten av 1. graden	5 80	7 25	2 90	4 35	13 05	15 95	10 15	11 60	
ommendörkapten av 2. graden	5 —	6 25	2 50	3 75	11 25	13 75	8 75	10 —	
aptén	4 20	5 25	2 10	3 15	9 45	11 55	7 35	8 40	
öjtnant	2 50	3 10	1 25	1 85	5 80	7 05	4 50	5 —	
underlöjtnant, fänrik	1 90	2 40	— 95	1 35	4 30	5 25	3 35	3 80	
Underofficerare.									
laggunderofficer, ej maskinist	2 30	2 90	1 15	1 70	5 20	6 35	4 05	4 60	
laggunderofficer, maskinist ..	3 80	4 25	1 90	2 85	6 15	7 10	4 25	5 70	
underofficer av 2. graden, ej maskinist	1 90	2 40	— 95	1 35	4 30	5 25	3 35	3 80	
underofficer av 2. graden, maskinist	2 90	3 25	1 45	2 15	4 70	5 45	3 25	4 35	
Manskap.									
<i>Flaggkorpraler.</i>									
laggkorpral, ej maskinist ...	1 40	1 75	— 70	1 05	3 15	3 85	2 45	2 80	
laggkorpral, maskinist	2 40	2 70	1 20	1 80	3 90	4 50	2 70	3 60	
<i>Korpraler (högbåtsmän).</i>									
Matros, ekonomiman (ej hovmästare eller kock) samt hantverkare	1 —	1 25	— 50	— 75	2 25	2 75	1 75	2 —	
Hovmästare, kock och eldare	1 20	1 50	— 60	— 90	2 70	3 30	2 10	2 40	
<i>1. klass sjömän.</i>									
Matros, ekonomiman (ej hovmästare eller kock) samt hantverkare	— 80	1 —	— 40	— 60	1 80	2 20	1 40	1 60	
Hovmästare, kock och eldare	1 —	1 25	— 50	— 75	2 25	2 75	1 75	2 —	
<i>2. klass sjömän.</i>									
Matros, ekonomiman (ej hovmästare eller kock) samt hantverkare	— 40	— 50	— 20	— 30	— 90	1 10	— 70	— 80	
Hovmästare, kock och eldare	— 60	— 75	— 30	— 45	1 35	1 65	1 05	1 20	
<i>3. klass sjömän</i>									
	— 20	— 25	— 10	— 15	— 45	— 55	— 35	— 40	

Ann. 1 Till beställningshavare av manskapet, som har eget hushåll, utgår därjämte förhöjning sjötillägget med 1 krona för dag.

Ann. 2 I 3 och 7 kol. angivet sjötillägg utgår, på resa med destination söderut till och med samt resa ned destination norrut från och med den dag, varunder i samma kolumner nämnd latitud sseras.

Civilmilitär personal av officers tjänsteklass åtnjuter sjötillägg till samma belopp som officer i den mot tjänsteklassen svarande tjänstegraden; dock att till nedan nämnd personal sjötillägg utgår med följande belopp för dag:

marinläkare av 2. graden och marinläkarstipendiat på stat kr. 19: —
marinläkarstipendiat över stat » 12: —

Till *underofficer av 3. graden*, så länge sådan finnes, utgår sjötillägg för dag med följande belopp, enligt sjötilläggstabellens kolumnindelning.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Ej maskinist	1 65	2 05	— 85	1 25	3 70	4 55	2 90	3 30
Maskinist.....	2 65	3 —	1 30	1 95	4 30	4 95	3 —	3 95

23 §.

1. Korpral (högbåtsman), som uppbär flaggkorprals (underofficers av 3. graden) löneförmåner, så ock korpral (högbåtsman), vilken blivit antingen från sjöexpeditionens början kommenderad eller sedermera på grund av uppkommen vakans under pågående expedition å skeppsoorder beordrad att förrätta tjänst såsom underofficer eller flaggkorpral, äger åtnjuta sjötillägg enligt vad därom för flaggkorpral ovan är bestämt.

2. Till sjökommenderad personal, som, utan att vara inmönstrad å undervattensbåt, beordras att förrätta tjänst av minst tre timmars varaktighet för dag räknat å sådan båt under gång, utgår sjötillägg med belopp, som angivas i 6, 7 eller 8 kol. i sjötilläggstabellen.

24 §.

Sjötillägg utgår i enlighet med vad i 22 § för stationär förläggning är bestämt, även om sådan förläggning icke blivit anbefalld, dels under fartygets utrustning till och med dagen för besättningens inmönstring ombord, dels, då fartyget enligt order skall avrustas, från och med dagen efter ankomsten till den flottans station (örlogsdepå), där avrustningen skall äga rum. Till i 9 kol. sjötilläggstabellen omförd personal skall under nu nämnda tider utgå sjötillägg med i 4 eller 5 kol. angivna belopp.

25 §.

Till sådan underofficer, flaggkorpral eller korpral (högbåtsman), som under sjötjänstgöring omhänderhar en eller flera uppborder, utgår särskild ersättning med 50 öre för dag.

26 §.

I sjöreserv tjänstgörande personal åtnjuter sjötillägg med belopp, som angivas i 4 kol. av sjötilläggstabellen.

Kustartilleriet.**27 §.**

1. Beställningshavare vid kustartilleriet, vilken för tjänstgöring är inmönstrad å fartyg eller båt, bemannad av kustartilleriets eller av för kustartilleriets räkning förhyrd personal, åtnjuter, med iakttagande av vad i 3 mom. sägs, sjötillägg med belopp, som i 4 kol. av sjötilläggstabeln angivas för motsvarande beställningshavare vid flottan.

2. Beställningshavare vid kustartilleriet, vilken för tjänstgöring är inmönstrad å fartyg eller båt, bemannad av flottans personal, åtnjuter, med iakttagande av vad i 3 mom. sägs, sjötillägg med enahanda belopp, som enligt 22—24 §§ utgår till motsvarande beställningshavare vid flottan.

3. Maskinavdelningen tillhörande underofficer eller flaggkorpral vid kustartilleriet åtnjuter sjötillägg i likhet med underofficer resp. flaggkorpral, ej maskinist, vid flottan.

För marinen gemensam bestämmelse.**28 §.**

De bestämmelser i fråga om sjötillägg, som kunna ytterligare erfordras, meddelas av marinförvaltningen.

Flygvapnet.**29 §.**

Beställningshavare, tillhörande eller kommenderad till tjänstgöring vid flygvapnet, åtnjuter under tjänstgöring å rustad sjöstyrka (fartyg) sjötillägg efter enahanda grunder, som gälla för motsvarande beställningshavare vid flottan; skolande härvid iakttagas, att sjötillägget till underofficer utgår med det för »ej maskinist» fastställda beloppet, samt att manskapet jämställas med följande beställningshavare vid flottan nämligen:

furir med flaggkorpral, ej maskinist,

korpral med korpral, ej hovmästare o. s. v.,

vicekorpral med 2. klass sjöman, ej hovmästare o. s. v., samt

menig med 3. klass sjöman.

Mässpenningar m. m.

(MR 24, 63 §§.)

Flottan.**30 §.**

1. Under sjötjänstgöring utgå, där ej i 32, 33 eller 34 §§ annorlunda stadgas, för nedannämnda beställningshavare vid flottan *mässpenningar* med följande belopp:

- a) för beställningshavare, som håller kajutbord, med 8 kronor för dag;
 b) för beställningshavare, som mässar vid kajutbord, med 6 kronor 40 öre för dag;
 c) för beställningshavare, som mässar vid gunrumsbord, gemensamt bord eller i underofficersmäss — i samtliga fall beroende på antalet mässmedlemmar — med belopp för dag och medlem, som i nedanstående tabell angivas:

Antalet mässmedlemmar	Gunrumsbord eller gemen- samt bord	Underofficers- mäss
	kr.	kr.
1— 5.....	5 20	4 —
6—10.....	5 10	3 90
11—15.....	4 94	3 80
16—20.....	4 80	3 70
21—25.....	4 70	3 60
26—30.....	4 54	3 50
31 och därutöver	4 40	3 40

skolande såsom mässmedlemmar räknas de beställningshavare, för vilka mässpenningar enligt bestämmelserna i detta kapitel utgå till vederbörlig mäss, dock ej kockar eller hovmästare, med iakttagande i övrigt, att tillfällig förändring av antalet mässmedlemmar skall endast i det fall, att förändringen har en varaktighet av minst åtta dagar i följd, medföra ändring i mässpenningarnas belopp;

d) för beställningshavare, som bespisas från kajutbord, med 6 kronor 40 öre för dag; samt

e) för beställningshavare, som bespisas från gunrumsbord, gemensamt bord eller underofficersmäss, med samma belopp för dag, som för därstädes mässande personal.

För kock eller hovmästare, som bespisas från mäss, utgå dock mässpenningarna endast med nedanstående belopp för dag, nämligen:

om dylik beställningshavare bespisas från kajutbord, med 4 kronor;

om han bespisas från gunrumsbord eller gemensamt bord, med 3 kronor 25 öre; samt

om han bespisas från underofficersmäss, med 2 kronor 50 öre.

2. Flaggkorpral (underofficer av 3. graden) ävensom sådan korpral (hög-
båtsman), vilken blivit antingen från sjöexpeditioners början kommenderad
eller sedermera på grund av uppkommen vakans under pågående expedition
å skeppsorter beordrad att förrätta tjänst såsom underofficer eller flagg-
korpral, åtnjuter, därest han ej mässar i underofficersmäss, förutom skepps-
portion, *servisbidrag* med 40 öre för dag.

3. Vid icke-stationär förläggning äga nedannämnda beställningshavare,
så framt de äro befälhavare, uppbära *representationspenningar* med följande
belopp för dag:

flaggman.....	10 kronor
kommendör	6 »
kommendörkapten av 1. eller 2. graden	4 »
kapten	2 »

Med befälhavare förstås högste befälhavaren över kustflottan samt eskader-, avdelnings-, flottilj-, divisions- och fartygschefer.

4. I denna paragraf omförmäld förmån utgår icke för dag, varunder vederbörande åtnjuter traktamentsersättning för resa till eller från sjökommendering.

31 §.

Om befälhavare under pågående kommendering avgår från sitt befäl, skall, intill dess beordrad efterträdare embarkerat, den, som övertagit befälet, upp- bära representationspenningar till samma belopp, som skolat tillkomma den avgångne befälhavaren.

32 §.

Diär mäss består av endast en person ävensom å undervattensbåt höjas mässpenningarna för dag vid icke-stationär förläggning med 1 krona för den, som mässar vid gunrumsbord, och med 75 öre för den, som mässar i underofficersmäss, dock icke för personal å undervattensbåt för dag, varunder mässning (bespisning) helt äger rum å depåfartyg eller annat fartyg. Då skeppsportion utspisas, skola mässpenningarna minskas med beloppet av gällande skeppsportionspris.

33 §.

Under expedition i utländska farvatten höjas mässpenningarna och servisbidraget med 50 procent eller det lägre procenttal, Kungl. Maj:t må för särskilt fall bestämma, från och med den dag vid utgåendet till och med den dag på återvägen, då 7° ostlig longitud från Greenwich räknat passeras, eller, om nämnda longitud ej behöver passeras, från och med dagen för ankomst till utländsk hamn till och med dagen för avgång därifrån.

34 §.

Under tjänstgöring i sjöreserv åtnjuta flaggunderofficer och underofficer av 2. graden mässpenningar med 4 kronor för dag samt flaggkorpral (underofficer av 3. graden), förutom skeppsportion, servisbidrag med 40 öre för dag; dock att under tjänstgöring ombord, därest frånvaron från förläggningssorten räcker minst 8 timmar, mässpenningar med här angivet belopp skall utgå jämväl till underofficer av 3. graden.

Kustartilleriet.

35 §.

1. Beställningshavare tillhörande kustartilleriet, vilken för tjänstgöring är inmönstrad å fartyg eller båt, bemannad av kustartilleriets eller för kustartilleriets räkning förhyrd personal, åtnjuter tjänstgöringstraktamente enligt bestämmelserna i 16 §.

2. Beställningshavare vid kustartilleriet åtnjuter under tjänstgöring å fartyg eller båt, bemannad av flottans personal, mässpenningar eller servisbidrag med enahanda belopp, som enligt 30—33 §§ skolat utgå till beställningshavare i motsvarande tjänstegrad vid flottan.

För marinen gemensam bestämmelse.

36 §.

Ytterligare erforderliga bestämmelser om åtnjutande av de förmåner, som omförmälas i 30 §, meddelas av marinförvaltningen.

Flygvapnet.

37 §.

Flygvapnet tillhörande personal åtnjuter under tjänstgöring å fartyg eller båt, bemannad av flottans personal, mässpenningar eller servisbidrag med enahanda belopp, som enligt 30 och 33 §§ här ovan skolat utgå till beställningshavare i motsvarande tjänstegrad vid flottan.

Ersättning för dykeriarbete.

(MR 24, 63 §§.)

38 §.

1. Den, som jämlikt därom i kommandoväg utfärdade föreskrifter beordras att göra tjänst såsom dykare ombord å flottans fartyg eller å inmönstrad båt, tillhörande vid kustartilleriet anordnad mineringsskola, och vars egenskap såsom dykare ej upphört att gälla på grund av bestämmelserna i gällande skolreglemente, erhåller ett tillägg till sjötillägget av 50 öre för dag.

2. Den, som utför dykeriarbete, erhåller, vare sig han är ombord kommanderad såsom dykare eller icke, ersättning med 1 krona för varje full halvtimme, vistelsen under vatten varat, och för dykeriarbete av kortare varaktighet, varunder anbefallt uppdrag utförts, likaledes med 1 krona.

Vid dykeriarbete å större vattendjup än 25 meter höjes ersättningsbeloppet med 100 procent.

Om sjunket föremål av större värde återförskaffas eller eljest uppdrag av större betydelse utföres genom dykeriarbete av krävande beskaffenhet, må den, som utfört dykeriarbetet, enligt vederbörande myndighets bestämmande därjämte tilldelas särskild penningbelöning till skäligt belopp, högst 50 kronor; ankommande det på marinförvaltningen att i särskilda fall, då omständigheterna därtill föranleda, på förslag av vederbörande myndighet medgiva utbetalande av dylik belöning intill ett belopp av högst 300 kronor.

Har arbetet ägt rum å större vattendjup än 25 meter, må, även om det anbefallda uppdraget icke slutförts, särskild penningbelöning kunna, i förhållande till uppdragets betydelse samt den möda och den risk, som varit med arbetet förenade, utgå med högst 150 kronor enligt vederbörande myndighets bestämmande.

3. Den, som vid avslutad dykarkurs eller repetitionskurs för dykare blivit godkänd, erhåller en särskild ersättning med 25 kronor för varje kurs.

För dykeriarbete, som jämlikt gällande skolreglemente ingår i nu nämnda kurser eller som eljest företages uteslutande för övningsändamål, utgår ej särskild ersättning.

Särskilda bestämmelser för manskap vid marinen.

(MR 53 § 5 mom., 61 §.)

39 §.

I fråga om beräkning av extra tjänstetid för tillträdande av löneförhöjning skola, i den mån de i avlöningsreglementet stadgade villkor för dylik förhöjning sådant medgiva, följande särskilda bestämmelser lända till efterrättelse:

beträffande manskap, som karlskrivits från skeppsgossekåren: den, som före utgången av det kalenderår, varunder karlskrivning ägt rum, fullgör fordringarna för uppflyttning till 2. klass sjöman, äger att, sedan nämnda fordringar uppfyllts, tillgodoräkna sig 7 månader och annan 3 månader;

beträffande manskap vid flottan, som före vinnande av anställning genom kontrakt varit inmönstrat till sjöfart i minst tolv månader:

hälften av den tid, vederbörande varit inmönstrad till sjöfart, dock högst 8 månader, må beräknas såsom extra tjänstetid;

beträffande manskap, som vid antagning i beställning såsom menig hänförts till högre tjänstbarhetsklass än den lägsta:

enligt vederbörande regements- (likställd) chefs bedömande må den, som antages till 2. klass sjöman eller 2. klass kustartillerist, tillgodoräknas högst 18 månader och den, som antages till 1. klass sjöman eller 1. klass kustartillerist, högst 36 månader.

40 §.

Den av sjömanskåren, som på grund av bristande kasernutrymme medgivits bo utom kasern och icke åtnjuter hyresbidrag jämlikt 62 § i avlöningsreglementet, äger under tjänstgöring i land uppbära *ersättning för inkvartering* med, i Stockholm 30 kronor och å annan förläggningssort 20 kronor för varje månad, varunder vederbörande en eller flera dagar icke varit inkasernerad.

Ersättning under flygtjänstgöring.

(MR 24, 63 §§.)

41 §.

Angående ersättning till personal vid försvarsväsendet under flygtjänstgöring skall tills vidare gälla vad därom är särskilt stadgat.

VIII. Särskilda yttranden.

A. Vissa av de sakkunniga.

Ordföranden, herr Södermark har anfört:

Beträffande det i tillämpningsbestämmelsernas 16 § föreslagna *tjänstgörings-traktamente* för deltagande i övningsmarscher och annan till vanliga vapenövningar och skolor hänförlig tjänstgöring med egen trupp utom förlägningsorten synes det kunna ifrågasättas, om rätten till dylik ersättning bör utsträckas fullt så långt som enligt förslaget, och om man ej kunde stanna vid t. ex. chefens för intendenturkåren i skrivelse den 12 mars 1928 framställda förslag att vid övningar av mer än tre dagars varaktighet traktamente utgår under hela övningstiden. Om denna förbättring anses otillräcklig, kunde måhända stadgas, att vid övningar av mer än två dagars varaktighet, traktamente utgår för hela övningstiden.

Vidare synes det mig böra framhållas, att ett godkännande av de sakkunnigas förslag härutinnan torde böra medföra en förhöjning av vederbörande övningsanslag, då förslaget eljest måste föranleda en minskning av övningarna, som väl knappast kan anses önskvärd.

Då något dyrtidstillägg ej nu utgår å *sjöstillägget*, anser jag, att frågan om höjning i denna löneförmån ej bort i nu föreliggande sammanhang till behandling upptagas. För övrigt synes genom det framlagda förslaget skillnaden mellan *sjöstillägget* åt de högre och åt de lägre beställningshavarna hava gjorts större än som betingas av den skillnad i »tjänsteuppgifternas skärpning», som kan råda mellan beställningshavarna av olika grader.

Förslaget om *tillfällig löneförbättring* åt äldre löjtnanter och äldre sergeanter, synes, hur behjärtansvärt det än torde vara, strängt taget icke falla inom ramen för de sakkunnigas uppgift. Ur saklig synpunkt har jag emellertid ingen erinran mot de sakkunnigas hemställen härutinnan.

Herr Carlström har anfört:

Då de sakkunnigas här föreliggande betänkande i sina huvuddrag sammanfaller med det av 1928 års lönekommitté detta år avgivna förslaget till allmänt avlöningsreglemente för den civila statsförvaltningen, får jag, i alla de punkter, som i de båda förslagen sammanfalla och där jag i 1928 års kommittéförslag haft från majoriteten avvikande mening, hänvisa till mitt särskilda yttrande i sistnämnda betänkande. I fråga om procenttalet för dyrtidstilläggets inräknande, upphävandet av maximeringen av detsamma, höjningen av dyrtidsprocenten i de högre lönegraderna m. m. behöver jag sålunda ej här yttra mig. Det för försvarsväsendets befattningshavare gällande avlöningsreglementet är emel-

lertid till sin utformning på åtskilliga punkter skiljaktigt från det för den civila förvaltningen föreslagna. Detta gäller främst löneskalorna, i det att icke mindre än tre särskilda löneplaner förekomma, och sålunda någon enhetlig lönesättning efter samma principer, som i allmänna avlöningsreglementet tillämpats, ej låter sig åvägabringas. Härav följer, att bestämmelserna för tillgodoräkande av tjänstetid vid tillträddandet av ordinarie beställning och sedermera för uppflyttning i högre lönegrad bliva på åtskilliga punkter annorlunda än enligt nyssnämnda reglemente. Det torde väl knappast hava ingått i de sakkunnigas uppdrag att företaga en så vittgående undersökning, som skulle krävas, om grunderna för *beställningarnas tillsättande* och för *befordran* skulle omläggas, men utan en ändring av dessa grunder synes ingen enhetlighet på detta område vara att uppnå. Att det nu rådande systemet icke är tillfredsställande därom vittnar bl. a. det förhållandet, att inom löneplanerna O. och Uo. vissa beställningshavare ej sällan få vänta på löneuppflyttning så lång tid, att de endast ett fåtal år före avgången ur tjänsten hinna upp i den för beställningen gällande högsta löneklassen. De sakkunnigas förslag om ytterligare tillgodoräkande för kapten och löjtnant enligt 7 § har jag därför biträtt; däremot har jag icke kunnat gå med på den av samma anledning föreslagna löneförbättringen åt äldre löjtnanter och sergeanter m. fl., enär jag anser, att en eventuell löneförhöjning för dessa bör prövas i ett vidare sammanhang, varvid även ovan berörda fråga om grunden för löneplanernas konstruktion upptages.

I likhet med 1928 års lönekommitté hava de sakkunniga frångått behovsprincipen i egentlig mening; för gifta och med dem likställda beställningshavare av manskapsgrad, har dock bibehållits det s. k. *hyresbidraget*, som ju i viss mån kan sägas hava samma karaktär. Då emellertid denna grupp av beställningshavare åtnjuter lön *dels* kontant och *dels* in natura, och då det med hänsyn till den militära organisationen näppeligen låter sig göra att för dem åstadkomma någon avlöningsform helt i penningar, synes det vara en billighetsåtgärd, som väl kan försvaras, att de beredas möjlighet till bostad utom kasernen, ej minst med hänsyn till att härigenom de värdefullare elementen kunna längre kvarhållas i tjänsten. Den rätt avsevärda höjning, varmed detta bidrag föreslagits skola utgå inom de dyrare ortsgrupperna, får ses i samband med det förhållandet, att i övrigt ingen dyrortsgruppering förekommer för manskapsgrupperna, och att hyran är den främst inverkan faktorn i den allmänna dyrortsgrupperingen.

De sakkunniga hava i 15 § 1 mom. avlöningsreglementet jämnställt *sjukdom, ådragen i tjänsten*, med olycksfall i tjänsten och alltså även i dylika fall medgivit avdragsfri sjukledighet. Detta förslag har jag biträtt med hänsyn till militärtjänstens ofta krävande karaktär. Emellertid har jag varit tveksam, om detta medgivande även bör leda till fri sjukvård på samma sätt som vid olycksfall, såsom i 35 § 1 mom. föreslagits. Det torde nämligen vara förenat med vissa svårigheter att bedöma, huruvida en sjukdom, som ej härleder sig från olycksfall, bör ge rätt till kostnadsfri behandling med »andra till arbets-

förmågans höjande eller eljest till lindring av menliga följder nödiga hjälpmedel», som motiveringen på sid. 48 synes sikta till.

Det militära förslagets *tillämpningsbestämmelser* innehålla en mångfald stadganden, som ej hava någon direkt motsvarighet i det civila förslaget. Hit höra då främst bestämmelser om särskild ersättning för med tjänstgöringen för- enade utgifter utom den egentliga tjänstgöringsorten. För lekmannen kan det ofta vara svårt att avgöra vad, som bör anses *höra till tjänsten*, eller vad som bör medföra särskild ersättning. Det vill synas som om, i synnerhet vid sjö- tjänstgöring, vederbörande beställningshavare vore väl tillgodosedda, och de sakkunnigas förslag om ökning av sjöutlägget kan jag sålunda ej biträda. Ej heller kan jag finna det rådligt att utöka tiden för traktamentsersättningens utgående för officerare och underofficerare vid övningsmarscher och vapenövningar så, som i 16 § föreslagits. Jag ansluter mig i detta avseende till vad armé- förvaltningen uttalat i denna fråga, och som återfinnes i motiveringen till denna paragraf sid. 97. Vidare ställer jag mig tveksam till att såsom i 12, 15 och 18 paragraferna föreslås, tiden, för vilken traktamente icke utgår, minskas från nuvarande 8 till 6 timmar.

På sid. 22—26 i motiveringen hava de sakkunniga behandlat frågan om *personal på övergångsstat* och därvid föreslagit, att den tvångsvis överförda personalen, i den nu föreslagna löneplanen, skulle placeras i ortsgrupp II, vilket skulle verka såsom en icke oväsentlig löneförhöjning. Då jag icke kunnat finna bärande skäl för en sådan åtgärd, har jag inom kommittén yrkat på placering i ortsgrupp I.

Vid behandlingen av frågan om *lönenämnd*, hava de sakkunniga, med avseende på huru denna bör sammansättas, kommit till en något annorlunda uppfattning än 1928 års lönekommitté. Då intet närmare utformat förslag förebragts i någondera utav de båda utredningarna, torde de från båda hållen framlagda utkasterna vid en eventuellt senare överarbetning kunna tjäna till ledning ur skilda synpunkter.

Vad slutligen angår de sakkunnigas uttalande om *ifrågasatt utredning rörande behovet av lönereglering* har jag ej funnit anledning motsätta mig det- samma, i den mån en sådan utredning avser att åstadkomma rättelse i den från militärt håll påstådda olikheten i löneförhållanden mellan civila och militära befattningshavare. Det må dock icke fördöljas, att en sådan utredning möjli- gen kan leda till justeringar icke blott uppåt utan även nedåt i lönebeloppen för skilda befattningshavare, och sålunda icke kan betraktas såsom ett tillmötes- gående av »det allmänna krav på lönereglering», som från vissa håll framkom- mit. Den av de sakkunniga, i den i detta sammanhang presterade historiken om lönefrågans utveckling, åberopade metoden för framräknandet av den »ordinarie» lönestegringen kan jag näppeligen godkänna. Varje tidsskede måste hava sitt löneläge inställt någorlunda efter den allmänna ekonomiska situationen i landet. Och denna situation för närvarande ger knappast anledning till förhoppningar om uppräknande av penningelönerna på något håll.

Herr Nilsson har anfört:

I VI delen av här föreliggande betänkande heter det, att de sakkunniga hava bibragts den uppfattningen, att å militärt håll råder en allmänt utbredd känsla av behovet av en förbättring av lönerna inom försvarsväsendet och en rätt utbredd mening därom, att försvarsväsendets personal är missgynnad i förhållande till civilförvaltningens befattningshavare. Till en dylik uppfattning hava såväl de militära ledamöterna av de sakkunniga som de särskilt tillkallade personalrepresentanterna med stor bestämdhet anslutit sig.

Med anledning härav uttala de sakkunniga sig för att en utredning i i detta ämne måtte komma till stånd, så att de militära lönefrågorna såväl i princip som i enskildheter måtte bliva föremål för en ingående granskning.

För min del känner jag mig inte särskilt manad att avstyrka en dylik ingående granskning, så mycket mindre som jag kan konstatera, att den militära uppfattningen i detta ämne delats och konsekvent hävdats av majoriteten bland de sakkunniga. Men jag tror inte, att den nya granskningen skulle komma att ge något större resultat. Nog känner jag den fasta lönesättningen och de kontanta tilläggen på den militära såväl som den civila sidan så pass, att även jag kan prestera ett belägg i smått på den tes, som blivit parollen i de militära leden. Men eljest och i stort sett tror jag icke, att de militära befattningshavarna blivit missgynnade i jämförelse med de civila. Och vad det absoluta behovet av löneförbättring beträffar, hävdar jag här samma mening, som jag låtit komma till uttryck i mitt särskilda yttrande till 1928 års lönekommittés betänkande med förslag till allmänt avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän tillhörande den civila statsförvaltningen. Människan är en varelse, som kan låta sina behov växa ut i det rent monstruösa. Men den sortens behov få vi här låta fara. Hålla vi oss till de legitima behov, som man brukar räkna med i den ädla lönerегleringskonsten, vågar jag påstå, att det inte går någon nöd på ungarlarna. Familjeförsörjarna torde däremot ha det rätt så bekymmersamt ibland. Och även i det här föreliggande betänkandet framskymtar det mer än på ett ställe, att det är familjeförsörjarens trångmål, som får motivera kravet på löneförbättring längs hela linjen. Och för min del hemställer jag, här liksom i särskilda yttranden till 1928 års lönekommittés tvenne betänkanden, att de framställda kraven på löneförbättring måtte, därest finansiell möjlighet därtill förefinnes, tillmötesgå i anslutning till den s. k. behovsprincipen. Beträffande de befattningshavare, som falla under den civilmilitära löneplanen, låter saken sig genomföra på samma enkla sätt, som jag föreslagit beträffande de civila befattningshavarna, d. v. s. familjeförsörjaren tillerkännes rätt att i lönehänseende flytta upp i närmast högre löneklass. Då emellertid 8. och 9. lönegraderna å löneplan C ej upptaga andra tjänstemän än sådana, som antingen göra sig stora extra inkomster eller ock kunna

påräkna en snabb befordran, nämligen veterinärer, läkare och ingenjörer, och som därför hava ingen eller föga kännning av de ekonomiska bekymmer, som här åsyftas, så begränsar jag mitt förslag att omfatta de 7 lägsta lönegraderna på den civilmilitära löneplanen.

Vad åter beträffar officerare och underofficerare, måste det, på grund av deras löneplaners säregna beskaffenhet, träffas en särskild anordning, som ger familjeförsörjarna bland dem i de olika löneklasserna samma tillägg, som enligt förslaget skulle komma de civila i samma eller närmaste löneklasser till del. En uträkning visar, att detta låter sig göra utan svårighet.

För fänrikar och underlöjtnanter, placerade i V-ort, bleve tilläggen i 1. och 2. löneklasserna respektive kronor 192 och 288 — i fall nu familjbildning någon gång skulle förekomma bland så ungt folk av överklass. För underlöjtnanter, som gått furirsvägen, finge anordningen måhända en mera reell betydelse.

För löjtnanter, likaledes placerade i V-ort, bleve familjetilläggen i 3., 4., 5. och 6. löneklasserna respektive 288, 456, 456 och 456 kronor.

En smula tveksamhet kan man känna inför 3. lönegraden på löneplan O. Kaptenernas högsta löneklass, den tionde, når upp i 26. löneklassen på den civila löneplanen och överskrider därmed den gräns, som jag i mitt särskilda yttrande till 1928 års lönekommittés betänkande dragit för tilldelande av ifrågavarande förmån. Kaptenernas två lägsta löneklasser gå däremot så lågt, att de kunde anföras som motiv för tillägg. Men dessa tvenne löneklasser, den sjunde och den åttonde, äro till endast för att överhoppas omedelbart vid tillträdet av kaptensbeställningen. Detta framgår tydligt av sakkunnigas utredning och förslag, vartill jag i denna del uttalat min anslutning. Med hänsyn till dessa omständigheter finner jag det skäligt att begränsa förmånen av familjetillägg till 1. och 2. lönegraderna på löneplanen för officerare.

Även för underofficerarnas vidkommande måste det göras en särskild uträkning, som jämställer dem med motsvarande civila befattningshavare. För familjeförsörjare i I-ort och V-ort ger uträkningen följande resultat:

Lönegrad		Löne- klass nr	Ortsgrupp I		Ortsgrupp V	
nr	Omfattar löne- klasserna nr		Lön	Familje- tillägg	Lön	Familje- tillägg
			kr.	kr.	kr.	kr.
1	1— 5	1	2 376	144	3 096	192
2	3— 7	2	2 520	144	3 288	192
3	5— 9	3	2 760	144	3 624	192
4	7—11	4	3 000	144	3 912	192
		5	3 300	180	4 308	228
		6	3 600	240	4 704	288
		7	3 900	240	5 100	288
		8	4 260	360	5 556	456
		9	4 620	360	5 964	456
		10	4 980	360	6 420	456
		11	5 340	360	6 876	456

Därest kravet på löneförbättring tillmötesgås på nu angivet sätt, finner jag däri en särskild anledning att reservera mig emot sakkunnigas förslag om tillfällig löneförbättring åt äldre löjtnanter och sergeanter. Ett annat skäl, som talar emot detta förslag, utgöres av de vidgade möjligheter att komma i åtnjutande av vikariatsersättning, som de sakkunniga berett åt nämnda grupper av befattningshavare.

När det gäller att sulagera för utebliven eller försenad befordran t. ex. genom tillägg av den art, som de sakkunniga föreslagit åt äldre löjtnanter och sergeanter, eller genom särskilda arrangemang med gynnsamt tillgodoräknande av föregående tjänstgöring, så framhålles det gärna från militärt håll, att kompaniofficersgraderna egentligen utgöra en enda grad — löjtnanten får göra tjänst som kapten och kaptenen får göra tjänst som löjtnant — och att detsamma gäller beträffande sergeanter och fanjunkare. Men när man sedan kommer över till kapitlet om vikariat och vikariatsersättning, då glömmer man gärna eller slätar över det inte enbart lyckliga talet om samhörigheten mellan kompaniofficersgraderna — det visar sig vara ett tveeggat vapen. För min del får jag bekänna, att jag, därtill möjligen i någon mån driven av min sympati för det korrekta och älskvärda folk, som man alltid möter på den militära sidan, biträtt sakkunnigas förslag både beträffande tillgodoräkandet och vikariatsersättningen. Jag har således hjälpt till att ösa i både påse och säck. Men att därtill lägga även den föreslagna löneförbättringen åt äldre löjtnanter och sergeanter, det vore att till på köpet stoppa fickorna fulla. Så långt vågar jag inte följa mina sympatier.

Vad slutligen beträffar behovs- eller familjetilläggsprincipens tillämpande på manskapsgraderna, kan det givetvis gå för sig genom uppflyttning i löneklass eller genom en omräkning, såsom nyss antytts beträffande underofficerare och subalternofficerare, eller genom en kombination av båda dessa metoder. Men då behovsprincipen redan vunnit viss tillämpning på underbefälet och de sakkunniga nu förorda ytterligare steg framåt på den förut inslagna vägen, borde efter min mening det något grumliga problemet om underbefälets löner och gottgörelser upptagas till en genomgående bearbetning. I detta sammanhang är ock att observera den enligt behovsprincipen gjorda uppdelningen av kommenderingstillägget.

Jag övergår nu till ett kort omnämmande av vissa punkter i det här framlagda förslaget till nytt avlöningsreglemente, där de militära och civilmilitära befattningshavarna, alla tillsammans eller grupper av dem, tillerkänts förmåner, längre gående än de, som 1928 års lönekommitté i sitt mönsterbetänkande tillerkänt de civila befattningshavarna.

1. Enligt den i paragraf 12 förekommande fördelningen av semesterdagarna skulle 20 à 30 dagar tillkomma beställningshavare tillhörande 1. lönegraden i någon av löneplanerna O (officerare), Uo (underofficerare)

eller C (civilmilitärer). Följer man det civila mönstret skulle nämnda antal semesterdagar tillkomma beställningshavare tillhörande 1. lönegraden i löneplan O, 1.—2. lönegraderna i löneplan Uo eller 1.—2. lönegraderna i löneplan C.

Enligt samma paragraf skulle 25 à 35 dagar tillkomma beställningshavare tillhörande 2. lönegraden i löneplan O, 2.—4. lönegraderna i löneplan Uo eller 2.—9. lönegraderna i löneplan C. Enligt det civila föredömet skulle det vara beställningshavare tillhörande 2.—3. lönegraderna i löneplan O, 3.—4. lönegraderna i löneplan Uo eller 3.—9. lönegraderna i löneplan C.

Enligt samma paragraf i sakkunnigas här föreliggande förslag skulle 35 à 45 semesterdagar tillkomma beställningshavare tillhörande 3.—4. lönegraderna i löneplan O eller 10.—13. lönegraderna i löneplan C. Enligt det civila föredömet skulle det vara beställningshavare tillhörande 4. lönegraden i löneplan O eller 10.—13. lönegraderna i löneplan C.

Något skäl för den anmärkta olikheten torde icke förefinnas annat än det, att vissa grupper militära eller civilmilitära tjänstemän redan förut äro bättre lottade än motsvarande civila.

Olikheter av denna art böra givetvis utplånas ur statens avlöningsreglementen, även om man låter tjänsternas nuvarande innehavare behålla gamla förmåner.

2. I paragraf 14 i det nya civila avlöningsreglementet, som framlagts av 1928 års lönekommitté, heter det, att om tjänsteman skadats till följd av *olycksfall i tjänsten* och därigenom blivit hindrad att tjänstgöra, skall han under tiden åtnjuta oavkortad lön, intill dess sex månader förflutit från dagen för olycksfallet.

Militäravlönings-sakkunniga hava icke stannat här utan gått ett stycke längre och tilldelat samma förmån åt militära och civilmilitära tjänstemän, som ådragit sig *sjukdom*, beträffande vilken »skälig anledning ej finnes att antaga, att den föranletts av annan orsak än tjänstgöringen, eller att denna icke väsentligen bidragit till densamma».

Det är uppenbart, att med en så beskedlig formulering av ifrågavarande paragraf komma de militära och civilmilitära tjänstemännen att få så gott som alla sina sjukdomar behandlade, som om de vore följder av olycksfall, och i regel åtnjuta full lön såsom sjukavlönning, medan de civila tjänstemännen i regel få vidkännas det s. k. A-avdraget och blott i undantagsfall, efter prövning av Kungl. Maj:t, kunna få bibehålla full lön. Det sakliga motiv, som de sakkunniga anföra för den militära företrädesrätten, nämligen den hårdare militära tjänstgöringen, som föranleder jämförelsevis fler sjukdomsfall än den civila, räcker efter min mening icke att rättfärdiggöra en dylik undantagslagstiftning. Det ser ock besynnerligt ut, när de sakkunniga på sid. 45 försäkra, att den militära tjänstgöringen i allmänhet medför större risker för hälsan, än vad fallet är i fråga om de flesta andra av statstjänstens grenar, men senare på

sid. 125, då det gäller att beräkna merkostnaden för statsverket av det nya lönereglementet, skriver så här: »Om man — såsom synes rimligt — kan utgå från, dels att sjukfrekvensen inom försvarets personal är förhållandevis låg, dels att läkarvården därstädes kan ordnas under mindre kostsamma former är vid andra förvaltningsgrenar, synes den beräknade kostnaden pr individ och år icke böra sättas högre än till 15 kronor.» Vid statens vattenfallsverk uppgick statens sjukvårdskostnad år 1926 till kr. 23:73 pr individ (minimum) och vid postverket år 1925 till kr. 31:98 (maximum).

3. I de paragrafer, som angiva tjänstemans rätt till sjukvård, helt eller delvis på statens bekostnad, hava de militära och civilmilitära tjänstemännen tillerkänts en företrädesrätt av samma slag som beträffande sjukavlöningen. Sjukdom ådragen i tjänsten jämnställes med olycksfall, vilket icke skett i 1928 års lönekommittés förslag för de civila. Beträffande specialistvården har personalen inom kommunikationsverken, som sedan länge varit särskilt gynnad i sjukvårdshänseende, såvitt jag minns rätt — efter långvarig sjukdom måste jag nedskriva denna reservation på sjukbädden och har ej tillgång till nödig litteratur — icke ens begärt en så vittgående förmån, som militäravlöningssakkunniga förorda för den tjänstepersonal det här gäller.

4. Ersättning vid vård å allmänt sjukhus skall — enligt militäravlöningssakkunnigas förslag i par. 37 — i fråga om egentlig sjukhusvård beräknas enligt den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å *allmän sal* beträffande beställningshavare tillhörande 1. lönegraden å löneplan C,

i *halvenskilt rum* beträffande beställningshavare tillhörande 1.—2. lönegraderna av löneplan O, någon av lönegraderna i löneplan U₀ eller 2.—8. lönegraderna av löneplan C, samt

i *enskilt rum* beträffande beställningshavare tillhörande 3.—8. lönegraderna av löneplan O eller 9.—17. lönegraderna av löneplan C.

Om man, som sig bör, följer det civila föredömet, skulle ersättningen ur statskassan beräknas efter legosängsavgiften

å *allmän sal* beträffande beställningshavare tillhörande 1. lönegraden av löneplan O, 1. lönegraden av löneplan U₀ eller 1. lönegraden av löneplan C,

i *halvenskilt rum* beträffande beställningshavare tillhörande 2.—3. lönegraderna av löneplan O, 2.—4. lönegraderna av löneplan U₀ eller 2.—9. lönegraderna av löneplan C, samt

i *enskilt rum* beträffande beställningshavare tillhörande 4.—8. lönegraderna av löneplan O eller 10.—17. lönegraderna av löneplan C.

Det torde näppeligen förefinnas andra motiv än rent konventionella för den företrädesrätt, som de sakkunniga här förordat för vissa grupper av militär och civilmilitär personal. Det är inte passeligt att lägga en sjuk underlöjtnant på allmän sal! Kanske det. Men då kan han ju lägga sig

i halvenskilt rum och själv betala skillnaden. För närvarande får han betala alltihop. En kapten bör få enskilt rum! Tillåtes ett argumentum ad hominem, så blir mitt svar detta: jag har nyss själv legat en månads tid på Lunds lasarett, i halvenskilt rum, och jag ärvde min sängplats efter en kapten vid Kungl. flottan. När man själv får betala fiolerna, går det an med en billigare plats. Och det är en tyvärr ofta gjord iakttagelse, att när man vid en löneroglering vill göra det *bättre*, blir det dock aldrig *bra*. Aptiten växer, medan man äter.

5. En anmärkning av liknande slag som den senast framställda kan också göras beträffande sakkunnigas förslag om ersättningen vid vård å allmänt sinnessjukhus.

6. I par. 14 i tillämpningsbestämmelserna till avlöningsreglementet förekommer en traktamentstabell, som bland annat på det sättet avviker från motsvarande bestämmelse, såväl den nu gällande som den föreslagna, för civila förvaltningen, att den mindre och större minskningen i tjänstgöringstraktamentet fr. o. m. 16. dygnet enligt nämnda tabell gäller för respektive »beställningshavare med eget hushåll» och annan beställningshavare, då däremot den civila formuleringen skiljer mellan »tjänsteman som är familjeförsörjare» och annan tjänsteman.

Det är uppenbart, att den militära formuleringen är för vederbörande personal fördelaktigare än den civila, men den inbjuder också till små äventyrligheter, som man bör undvika.

Förteckningen på militära företrädesrättigheter kunde måhända göras något längre, men det må stanna vid det anförda. Tiden är knapp.

Det återstår mig nu endast att göra några smärre tillägg.

Beträffande vissa bestämmelser angående ersättning för tjänstgöring utom förläggningssorten instämmer jag i de betänkligheter, som uttalats av sakkunniges herr Ordförande och av herr Carlström.

I fråga om sjötillägget ber jag likaledes få instämma med herr Ordföranden. Jag vill dock för egen del bifoga ett par anmärkningar. Visserligen medger jag riktigheten av den angivna principen, att sjötilläggets uppgift är att motsvara den skärpning av tjänsteuppgifterna, som sjötjänsten påfordrar, men därav följer icke, att sjötillägget, som hittills stått i viss relation till lönen plus dyrtidstilläggen, skall ökas, därför att dyrtidstilläggen nu inräknas i lönen. Däremot bestrider jag icke, att sjötillägget kan behöva en justering och att även lägsta sjömansklassen bör erhålla en smula sjötillägg. Skulle emellertid sakkunnigas förslag om en väsentligare höjning vinna gehör, finner jag det skäligt, att maskinistpersonalens sjötillägg ökas i avsevärt högre grad, än sakkunniga föreslagit. De synpunkter, som maskinistpersonalens representant framhållit, äro så tungt vägande, att de efter min mening icke kunna negligeras utan skada för marinen.

Till sist några ord om lönenämnden.

Alldenstund allmänna civiltjänstverken, kommunikations- och affärsverken samt det statliga undervisningsväsendet, enligt det av 1928 års lönekommitté utarbetade förslaget, i lönehänseende skola följa ett och samma avlöningsreglemente, synes det mig ligga i sakens natur, att samtliga dessa verks löneärenden böra prövas av en och samma lönenämnd. Och efter min mening kan detta gå för sig, utan att nämndens karaktär som sådan förryckes, om nämnden får en väl avpassad sammansättning. Men att efter ny löneroglering hela statsförvaltningen igenom till samma nämnd förlägga granskningen jämväl av de militära lönefrågorna, som följa ett särskilt avlöningsreglemente, i väsentliga delar skiljaktigt från det civila, det torde icke låta sig göra, utan att nämnden förvandlas till ett fullkomligt ämbetsverk. Då kan man lika så väl låta alla dessa ärenden handläggas enbart av statskontoret, vars nuvarande chef, generaldirektör A. E. M. Ericsson, under en följd av år varit civila lönenämndens ypperlige ordförande.

Ännu någon tid och särskilt ett par tre år närmast efter den stora lönerogleringens genomförande torde dock lönenämndsinstitutionen hava en betydelsefull uppgift att fylla. Men i motsats till de sakkunniga anser jag det rådligast att låta de militära löneärendena handläggas av en särskild nämnd, sammansatt ungefär som den nuvarande, d. v. s. en opartisk ordförande, två representanter för det allmänna eller riksdagen, två representanter för förvaltningen eller det högre befälet och två representanter för personalen eller det lägre befälet. Jag vet väl, att personalen anser sig förfördelad genom en sådan sammansättning av lönenämnden och önskar sig fler »egna» representanter — fler egna kan för resten komma till för att lämna upplysningar, nu som förr — men jag vet ock, att personalens heta önskningsar i detta hänseende bero på en missuppfattning. I olika beredningar, under skilda regimer, har jag haft tillfälle att iakttaga den kunnighet och styrka och den varmhjärtade iver, varmed representanterna för det högre befälet — jag tänker särskilt på amiral Otto Lybeck och nu senast överste Hedengren — förfäktat de intressen, som äro levande bland de lägre och lägsta gradernas folk. Naturligtvis gives det både kunniga och dugliga representanter för den lägre personalen även i dess egna led — och dessa svika ej heller, när det gäller officersintressena — på det militära fältet tycks det råda en beundransvärd solidaritet mellan höga och låga — och jag ser häri en tillgång av högt värde för vårt försvar — men i ett hänseende stå de smås egna representanter helt naturligt tillbaka för de andra: de kunna icke tala med den pondus, den auktoritet, som den högre befälsställningen skänker. Den av mig förordade sammansättningen av lönenämnden ger därför i själva verket fyra personalrepresentanter och tre ledamöter av annat slag.

När jag nu efteråt läser igenom mina oförgrifliga meningar, märker jag, att jag illa hållit den ton, som är den korrekta för kommittébetänkanden och kommittéreservationer. Jag har varit personlig och kanske t. o. m. talat en smula von oben. Detta har förstas berott på den upphöjda ställning jag intager: på sjukbädden. Jag hoppas emellertid på benäget överseende.

Herrar **Hedengren, Sandström** och **Curtman** hava anfört:

Det av 1930 års militäravlöningssakkunniga i detta betänkande framlagda förslaget till avlöningsreglemente kan i vad gäller avlöningsbeloppens storlek icke anses vara ur personalens synpunkt tillfredsställande.

Officerare och underofficerare m. fl., vilka skola åtnjuta lön efter de i § 3 intagna löneplanerna, komma i förhållande till motsvarande civila befattningshavare i statens tjänst fortfarande att vara eftersatta, då militärpersonalen vid de under de senaste årtiondena gjorda löne regleringarna icke i samma mån som dessa blivit ifråga om lönebeloppens storlek tillgodosedda. Den nu förordade nya ortsgupperingen synes oss också vara ägnad att försämra löneläget för vissa beställningshavare, och det kan därför ifrågasättas, om den bör genomföras nu. Det kan synas naturligare, att en dylik ändring i ortsgupperingen genomföres först i samband med en verklig löne reglering. Med hänsyn till de särskilt höga levnadskostnaderna i Stockholm torde man emellertid med anlitande av andra utvägar redan nu böra bereda någon kompensation åt den personal, som har sin tjänstgöring därstädes.

För det fast anställda manskapet, som skall åtnjuta kontant lön enligt de i § 52 intagna löneplanerna, blir avlöningen alltfört beroende av den kontanta genomsnittslön, som jordbruksarbetarna kunna utvinna; det nu framlagda förslaget tager nämligen ingen hänsyn till att också jordbruksarbetarnas löner växla i olika delar av landet. Framförda förslag rörande rätt för truppförbandschef (motsvarande chef) att med anlitande av insparade avlöningsmedel bereda fyllnad i lön till närmast högre beställning för vissa beställningsmän vid armén och flygvapnet och för vissa beställningshavare av manskapet vid marinen, i första hand vid flottans ekonomiavdelningar, hava ej heller vunnit beaktande.

De sakkunniga hava icke ansett det ingå i deras uppdrag att upptaga dessa frågor till behandling.

Då emellertid de sakkunniga uttalat sig för att en utredning av de militära lönespörsmålen måtte komma till stånd, och enär en sådan utredning enligt vår uppfattning icke kan undanskjutas, hava vi ansett oss sakna anledning att i detta sammanhang ingå på frågan om lönebeloppens skälighet och rättvisa avvägning. Vi anse, att denna fråga bör upptagas inför det utredningsorgan, vilket vi således förutsätta inom den närmaste tiden bliver tillsatt.

Skulle i avvaktan på en verklig löne reglering för statens befattningshavare förslag om provisoriska avlöningsförbättringar komma att föreläggas riksdagen, utgå vi givetvis ifrån att dylika provisoriska löneförbättringar också komma militärpersonalen till del.

Herr **Sandström** har anfört:

I fråga om förslaget till Kungl. Maj:ts kungörelse med vissa *tillämpningsbestämmelser* till avlöningsreglementet för personal å aktiv stat m. fl.

vid försvarsväsendet i fredstid kan jag icke biträda förslaget i följande paragrafer:

De belopp varmed sjötillägget i kol. 2, 3, 4 och 5 i sjötilläggstabeln föreslås utgå, synes för underofficer, ej maskinist, alltför låga, i förhållande till dem, som föreslås för underofficer, maskinist, kommenderad å samma fartyg.

Förutom vad som framhållits i en av representanter för flottans officers- och underofficerskårer inlämnad promemoria (betänkandet sid. 104 och 106) må anföras, att det även för fackmannen torde vara svårt att av-göra, var det större ansvaret slutar och det mindre tager vid, då det gäller personalen av samma grad ombord å ett modernt örlogsfartyg. Det är också en allmän uppfattning, att underofficerarnas vid däckes-, ekonomi- och hantverksavdelningarna arbete och ansvar ombord värdesättes för lågt och att den stora skillnaden i sjötillägg i förhållande till maskinisterna icke är motiverad.

Jag får därför för underofficer, ej maskinist, föreslå följande ändrade belopp i kol. 2, 3, 4 och 5 i sjötilläggstabeln, medan beloppen i övriga kolumner synas mig vara tillfredsställande.

1	2	3	4	5
Underofficerare:				
Flaggunderofficer ej maskinist	2'60	3'25	1'30	1'95
Underofficer av 2. gr. ej maskinist	2'20	2'75	1'10	1'65
Underofficer av 3. gr. ej maskinist	1'80	2'25	0'90	1'35

Fastän jag endast föreslagit fixerade belopp för ovanstående personal, anser jag befogat, att sjötillägget höjes något även för vissa beställnings-havare vid officers- och sjömanskårerna.

Slutligen anser jag med hänvisning till den förbemälda promemorian (betänkandet sid. 105), att sjötillägget bör utgå efter beställningshavarens tjänstegrad, oberoende av om densamma innehaves vid eller i flottan.

Tjänsten ombord å fartyg, som befinna sig vid en örlogsstation för utrustning eller ankomma dit för avrustning, är icke av den art, att den kan jämföras med förhållandena under stationär förläggning. Det är helt naturligt, att utrustnings- och avrustningsperioderna måste kännetecknas av en ytterst livlig verksamhet och ett intensivt arbete på alla händer, särskilt som undantagslöst en mycket kort tid — och i regel med reducerad besättning — kan avses härför.

Härav torde framgå, att personalens tjänst vid dessa tillfällen är av mycket komplicerad och krävande beskaffenhet, och att föreskrifterna i denna paragraf, vilka torde hava tillkommit uteslutande ur besparings-synpunkt, sakna tillräckliga motiv. Jag anser därför, att paragrafen helt bör utgå.

22 §.

24 §.

27 §. Då underofficer vid maskinavdelningen vid flottan åtnjuter högre sjö-tillägg än underofficer, ej maskinist, synes i konsekvens härmed motsvarande förmån även böra tillkomma underofficer vid maskinavdelningen vid kustartilleriet under i denna paragraf omnämnd tjänstgöring. De föreslagna bestämmelserna, som ställa kustartilleriets maskinister i ogynnsammare läge än motsvarande beställningshavare vid flottan synas sakna fog, varför i 1 och 2 mom. orden »med iakttagande av vad i 3 mom. sägs» samt hela 3 mom. böra utgå.

34 §. Den föreslagna bestämmelsen att underofficer av 3. graden vid tjänstgöring i sjöreserv skall erhålla mässpenningar endast i det fall att frånvaron från förlägningsorten räckt minst 8 timmar kan jag ej biträda.

Med hänvisning till den motivering som anföres å sid. 112 och 113 anser jag, att steget bör tagas fullt ut, och att sådan underofficer bör åtnjuta mässpenningar i likhet med övriga underofficerare.

Jag får därför föreslå att paragrafen erhåller följande ändrade lydelse:

»Under tjänstgöring i sjöreserv åtnjuta flaggunderofficer, underofficer av 2. graden och underofficer av 3. graden mässpenningar med 4 kronor för dag samt flaggkorpral förutom skeppsportion servisbidrag med 40 öre för dag.»

35 § 1 mom. I detta mom. omnämnd beställningshavare tyckes mig genom den föreslagna bestämmelsen hava blivit satt i en missgynnad ställning genom att ej komma i åtnjutande av tjänstgöringstraktamente, om kommenderingen ej har längre varaktighet än 24 timmar. Det torde vara ofrånkomligt, att personalen under sådan tjänstgöring åsamkas extra kostnader för sin mathållning, även om kommenderingen är av kortare varaktighet än ovan nämnd tid. Jag anser därför att mom. bör erhålla följande ändrade lydelse: »Beställningshavare — — — — — tjänstgöringstraktamente med det belopp, som anges i 8 kol. av traktamentets-tabellen, om frånvaron från förlägningsorten är av längre varaktighet än 6 timmar.»

Herr Curtman har anfört:

De skäl, som av försvarsväsendets underbefälsförbund i dess till 1930 års militärlönings-sakkunniga ställda skrivelse av den 11 mars 1930 andragits för stadgande av rätt till kallortstillägg åt fast anställt manskap, synes mig böra giva anledning till att det i avlöningsreglementet stadgas om dylik rätt för manskap. Utöver vad som av de sakkunniga refereras av nämnda framställning i denna del (sid. 10 i betänkandet), har förbundet anfört följande: »Till kommunikationsverkens personal, till officerare och underofficerare och åtskilliga andra statsanställda, som hava sin ordinare tjänstgöring förlagd till sådan plats inom de norra delarna av landet, där vistelsen på grund av klimatiska och fysiologiska förhållanden kan, frånsett ökade levnadskostnader, anses medföra avsevärda olägenheter, utgår som en extra avlöningsförmån kallortstillägg. Fast anställt manskap har emellertid hittills icke kommit i åtnjutande av denna

förmån, och detta har alltid av manskapet betraktats som en orättvisa. Då kallortstillägget icke avser att giva ersättning för större behov av bränsle, varmare kläder eller dyrare levnadskostnader, synes manskapets rätt till naturaförmåner icke kunna utgöra hinder för denna avlöningsförmån. — — — Det ter sig ock underligt, att fast anställt manskap skall vara uteslutet från denna extra förmån, då bl. a. kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal inom försvarsväsendet äger rätt till den. En undersköterska vid garnisonssjukhuset i Boden med en lön av 480 kronor per år utöver vissa naturaförmåner får kallortstillägg — en furir icke. Det är emellertid påtagligt, att ett underbefäl, som huvudsakligen har att förrätta sin tjänst ute i det fria, måste ha svårare känning av kolden och mörkret än t. ex. en undersköterska eller köksa, som för sitt arbete ständigt har att uppehålla sig inomhus, och därför bör också manskapet få rätt till kallortstillägg med samma belopp som statens övriga befattningshavare på de orter, där kallortstillägg utgår.»

Sakkunniga hava icke ansett sig kunna förorda införande av denna avlöningsförmån för manskapet, då de icke ägt föreslå någon verklig löne-reglering. Detta synes mig emellertid icke utgöra något hinder för stadgande av rätt till kallortstillägg för manskap, då bärande skäl synas mig hava anförts därför. I avlöningsreglementet bör därför införas ett nytt moment under 61 §, så lydande:

»3. Till manskap utgår kallortstillägg enligt i 20 § stadgade grunder.»

Beträffande avlöningsreglementets tilläggsbestämmelser biträder jag de yrkanden, som av herr Sandström framstälts i det av honom avgivna särskilda yttrandet, i vad det gäller §§ 24, 27 och 35 mom. 1.

B. Särskilt tillkallade personalrepresentanter.

Herr **Giron** har anfört:

Detta yttrande avser huvudsakligen spörsmål berörande de personalkategorier, vilkas intressen jag företrätt inför de sakkunniga, nämligen flottans officerare med vederlikar.

Avlöningsförfattningarnas uppdelning m. m.

Beträffande avlöningsförfattningarnas uppdelning i avlöningsreglemente och tillämpningsbestämmelser samt de olika föreskrifternas fördelning å dessa författningar hava de sakkunniga, i likhet med 1928 års lönekommitté, till själva avlöningsreglementet överflyttat en stor del av de bestämmelser, vilka nu äro intagna i tilläggsbestämmelserna. Ehuru vissa skäl nog kunna tala för en dylik åtgärd, ifrågasätter jag emellertid lämpligheten av att på så sätt genom riksdagsbeslut binda en del detaljbestämmelser, vilka hittills avgjorts av Kungl. Maj:t. Härigenom vinnes visserligen mera stabilitet beträffande avlöningsföreskrifterna, men å andra sidan förloras en önskvärd smidighet och möjlighet till erforderlig anpassning av många

detaljer, vilka icke synes vara av den art att de böra betunga riksdagen.

På grund av ovannämnd omläggning hava de sakkunniga föreslagit benämningen »tillämpningsbestämmelser» för den avlöningsreglementet kompletterande författningen. Med hänsyn till omfattningen och arten av dessa bestämmelser synes skäl knappast föreligga att frångå den nuvarande, hävdvunna benämningen »tilläggsbestämmelser».

Lönenämnd.

De sakkunniga hava uttalat sig för en för hela statsförvaltningen gemensam lönenämnd med viss »rörlig» sammansättning. En sådan organisation är ur flera synpunkter ägnad att väcka betänkligheter. Otvivelaktigt kommer härigenom att skapas ett nytt litet ämbetsverk, dragande icke oväsentliga kostnader. De sakkunniga anföra bland annat, att ordföranden bör vara en med statsförvaltningen väl förtrogen person, »som helt kan ägna sig åt denna sin uppgift»; för ifrågavarande befattning torde man svårligen kunna få någon kompetent person för mindre lön, än vad den årliga kostnaden för försvarsväsendets lönenämnd nu belöper sig till. Med hänsyn till de säregna förhållandena inom försvarsväsendet torde man kunna förutse, att vid en för hela statsförvaltningen gemensam lönenämnd den militära personalens intressen komma att trängas i bakgrunden, då lönenämndens »fasta» ledamöter, hur dugande de än vore, icke kunde förväntas vara inne i eller nöjaktigt kunna sätta sig in i den militära tjänsten och förvaltningen. Redan nu, med en särskild försvarsväsendets lönenämnd, är det enligt min erfarenhet icke alltid lätt att för de övriga ledamöterna tillfyllest klargöra de förhållanden, under vilka den militära personalen arbetar, och det torde vara fullt tydligt, att vid den av de sakkunniga föreslagna organisationen det skulle bliva hart när omöjligt att så välja nämndens »fasta» ledamöter att ej den avgörande majoriteten av dessa vore i stort sett alldeles främmande för det militära arbetet. För att personalen skall kunna hava förtroende till lönenämnden är det enligt min mening ofrånkomligt, att försvarsväsendet får behålla sin egen lönenämnd och att denna gives sådan sammansättning, att såväl de olika försvarsgrenarna som de olika huvudpersonalgrupperna där få sina representanter.

Avlöningsreglementet.

19 §. I likhet med 1928 års lönekommitté hava de sakkunniga föreslagit att vid ledighet i olika perioder, åtskilda allenast av sön- eller helldag, dylik mellanliggande dag skall inräknas i ledigheten. Användande ett av 1928 års lönekommitté i annat sammanhang gjort uttalande att »kommittén icke ansett lämpligt att i ett allmänt avlöningsreglemente stadga om dylika petitesser» får jag föreslå, att bestämmelsen i 19 § måtte utgå. Det torde böra ankomma på vederbörande myndighet att så ordna, att

icke missbruk i förevarande avseende ifrågakommer. Föreskriften är en ren tillämpningsbestämmelse.

Beträffande förmåner vid flyttning hava de sakkunniga följt 1928 års lönekommitté och föreslagit borttagande av den nuvarande bestämmelsen om rätt för tjänarinna, som medföljer å resa för vård av spätt barn, att färdas i samma vagnsklass som tjänstemannens familj. 1928 års lönekommittés motivering härför är »att ett allmänt avlöningsreglemente icke bör stadga om dylika petitesser». Frånsett det oegentliga i att enbart på så lösa grunder beröva personalen en dem nu tillkommande förmån, torde böra framhållas, att denna bestämmelse tillkommit av praktiska hänsyn, vilka alltjämt äga berättigande och som flyttande mödrar säkerligen mången gång varit djupt tacksamma för, särskilt när barnaskaran varit större, och maken bortkommenderad i tjänstgöring. Då man tryggt kan påstå, att *borttagandet* av denna förmån skulle vara en »petitess», som icke anstode statsmakterna, får jag hemställa, att personalen måtte få behålla denna ur statsfinansiell synpunkt ytterst oväsentliga förmån.

25 §.

Formuleringen av 2 mom. i denna § synes mig äventyra den sjökommanderades proviantuppbördsmän nu tillkommande rätten till lösen för överskott, vilken rätt har så gammal hävd som 1812 års avskrivningsreglemente och som av Kungl. Maj:t reglerades så nyligen som den 1 januari 1930. Åtgärder synas mig böra vidtagas, så att förvaltningsmyndigheterna fortfarande kunna anse sig berättigade till att tillerkänna vederbörande uppbördsmän å fartyg denna förmån.

34 §.

Tillämpningsbestämmelserna.

Beträffande ersättning för tjänsteresa m. m. hava av oförklarlig anledning officerare och underofficerare hittills fränkänts rätten till traktamentsersättning, därest frånvaron från förläggningssorten räckt kortare tid än 8 timmar. Följden av denna för den militära personalen synnerligen oförmånliga och av praktiska skäl på intet sätt motiverade restriktion har bland annat varit, att mången gång då en civil och en militär tjänsteman tillsammans företagit en resa, den civile tjänstemannen erhållit helt traktamente, men den militäre intet!

12 §.

I en av generaldirektören E. Stridsberg den 28 juni 1930 avgiven utredning angående planläggning av tjänsteresor, besparingsreglementen m. m. hava i dessa hänseenden framlagts förslag om enhetliga bestämmelser för stora delar av statsförvaltningen bland annat innefattande försvarsväsendet. I häröver den 27 augusti 1930 avgivet yttrande uttalade sig försvarsväsendets lönenämnd bland annat för helt traktamente vid frånvaro över 8 timmar och halvt traktamente för mer än 4 men högst 8 timmars bortovaro. Lönenämnden förordade att, även om icke nämnda allmänna besparingsregler skulle erhålla tillämpning å försvarsväsendets personal, motsvarande bestämmelser för denna personal dock borde bringas i överensstämmelse med ifrågavarande regler.

I anslutning till vad lönenämnden sålunda anfört synas mig föreskrifterna i 12 § böra givas det ändrade innehåll, som härav föranledes, och den militära personalen med avseende å ifrågavarande förmåner likställas med statsförvaltningens övriga tjänstemän.

Motsvarande föreskrift bör som följd härav vinna tillämpning jämväl å 15, 17, 18 och 20 §§.

14 §.

7 mom. stadgar, att traktamente för natt icke utgår i de fall, då tjänstgöringsorten är så belägen, att beställningshavaren finnes lämpligen kunna tillbringa nätterna i sitt hem.

Härom anför försvarsväsendets lönenämnd i sitt ovan berörda yttrande »att vid bedömandet av frågan, om beställningshavare lämpligen kan tillbringa nätterna i sitt hem, hänsyn torde böra tagas icke blott till tjänstgöringsortens belägenhet, utan jämväl till tjänstgöringsförhållandena, vilka understundom torde utesluta möjlighet att, även om avståndet mellan bostads- och tjänstgöringsorterna icke är alltför långt, tillbringa nätterna i hemmet».

Då det mången gång torde bliva ytterligt svårt för någon annan än beställningshavaren själv att avgöra, huruvida han lämpligen kan tillbringa natten i hemmet, synes ifrågavarande föreskrift kunna medföra onödigt trassel och omgång och lämna rum för olika tolkningar. Uttrycket »finnes lämpligen kunna» är alltför svävande för att få förekomma i en avlöningsförfattning. Huru länge på kvällen eller på morgonen skall t. ex. en beställningshavare vara i tjänstgöring för att icke lämpligen kunna tillbringa natten i hemmet? De sakkunniga förutsätta, att den chef, som beordrat tjänsteförrättningen, bör avgöra den saken, men erfarenheten visar, att i liknande fall vederbörande revisionsmyndighet kan hava en från chefens avvikande uppfattning och så sättas anmärkningsförfarandet i gång med åtföljande förklaringar, påminnelser, resolutioner och besvär, och handlingarna hopa sig på kammarrättens bord!

Ifrågavarande bestämmelse är ur praktisk synpunkt olämplig och bör ersättas med en föreskrift att nattractamente icke utgår för natt, då beställningshavaren *tillbringat* natten i hemmet.

22 §.

De sakkunniga hava i viss utsträckning tagit hänsyn till från personalhåll anförda synpunkter beträffande beloppen av sjötillägg. Utöver vad som härom återgivits i de sakkunnigas motivering må endast framhållas följande.

De belopp, som utgå till personal, inmönstrad å undervattensbåt, kunna ju anses vara rikligt tilltagna, men de hava nödvändiggjorts därigenom, att rekryteringen till undervattensbåt vapnet hotade att alldeles avstanna, inför vilken situation riksdagen beviljade särskilda medel för utökning av ifrågavarande personals sjöförmåner. Samma synpunkter kunna anföras beträffande sjötilläggen för övriga beställningshavare. Ett gott belägg för riktigheten härav utgöra de nuvarande rekryteringssvårigheterna beträffande flottans officerskår, mariningenjörkåren m. fl. Förr var antalet sökande till

sjökrigsskolan mångdubbelt större än antalet tillgängliga platser; de sökandes antal har år ifrån år nedgått och vid den senaste rekryteringen anmälde sig till 20 lediga platser endast 13 sökande. Motsvarande förhållanden göra sig gällande inom mariningenjörskåren, beträffande underofficerare å vissa yrkesgrenar m. fl.

Den åsikten gör sig bland personalen starkt gällande att sjöförmånerna f. n. icke utgöra tillfredsställande kompensation för den skärpning i tjänsteuppgifterna, som sjötjänsten fordrar, och för den stegring i arbetsintensiteten, som tjänsten ombord med dess krävande övningar och ansvar med nödvändighet påkallar.

På grund av i de sakkunnigas motivering återgivna skäl bör — i likhet med vad som var fallet före 1921 års lönereglering — sjötillägget utgå efter tjänstegrad eller tjänsteklass, då det är denna, som är avgörande för vederbörandes arbete och befattning ombord, och icke innehavande beställning.

Bestämmelserna för underofficer av 3. graden att uppbära mässpenningar, därest frånvaron från förlägningsorten räckt minst 8 timmar, böra givas det ändrade innehåll, som kan föranledas av vad som anförts under 12 §, samt utsträckas att gälla all personal, som förrättar underofficerstjänst.

34 §.

Behovet av lönereglering.

Slutligen får jag på det livligaste instämma i de sakkunnigas uttalanden om att en utredning i själva löneregleringsfrågan måtte komma till stånd. I tio år har personalen hoppats på en dylik och statsmakterna hava genom positiva uttalanden i lönefrågan hållit dessa förhoppningar vid liv.

1921 års lönereglering var ett provisorium, präglad av den dåvarande statsfinansiella situationen.

När det militära avlöningsreglementet 1927 skulle givas definitiv karaktär, höjdes många röster för en revision av de provisoriska löneplanerna. Försvarsväsendets lönenämnd satte sig emot detta under motivering att »ett tillfälle att överväga frågan syntes för övrigt komma att erbjuda sig i samband med dyrtidstilläggens avskaffande och sammanslagning med de fasta lönerna». Kungl. Maj:t anslöt sig härtill: »För egen del — säger statsrådet Rosén i propositionen nr 7 år 1927 — har jag i fråga om löneplanerna funnit mig böra intaga samma ståndpunkt som lönenämndens majoritet.»

1927 års riksdag, som i sitt beslut följde Kungl. Maj:t och lönenämndens majoritet, framhöll i sin skrivelse bland annat följande: »Riksdagen vill till en början erinra om, att chefen för finansdepartementet — — — framhållit, att spörsmålet om de nu utgående dyrtidstilläggens inarbetande i lönerna inom en nära framtid komme att upptagas till prövning. I samband därmed torde åtskilliga jämkningar i nu gällande avlöningsbestämmelser jämväl komma under omprövning. Vid sådant förhållande synas även vissa i det militära avlöningsreglementet ingående bestämmelser

i avseende å såväl lönebelopp som i övrigt samtidigt komma under förnyad granskning. På grund härav har riksdagen icke ansett det motionsvis framställda förslaget om vidtagandet av vissa ändringar i löneplanerna och tjänstledighetsavdragen för den militära personalen böra nu upptagas till avgörande. Prövningen av dessa frågor synes nämligen riksdagen böra anstå till den i utsikt ställda allmänna lönerevisionen.»

Med anledning av en motion om löneförbättring för vissa äldre subaltern-officerare uttalade 1929 års statsutskott följande: »Utskottet måste visserligen finna det vara beklagligt, att befordringsförhållandena försämrats för vissa grupper av beställningshavare genom det sätt, på vilket övergången till den nya härordningen blivit ordnad. Då emellertid många olika faktorer inverka på bedömandet av den i motionen behandlade frågan, och en allmän överarbetning av, bland annat, gällande löneplan för officerare torde förväntas komma att verkställas av 1928 års lönekommitté, har utskottet i likhet med lönenämnden ansett, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.»

Här finnas sålunda tydliga och klara uttalanden av såväl regering som riksdag att vid dyrtidstilläggens inarbetande i de fasta lönerna de militära löneplanerna skulle underkastas revision.

Nu hava dyrtidstilläggens inarbetande varit föremål för utredning av 1928 års lönekommitté och 1930 års militärlöningssakkunniga, *men båda dessa hava erhållit förbud att granska löneplanerna!*

Personalens förhoppningar hava svikits.

Anses då icke ovan återgivna utfästelser böra förplikta?

Herr **Engblom** har anfört:

Beträffande avlöningsreglementets tillämpningsbestämmelser.

17 §. Den av 1930 års militärlöningssakkunniga föreslagna formuleringen av § 17 ställer alltjämt den inom en fästning förlagda militärpersonalen i ett ogynnsamt läge i traktamentsavseende jämförd med övrig militärpersonal. Erkännas måste, att, såsom även i de sakkunnigas motivering antydes, det stöter på stora svårigheter att få en sådan formulering av paragrafen, att den täcker alla förekommande fall och ändock får den för en dylik författning antagbara formen. Då detta emellertid ej synes hava varit möjligt, kunde dock åtminstone i motiveringen för paragrafen ifråga hava klarlagts, att med uttrycket »det vanliga kvarteret» avsågs t. ex. det område, som begränsas av en cirkellinje med ordinarie tjänstgöringsplatsen (vederbörlig expedition) till centrum och med en radie av 3 km. Med en dylik motivering hade den nu påtagligt ogynnsamma ställningen i traktamentsavseende för inom fästning förlagd militärpersonal försvunnit.

27 §. Biträder av herr Sandström avgiven reservation.

35 § 1 mom I detta mom. omnämnd beställningshavare åtnjuter tjänstgöringstraktamente i enlighet med bestämmelserna i § 16, d. v. s. han erhåller trakta-

mente, först sedan han varit inmönstrad under en tid av 24 timmar. Härav framgår tydligen, att 1930 års militäravlönings-sakkunniga anse, att i § 35, mom. 1 och i § 16 omnämnda slag av tjänstgöring äro av samma art. Så är emellertid ej alls förhållandet. Däremot är tjänsten för inmönstrad personal vid kustartilleriet fullt likartad med tjänsten för personal vid flottan under dennas sjötjänstgöring. Vid flottan utgå mässpenningar fr. o. m. första dagen. Vid sjöreserven (§ 34) utgå mässpenningar så länge beställningshavare tjänstgör vid sjöreserven, *även om dylik beställningshavare ej tjänstgör ombord*, därför att denne ständigt skall vara klar att kunna gå ombord. För beställningshavare vid kustartilleriet tillhörande de kompanier, som bemanna kustartilleriets båtar, äro tjänstgöringsförhållandena i stort sett analoga med dem, som äro rådande för sjöreserven tillhörande personal. Det kan därför ej anses vara mer än billigt, att kustartilleriets personal vid inmönstring kommer i åtnjutande av ersättning i likhet med vid flottan, om ock ej såsom vid sjöreserven dock såsom för flottans övriga personal, d. v. s. fr. o. m. första dagen av inmönstringen.

1930 års lönesakkunniga anföra i motiveringen till sitt förslag be-
träffande formuleringen av ifrågavarande § 35, mom. 1, att de ej hava funnit tillräckliga skäl tala för att i detta fall frångå den princip, som nu tillämpas. Härtill må blott anföras följande. Före år 1921 åtnjöt kustartilleriets personal mässpenningar, under den tid då den, såsom termen då lydde, förlades för övning på viss tjänstgöringsplats eller förlades ombord. Dessa mässpenningar borttogos genom 1921 års avlöningsbestämmelser, och i stället utgick tjänstgöringstraktamente till ifrågavarande personal i motsvarande fall, dock först efter tredje dagen. Detta beslut medförde sålunda även, att mässpenningar utbyttes mot tjänstgöringstraktamente för personal, som är inmönstrad å kustartilleriets båtar. Nyssnämnda beslut att utbyta mässpenningar mot tjänstgöringstraktamente kunde man i viss mån anse vara berättigat, i vad det berörde ersättning åt personal, som förlades å fort och dylika platser, då vid armén i likartade fall utginge traktamente. Att däremot under tjänstgöringsförhållanden, vilka *på intet sätt kunna finna någon motsvarighet* inom armén, d. v. s. till å båtar inmönstrad personal av kustartilleriet, låta utgå ersättning med traktamente fr. o. m. fjärde dagen såsom vid armén, under det att flottans personal under *fullt likartad tjänstgöring* erhåller mässpenningar fr. o. m. första dagen, det innebar, att viss kustartilleriets personal fick intaga en undantagsställning *inom marinen*, vilken måste anses vara orättvis och fullständigt ogrundad. Dessa bestämmelser hava också av kustartilleriets myndigheter ständigt påtalats såsom innebärande en undervärdering av här ifrågavarande kustartilleripersonals tjänstgöring och såsom föreskrifter, vilka ej minst därför skapa missnöje. Principen måste alltså redan från början anses hava varit felaktig, varför 1930 års militäravlönings-sakkunnigas

motivering, att tillräckliga skäl ej tala för att härutinnan frågå nu tillämpade principer ingalunda kan godtagas. 1930 års militäravlönings-sakkunniga hava dock i viss mån erkänt likheten mellan här påtalade ersättningar, utgående till flottans och till kustartilleriets personal, i och med det att de flyttat nu gällande bestämmelser beträffande ersättning åt inmönstrad personal å kustartilleriets båtar (SFS 260/1928, 8 kap., § 3, mom. 2) till under rubriken Mässpenningar m. m., men de hava ej varit konsekventa och fullföljt den påbörjade tankegången. Måhända hava 1930 års militäravlönings-sakkunniga genom sin åtgärd att i § 16, till vilken § 35 enligt ovan hänvisar, föreslå, att tjänstgöringstraktamente skall utgå, därest frånvaron från förlägningsorten är av längre varaktighet än 24 timmar — d. v. s. förkortat den i nu gällande föreskrifter angivna motsvarande tiden av 3 dagar till 24 timmar — ansett sig hava i tillräcklig grad tillgodosett de militära anspråken. Denna förkortning av tiden från 3 dagar till 24 timmar kan likväl, hur tacksam man än må känna sig inför detta tillrättande delvis av en viss deklassering av militär personal i allmänhet, givetvis ej häva ovan framhållna orättvisa mot viss kustartilleriets personal.

Det torde även här böra nämnas, att den i § 35, mom. 1 omnämnda ersättningen endast berör ett fåtal beställningshavare.

Beträffande den ersättning, som bör utgå till kustartilleriets personal under densamma inmönstring anser jag denna böra sättas till samma belopp, som är upptaget för flottans personal, under förutsättning att antalet mässmedlemmar ej överstiger 5 st., och synes mig detta belopp böra benämnas mässpenningar. Härför kan, med hänsyn till bestämmelsen i § 34, väl knappast föreligga något hinder. Ävenledes bör till flaggkorpral, som är inmönstrad å fartyg eller båt, utgå ersättning efter samma grunder som i § 34.

§ 35, mom. 1 bör således givas följande lydelse:

»Beställningshavare tillhörande kustartilleriet, vilken för tjänstgöring är inmönstrad å fartyg eller båt, bemannad av kustartilleriets eller för kustartilleriets räkning förhyrd personal, åtnjuter mässpenningar, officer med 5 kronor och 20 öre för dag samt underofficer med 4 kronor för dag, varjämte flaggkorpral under ovannämnd inmönstring förutom portion äger i servisbidrag åtnjuta 40 öre för dag.»

Det kan synas, som om denna reservation genom sitt omfång påfordrat ett väl stort utrymme, men jag har såsom representant för kustartilleriet ansett nödvändigt att försöka klarlägga hur principiellt orättvisa i denna punkt såväl nu gällande som av 1930 års militäravlönings-sakkunniga föreslagna föreskrifter äro.

Beträffande behovet av löneregleryning ansluter jag mig fullständigt till vad i denna fråga anförts av herr Giron.

Herrar Aluroos, Nordin och Lundqvist hava anfört:

Synpunkter rörande behovet av en effektiv löne reglering för officerare, underofficerare samt civilmilitär personal.

Jämlikt för 1930 års militärlöningssakkunniga utfärdade direktiv, avser deras uppdrag dyrtidstilläggens inarbetande i löneplanerna och revidering av författningstexten till de militära avlöningsreglementena. På grund härav hava från personalhåll framförda önskemål om en förbättrad löneställning icke av de sakkunniga kunnat upptagas till behandling.

Bland försvarsväsendets personal kommer det helt visst att väcka stor besvikelse, att prövningen av lönebeloppens skälighet denna gången undanskjutits. Personalen anser nämligen, på grund av de motiv, som nedan anföras, att ett fortsatt uppskjutande av denna fråga icke överensstämmer med den mening riksdagen uttalade, då sagda personals löneförhållanden senast behandlades.

Innan vi ingå på detta spörsmål, må det bringas i erinran, att 1921 års riksdag, på grund av väckta motioner, för vilka såsom motiv bl. a. anfördes det då rådande tryckta finansiella läget inom landet, satte de till flertalet officerare och alla underofficerare föreslagna löner 300—400 kronor lägre per år än de belopp, som 1918 års militärlöningssakkunniga efter ett flerårigt utredningsarbete ansågo skäligen för denna personal, och som upptagits i Kungl. Maj:ts proposition i ärendet. Se bifogade bilaga I.

Någon motsvarande reducering skedde icke för de civilmilitära beställningshavarna, sannolikt av den anledningen, att lönerna för den del av denna personal, vars arbetsuppgifter närmast överensstämma med de för vissa underofficerare m. fl. i förvaltningstjänst gällande, redan av de sakkunniga föreslagits så låga, att förhållandet mellan lönerna för denna personal och för motsvarande militära efter reduceringen närmast kom att överensstämma med läget före löne regleringen, om man bortser från vissa lönetekniska skiljaktigheter på grund av konstruktionen av de olika löneplaner de militära och civilmilitära beställningshavarna tillhöra.

Vid 1927 års riksdag förelåg en kungl. proposition om ett definitivt fastställande av officerares och underofficerares löner. Dessa upptogos därvid till förut utgående belopp, oaktat ett flertal militära myndigheter i yttranden över det provisoriskt gällande avlöningsreglementet ansett, att de nu borde fastställas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag till 1921 års riksdag. Enskilda riksdagsmän voro även av denna mening och avgåvo motioner i överensstämmelse härmed.

Visserligen biföll riksdagen vad Kungl. Maj:t föreslagit ifråga om lönebeloppen, men i riksdagens skrivelse nr 51 med anledning av propositionens antagande anfördes, att, då spörsmålet om de nu utgående dyrtidstilläggens inarbetande i lönerna inom en nära framtid komme att upp-

tagas till prövning för alla statstjänstemän, åtskilliga jämkningar i nu gällande avlöningsbestämmelser torde komma under omprövning, och därvid syntes även vissa, i det *militära avlöningsreglementet*¹⁾ ingående bestämmelser beträffande såväl *lönebelopp*¹⁾ som i övrigt, böra komma under förnyad granskning.

Ett dylikt uttalande av riksdagen ifråga om lönebelopp, har, oss veterligt, icke gjorts för någon annan grupp av statstjänstemän vid reglerade verk, varför en saklig granskning av nu utgående lönebelopp för försvarsväsendets personal, enligt vår mening, nu bort företagas, även om så icke skett för andra statstjänstemän. Att detta icke kommit till utförande beror sålunda på, att Kungl. Maj:t vid utfärdande av direktiven för 1930 års militärlöningsakkunniga icke synes hava avfattat dessa enligt 1927 års riksdags uttalande i frågan, i vad detta avser lönebeloppens förnyade granskning, något som i sin ordning sannolikt har sin grund i att för 1928 års lönekommitté utfärdade direktiv blivit normerande även för direktiven till militärlöningsakkunniga.

Under sådana förhållanden anse vi oss hava sakliga skäl för att framföra förslag om en tillfällig förbättring av lönebeloppen för den personal vi närmast företräda i avvaktan på att realprövningen av försvarsväsendets personals löner kommer till stånd, i enlighet med det uttalande, som gjorts av de sakkunniga.

Dessa skäl framträda med ökad styrka, om man något närmare granskar underofficerarnas löneställning även i jämförelse med lönerna för vissa kommunala tjänstemän i de större städerna, särskilt dem, som i stor utsträckning rekryteras från det militära underbefälet.

Härvid framträder på ett iögonenfallande sätt den allt för låga löneställning, vilken särskilt de yngre underofficerarna intaga, ett förhållande som klart belyses av bifogade bilaga II. Ett studium av denna inbjuder till den reflexionen, huruvida det kan antagas, att det bästa och lämpligaste underbefälet kvarstannar i försvarets tjänst. Härvidlag förefinnes visserligen utsikt att få genomgå underofficersutbildning med möjlighet till avläggande av realskolexamen men också utsikten att såsom flaggkorpral eller furir med underofficersutbildning få stanna i väsentligt sämre löneställning än en matros å statens ångfärja eller en stationskarl vid statens järnvägar eller att, efter eventuell vunen befordran till underofficer, vid 34 års ålder uppnå ungefär samma löneställning som den, vilken vid 25 års ålder eller tidigare kan erhållas såsom poliskonstapel i Stockholm och även i andra större städer, för att slutligen såsom fanjunkare (styckjunkare) eller flaggunderofficer icke ens kunna uppnå polismannens pension.

Vid marinen är den ekonomiska ställningen för motsvarande personal ännu sämre, på grund av nu rådande onormala befodringsförhållanden,

¹⁾ Kursiverat här.

som föranleda, att ofta de bäst kvalificerade av underbefälet i stor utsträckning övergå till enskild tjänst.

Härtill kommer, i jämförelse med förhållandena år 1921, att 1925 års försvarsorganisation och dess stora minskning av befälskadern för befälet medför betydligt utökad arbete och mera krävande utbildning.

Även om utvecklingen av det statsfinansiella läget under den närmaste tiden ter sig oviss och i någon mån påminner om förhållandena i början av år 1921, så synes detta, enligt vår åsikt, under inga omständigheter böra tagas till intäkt för att försvarsväsendets personal allt fortfarande skall intaga en relativt sämre ställning i lönehänseende än andra stats-tjänstemän; i all synnerhet om man betänker, att under de för staten ekonomiskt gynnsamma senare åren ingenting åtgjorts ens för att undersöka, huruvida det efter ikraftträdandet av den nya försvarsorganisationen icke finnes skäl för att återställa det av 1921 års riksdag ändrade förhållandet mellan de civila och de militära tjänstemännens löner, om man bortser från vissa förut i vårt yttrande berörda uttalanden av 1927 års riksdag, till vilka hittills dock ingen hänsyn tagits.

Beträffande den från år 1923 ogynnsamma utvecklingen av löneläget för statstjänstemännen och dess inverkan på tjänstemännens arbetsförhållanden och försörjningsplikt, anse vi oss till alla delar kunna instämma i det uttalande härutinnan, som inför 1928 års lönekommitté gjordes av herr J. A. Reinwall. Därjämte må det erinras om, att lönereduceringen alltjämt fortsätter och, sedan den tidpunkt 1928 års lönekommittés beräkningar avsågo, redan medfört 6—8 kronors minskning av avlöningen per månad för underofficerare och med dem i lönehänseende likställda.

I samband härmed kan det förtjäna att påpekas, att dyrtidstilläggsprocenten för statens tjänstemän nu är 13 mot 18 för i Stockholms stads tjänst anställda, varvid även bör beaktas, att för de senare föreligger förslag från Stockholms stads tjänstenämnd om höjning av procenttalet till 22 för alla tjänstemän med intill 8 000 kronor i lön.

Förslag om provisorisk löneförbättring för underofficerare och vissa civilmilitära beställningshavare.

Utgående från vår uppfattning, att en saklig granskning av till försvarsväsendets personal utgående löner snarast bör komma till stånd, föreslå vi tillfällig löneförbättring för beställningshavare tillhörande löneplan Uo och 1—7 lönegraderna av löneplan C enligt tvenne alternativ:

1. under förutsättning att det av 1930 års militäravlöningssakkunniga uppgjorda förslaget förelägges 1931 års riksdag samt
2. under förutsättning att militäravlöningssakkunnigas förslag *icke* underställes 1931 års riksdags prövning.

En uppdelning enligt dessa grunder synes oss erforderlig, då det av vissa från regeringshåll gjorda uttalanden råder ovisshet, huruvida det av

1928 års lönekommitté uppgjorda förslaget till avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, kommer att föreläggas sagda riksdag, och det helt visst kan antagas, att sagda förslags öde även har samma inverkan på det förslag, militärlöningssakkunniga framlägga. Andra yttranden från regeringshåll tyda dock på, att förslag om en tillfällig löneförbättring, åtminstone för vissa statstjänstemän å de dyrare orterna, är påtänkt att föreläggas 1931 års riksdag, därest icke det uppgjorda förslaget till avlöningsreglemente upptages. I så fall torde denna löneförbättring komma att ansluta sig till den nuvarande ortsgrupperingen.

Den väsentligt olika struktur beträffande ortstillägg och lönebelopp, som de av militärlöningssakkunniga nu framlagda förslagen till löneplaner förete gentemot gällande löneplaner, ävensom den i Stockholm i avsevärt högre grad än i andra städer under de senare åren starkt stegrade hyresökningen, vilken nödvändiggör att Stockholm ställas i en särklass för sig, därest den nu gällande ortsgrupperingen fortfarande skall äga tillämpning, tala även för en dylik uppdelning.

I betraktande av förslagens provisoriska karaktär har det icke syntts oss erforderligt att föreslå en uppdelning på olika lönegrader och löneklasser, utan vi hava utgått från samma tillägg för alla, nämligen:

enligt *alt. I*, 348 kronor å ortsgrupp I med 24 kronors förhöjning för varje av de återstående fyra ortsgrupperna; samt

enligt *alt. II*, 300 kronor å ortsgrupp A med 12 kronors förhöjning för varje av de återstående sex ortsgrupperna jämte dyrtidstillägg. Enligt *alt. II* tillkommer därjämte ett särskilt ortstillägg av 156 kronor (+ dyrtidstillägg) för alla beställningshavare med tjänstgöringsort i Stockholm.

Härmed hava vi även beaktat, att de allra lägst avlönade beställningshavarna otvivelaktigt äro mest i behov av löneförhöjning, och att denna, genom att vi beräknat löneförbättringen efter ungefär de ålderstilläggs- och ortstilläggsförhållanden, som gälla för 7. och 8. löneklasserna av löneplan Uo, bliver mera effektiv för dem, än om vi skulle utgått från nu rådande förhållanden.

Förslagets innebörd belyses närmare av följande båda tabeller.

Alt. I.

(Därest det av militärlöningssakkunniga uppgjorda förslag till avlöningsreglemente förelägges 1931 års riksdag.)

Beställningshavare i löneplan Uo och lönegraderna C1—C7 samt pensionerade underofficerare i arvodesbefattningar				
O r t s g r u p p				
I	II	III	IV	V
K r o n o r				
348	372	396	420	448

Alt. II.

(Därest militärlönings-sakkunnigas förslag *icke* underställes 1931 års riksdag.)

Beställningshavare i löneplan Uo och lönegraderna C1—C7 samt pensionerade underofficerare i arvodesbefattningar								
Or t s g r u p p								
A	B	C	D	E	F	G	i Stock- holm dessutom	Anteckningar
K r o n o r								
300	312	324	336	348	360	372	156	Härtill kommer dyrtidstillägg.

Slutligen vilja vi särskilt betona, att, då vårt förslag begränsats till att omfatta endast viss del av försvarsväsendets personal, grundar sig detta enbart på det förhållandet, att vi inför militärlönings-sakkunniga representera denna personal.

Bilaga I.

Tabell utvisande förhållandet å orterna A, D och G mellan 1918 års militära avlönings-sakkunnigas förslag till lönebelopp för underofficerare och av 1921 års riksdag fastställda lönebelopp för nämnda personal.

Lönegrad	Löne- klass	A-ort				D-ort				G-ort			
		Sak- kun- nigas för- slag kr.	Fast- ställt belopp kr.	Innebär i minskning		Sak- kun- nigas för- slag kr.	Fast- ställt belopp kr.	Innebär i minskning		Sak- kun- nigas för- slag kr.	Fast- ställt belopp kr.	Innebär i minskning	
				kr.	%			kr.	%			kr.	%
1:a lönegraden	1	2 190	1 980	210	9.6	2 496	2 250	246	9.8	2 802	2 520	282	10.1
	2	2 370	2 100	270	11.4	2 694	2 388	306	11.4	3 018	2 676	342	11.3
	3	2 580	2 280	300	11.6	2 940	2 586	354	12.0	3 300	2 892	408	12.4
	4	2 790	2 520	270	9.7	3 168	2 862	306	9.7	3 546	3 204	342	9.6
	5	—	2 760	—	—	—	3 138	—	—	—	3 516	—	—
2:a lönegraden	3	2 580	2 280	300	11.6	2 940	2 586	354	12.0	3 300	2 892	408	12.4
	4	2 790	2 520	270	9.7	3 168	2 862	306	9.7	3 546	3 204	342	9.6
	5	3 060	2 760	300	9.8	3 474	3 138	336	9.7	3 888	3 516	372	9.6
	6	3 330	3 030	300	9.0	3 762	3 444	318	8.5	4 194	3 858	336	8.0
	7	3 600	3 300	300	8.3	4 068	3 750	318	7.8	4 536	4 200	336	7.4
3:e lönegraden	5	3 060	2 760	300	9.8	3 474	3 138	336	9.7	3 888	3 516	372	9.6
	6	3 330	3 030	300	9.0	3 762	3 444	318	8.5	4 194	3 858	336	8.0
	7	3 600	3 300	300	8.3	4 068	3 750	318	7.8	4 536	4 200	336	7.4
	8	3 900	3 600	300	7.7	4 386	4 068	318	7.2	4 872	4 536	336	6.9
	9	4 200	3 900	300	7.1	4 722	4 386	336	7.1	5 244	4 872	372	7.1
4:e lönegraden	6	3 300	—	—	—	3 762	—	—	—	4 194	—	—	—
	7	3 600	3 300	300	8.3	4 068	3 750	318	7.8	4 536	4 200	336	7.4
	8	3 900	3 600	300	7.7	4 386	4 068	318	7.2	4 872	4 536	336	6.9
	9	4 200	3 900	300	7.1	4 722	4 386	336	7.1	5 244	4 872	372	7.1
	10	4 500	4 200	300	6.7	5 058	4 722	336	6.6	5 616	5 244	372	6.6
	11	—	4 500	—	—	—	5 058	—	—	—	5 616	—	—

Sammanställning över löneförmåner för furir och sergeant samt poliskonstapel i Stockholm vid lika levnadsålder.

Levnads- ålder	Tjänste- tid som manskap	Gift furir eller sergeant. Avlöning per år, G-ort resp. ortsgрупп V		Ordinarie poliskonstapel. Avlöning per år		Anteckningar	
		Enligt nu gällande bestäm- melser kronor	Enligt 1930 års militär- avlönings- sakkunni- gas för- slag kronor	Enligt nu gällande bestäm- melser kronor	Enligt Stockholms stads tjänte- nämnds förslag kronor		
25 år...	7 år	1) 2 669	1) 3 053	3 964	4 099	<p>1) Furir av 1. klass. 2) Sergeant med lön enligt 4. löneklassen löneplan Uo. 3) För furiren har i avlöningsbeloppen inräknats: a) hyresbidrag; b) beklädnadsersättning till det belopp som för närvarande utgår till manskapet för begärande av egna beklädnadsersedlar, kr. 83:95 eller avrundat till 84 kr.; c) portionsersättning med 1 kr. per dag, vilket belopp för närvarande utgår i stället för portion in natura; d) dyrtidstillägg å nu utgående löneförmåner enligt för 4. kvartalet 1930 gällande procenttal. 4) Dyrtidstillägget för sergeant och poliskonstapel har beräknats efter för 4. kvartalet 1930 gällande procenttal för statens respektive Stockholms stads befattningshavare. 5) Enär uniformerad poliskonstapel tilldelas beklädnad är i poliskonstapels avlöning inräknat den beklädnadsersättning (240 kr. årligen), som utgår till icke uniformerad konstapel. Likaså är i sergeants avlöning inräknad ekiperingshjälpen (450 kr.) vid första utnämningen till underofficer.</p>	
26 " ...	8 "	2 669	3 053	3 964	4 099		
27 " ...	9 "	2 669	3 053	3 964	4 099		
28 " ...	10 "	2 801	3 197	4 318	4 465		
29 " ...	11 "	2 801	3 197	4 318	4 465		
30 " ...	12 "	2 801	3 197	4 318	4 465		
31 " ...	—	2) 4 072	2) 4 362	4 672	4 831		
32 " ...	—	3 622	3 912	4 672	4 831		
33 " ...	—	3 622	3 912	4 672	4 831		
34 " ...	—	3 972	4 308	5 026	5 197		
35 " ...	—	3 972	4 308	5 026	5 197		
36 " ...	—	3 972	4 308	5 026	5 197		
37 " ...	—	4 350	4 704	5 026	5 197		
38 " ...	—	4 350	4 704	5 026	5 197		
39 " ...	—	4 350	4 704	5 026	5 197		
40 " ...	—	4 740	5 100	5 026	5 197		
41 " ...	—	4 740	5 100	5 026	5 197		
42 " ...	—	4 740	5 100	5 026	5 197		
43 " ...	—	4 740	5 100	5 026	5 197		
Summa		71 652	78 372	89 122	92 155		

I sammanhang härmed må beträffande de pensionsförmåner, vilka tillkomma i tabellen med varandra i lönehänseende jämförda befattnings- och beställningshavare framhållas, att sagda pensionsförmåner utgå med för obefordrad poliskonstapel i Stockholm 3 162 kr., för fanjunkare 2 916 kr. med dyrtidstillägg inberäknat enligt för 4. kvartalet 1930 gällande grunder.

Herr **Almroos** har anförde:

Beträffande följande paragrafer av *avlöningsreglementet*.

Vikariatsersättning infördes som löneförmån i det militära lönesystemet med 1921 års avlöningsreglemente för officerare och underofficerare m. fl. men bestämmelserna därom hava, på grund av deras lydelse, för den militära personalen i de lägre lönegraderna i stort sett hittills saknat betydelse. Under det att för den civilmilitära personalen liksom också för statens civila befattningshavare varje särskild tjänst i regel är hänförd till viss lönegrad, utgår nämligen lönen för flertalet av den militära personalen efter den beställning, vederbörande innehar, utan någon strängt uppdragen avgränsning av tjänsteuppgifter mellan beställningshavare i närliggande lönegrader. En dylik avgränsning för de lägsta beställningshavarna av kompaniofficerare och underofficerare synes icke heller möjlig för dem under trupptjänstgöring på grund av dennas mångskiftande karaktär.

Ifråga om vissa befattningar såsom kompanichef (motsvarande) och kompaniadjutant (motsvarande) framgår dock tydligt av försvarsrevisionens beräkningar över antalet beställningar, att 1925 års försvarsorganisation härför avser kaptener (motsvarande) resp. fanjunkare (motsvarande). I tjänstgöringsreglementet för armén stadgas ifråga om placering att, såsom kompanichef placeras kaptten eller, vid brist på för sådan befattning lämplig kaptten, därtill lämplig löjtnant, såsom kompaniadjutant placeras fanjunkare eller, vid brist på för sådan befattning lämplig fanjunkare, därtill lämplig sergeant. Härav framgår, att det endast skall vara i undantagsfall och i brist på lämplig beställningshavare i den högre lönegraden som beställningshavare i lägre lönegrad placeras i befattningen. Självfallet borde också härav följa, att då en löjtnant eller sergeant, vilka icke åtnjuta en avlöning, som svarar mot de ansvarsfulla tjänsteuppdrag, vilka påvila kompanichef och kompaniadjutant (motsvarande), beordras att upprätthålla sagda befattningar, de härunder böra tillerkännas vikariatsersättning. Det i den militära tjänsten ofta använda tillvägagångssättet att placera beställningshavare i lägre lönegrad i befattning, avsedd för beställningshavare i högre lönegrad, utan hänsyn till, att beställningshavaren icke intager den löneställning, som svarar mot de utökade och mera ansvarsfulla tjänsteuppdragen i den högre befattningen och utan att gällande bestämmelser om vikariatsersättning givits en för berörda beställningshavare tillämplig avfattning, har emellertid hittills så gott som omöjliggjort vikariatsersättnings utgående till den militära personalen i de lägre lönegraderna.

Det är emellertid icke endast löjtnanter och sergeanter (motsvarande), som tagas i anspråk för tjänsteuppgifter i högre befattningar än de, för vilka deras löneställning är avsedd. Vid artilleriets tygstationer har den allt mera utökade mängden av artillerimateriel nödvändiggjort, att förråden måst uppdelas på flera uppbördsmän, varvid tygskrivare, som äro lägre avlönade än styckjunkare, blivit pålagda tjänsteuppgifter motsvarande tygförvaltares. Även i sådana fall borde helt naturligt vikariatsersättning utgå.

I sitt förslag till bestämmelser för åtnjutande av vikariatsersättning hava de sakkunniga även givit dessa en sådan avfattning, att den militära personalen i viss mån kommer ur den undantagsställning, den hittills intagit i förhållande till den civilmilitära personalen och statens civila tjänstemän ifråga om rätten till sagda förmån. Sakkunniga hava emellertid givit sitt förslag till vikariatsersättning en viss begränsning, i det att sådan ersättning vid förordnande eller kommendering att upprätthålla befattning, som ovan nämnts, icke utgår med mindre tjänsteuppdraget har en varaktighet av över sex månader.

En dylik begränsning anser jag icke böra företagas, enär de högre tjänsteuppgifterna, som följa med ett kortare vikariat, mången gång kunna bliva väl så krävande som vid ett längre, och vidare därför, att det då ofta förekommer, att den vikarierande, åtminstone delvis, samtidigt måste bestrida sin ordinarie tjänst, samt slutligen icke har någon motsvarighet inom den civila statsförvaltningen.

Jag anser därför, att förevarande paragraf, 1 mom., första stycket, 2 mom. och 4 mom., första stycket, i de sakkunnigas förslag bort erhålla följande lydelse.

1 mom., första stycket.

»Beställningshavare, vilken förordnas eller kommenderas att såsom vikarie uppehålla befattning, som enligt stat eller eljest meddelade föreskrifter företrädesvis bör bestridas av beställningshavare inom högre lönegrad av den löneplan, till vilken hans egen beställning är att hänföra, eller att bestrida göromål, vilka eljest ankomma på innehavare av sådan beställning, äger uppbära *vikariatsersättning* med belopp, som i nedanstående tabell anges för den *vikariatsklass*, till vilken den högre beställningen hänföres.»

2 mom.

»Beställningshavare, vilken placeras i befattning, som enligt gällande tjänstgöringsföreskrifter företrädesvis bör bestridas av beställningshavare i högre lönegrad, ävensom beställningshavare, som förordnas eller kommenderas att uppehålla dylik befattning, äger under tiden uppbära vikariatsersättning, enligt vad i 1 mom. stadgas.»

4 mom., första stycket.

»Beställningshavare, vilken jämlikt 2 mom. uppehåller högre befattning, skall, så länge placeringen, förordnandet eller kommenderingen fortfar, med avseende på semester, tjänstledighet och sjukvård anses tillhöra den lönegrad, till vilken den högre beställningen hänföres, samt den löneklass inom denna, som är närmast högre än den han själv tillhör.»

Beträffande följande paragrafer i *tillämpningsbestämmelserna*.

22 §

24 §

27 §

34 §

Instämmer i vad herr Sandström anfört.

Herr **Lundqvist** har anförde:

Beträffande 22 § i tilläggsbestämmelserna, behandlande sjötillägget.

1930 års militärvärldningssakkunniga hava föreslagit vissa förhöjningar uti de nu utgående sjötilläggen. Av tabell till § 22, sid. 8 i »Förslag till Kungl. Maj:ts kungörelse med vissa tillämpningsbestämmelser etc.», kol. 2 jämförd med S. F. S. 260/1928 framgår att förhöjningen i medeltal utgör för officerare 37 %, för underofficerare, ej maskinister 37 %, för underofficerare, maskinister 7 % och för manskapet 36 %, om ej förhöjningen för 3 klass sjömän medtages i procentberäkningen.

Den föreslagna förhöjningen utgör för underofficer, ej maskinist: 50 öre för resp. flaggunderofficer och underofficer av 2. graden samt 45 öre för underofficer av 3. graden; för flaggmaskinist utgör förhöjningen 20 öre, för maskinist av 2. graden 10 öre och för maskinist av 3. graden 25 öre, allt pr dag räknat. Av samma tabell framgår att vad manskapet beträffar har *samma* förhöjning föreslagits för såväl flaggkorpral, ej maskinist som för flaggkorpral, maskinist. Så är fallet även för korpral, 1. klass och 2. klass sjöman, oberoende av om dessa i ena fallet äro matros, ekonomiman och hantverkare eller i andra fallet hovmästare, kock eller eldare.

Då de sakkunniga i sin specialmotivering berört den svårlösta frågan om maskinistunderofficers meravlöning må det tillåtas även mig att i korthet ägna några ord åt densamma.

Meravlöningen för maskinisterna bestod före 1921 års löneroglering av: för flaggmaskinist 240 kr. pr år i fast lön samt 35 öres förhöjning i dagavlöningen, summa kr. 367:75 pr år. Maskinist av 2. graden hade 65 öres högre dagavlöning eller pr år kr. 237:25. Vid sjötjänstgöring tillkom s. k. sjöavlöning, bestående av dagavlöningen i land jämte ett sjötillägg. Detta senare var ävenledes högre för maskinisterna. Sjöavlöningen utgick med kr. 3:25 för flaggunderofficer, ej maskinist och kr. 3:75 för flaggmaskinist, skillnaden 50 öre pr dag. För underofficer av 2. graden, ej maskinist, var beloppet kr. 2:25 och för maskinist av 2. graden kr. 3:25, skillnaden således 1 kr. pr dag.

Då till följd av 1918 års lönesakkunnigas förslag — jag ber att få hänvisa till sid. 60—61 och sid. 204 i betänkandet, del II — löneroglementen m. m. omlades till likhet med för kommunikationsverken gällande, bortföll den meravlöning i land, vilken varit bestående från år 1876, då maskiniststaten bildades. Då ovannämnda lönesakkunniga ej ville underkänna betydelsen av anförda skäl för ett bibehållande av en högre avlöning för maskinistunderofficerarna, erhöilo dessa såsom kompenstation ett högre sjötillägg än övriga underofficerare. I och med den nyreglerade fasta lönen sänktes sjötilläggen för alla kategorier underofficerare, att sänkning blev störst för underofficer, ej maskinist, berodde ju på att dennes fasta lön i och med lönerogleringen kommit i nivå med maskinistunderofficers och denne senare skulle erhålla kompenstation genom

ett så mycket högre sjötillägg. Av sid. 147—149 i kungl. propositionen nr 350/1921 framgår att chefen för marinförvaltningen delade tvenne reservanters i 1918 års lönekommitté åsikt om, att det vore mindre lämpligt att maskinistunderofficers meravlöning skulle allenast utgå å sjötillägget. Även departementschefen ställde sig tveksam om, huruvida den meravlöning, maskinistunderofficer åtnjöt i land skulle bortfalla och allenast ersättas av en ökning av dennes sjötillägg. Jag ber att i detta sammanhang få påpeka, att det knappast torde finnas någon grupp beaktningshavare inom försvaret, som torde vara så lätt att placera i lönehänseende, som flottans maskinister, jämfört med övriga underofficerare. Maskinisterna äro visserligen underofficerare, militärt sett, men på grund av sitt yrke äro de att hänföra till teknisk personal, med de krav man såväl i land som ombord ställer på en dylik. Inom civilförvaltningen och kommunikationsverken återfinnes teknisk personal motsvarande flaggmaskinist, maskinist av 2. och 3. graden vid flottan uti maskinmästares, lokomoivmästares, lokomotivförares eller maskinists ställning. Utökades antalet lönegrader och löneklasser uti »Löneplan för underofficerare m. fl. (UC)», samt maskinistunderofficerare och övriga underofficerare placerades i de lönegrader och löneklasser de jämfört med t. ex. kommunikationsverkens motsvarande befattningshavare rätteligen borde tillhöra, kunde också sjötillägget avvägas på ett för alla parter antagligt sätt.

De lönesakkunniga påpeka, att å personalhåll äro meningarna delade om det befogade uti nuvarande skillnad emellan sjötilläggens storlek. Detta är ju helt naturligt. Underofficerare, ej maskinister, anslutna till Svenska Underofficersförbundet, hava sedan över 20 år tillbaka arbetat på fullständig nivellering av skillnaden mellan maskinistunderofficers och annan underofficers lön. Det framhålles från detta håll, att de maskinella anordningarna å ett modernt örlogsfartyg utvecklats oerhört under de senaste åren samt att en hel del maskinella anordningar betjänas av däck- och hantverksavdelningarnas personal. Betjänandet består i de flesta fall av inlärd mekaniska grepp, som hava verkan först sedan maskinpersonalen igångsatt därför nödvändiga motorer, omformare etc. Tornvridnings-, hiss- m. fl. maskinella anordningar för fartygsartilleriet äro elektro-mekaniskt drivna: med mekaniska grepp kunna de fås att funktionera. Maskinpersonalen svarar för dess *rätta* funktionerande, avhjälper fel etc. Så är fallet med orderöverföring, eldledning, strålkastare, gyrokompasser m. fl. materiel. Med enkla mekaniska grepp överför däckspersonalen på kommando en order elektriskt från en del av fartyget till en annan del av detsamma. Med mekaniska grepp kan U-båten styras under vattnet, att det därför avsedda maskineriet fungerar, som det skall, därför svarar maskinpersonalen. Sedan en strålkastare klargjorts av maskinpersonalen, torde envar inse vilken skillnad, som ligger däruti och uti att för däckspersonalen på kommando rikta densamma. Vår tid är på många områden mekaniseringens och det maskindrivnas tidevarv; de flesta, vilka betjäna

sig av t. ex. en hiss, finna det ej egendomligt att densamma igångsättes vid tryckandet på en knapp och av sig själv stannar vid målet, hur maskineriet fungerar ägnas kanske ingen tanke, förrän detsamma råkar i olag och hissen stannar. Jag ber få påpeka, vilken ofantligt stor skillnad, som ligger uti å ena sidan: *betjäandet* av en maskinell anordning och å andra sidan: *skötseln* av densamma. De invecklade mekaniska och elektriska maskinerna fordra en aldrig slappnande tillsyn och kontroll, varjämte i och för eventuella fels avhjälpande fordras dels en god teoretisk inblick, dels en icke mindre god yrkesskicklighet. Detta gäller i ännu högre grad fartygens huvudmaskineri för framdrivning. Turbiner, dieselmotorer, elektriska generatorer och motorer samt de stora ångpanneanläggningarna fordra en yrkesskicklig och ansvarsmedveten personal, några ögonblicks sänkt uppmärksamhet kunna medföra oöverskådliga haverier genom varmgång i lager, torrkokning av ångpannor etc. Om teknikens hastiga frammarsch ställt stora fordringar på någon grupp underofficerare, så är det, vågar jag påstå, på maskinavdelningens underofficerare. Vilken vikt man fäster vid de maskinella anordningarnas rätta skötsel, bevisas måhända även därav att maskinister vid in- och utländska varv och fabriker på ort och ställe få följa desammas konstruktion, verkningssätt etc.

Tjänsten blir krävande även genom den höga temperatur av upp till 40° — 60° C., som är rådande i maskin- och pannrum, varigenom maskinpersonalen blir lätt mottaglig för reumatiska och andra åkommor.

Det framhålles även, att underofficerare av däcksavdelningen stundom innehava befattningar såsom fartygschefer, detta å fartyg, vilka användas för bogsering, transporter etc. Därtill kan anföras, att varje uppbördsmaskinist jämlikt gällande reglemente förrättar tjänst som fartygsingenjör, där sådan ej är ombordkommenderad och förekommer detta å fartyg av alla klasser på kustflottan samt i mångdubbelt fler fall än tjänst såsom fartygschef för däcksunderofficer.

De sakkunniga vilja icke helt bestrida, att maskinavdelningens arbete alltjämt är i särskild grad krävande. Den nuvarande differensen i sjötilläggets belopp anse de dock knappast motiverad och anse därför att en modifiering — d. v. s. en sänkning — är påkallad. Vid behandlandet av denna principfråga tycker jag mig finna, att en viss realprövning verkställdes med avseende å maskinisternas lönefråga och ser således i de framlagda förslagen till sjötillägg en lönereglering nedåt — trots ökningen av c:a 7 % — vidtagen för maskinistunderofficerarna relativt övriga underofficerare. Det är således ett fortsättande i den riktning, som blev angiven genom 1921 års lönereglering, det slutliga resultatet kan måhända tänkas: lika lön för lika grad även vid sjötjänstgöring.

Det reella, påtagliga vederlaget för den högre grad av ansvar och den fordran på yrkesskicklighet, som kräves av maskinavdelningens underofficerare, gives av statsmakterna i form av något högre löneförmåner. (Detta torde ock vara principen för all lönesättning. Därför står

t. ex. lokomotivföraren i högre lönegrad än konduktören-tågchefen, denne senare torde därför ej få anse sig undervärderad). Därmed är också förutsättningen given för att en kår erhålles, som är kompetent fylla de fordringar, som av statsmakter och myndigheter ställas på den samma ävensom att denna kompetens vidmakthålles. Vad skulle följden bli, om fartygschefer m. fl. skulle förlora förtroendet för sin maskinpersonals förmåga att rätt sköta den dyrbara maskinmaterielen? Därhän kan det gå, om de dugligaste av de yngre finna det med sin fördel förenligt taga avsked och söka sin utkomst i privatlivet. Maskinistbristen har aldrig varit så stor, som under senare år, som bekant måste maskinister förhyras varje år. Under åren 1928—1930 hava från Stockholms station avgått 17 flaggkorpraler, maskinister, utgörande 55 % av alla på denna yrkesgren befordrade under nämnda tid. Dessutom avgå kompetenta korpraler — således med examen — innan de befordrats. Under samma tid hava från övriga avdelningar avgått tre flaggkorpraler. Vid Karlskrona station hava under samma tid avgått 7 flaggkorpraler, maskinister.

På grund av vad jag här ovan anført kan jag ej ansluta mig till det avgivna förslaget till sjötillägg för flottans maskinistunderofficerare. Då i de sakkunnigas uppdrag ej ingått verkställandet av en realprövning av lönerna utan endast bl. a. att framlägga förslag till inarbetandet av dyrtidstilläggen i lönebeloppen, och de sakkunniga ansett, att sjötillägget torde få avses i viss mån avhängigt av den fasta lönen, anser jag rätt och billighet fordra, att maskinistunderofficerarna erhålla — ej samma procentuella — men väl *i belopp* samma förhöjning till sitt nu utgående sjötillägg, som föreslagits för övriga underofficerare.

Herr **Nordin** har anført:

Beträffande följande paragrafer i *avlöningsreglementet*.

21 §.

Den av sakkunniga föreslagna principen för bestämmande av vikariatsersättningsbeloppen synes mig i allmänhet lämplig. Vid dess tillämpning för beställningshavare inom löneplan C torde dock det förhållandet böra beaktas, att beställningshavarna, på grund av den högre pensionsåldern för personalen inom denna löneplan, ofta under mera än tre år hava tillhört den högsta löneklassen av innehavande lönegrad. Då närliggande lönegraders löneklasser inom löneplan C i ganska stor utsträckning äro sammanfallande, medför detta, att beställningshavare, som i berörda fall förordnas att uppehålla högre beställning, erhåller två löneklasser högre lön än i sin ordinarie beställning.

Vikariatsersättningsbeloppen för de beställningar inom löneplan C, för vilka i allmänhet beordras vikarier med relativt lång tjänstetid inom egen beställning, synes mig därför böra bestämmas med hänsyn till berörda förhållanden, i enlighet med nedanstående förslag:

Löne- grad	Beställningshavare vid			
	armén	vikariats- klass	marinen eller flygvapnet	vikariats- klass
3	Polisöverkonstapel	B	Polisöverkonstapel	B
4	Verkmästare av 2. klassen	C	Verkmästare av 2. klassen	C
5	Tygförvaltare av 2. klassen	C	—	—
	Övermaskinist vid Bodens fäst- ning	C		
6	Departementsskrivare	D	Verkmästare av 1. klassen	D
	Besiktningrustmästare	D		
	Tygverkmästare	D		
	Verkmästare av 1. klassen	D		
	Poliskommissarie	D		
7	Fortifikationskassör	D	—	—

Härmed kommer även vissa ganska betydande ojämnheter ifråga om vikariatsersättning, vilka enligt sakkunnigas förslag förefinnas mellan olika beställningshavare tillhörande samma lönegrad, att försvinna, och vikariatsersättningen bliver icke mindre än den nu utgående, vilket eljest inträffar i en del fall.

Ifråga om omfattningen av vikariatsersättnings utgående instämmer jag i herr Almroos' särskilda yttrande.

Den föreslagna lydelsen av 1 mom. b) »till följd av transport från en beställning till en annan», vilken avser att ersätta motsvarande nu gällande föreskrifter i tillägsbestämmelserna till avlöningsreglementet, 9 Kap., 1 §, b) »officer eller underofficer, som antingen till följd av transport från en beställning till en annan inom egen lönegrad eller från militär till civilmilitär beställning eller omvänt», kan jag biträda endast under förutsättning, att ordalydelsen: »transport från en beställning till en annan» har tillämpning på alla förflyttningar, som föranledas av övergång från militär till civilmilitär beställning eller omvänt i de fall, sådan övergång icke direkt kan hänföras till befordran.

25 §.

De sakkunniga hava icke gjort något uttalande och sålunda ej upptagit någon föreskrift om övertidsersättning, sannolikt på grund av att den militära tjänstens natur kräver, att under fältmässiga övningar personalen helt skall kunna tagas i anspråk för tjänsteuppgifter såväl dag som natt och även under vanliga förhållanden ifråga om dagbefälstjänst o. d., utan annan fordran på särskild gottgörelse, än som betingas av skälig ersättning för de ökade kostnader, en dylik utsträckt tjänstgöring, mången gång utom förläggningssorten, medför för den enskilde.

34 §.

Här föreligger sålunda en bestämd skillnad ifråga om tjänstgöringstidens utsträckning mot för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen. Visserligen kan även för dessa tjänstgöringstiden mången gång förläggas till tid, utöver den vanligt fastställda, men härvid gäller som regel, att motsvarande kompensation med fritid beredes befattningshavarna, i all-

mänhet under närmast intill liggande ordinarie tjänstgöringstid. I de fall ett sådant ordnande av tjänstgöringen icke är möjligt, är personalen (i 1.—20. lönegraden) under vissa förhållanden tillförsäkrad ersättning för övertidsarbete.

Den civilmilitära personalen, tjänstgörande å fabriker, verkstäder och förråd, liksom ock den militära förvaltnings- och i allmänhet expeditionspersonalen, har sin arbetstid fastställd i enlighet med motsvarande för de civila statstjänstemännen, dock med de icke oväsentliga skillnaderna, att några normerande föreskrifter huru det vid erforderligt övertidsarbete skall förfaras ifråga om kompenstation med fritid icke förefinnas och ingen övertidersättning kan förekomma.

Härigenom kommer denna ordinarie personal i sämre ställning än för motsvarande tjänsteuppgifter avsedda befattningshavare vid den civila statsförvaltningen och även i vissa fall i förhållande till personal med liknande arbetsuppgifter, anställd vid försvarsväsendets egna anstalter enligt vanligt arbetsavtal.

På grund av sakkunnigas inställning till detta spörsmål, kommer jag givetvis icke nu att göra något särskilt uttalande med förslag om övertidersättning för den civilmilitära personalen, men jag anser, att berörda förhållanden böra ägnas behörig uppmärksamhet, då realprövningen av försvarsväsendets personals löner kommer till stånd.

Beträffande följande paragrafer i *tillämpningsbestämmelserna*.

14 §.

Ehuru sakkunniga med fullt fog ansett sig icke kunna företaga någon rättelse av förefintliga skiljaktigheter i tjänstgöringstraktamentsbelopp för i avlöningshänseende jämförbara beställningshavare vid försvarsväsendet, anser jag mig dock i detta sammanhang böra göra det uttalande, att rättelse av anmärkt förhållande måtte komma till stånd genom den myndighets försorg, det vederbör.

22 §.)	} Instämmer i vad herr Sandström anfört.
24 §.)	
27 §.)	
34 §.)	

Herr Höglund har anfört:

Då Kungl. Maj:t tillsatte särskilda sakkunniga för behandling av militära lönespörsmål, förväntade man sig givetvis, att de sakkunnigas arbete skulle omfatta en allmän revidering av gällande lönereglemente. För flaggkorpralernas del torde denna löneredivering vara så mycket mera av behovet påkallad, då vid införandet av denna grad ej tillräcklig hänsyn togs till vederbörandes ställning i tjänsten. (Enligt Kungl. proposition nr 50/25 sid. 264, departementschefens yttrande: »Flaggkorpralerna förutsättas sålunda förrätta underofficerstjänst.» Denna tjänst tillämpas odisputabelt å nämnda personal.) I lönenämndens år 1928 avgivna yttrande angående förslag till lönereglemente för fast anställt manskap vid försvarsväsendet,

sidan 19, anfördes bland annat beträffande flaggkorpraler, att under hänvisning till en viss osäkerhet beträffande organisationens verkningar ifråga om denna nyinrättade befattning, för närvarande ingen ytterligare löneförhöjning bör införas. Då sedan gradens införande förlutit en tidrymd av fyra år, torde förutsättningar nu förefinnas för ett bedömande av organisationens verkningar å denna grad beträffande såväl befodrings- som löneförhållanden. I till de sakkunniga överlämnat förslag har flaggkorpralssällskapet i Karlskrona påvisat förhållandena i berörda avseenden. Därav framgår, att medelbefodringsåldern vid befodran till underofficer av 2. graden för närvarande utgör 40 år och 5 månader, vilket i jämförelse med av 1930 års sakkunniga verkställd utredning beträffande befodran till fanjunkare vid armén vid en ålder av 41 till 46 år tydligt torde påvisa behovet av en löneroglering för flaggkorpraler, så mycket mer som av ovan nämnda förslag framgår, att under nuvarande förhållanden ingen löneförhöjning kan erhållas under en tidrymd av 13 år; i allra bästa fall 7 år. Med stöd av vad ovan anförts torde löneroglering för här berörd personal vara av behovet starkt påkallad.

Beträffande de lönesakkunnigas förslag till nytt löneroglemente med tilläggsbestämmelser i övrigt får jag anföra och föreslå följande:

Avlöningsreglementet.

Här stadgas att flaggkorpral vid befodran till underofficer av 2. graden äger tillgodoräkna sig tiden från och med den dag han blivit kompetent för befodran till flaggkorpral *minskad med två år* för löneplacering i den högre graden.

I kap.
6 § 1 mom.

Av mig har inför de sakkunniga framförts yrkande om borttagande av kompetensidens minskning med två år under följande motivering:

Vid befodran till underofficer av 3. graden har oinskränkt kompetens-tid tillgodoräknats vid tillträdande av lön i underofficersgraden. Då den nya försvarsorganisationen i allmänhet medfört försvårade befodringsförhållanden, måste denna restriktion i löneberäkning ytterligare försämra flaggkorprals förut dåliga löneförhållanden.

Här stadgas, att för beställningshavare, som undergår arreststraff med förbud att göra tjänst, eller tages i häkte, eller bliver avstängd från tjänstgöring, skall avlöningen under tiden innehållas, så framt ej prövats skäligt låta honom uppbära viss del därav.

59 § 1 mom.

Av mig har inför de sakkunniga framförts yrkande om att i likhet med vad i 18 § : 1 stadgas, ett visst avdrag — förslagsvis dubbla avdraget av vad i 56 : 5 stadgas — skulle tillämpas.

Motivering: För flaggkorpraler och det gifta underbefälet i övrigt skulle en för vederbörande oförmånlig tolkning av denna bestämmelse medföra en ekonomisk misär. Med hänsyn till den lägre kontanta lön, som utgår, torde ett sådant förfarande medföra vittgående följder i ekonomiskt avse-

ende och ej konsekvent följa de riktlinjer, som tillämpas beträffande officerare och underofficerare.

62 § 2 mom. Här har föreslagits bland annat, att flaggkorpral vid uppnådda 35 levnadsår skall äga uppbära hyresbidrag, oavsett hurvida han uppfyllt i mom. 1 nämnda villkor.

Av mig har inför de sakkunniga yrkats, att flaggkorpral oavsett levnadsålder skall äga uppbära föreslaget hyresbidrag.

Motivering: I diciplinärt hänseende torde förefinnas samma svårigheter för ett inkasernerande av flaggkorpraler som i de sakkunnigas förslag anförts beträffande underofficer av 3. graden i flottan och marinen. I samband härmed kan ej undvikas att påpeka de sakkunnigas intima sammanblandning av flaggkorprals grad och högbåtsmans (korpral) beträffande yttrande angående inkvarteringsersättning, (sid 84), vilket yttrande kan tolkas så, att högbåtsman i tjänstehänseende vore att jämställa med flaggkorpral. Detta torde bero på en feltolkning av förut nämnd proposition nr 50/25, där högbåtsman förutsattes bestrida sådan tjänst, som *tidigare* avsetts för personal med underofficerskompetens.

66 § 2 mom. Här har föreslagits, att till underofficer av 2. graden i flottan befördrad flaggkorpral skall äga rätt uppbära vikariatsersättning enligt de i 21 § stadgade grunderna.

Av mig har inför de sakkunniga yrkats, att flaggkorpraler även borde komma i åtnjutande av sådan förmån.

Motivering: Då de sakkunniga funnit för gott förorda nämnda förmån till underofficerare av 3. graden, vilka ju upprätthålla flaggkorprals beställning, borde konsekvensen bjuda, att flaggkorpral upptagits i samma vikariatsklass, då förutsättningen för ett upprätthållande av en högre befattning för dessa kategorier är densamma.

Tillämpningsbestämmelserna.

8 §. Här föreslås bland annat att då minst två av manskapet jämte erforderligt befäl eller minst tre av manskapet vare sig genom marsch eller annorledes färdas samma väg, anses färden såsom färd i trupp.

Yrkande: Flaggkorpralernas särställning i detta avseende och jämställighet i traktamentshänseende med underofficer av 3. graden.

Motivering: Ombord å fartyg såväl som vid tjänstgöring i land bestrida underofficerare av 3. graden och flaggkorpraler samma tjänstgöring, men vid resa i tjänsten göres den skillnaden, att underofficerare av 3. graden erhålla en efter tjänsten avpassad förmån, varemot flaggkorpralerna inrangeras med övrigt manskap. Detta innebär exempelvis att vid resa i tjänsten från fartyg, där båda kategorierna upprätthålla samma tjänst, underofficerare av 3. graden erhålla traktamentsersättning, under det att flaggkorpraler undantagslöst inrangeras i truppen. Detta oavsett att nämnda underofficerare av 3. graden och flaggkorpraler samtidigt tjänstgöra såsom tjänstgörande marschbefäl.

Här har föreslagits att underofficer av 3. graden vid frånvaro minst 8 timmar från förläggningssorten äger uppbära mässpenningar med 4 kronor per dag.

Här torde ett rent förbiseende i formuleringen ägt rum, enär i överensstämmelse med paragrafens första del lydelsen borde varit: »Flaggkorpral (underofficer av 3. graden) äger åtnjuta vid bortovaro etc.»

Här har försäglit att underofficer av 3. graden vid infanteri batalion 1
 tillman från försämlingsorten äger upphäva ämbetsbrevet med 4 kronor
 per dag.
 Här torde ett rent försämlings i försämlingen äga till 6 kronor
 stannade med försämlings första del i försämlingen samt i försämlingen
 (underofficer av 3. graden) äger ståtans vid försämlingen etc.

[The remainder of the page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document.]

Svear (Sw)

BILAGOR

Attorney
Viassa (Sw)
imp (Sw)

General
Försv (Sw)
försv (Sw)

General

Flagg
krona

Arvid
ten (Sw)

Sweden
L (Sw)

Staff
officer

Ship

Chief

Försv
na (Sw)

off
kron

Sweden

Försv
na (Sw)

Försv
na (Sw)

off
kron

Chief

BILAGOR

Förteckning

över framställningar från myndigheter och personalsammanslutningar,
som antingen ingivits eller överlämnats till 1930 års
militäravlöningskommitté.

Myndighet o. s. v.	Skrivelsens datum	Innehåll
A. Till de sakkunniga ingivna framställningar.		
Arméns maskinistförening	7/2 1930	Ang. förbättrad löneplacering.
Vissa representanter för armén, marinen och flygvapnet.	3/3 1930	Förslag till ändringar i officers- avlöningsreglementet.
D:o D:o	9/5 1930	Förslag till ändringar i tilläggs- bestämmelserna.
D:o D:o		P. M. rörande sjötillägg m. m.
Försväsendets underbefäls- förbud	11/3 1930	Förslag till ändringar i manskaps- avlöningsreglementet.
D:o D:o	12/6 1930	Förslag till ändringar i tilläggs- bestämmelserna.
Generalfälttygmästaren	19/3 1930	Ang. departementsskrivares pla- cering i högre lönegrad.
Flaggkorpralssällskapet i Karls- krona.	20/4 1930	Förslag till ändringar i manskaps- avlöningsreglementet.
Arméns fabrikers och tyganstal- ters tjänstemannaförening	11/7 1930	Ang. löneförmåner för viss civil- militär personal m. m.
Svenska underofficersförbundet	16/7 1930	Ang. underofficerarnas avlöning.
D:o D:o	1/9 1930	Ang. sjötillägg till viss personal.
Studierektorn vid arméns under- officersskola	18/10 1930	Ang. avlöningsförmåner.
B. Till de sakkunniga från Kungl. Försvärsdepartementet överlämnade framställningar.		
Sjöofficersföreningen i Karlskrona	25/2 1929	Ang. löneförhållandena för kap- tener och subalternofficerare vid flottan.
Chefen för generalstaben	27/8 1929	Ang. uppflyttning i högre löne- klass av vissa löjtnanter.
Förste expeditionsunderofficerar- na vid chefens för underofficers- och sjömanskårerna i Karls- krona expedition.	8/10 1929	Ang. löneplacering m. m.
Svenska underofficersförbundet	10/10 1929	Ang. uppflyttning i högre löne- klass av vissa underofficerare.
Försvärsväsendets underbefälsför- bund.	4/12 1929	Ang. lönen till furir av 1. klass.
Försvärsväsendets personalrepre- sentanter.	17/12 1929	Ang. snar revision av de mili- tära löneskalorna m. m.
Marinöverdirektören	21/12 1929	Ang. arvode till chefen för ingen- jördepartementet vid flottans station i Karlskrona.
Direktionen över arméns pen- sionskassa.	12/2 1930	Ang. arméns fullmäktiges utta- lande rör. löneförbättring.

Myndighet o. s. v.	Skrivelsens datum	Innehåll
C. Till de sakkunniga från 1928 års lönekommitté överlämnade framställningar.		
1) ingivna till Konungen eller chefen för försvarsdepartementet.		
Förrådsvaktmästarna vid arméns truppförband.	10/1 1927	Ang. förbättrad löneplacering
1925 års tillfälliga officerskommitté.	19/12 1928	Ang. löneuppflyttning av äldre subalternofficerare.
Chefen för marinintendenturkåren	13/2 1929	Ang. utökning av 1. lönegraden av löneplan O med en löneklass.
Svenska militärveterinärsällskapet	30/3 1929	Ang. fält- och regementsveterinärens löneplacering.
Inspektören för militärläroverken	8/4 1929	Ang. pensionsrätt enligt äldre bestämmelser för civila lärare vid militärläroverken.
Flottans maskinistföreningar i Stockholm och Karlskrona.	15/4 1929	Ang. löneplacering och avlöningsförmåner m. m.
Intendenturförvaltaresällskapet	25/5 1929	Ang. löneförbättring åt förvaltarna.
Svenska arméns och flygvapnets förrådsvaktmästare.	11/6 1929	Ang. löneplacering.
Styresmännen vid flygvapnets centrala flygverkstäder i Västerås och å Malmen	22/8 1929	Ang. särskilda arvoden till styresmännen m. m.
2) ingivna till 1928 års lönekommitté.		
Arméns fabrikers och tyganstalters tjänstemannaförening	27/10 1928	Ang. ändrad lydelse av 42 § i officersavlöningsreglementet.
Marinens civila tjänstemannaförbund i Karlskrona	21/11 1928	Ang. avlöningsförmåner
Marinintendentensföreningen i Stockholm	10/12 1928	Ang. marinintendenturkårens hänförande till löneplan C.
Fästningspolispersonalen i Boden	4/3 1929	Ang. löneplacering.
Flottans poliskårer i Stockholm och Karlskrona	22/6 1929	Ang. ytterligare ett ålderstillägg till poliskonstapel m. m.
D. Till de sakkunniga genom vissa personalrepresentanter överlämnade framställningar.		
Besiktningrustmästarna vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori.	17/5 1929	Ang. förbättrad löneplacering.
Tygstatspersonalen vid A. 6:s tyganstalt.	17/5 1929	Ang. löneförmåner.
Tygmästaren i Stockholm	18/5 1929	Ang. arvode till tygmästaren.
Vapenhantverkarkåren vid arméns truppförband.	21/5 1929	Ang. förbättrad löneplacering.
Fälttygmästaren	23/5 1929	Ang. löneförmåner för viss tygstatspersonal.
D:o	30/5 1929	D:o D:o
Svenska militärmusikdirektörsföreningen.	24/7 1929	Ang. förbättrad löneplacering.
Arméns eldareförening	16/8 1929	D:o D:o

Jämförande översikt

öfver vissa avlöningskostnader för försvarsväsendet dels enligt för budgetåret 1930/1931 gällande bestämmelser med dyrtids-tillägg efter 15 %, dels enligt de sakkunnigas förslag.

I. LANTFÖRSVARET.

A. Officerare, underofficerare och civilmilitär personal å aktiv stat m. fl.

	Enligt gällande bestämmelser kr.	Enligt de sakkunnigas förslag kr.
Lönerr enligt löneplaner	19 600 000	20 300 000
Arvodden enligt 31 § (32 §) av avlöningsreglementet	20 000	22 980
Arvodden och ersättningar till lärare m. fl. och elever vid militärläroverken	420 000	428 000
Arvodden till personal vid vissa staber	30 000	30 600
Bataljonsläkare vid fältläkarkåren och fältläkarstipendiater ...	138 000	142 000
Vissa utgiftsposter under staterna för generalstaben och intendenturkåren	114 500	116 500
Dagarrvode vid vikariat i intendenturbefattning	12 600	13 700
Kalortstillägg	90 000	97 000
Felräkningspenningar	16 000	16 000
Arvodden till sergeanter, kommenderade såsom biträden åt regementsintendenter	7 500	8 500
Gottgörelse för tjänstehästar	90 000	95 000
Stipendier för underlättande av officersrekryteringen i Boden	12 000	12 000
Ekiperingshjälp	49 000	49 000
Arvodden till ordinarie befattningshavare med avlöning från anslag under fjärde huvudtiteln, lantförsvaret, m. fl. samt arvoden till vissa civila icke ordinarie befattningshavare m. fl. ersättningar (enligt särskild förteckning)	151 000	155 000

B. Fast anställt manskap.

Lönerr enligt löneplan	6 930 000	7 095 000
Hyressbidrag	205 000	305 000
Anställningspenningar	70 000	70 000
Dagavlöning och dagavlöningsstillägg åt indelt manskap	110 000	110 000
Kostnader för musikelever	14 000	14 000

C. Icke ordinarie militär personal.

Rullförföringsbefälhavare med biträden	543 000	553 000
Pensionerad personal i arvodesbefattning vid försvarsdepartementet, arméförvaltningen, staber, truppförband och anstalter:		
beräknad lönekostnad 717 000 kr. resp. 732 000 kr; på grund av tillgång till personal på övergångsstat minskas kostnaderna till	206 000	211 000
Landstormsområdesbefälhavare och landstormsförrådsförvaltare	209 000	214 000

D. Icke ordinarie civil personal m. fl.

Vid kommendantskapet i Boden och vissa garnisonssjukhus ...	63 000	64 500
Arvodden för uppehållande av veterinärvården vid vissa truppförband	5 000	5 000
Transport	29 105 600	30 127 780

	Enligt gällande bestäm- melser kr.	Enligt de sak- kunnigaas förslag; kr.
Transport	29 105 600	30 127 7880
Remontdepåernas personal	88 000	90 0000
Löner till extra ordinarie tjänstemän (särskild förteckning) enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan	296 500	306 0000
Löner till kvinnlig ekonomipersonal (särskild förteckning) en- ligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan	60 000	64 0000
Icke ordinarie civil personal med lön enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan uppförd å staterna för vissa militärläro- verk och garnisonssjukhus	218 000	222 5000
Arméns sjuksköterskekår	79 000	81 0000
Extra poliskonstaplar	24 700	25 2000
E. Anslag för tillfälligt anställande av extra civil personal m. m.		
Vid krigsskolan och garnisonssjukhusen	91 000	93 5000
F. Oförutsedda utgifter.		
Tillfälligt anställande av tjänstemän (vikariatsersättning) m. m.	57 000	127 0000
Summa	30 019 800	31 136 9880
G. Arméns övergångsstat.		
Kostnad (med inräknande av avlöning till personal tjänstgö- rande i arvodesbefattningar) ¹⁾	6 640 000	6 990 0000
H. Arméns reservstater.		
Kostnad ¹⁾	775 000	800 0000
I. Arméns personal över stat.		
Kostnad	800 000	810 0000
J. Barntillägg.		
Kostnad	375 000	—
Summa	38 609 800	39 736 9860
Avgår beräknad ersättning för tjänstebostäder samt bidrag från vissa landsting till sjukvård	870 000	870 0000
Säger avlöningskostnad	37 739 800	38 866 9860
II. SJÖFÖRSVARET.		
A. Officerare, underofficerare och civilmilitär personal på aktiv stat.		
Löner enligt löneplaner	7 800 000	8 200 0000
Arvoden enligt 31 § (32 §) av avlöningsreglementet	2 600	2 7600
Arvoden till lärare m. fl. vid undervisningsverken	104 300	106 3000
Arvoden till stationsbefälhavaren i Karlskrona samt varvs- cheferna i Stockholm och Karlskrona	6 180	7 2500
Arvoden m. m. till viss personal vid mariningenjör- och marin- läkarkårerna	143 100	147 8000
Transport	8 056 180	8 464 1100

¹ Beräknad för budgetåret 1931/32.

	Enligt gällande bestäm- melser kr.	Enligt de sak- kunnigas förslag kr.
Transport	8 056 180	8 464 110
Arvoden till marinattachéer	36 000	36 000
Arvode till advokatfiskal vid Karlskrona station	3 450	3 500
Vikariatsersättning till polispersonal	2 300	2 400
Felräkningspenningar	3 460	3 460
Inkvarteringsersättning till kadetter m. fl.	7 000	7 000
Ekkiperingshjälp	29 450	29 450
Dagavvode vid förordnande i intendenturbefattning	575	1 000
Arvoden till ordinarie befattningshavare med avlöning från an- slag under fjärde huvudtiteln, sjöförsvaret m. fl. (enligt sär- skild förteckning)	15 200	15 600
B. Fast anställt manskap.		
Löner enligt löneplan	4 700 000	4 805 000
Meerkostnad för manskap, kvarstående vid äldre lönevillkor ...	120 000	70 000
Lönetillägg åt riktare	25 000	25 000
Hyllresbidrag	192 000	292 000
Inkvarteringsersättning	47 800	45 000
Anställningspenningar	35 000	35 000
Musikelever	2 800	2 800
C. Skeppsgossekåren.		
Dagavlöning m. m.	36 100	40 100
D. Icke ordinarie militär personal.		
Sjörullföringsbefälhavare med biträden	26 300	27 000
Expeditionsofficerare och expeditiionsunderofficerare: beräknad lönekostnad: 116 000 kr. resp. 118 000 kr.; på grund av tillgång till personal på övergångsstat minskas kostna- derna till	25 600	25 800
E. Icke ordinarie civil personal.		
Befattningshavare vid stationskontoren m. fl. expeditioner.....	70 000	72 000
Kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal vid kustartilleriet och skeppsgossekåren i Marstrand	5 000	5 300
Vissa icke ordinarie befattningar m. fl. ersättningar (enligt sär- skild förteckning)	47 700	49 000
Vid flottans sjukhus i Karlskrona anställd personal	46 500	47 500
Extra befattningshavare m. m. vid marininstaben	5 500	5 600
Pastorer, predikanter och klockare m. fl.	11 000	11 400
F. Oförutsedda utgifter.		
Tillfälligt anställande av tjänstemän (vikariatsersättning) m. m.	13 500	20 000
Summa	13 563 415	14 141 020
G. Marinens övergångsstat.		
Kostnad (med inräknande av avlöning till personal tjänstgö- rande i arvodesbefattning) ¹⁾	2 036 000	2 136 000
H. Marinens reservstat.		
Kostnad ¹⁾	61 400	64 300
Transport	15 660 815	16 341 320

¹ Beräknad för budgetåret 1931/32.

	Enligt gällande bestäm- melser kr.	Enligt de sak- kunnigass förslag kr.
Transport	15 660 815	16 341 3200
I. Marinens reservpersonal.		
Kostnad	86 000	88 0000
J. Barntillägg.		
Kostnad	160 000	—
Summa	15 906 815	16 429 3200
Avgår för vakanta beställningar för högbåtsmän 40 000 ersättning för tjänstebostäder 125 000	165 000	165 0000
Säger avlöningskostnad	15 741 815	16 264 3200
III. FLYGVAPNET.		
A. Officerare, underofficerare och civilmilitär personal på aktiv stat.		
Löner enligt löneplaner	988 000	1 020 0000
Felräkningspenningar	1 000	1 0000
Gottgörelse för tjänstehäst.....	250	3000
Ekiperingshjälp	2 700	2 7000
Dagarvoden vid förordnande i intendenturbefattning	800	1 4000
Arvoden till köksföreståndare och vissa förrådsförvaltare	3 200	3 4000
B. Fast anställt manskap.		
Löner enligt löneplan	238 000	243 0000
Hyresbidrag	3 000	4 8000
Anställningspenningar	1 250	1 2500
C. Icke ordinarie militär personal.		
Befattningshavare vid flygstyrelsen och truppförbanden: beräknad lönekostnad: 47 000 kr. resp. 48 800 kr.; på grund av tillgång till personal på övergångsstat minskas kostnaden till	22 000	23 8000
D. Icke ordinarie civil personal.		
För upprätthållande av läkarvården	17 740	17 7400
För upprätthållande av veterinärvården	325	3255
Sjuksköterskor och kokerskor	6 300	6 5000
Juridiskt biträde vid flygstyrelsen	1 850	1 9000
Tillsyningsmän m. fl.....	3 000	3 2000
E. Reservpersonal.		
Flygvapnets reservpersonal.....	31 500	32 0000
Avlöning till reservofficerare vid armén och marinen under tjänstgöring vid flygvapnet	8 000	8 2000
Transport	1 328 915	1 371 5150

	Enligt gällande bestäm- melser	Enligt de sak- kunnigas förslag
	kr.	kr.
Transport	1 328 915	1 371 515
F. Vissa särskilda utgiftsposter.		
Räse- och traktamentspenningar	40 000	40 000
Flyttningersättning	20 000	20 000
Seemester åt vid flygvapnet anställda arbetare.....	18 000	18 000
Räekryteringskostnader	4 500	4 500
G. Oförutsedda utgifter.		
Tillfälligt anställande av tjänstemän (vikariatsersättning) m. m.	7 500	8 000
Summa	1 418 915	1 462 015
H. Barntillägg.		
Kostnad	9 000	—
Summa	1 427 915	1 462 015
Aavgår beräknad ersättning för tjänstebostäder	20 000	20 000
Säger avlöningskostnad	1 407 915	1 442 015

Bilaga 3.

Fördelning å ortsgupper av ordinarie beställningshavare vid armén jämte beräknad kostnad för deras avlöning enligt föreslagen löneplan.

Lönegrad	Ortsgrupp I		Ortsgrupp II		Ortsgrupp III		Ortsgrupp IV		Ortsgrupp V		Summa	
	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.
O 1 ...	12	38 592	62	215 016	60	223 200	78	309 816	37	156 288	249	942 912
O 2 ...	27	130 896	200	1 039 200	182	1 009 008	205	1 207 860	119	742 560	733	4 129 524
O 3 ...	23	171 672	117	932 256	120	1 016 640	132	1 184 832	129	1 222 920	521	4 528 320
O 4 ...	5	49 500	18	188 568	15	165 780	24	279 072	31	378 324	93	1 061 244
O 5 ...	1	10 560	12	133 776	10	117 360	12	147 888	20	258 240	55	667 824
O 6 ...	2	27 000	10	141 480	8	118 368	10	154 440	11	177 012	41	618 300
O 7 ...	—	—	1	16 200	2	33 840	2	35 280	2	36 720	7	122 040
O 8 ...	—	—	1	18 660	1	19 440	2	40 440	6	126 000	10	204 540
UO 1...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
UO 2...	37	133 200	219	848 844	199	826 248	203	898 884	105	493 920	763	3 120 196
UO 3..	14	59 640	91	417 144	89	436 812	102	533 664	48	266 688	344	1 713 948
UO 4...	3	14 940	16	85 440	9	51 300	16	96 960	10	64 200	54	312 840
C 1 ...	4	12 384	22	73 392	21	75 096	21	80 136	14	56 784	82	297 792
C 2 ...	—	—	2	7 752	—	—	18	79 704	—	—	20	87 456
C 3 ...	12	48 960	41	179 580	36	168 480	45	224 100	44	232 320	178	853 440
C 4 ...	2	9 360	—	—	—	—	—	—	1	6 024	3	15 384
C 5 ...	—	—	1	5 400	1	5 760	3	18 360	3	19 440	8	48 960
C 6 ...	2	11 520	6	37 008	5	32 880	6	41 904	18	133 056	37	256 368
C 7 ...	2	12 240	3	19 656	4	27 936	4	29 664	6	47 088	19	116 584
C 8 ...	2	12 960	4	27 744	3	22 176	2	15 696	4	33 216	15	111 792
C 9 ...	2	14 760	13	102 492	11	92 268	13	115 596	8	75 168	47	400 284
C 10 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	1	10 560	1	10 560
C 11 ...	1	9 480	12	120 528	10	106 080	10	111 720	6	70 416	39	448 224
C 12 ...	1	10 020	—	—	1	11 172	—	—	4	49 296	6	70 488
C 13 ...	—	—	1	11 148	1	11 736	1	12 324	1	12 912	4	48 120
C 14 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	2	28 296	2	28 296
C 15 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 16 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 17 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	1	21 000	1	21 000
Summa	152	777 684	852	4 621 284	788	4 571 580	909	5 618 340	631	4 718 448	3 332	20 307 336

Anm. Ortsgrupperna antagas omfatta: ortsgroup I: orter med indextal till och med 970; ortsgroup II: orter med indextalen 971—1 070; ortsgroup III: orter med indextalen 1 071—1 170; ortsgroup IV: orter med indextalen 1 171—1 270; ortsgroup V: orter med indextal över 1 270.

Fördelning å ortsgupper av ordinarie beställningshavare vid marinen jämte beräknad kostnad för deras avlöning enligt föreslagen löneplan.

Lönegrad	Ortsgrupp I		Ortsgrupp II		Ortsgrupp III		Ortsgrupp IV		Ortsgrupp V		Summa	
	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.
O 1	—	—	—	—	55	204 600	—	—	13	54 912	68	259 512
O 2	—	—	—	—	88	487 872	—	—	64	399 360	152	887 232
O 3	—	—	—	—	79	669 288	—	—	92	872 160	171	1 541 448
O 4	—	—	—	—	16	176 832	—	—	14	170 856	30	347 688
O 5	—	—	—	—	6	70 416	—	—	17	219 504	23	289 920
O 6	—	—	—	—	4	59 184	—	—	6	96 552	10	155 736
O 7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
O 8	—	—	—	—	1	19 440	—	—	5	105 000	6	124 440
UO 1	—	—	—	—	185	639 360	—	—	77	301 224	262	940 584
UO 2	1	3 600	—	—	287	1 191 624	—	—	112	526 848	400	1 722 072
UO 3	—	—	—	—	137	672 396	—	—	64	355 584	201	1 027 980
UO 4	—	—	—	—	16	91 200	—	—	7	44 940	23	136 140
C 1	—	—	—	—	1	3 576	—	—	—	—	1	3 576
C 2	—	—	—	—	14	58 128	—	—	12	56 448	26	114 576
C 3	—	—	—	—	2	9 360	—	—	3	15 840	5	25 200
C 4	—	—	—	—	1	5 352	—	—	1	6 024	2	11 376
C 5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 9	—	—	—	—	3	25 164	—	—	4	37 584	7	62 748
C 10	—	—	—	—	10	94 800	—	—	5	52 800	15	147 600
C 11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 12	—	—	—	—	5	55 860	—	—	13	160 212	18	216 072
C 13	—	—	—	—	4	46 944	—	—	6	77 472	10	124 416
C 14	—	—	—	—	1	12 924	—	—	1	14 148	2	27 072
C 15	—	—	—	—	—	—	—	—	1	16 092	1	16 092
C 16	—	—	—	—	—	—	—	—	1	19 656	1	19 656
C 17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	3 600	—	—	915	4 594 320	—	—	518	3 603 216	1 434	8 201 136

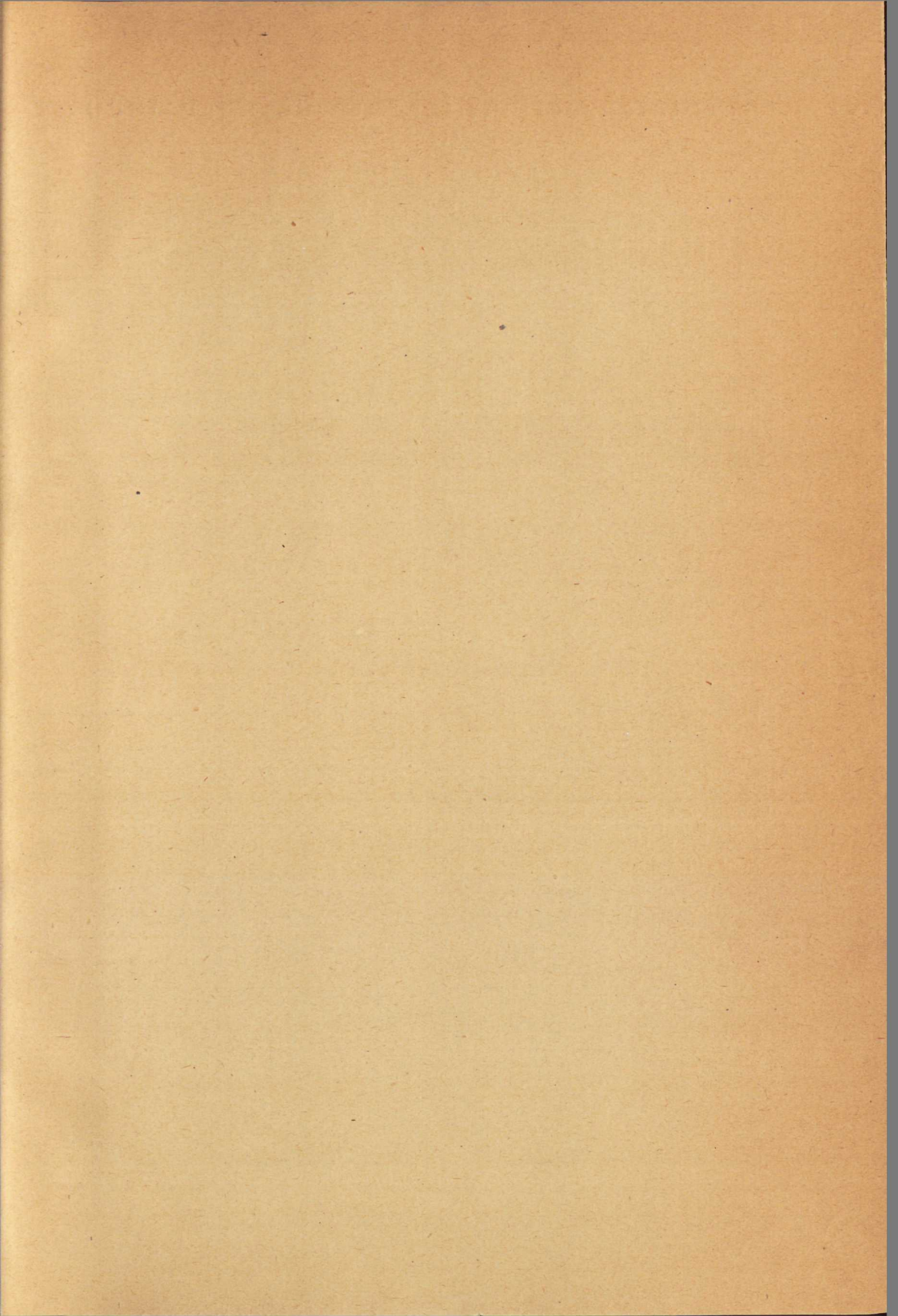
Ann. Ortsgrupperna antagas omfatta: ortsgroup I: orter med indextal till och med 970; ortsgroup II: orter med indextalen 971—1 070; ortsgroup III: orter med indextalen 1 071—1 170; ortsgroup IV: orter med indextalen 1 171—1 270; ortsgroup V: orter med indextal över 1 270.

Bilaga 5.

Fördelning å ortsgupper av ordinarie beställningshavare vid flygvapnet jämte beräknad kostnad för deras avlöning enligt föreslagen löneplan.

Lönegrad	Ortsgrupp I		Ortsgrupp II		Ortsgrupp III		Ortsgrupp IV		Ortsgrupp V		Summa	
	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.	Antal beställningshavare	Löne-summa kr.
O 1 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
O 2 ...	6	29 088	—	—	9	49 896	3	17 676	10	62 400	28	159 060
O 3 ...	3	22 392	—	—	8	67 776	2	17 952	12	113 760	25	221 880
O 4 ...	1	9 900	—	—	2	22 104	1	11 628	1	12 204	5	55 836
O 5 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12 912	1	12 912
O 6 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	2	32 184	2	32 184
O 7 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
O 8 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	1	21 000	1	21 000
UO 1...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
UO 2...	4	14 400	2	7 752	8	33 216	2	8 856	4	18 816	20	83 040
UO 3...	4	17 040	3	13 752	4	19 632	2	10 464	1	5 556	14	66 444
UO 4...	1	4 980	2	10 680	5	28 500	1	6 060	—	—	9	50 220
C 1 ...	2	6 192	3	10 008	4	14 304	2	7 632	—	—	11	38 136
C 2 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 3 ...	3	12 240	2	8 760	8	37 440	3	14 940	1	5 280	17	78 660
C 4 ...	1	4 680	2	10 032	1	5 352	1	5 688	—	—	5	25 752
C 5 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 6 ...	1	5 760	2	12 336	1	6 576	1	6 984	—	—	5	31 656
C 7 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 8 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 9 ...	1	7 380	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7 380
C 10 ...	—	—	—	—	—	—	1	10 020	1	10 560	2	20 580
C 11 ...	1	9 480	—	—	2	21 216	—	—	2	23 472	5	54 168
C 12 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	2	24 648	2	24 648
C 13 ...	—	—	1	11 148	1	11 736	—	—	—	—	2	22 884
C 14 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	1	14 148	1	14 148
C 15 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 16 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C 17 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	28	143 532	17	84 468	53	317 748	19	117 900	39	356 940	156	1 020 588

Anm. Ortsgrupperna antagas omfatta: ortsgroup I: orter med indextal till och med 970; ortsgroup II: orter med indextalen 971—1 070; ortsgroup III: orter med indextalen 1 071—1 170; ortsgroup IV: orter med indextalen 1 171—1 270; ortsgroup V: orter med indextal över 1 270.

Statens offentliga utredningar 1930

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvärd.

- Förberedande utkast till strafflag. Brott emot myndighet m. m. [24]
Betänkande med förslag till lag om handläggning av inskrivningsärenden m. m. [29]
Förberedande utredning ang. omorganisation av landsfiskalsbefattningarna m. m. [31]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

- Förslag till vissa ändringar i vallagen för skyddande av partibeteckningar. [5]
Betänkanden med förslag ang. skärpta kontrollföreskrifter rörande landsfiskalernas och med dem jämställda befattningshavares medelsförvaltning m. m. [16]
1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till allmänt avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen. [17]
Distriktsveterinärlönesakkunnigas utredning och förslag beträffande ordnandet av distriktsveterinärernas anställnings- och avlöningsförhållanden. [18]
1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till löne-reglering för befattningshavare vid undervisningsväsendet. [20]

Kommunalförvaltning.

- Utredning ang. kommunalförvaltningens ordnande i städerna efter processreformens genomförande. [13]

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

- Förslag till förordning ang. film. [26]
Förslag till förordning ang. biografier och biografiföreställningar m. m. [28]

Socialpolitik.

- Domänverkets omfattning, uppgifter och organisation. [8]

Hälsa- och sjukvård.

- Betänkande ang. granskning av för vissa sjukhus gällande sårbestämmelser. [21]
Medicinalstyrelsens utlåtande och förslag till epizootilag och epizootiförordning. [22]
Betänkande med förslag till ytterligare åtgärder för bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur. [23]
Betänkande och överarbetat förslag rörande uppförande av Karolinska sjukhuset m. m. [34]

Allmänt näringsväsen.

- Förslag till lag om upplagshus med rätt att utfärda upplagsbevis m. m. [25]
Utredning i sockerfrågan. [35]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

- Jordbruksutredningens betänkanden. 1. Betänkande ang. åtgärder för vete- och rågmarknadens stödjande. [1]
2. Betänkande ang. jordbrukets kreditförhållanden. [2]
3. Betänkande ang. vissa åtgärder för mejerihanterings och smörexportens befrämjande. [4]
Utredning och förslag beträffande åtgärder för ökad användning av svenska lantbruksprodukter vid allmänna inrättningar m. m. [10]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

- Cement- och betongbestämmelser (tredje upplagan) jämte tilläggsbestämmelser (andra upplagan). [30]

Handel och sjöfart.

- Betänkande med förslag till lotsförordning samt andra författningar och föreskrifter rörande lotsverket. [7]
Utkast till lagbestämmelser om bevakning. [11]

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

- 1928 års pensionsförsäkringskommitté och organisationssakkunniga. Statistiska undersökningar samt kostnadsberäkningar. [15]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

- Skydd för äldre kulturföremål. [3]
Betänkande med förslag ang. ordnande av den lägre lantbruksundervisningen. [9]
Utredning och förslag rörande praktiska bildningslinjer på realskolans åldersstadium. [14]
Utredning angående beredande av större möjlighet för skoldistrikt att vid minskning av antalet barn indraga skolor och skolavdelningar. [19]
Supplement nr 4 till Sveriges familjenamn 1920. [27]
Betänkande med förslag ang. omorganisation av undervisningen vid navigationsskolorna och därmed sammanhängande frågor. [32]

Försvarsväsen.

- Utredning rörande Sveriges försvarspolitiska läge samt behov av försvarskrafter. [12]
Utredning och förslag beträffande Stockholms flottstations förflyttning från huvudstaden. [33]
1930 års militäravlöningsakkunniga. Betänkande med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m. [36]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

- Gränsen för Sveriges territorialvatten. [6]

194
9 31